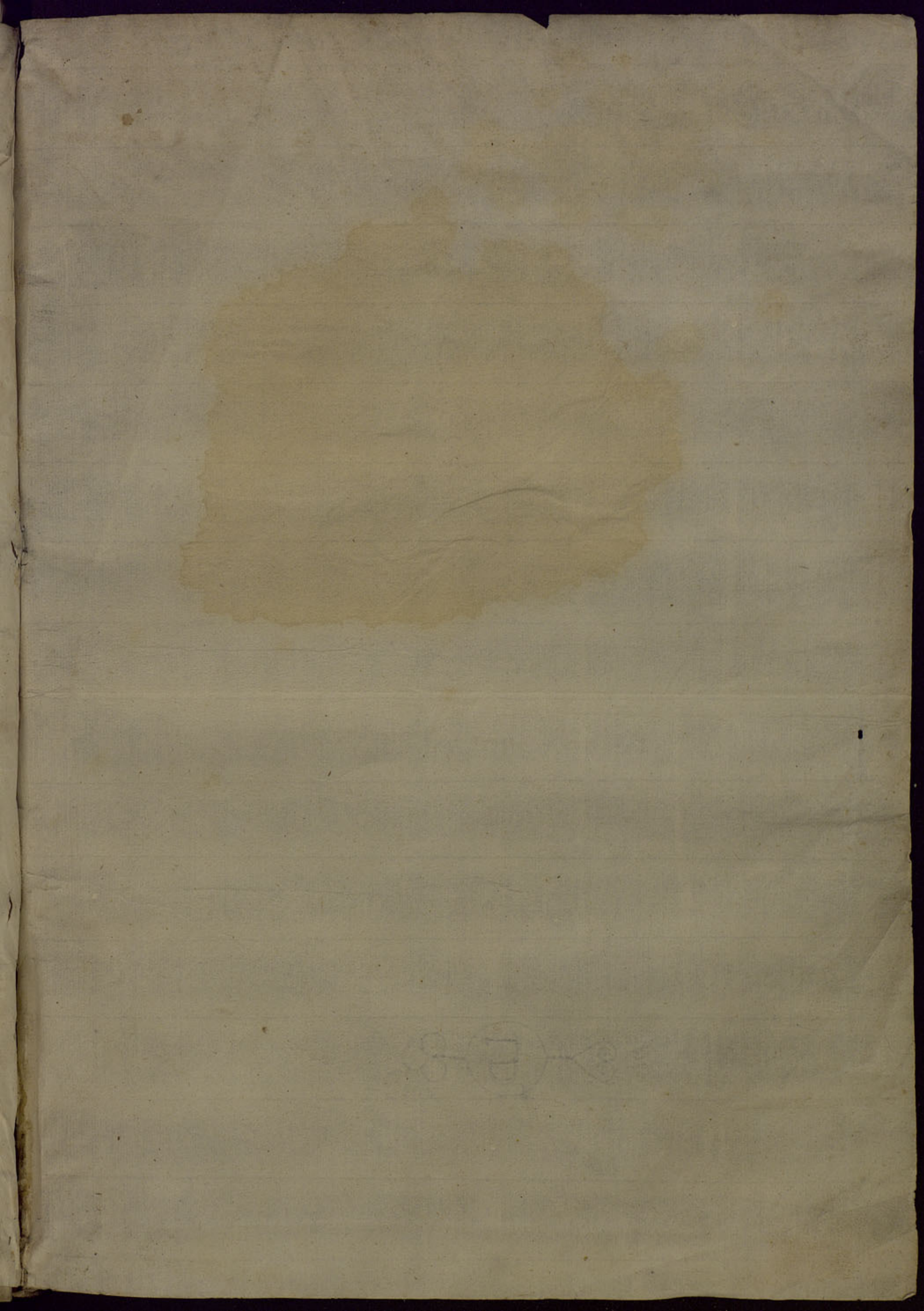

Sala
Gab. R B
Est.
Tab. 31
N.º 1,

RB
31
1

Faint, mostly illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several columns and appears to be a list or index of some kind.

A list of names or entries, possibly bleed-through from the reverse side. The text is arranged in columns and includes various words and phrases, some of which are partially obscured by the stamp and the overall fading of the page.

Faint, illegible text in the left column, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the right column, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Beneficium ecclesiasticū nō pōt licite sine institutione canonica obtineri.
 Possessor malefidei nullo tempore nō prescribit.
 Sine possessione prescriptio nō procedit.
 Peccatum nō remittit nisi restituat ablatum.
 Peccati venia non datur nisi correcto.
 Non potest ad impossibile obligari.
 Privilegiū personale psonaz seqt̄ z extinguit̄ cum persona.
 Semel malus semper presumitur esse malus.
 Factum quis habere non potest qđ ipsius noie nō est gestuz.
 Ratihabitionē retrahit̄ z mādato nō est dubiuz cōparari.
 Cū sunt partiū iura obscura reo fauēdū est poti⁹ qđ actori.
 In iudicijs nō est habenda acceptio psonaruz.
 Ignorantia facti non iuris excusat.
 Cum quis succedit in ius alterius iustā ignorātie cām habere presumitur.
 Dīa restringi. fauores cōuenit ampliari.
 Decet concessum a pncipe beneficium eē mansurum.
 Indultum a iure beneficiū non est alicui auferendum.
 Nō firmatur tractu tēporis qđ de iure ab initio nō subsistit.
 Non est sine culpa qui rei que ad se nō pertinet se imiscet.
 Nullus pluribus vti defensoribus prohibetur.
 Quod semel placuit amplius displicere nō potest.
 Nō decet aliquis odio alterius pregrauari.
 Sine culpa nisi subsit causa non est aliquis puniendus.
 Quod quis mandato iudicis facit dolo facere non videtur cum habeat necesse parere.
 Hora sua cuiuslibet est nocua.
 Ea qđ sūt a iudice si ad ei⁹ nō spectāt offm̄ virib⁹ nō subsistūt.
 Scienti z cōsentienti nō fit iniuria neq; dolus.
 Que a iure cōi exorbitant nequaq; ad p̄siam sunt trahenda.
 Quod oēs tangit debet ab omnibus approbari.
 In obscuris minimū est sequēdum.
 Cum qui est certus certiorari vltorius nō oportet.
 Non licet actori qđ reo licitum nō existit.
 Mutare consiliū quis nō potest in alterius detrimentum.
 Generi per speciem derogatur.
 Plus semper in se cōtinet quod est minus.
 Pro possessore habetur qui dolo desijt possidere.
 Utile nō d; per inutile vitari.
 Ex eo non debet qđ fructuz consequi qđ n̄sus est ipugare.
 Cū qđ phibetur. prohibent̄ oīa qđ sequūtur ex illo.
 Pluralis locutio duoz nūero est cōtenta.
 Imputari non habet ei per que nō stat si nō faciat quod per eum fuerat facienduz.
 Accessoruz naturā sequi congruit pncipalis.
 Qui tacet consentire videtur.
 Is qui tacet non fatef. sed nec vtiq; negare videtur.
 Inpiciamus in obscuris qđ est verisimili⁹. vel quod plerūq;

fieri consuevit.

Si quis succedit in ius alterius eo iure quo ille vti debebit.
 Presumitur ignorantia vbi scientia non probatur.
 Locupletari nō d; aliquis cū alterius iniuria vel iactura.
 In penis benignior est interpretatio facienda.
 Actus legitimi conditionē nō recipiunt neq; diem.
 Semel deo dicatū nō est ad hūanos vsus trāsserēdū vltiori⁹.
 Nō prestat impedimētū qđ de iure nō sortitur effectum.
 Qui prior est tēpore potior est in iure.
 Qui sentit onus sentire debet z cōmoduz z ecōtra.
 In re cōmuni melior est cōditio prohibentis.
 Cōtra eū qđ legē dicere potuit apertio⁹ est faciēda itēptatio.
 Nō est obligatoruz p̄tra bonos mores p̄stū iuramētum.
 Nō est in mora qđ pōt exceptione legitima se tueri.
 Qđ ob gratiā alicui⁹ pcedit̄. nō est in dispēdiū retorquēdū.
 Nullus ex consilio dūmodo fraudulētuz nō fuerit. obligat̄.
 Exceptionē obijciens nō videt̄ de inētōe aduersarij p̄stiteri.
 Que cōtra ius sūt debēt vtiq; pro infectis haberi.
 In pari cā vel delicto melior est cōditio possidētis.
 Cum nō stat per eū ad que p̄tinet quo minus p̄ditio impleatur haberi d; perinde ac si impleta fuisset.
 Qđ alicui nō licet noie suo. nec alieno licebit.
 Potest quis per aliuz qđ potest per seipsum.
 In malis promissis fidem nō expedit obseruare.
 In alternatiuis electio est debētis z sufficit p̄ altez adimpleri.
 Qui ad agēdum admittit̄. est ad excipiendum multo magis admittendus.
 Qui p̄ aliū facit p̄inde est ac si faceret per seipm̄.
 Factuz legitime retractari nō d;. lz postea casus eueniat a qđ nō poterat inchoari.
 Qđ alicui gratiose pcedit̄ trahi nō d; ab alijs in exemplum.
 Frustra sibi fidē quis postulat ab eo seruari qui fidem a se p̄stitā seruari recusat.
 Delictū p̄sone nō d; in dānū ecclesie redundare.
 Actioi p̄gruit vt succedat in onere qđ substituit̄ in honore.
 In argumētū trahi nequeūt qđ pp̄ necessitatē aliqn̄ s̄ p̄cessa.
 Nō pōt plus iur; trāsserre in aliū quā sibi p̄petē dignoscitur
 In toto partē non est dubium contineri.
 In generali concessione nō veniūt que quis nō esset in specie verisimiliter cōcessurus.
 Qui cōtra iura mercat. bonā fidē nō presumit̄ habere.
 Bona fides nō patit̄ vt semel exactum itēz exigatur.
 Cum qđ vna via phibet̄ alicui. ad id alia d; admitti.
 Cōtractus ex cōuentiōe legē accipere dignoscitur.
 Dānū qđ qđ sua culpa sentit. sibi d; z nō aliū imputari.
 Infamibus porte nō pateant dignitatum.
 Certum est qđ is cōmittit in legem qui legis verba cōplectēs contra legis nititur voluntatē.

Finis.

Remissis casib⁹ singularibus
 z eoz determinatōe i pcedētib⁹
 titulis singulr itellecta. Q: nō
 est nouū vt qd exp̄ssim ppositū
 est ad regulā reducat que con/
 pendiosa narratione omnia dif/
 fusue tradita cōprehendat. vt
 ff. eo. l. j. z ad. l. aq. l. si seruus
 seruum. §. inquit lex. Ideo do/
 minus noster summus pontifex. v3. dominus Bonifacius pa/
 pa. viij. lux mūdi. regula mox. ecclesie decor. patrie honor.
 iuris illuminator. post precedentes tractatus posuit titulum
 de regulis iuris. in quo sub breuitate verborū collegit ea q̄
 in alijs partibus iuris p verba plura z varia differunt confu/
 se. Cuius occasione vidēda sunt. v. cōmunia oīum regularū
 qz forte per glosatores iuris canonici z ciuilibus confuse v̄ mi/
 nus plene tractata reperiunt maxie in. l. j. ff. e. Primū est q̄li/
 ter regula diffiniat. Secūduz qualiter cōstituatur. Tertium
 que sit regule potestas. Quartum qd sit offm̄ regule. Quin/
 tum an exceptōes intelligant esse de regula. Circa primū
 dicendū est qd regula est que rez q̄ est breuiter enarrat. i. ius
 aī in varijs ptibus iuris p̄stitūtū breuiter recitat. vt p3. ff. e.
 l. j. in p̄n. vt ecce singulariter cōstitutū est vt pisces occupā/
 tibus cōcedant. qd nullius in bonis sunt. Itē lapilli in lit/
 tore maris inuenti occupantibus cedunt eadē rōne qz nulli/
 us in bonis sunt. Itē aues eadez rōne qz nullius in bonis
 sunt occupantib⁹ pcedemus. vt. ff. de re. di. l. quedā. z de ac/
 qui. pos. l. j. circa p̄n. z insti. de re. di. §. itē fere. z ff. de acq. rez
 do. l. ij. z. l. generale. Et ex his casibus singulariter determina/
 tis. z ad eadez rōnez determinationis p̄tinetibus p̄stituit re/
 gula generalis illa v3 qd nullius in bonis est id nālī ratione
 occupanti cōceditur. vt. ff. de acq. rez do. l. iij. in p̄n. Circa
 scōm. f. qualiter constituat. Dicendū est qd regula d3 esse ge/
 neralis z oīa cōprehendere. qz cōstituit per ea verba que de
 sui natura oīa p̄prehendunt. i. p̄ signa vniuersalia affirmatiua
 que affirmādo oīa p̄prehendunt. vt p3. ff. e. oīs diffinitio. z. l.
 oēs actiones. z. l. oīa fere. z. l. oīa que op3. Itē p verba ne/
 gatiua que vniuersaliter negādo oīa excludunt. vt. j. e. c. nul/
 lus ex cōsilio. ff. eo. l. nemo. z. l. nullus. Itē p verba indefi/
 nita que iurista simpliciter dicit equipollere vniuersalibus. vt
 ff. de offi. p̄fe. vrb. l. j. §. cuz vrbē. z de le. p̄stā. l. j. §. generali/
 ter. z. C. de here. vendi. l. si. z iō quasi oēs regule p hunc titu/
 lum tracte. paucis duntaxat exceptis. tradunt per signa in/
 definita. aliquādo affirmatiua aliquādo negatiua. Tamē
 falsuz videtur qd indefinita equipollet vniuersali et fm̄ iu/
 ra. qz si lego alicui omne marmor vniuersaliter videoz lega/
 re z statuas marmoreas. z ceteras species de marmore scās
 vt. ff. de le. iij. heres meus. §. j. z. ff. de aur. z ar. le. l. j. Et tamen
 si legef marmor indefinite cōprehenditur in legato sola ru/
 dis marmoris materia z nō spēs de marmore facta. vt. ff. de
 le. iij. l. quesitum. §. illud fortasse. Itē si lana legef indefini/
 te. lana tincta nō cōtinet in legato. vt. ff. de le. iij. l. sicut in p̄n.
 Et tamē si legef oīs lana vniuersaliter. z tincta cedit in lega/
 to. vt. ff. de aur. z ar. le. l. pedic. §. labeo. Ergo falsum videt qd
 indefinita equipollet vniuersali. Et ideo incōuenienter vi/
 dentur regule trahi per verba indefinita. Sed dicendum
 est qd si nō est eadem ratio z conditio omnium particulariuz
 in vniuerso comprehensarum indefinita non equipollet vni/
 uersali affirmatiue. vt patet in p̄ale. l. quesituz. §. illud fortas/
 se. z. l. si cui. Sz quādo oīum particularium est eadem rō
 z conditio. tunc indefinita affirmatiue. plata equipollet vni/
 uersali affirmatiue. Et ecce si testator instituat plures. z po/
 stea indefinite dicat damno heredez. x. dare titio. effectus dā/
 nationis cōprehēdat oēs vniuersaliter. qz eadez est conditio
 omnium z eadem ratio possibilitatis dānandi eos. qz omnes
 percipiunt cōmodum a defuncto. vt. ff. de le. ij. l. si pluribus. z
 l. si ita relictum circa p̄n. z de le. iij. l. si plures gradus. Itēz

prolata negatiue equipollet vniuersali negatiue. vt. ff. de re.
 du. l. si is q. §. vtz. in fi. Cum ergo ppositum sit legis latozis
 constituere regulā de casibus eandem rationem determina/
 tionis habentibus. vt. ff. e. l. j. ibi. z vt ait faber. quasi cognitio
 est zc. z. j. subijctief. relinquatur manifeste. qd regule conuētus
 constituunt per verba indefinita tam affirmatiua q̄ negati/
 ua. Circa tertium videlicet que sit potestas regule. Nec
 est vtrum regula constituat ius de nouo. vel soluz recitet aī
 constitutum. Videtur p̄mo qd nunq̄ cōstituatur ius de no/
 uo. vt. ff. e. l. j. ibi non vt ex regula ius sumatur. sed vt ex iure
 qd est regula fiat. Contra videtur qd constituat ius de no/
 uo. qz regula catoniana d̄ nouo p̄stituit. qd illa legata que ab
 initio sunt inutilia ratione legantis tm̄ v̄ legātis z legatarij.
 vel legatarij z eius a quo legatum presentandum relinquit.
 vel ratione rei legate tm̄ vel mixta ratione rei legate z perso/
 ne legatarij. tractu tēporis non p̄firmantur etiaz si cā impedi/
 menti remoueat. vt. ff. de regula catoniana. l. j. in p̄nci. z de
 le. j. l. cetera. §. j. ergo regula constituit ius de nouo. Ad h̄
 respondent doctores satis subtiliter z dicunt qd est confide/
 rare tres species casuum. Nā quidaz sunt casus in canone v̄
 le. spāliter indeterminati. z in illis regula nō constituit ius qz
 inuenit iam constitutum. Quidam sunt casus excepti a le/
 gis determinatione. z in illis similiter regula non constituit
 ius. qz non clauduntur sub regule dispositione. vt. j. subijctief.
 Quidam sunt casus in quibus est eadem equitas que est i ca/
 sibus a iure determinatis. nec tamen reperiuntur in iure posi/
 ti z in illis regula facit ius ppter idemp̄tatem rōnis que nō
 patitur determinationem casuum similium eē diuersaz. vt. ff.
 de iniur. rup. te. l. posthumus. z de verbo. ob. l. a ticio. Et p̄/
 tius autem dici posset. qd aut constitutio iuris precedit tradi/
 tionem regule z regula de iure constituto. iam quasi numera/
 tum de materia producat. z tunc p̄prie locū habet distinctio
 predictoz casuum. inde lz vt iam determinatis z exceptis nō
 faciat ius. sed in non determinatis in quibus est eadē ratio
 equitatis faciat seu constituat ius. Sed vbi non est ius consti/
 tutum ante regule traditionem. sed inuenitur sola simplex tra/
 ditio regule. tunc ipsa regula est ius seu cōstitutio iuris z ab
 alio non. sed a constitutione p̄cedit. z ita potest intelligi p̄e
 alle. l. j. de regula catoniana. Circa quartum. f. qd sit offm̄
 regule. Dicunt doc. quidam qd officium regule est coniunge
 re plures rationes casuum. i. rationem traditam in vno casu
 ad plures alios extēdere. in qbus vertitur eadē equitas. Tñ
 ista expositio videtur nō vera. qz cū tex. dicat. ff. e. l. j. qd regu/
 la est coniunctio rationis. z fm̄ opinonē premissam non cō/
 iungeret rationes. sed ius in vno casu constitutum ad aliū ex/
 tenderet. sequitur qd opinio illa ideo remota sit a propria si/
 gnificatione verborū textus. Itē fm̄ opinonem Joā. rō
 nem vnius casus attribueret alteri quod tex. non intendit. qz
 nihil de extensione casuum sed de coniunctione rōnis tractat
 Itē si de extensione tracraret. iam poneretur de regula
 ius constituente similiter qd videtur cōtra textum. Et p̄prie
 dicendum est qd regula est coniunctio rōnis. ideo qz de
 ratione plurium casuum eandem rationē habentium vnā nu/
 mero generalem traditionem facit. Et sic que plures erāt. p̄i/
 mo numero rationes ad vnā ex oibus coniunctis p̄cedētē
 reducentur per regulā. Et ideo p̄prie dicit qd officium regle
 est rationes coniungere. videtur ergo statutum fuit p̄mo in
 piscibus qd occupanti concederentur. Itē statutū fuit in aui/
 bus qd occupanti cōcederent eadez ratione. qz nullius in bo/
 nis sunt. z in feris bestijs eadem ratione. qz nullius in bonis
 sunt. Ex his oibus sequitur traditio regule que rationes p̄e/
 dictas oēs coniungat. f. qd in nullius bonis est. occupanti cō/
 cedit. Circa qntum z vltimūz fuerūt due opiniones cōtra
 rie. Jo. n. dicit qd exceptiones nō sunt de regula que sunt ad
 derogandū regule. vt. ff. de regula catonia. l. iij. responso. er/
 go oppositum. i. confirmationē regule nō inducūt. igitur sub
 regula nō cōprehendunt. qz magis redūt ad oppositūz. i. ad
 effectū regule excludēdū. ar. ff. de annu. le. l. legata inutiliter.
 de condi. z demon. l. cum talis. §. si. Preterea spēs de ge/
 nere excepta nō continentur sub genere. ff. de penis. l. sanctio

Al ij

leguz. 2 de ver. ob. l. doli clausula. de lega. iij. l. v. orem. §. felici-
cissimo. 2. l. seruus vrbanius. §. ultimo. 2 de alimen. lega. l. ali-
menta. §. basilice. 2. l. stichum. igitur casus excepti a regula
non continentur sub regula. Placen. vero dixit qd exceptio-
nes continentur sub regula. 2 pro eo videt facē. ff. eo. l. semp spe-
cialia generalibus insunt. Item qd p exceptiones dicit reglas
confirmari. vt in auc. de nō alie. §. vt aut. Ergo videntur exce-
ptiones esse de parte regule cū ad regule cōfirmationē ten-
dant. Adhibi videt qd vtraq; opinio cōtineat veritatē. Nam
non sunt de regula. i. nō disponunt fm regulā. imo quātū ad
eas regula perdit officiu suum. ff. eo. l. j. in fi. Qd cū officium
regule sit cōiungere rationes. vt dicitur est. et in his excepti
nō pūgit. qd aliqua ratio nō suadet punctionē vitādā vt p
in regula. qd qd nullius in bonis est occupanti conceditur. qd
fallit in libero homine 2 in re sacra 2 in multis similibus. vt no.
ff. de re. di. l. j. In his eni non possumus sequi regulam cōem
vt. ff. de le. 2 se. con. l. in his. 2. l. ius singulare. Et ppter ea nō
claudunt sub regula. 2 ita credēdū est intellexisse Joā. Sed
sunt de regula. i. sub generalitate verborū vt i regule traditiōe
expressorū cōtinentur. qd si regula est de hoie. 2 exceptio debz
esse de hoie 2 nō de asino seu capra seu alia spē. Cū si regu-
la pcedit de actione reali nō recte sequit exceptio in spali nec
econtra. Et ita verisimile est intellexisse Placē. Ad ar. Jo.
potest responderi qd veruz est qd exceptiones impediunt regu-
lā. i. impediunt eā cōiungere casus exceptos. sed ostēdunt eam
firmā in alijs non exceptis. qd vbi sunt plura capitula quoz
effectus est distinctus si fiat detractio in quibusdā videt cetera
pfirmare. vt. ff. de testa. mi. l. tribuimus. §. vl. Cū veruz est qd
spēs excepta nō ē sub genere 2 dispositio ei nō sequit ad dis-
positionē generis. sed nihilominus ē b genere qualitate vbo-
rū inspectata. vt. s. dixi. Sicut si dicerem oīs hō legit pter mar-
tinum qui dormit. martinus sub hoie ptinetur. sed de eo aliud
q̄ de ceteris predicat. Ad ar. Placen. dicēdū est qd veruz
est qd specialia generalibus insunt 2 sub generalibus cōpre-
henduntur q̄tū ad verba. nō quātū ad dispōnem. qd subest
aliqua ratio q̄ nō patit ipaz fm genus disponi. Bonifa. viij.

Bnificiū ecclesiasticū nō p̄t licite sine istōne cāonica obtieri.

Regule istius exēplū euidenter patet. Intēdit enī
dicere qd si aliquis instituat ab eo qui ius nō habz
institutiōis capax. Itē si institutiō fiat de eo qui nō sit in-
stitutiōis capax. Itē si institutiō fiat nō seruata forma que dī
in institutiōibus seruari. Institutiō minus videtur esse ca-
nonica. qd defectuz hz eoz que sunt institutiōis substātia.
2 p̄p̄ea ex institutiōe tali nō p̄t bñficiū legitie obtineri. Ad
deklarationē aut verborū regule. querēdum est qd sit insti-
tutiō. Itē in quo differat ab inuestitura 2 ab inductione in pos-
sessione. Itē q̄ dicat canonica institutiō. Subsequenter que-
rēda erunt quedā ad materiā regule ptinētia. De p̄rio scribi-
tur p dominū Hostiē. qd institutiō est intus statio vel intus
positio. Qd si verū eēt iam superflua eēt inuestitura 2 in pos-
sessione inductio post institutiōem. qd qd hēret non posset in
eū pferri vltērius. p̄ria collectiōe in eius effectu p̄seuerāte. ff.
de ver. ob. l. nemo rē suā. 2. l. scire debemus. §. vl. Itē cū cano-
nes exponāt qd ad aliū pertieat institutiō. videlicet ad ep̄m.
vt. s. de here. cuz ex iniuncto. in fi. 2 ad alium ptinet possessio-
nis inductio. s. ad archidiaconuz. vt. s. de offi. archi. c. ad hoc.
2. c. vt nostruz. videt incōueniēs dicere qd sit idē. qd cuz sint dī-
stincta officia illorum ad quos ptinēt. distinctos debēt habē
effectus. qd secretorū 2 distinctorū distincta 2 discreta ratio
esse debet. vt. ff. de calū. l. vlti. 2. C. de dona. inter vi. 2 vxo. l. si
maritus. 2 de ep̄sco. 2 cle. l. repetita. 2 de testa. consulta diua-
lia. sed excusari pōt qd intellexit de institutiōe quātuz ad ius
qd ex sola institutiōe acq̄rit. Sed intus statio de facto per
inductionem in possessionē subsequitur. Et ppter ea dici pōt
qd motus fuit ex eo qd canones appellāt inductionē in posses-
sionem institutiōem corporalē. vt. s. de offi. ar. c. ad h. §. in qua-
dā vero. Et ppter ea potuit pbabiliter dicē qd institutiō esset
intus positio vel intus statio de facto. cum etiam sit in corpo-
ralem possessionem inductio. vt i. d. §. in quadā. C. Adagi-
ster noster Ber. scribit. s. de insti. c. ex frequētibus. qd institu-

tio est ius canonicuz ad vnā ecclesiam. vel in ecclesia v̄l eccle-
siastico beneficio tribuere. Inuestire est quasi possessionē illi
iuris conferre. Postea vero subiungit qd instituere est spe-
cialis iuris beneficij vel dignitatj corporalē possessionē tra-
dere. 2 in hoc videt tradere contraria. qd p̄rio dicit p institu-
tionē conferri ius. 2 post illā collationē iuris p subsequens
factum. i. per inuestiturā queri quasi possessionē. Per qd in-
cludit qd p institutiōem acq̄ritur possessio. 2 hoc est certū pos-
sessione nō q̄ri p solā institutiōem vel ex sola inuestitura. sed p
inductionē in corporalē possessionē. vt. s. de elec. c. cū in cun-
ctis. §. cū v̄o inuit. 2 no. h. hosti. in ti. d. isti. 2 p. ff. de acq. pos.
l. cū heredes in p̄n. S3 credibile est qd magister Ber. in p̄ria
diffinitioe vel destitutiōe intellexit de institutiōe stricte supra
p quā tribuit ius 2 non possessio vel quasi illius iuris. In se-
cunda intellexit de institutiōe largo mō sumpta. vel dicen-
dū est qd in p̄ria intellexit de institutiōe ptinēte ad ep̄sco-
puz que tribuit soluz ius. In secūda intellexit de institutiōe
ptinēte ad archidia. que tribuit possessionē vel quasi. Scribi-
tur et per do. hostiē. in sūma. in ti. de insti. in p̄n. qd quidā dix-
erit qd institutiō erat ecclesie vel ecclesiastici bñficij collatio. q̄
diffinitio nō videt eē sufficiens. qd nō ponit oia substātia in
stitutiōis. Ad. n. dicit qd ex institutiōe q̄ratur ius in p̄p̄riate
bñficij collati. Q̄stat aut qd p instōne seu bñficij collationē
querit ius p̄p̄riatis illi in quē bñficiū p̄fertur qd ex eo p̄
qd post collationē factā in p̄mū. collatio facta in secunduz ni-
hil operat. 2 est casus de p̄bē. c. si tibi. 2 tñ si nō esset p̄ p̄-
mā collationē trāslatuz ius in p̄mū potuisset p secūda colla-
tionē transferri in p̄sonā secūdi. C. de rei v̄. l. quotiēs. sed cre-
dibile est qd q̄ p̄dictā diffinitionē iduxit. intellexit qd ius p be-
nificij collationē trāsserat. 2 hoc aliqualiter idicāt diffinitōis
verba. 2 tñ si oia dicta tolerabilia sunt. ppter pbabile aucto-
ritatem dicētū clarius pōt dici. qd institutiō est iuris alicui
bñficij verbalis collatio. Inuestitā v̄o collatiōis seu instituti-
onis p̄firmatio seu declaratio p quā iducit p̄firmatio. Diffinitio
in possessionē est p̄cedēriū. i. collatiōis 2 inuestiture executio
qd p familia p̄. Itā institutiō heredis tria sunt p ordinē. P̄-
mū est institutiō q̄ p̄cedit p dispōne verbalē. Secūda est insti-
tutiōis reuocabilis p̄firmatio. q̄ p̄tingit p p̄ns fcm. i. p mor-
tez. Tertiu aut est institutiōis 2 cōfirmatiōis executio. q̄ p̄tin-
git p aditionē hēditatis 2 sequēs aminiculū. i. apprehensionē
possessionis. s3 illa nō sit necessaria ad acquisitionē dñij rez hē-
ditariuz. s3 necessaria est ad acquisitionē possessionis. C. d. testa.
l. oīuz. ff. de acq. pos. cū here. in p̄n. d. bo. pos. l. j. 2. ij. Cū in
datione tutoris. datur. n. aliqñ a testatore. secūda datio est il-
la verbalis qñ p̄firmat a iudice. vt p̄. ff. 2. C. de testa. tute. 2
p̄firma tu. tertio sequit decretuz iudicis ad administrationē
concedēs. vt. C. arbi. tu. l. fi. 2 in auc. vt hi qui ob. se. habe. re.
mi. §. pe. Item p̄ in feudo. nam p̄mo feudi cōcessio. secundo
inuestitura q̄ est p̄cedētis cōcessiōis p̄firmatio. tertio in pos-
sessione inductio q̄ est cōcessiōis 2 inuestiture realis executio
vt in titulo qd sit inuestitura. colla. x. Et s3 p̄cedā non sint si-
milia q̄tuz ad oia. similia tñ sunt q̄tuz ad ordinē successio-
num. 2 hec vera sunt fm absolutā 2 propriā significationem
v̄boz. sed in presenti regula credendū est 2 dicēdū instōnes
largo modo sumi 2 pro oibus supradictis modis poni. Ter-
tium ē enim qd collatio 2 inuestitura q̄ fit p ep̄m institutiō iu-
ris appellatur vt in p̄alle. c. cū ex iniuncto. s. de here. Item idu-
ctio possessionis q̄ fit p archi. appellatur institutiō corporalē.
vt. s. d. of. archi. c. ad eos. §. i. qdā vero. In q̄cūq; p̄dictaz enī
defectus interueniēs reddit bñficij receptionē vel retētiōnes
illicitā. si enī defectus est in instōe verbalis siue ex parte institu-
entis. vt qd is instituit qd de iure instituere nō possunt. illicita ē
detētiō. verbi gratia vt qd institutiō fiat p vicariū ep̄i et gene-
ralē quē cōstat instituere non posse nisi instituendi potestas
sp̄aliter fuerit pmissa p ep̄m. vt. s. de offi. vi. c. cū generali. li.
vj. Et ita dī intelligi. s. de institu. c. ex frequētibus. vel qd fiat
p cap̄m de bñficijs ad collationē ep̄i ptinētibus quā p̄stat
nō valere et sede vacāte. vt. s. de insti. ca. j. li. v. Itē si institu-
tiō fiat de eo qd nō pōt de iure institui. vt si instituatur layc
v̄l ali^o irregulari cui p̄hibet de iure bñficiū pferri. vt. s. de insti.
c. ij. cū multis similibus. Idē est si defectus fuerit in instituti-
onis forma. vt qd fuit sub cōditione facta cū actus legitimi nō

suscipiant pditionē neq; dlez. vt .j. eo. actus legitimi. z .s. de
 elec. in electionibus. li. vj. z p hoc pz q institutio largo modo
 hic sumitur. vt tam institutionē vbalē z inuestiturā q ius tri-
 buit quā inductionē in possessionē q possessionē z quasi pce-
 dit pprehēdit. z hoc ostenditur necessario argumēto posito
 casu qd eēt aliq; vbaliter institut^o re ipa sine iductioē in pos-
 sessionē z auctoritate pprā possessionē occuparet diceret in
 cūbere possessioni vt p do nō vt institutus possessor. ff. de ac-
 q. pos. l. si ex stipulatiōe. j. z. ij. rñso. C. e. ti. l. nec natura. **C**La-
 nonica vero institutio appellatur in qua oīa substantialia va-
 lide institutionis largo mō sumptē pcurrūt. i. collatio inuesti-
 tura in possessionē inductio z decēs psonē habitas tam ex
 parte cōferentis qz ex parte illius in quē collatio facta est z
 solēnis institutiōis forma. sicut in superioribus est ostēsus sicut
 dicitur legitima tutoris datio. qñ is dedit qui dare potuit is
 accepit q fuerat dādus. z is datur cuius dandi facultas erat
 z pro tribunali decretū interponitur. vt. ff. de cōfir. tuto. l. nā-
 lis. §. si qrat. **C**Queri aut pōt circa materiam supradictam.
 Primo nūqd institutio inuestitura z in possessionē inductio
 sint disticte spēs vel idē significātes. Hoc aut dclaratū est p
 supiora. z iō supuacūū esset repetere. **C**Secūdo queri pos-
 set cū sunt spēs idistincte pprā sumēdo. vtz distincta iura tri-
 buunt per eas. z dicēdus est sicut in superioribus pz q per in-
 stitutiōē verbalē tribuit ius pprietatis. z p inuestiturā decla-
 ratur z cōfirmatur illius iuris collatio. vt. d. c. inter cetera. z
 c. cū ex iniuncto. z p inductionē i possessionē tribuit ius posses-
 sionis z qñ ius admīstratiōis. vt. d. c. adeo. z. c. vey. **C**Pos-
 set at aliq; dicē q incōueniēs vī q in eadē re querat posses-
 sio z qñ possio cū possio cōsistat in reb^o corpālibus tm. ff. de
 acq. pos. l. iij. in pn. z d vsuca. l. seq. §. si viā. quasi possessio cō-
 sistit in icorpālib^o. ff. de ser. l. pe. z si h. vē. l. sicut. §. aristo. z vt
 pos. l. si. si q corpālia z icorpālia sūt spēs oppositē z nō pcur-
 rentes circa eadē rē. vt insti. de reb. corpa. z in corpo. ff. de re.
 di. l. j. sic possessio z quasi possessio videntur spēs oppositē z
 nō possent pcurrē in eadē rē. **C**Sz dicēdū est q in bñficijs
 ē p̄siderare ipz ius bñficij qd ē in corpale. i. in eodē nūero qñ
 possio. Itē ē p̄siderat res corpales q b iurisd. bñficij p̄tenti
 z i illis dī qñ vā possessio corpātr instituto. **C**Queri possz ter-
 tio qre ē q p inuestiturā scāz p anulū vī p libz aut baculū nō
 qñt vā possio vī qñ possio cū p clauū traditionē qrat pos-
 sessio rez q sub clauib^o p̄stituūt vī custodiūt. vt. ff. d. p̄hē. epz
 l. clauib^o. z de acq. re. do. l. q rōe. §. itē si qs. z d acq. pos. l. j. §.
 si in seriz. rō ē qz b custodia clauū p̄stituūt z p̄tenti. z iō tra-
 dit^o clauib^o sub qz custodia sī ipē res tradite itelligūt. anulū
 vō z baculū seu lib nihil hz cōe cū rō q i bñficio p̄tenti. z iō p
 inuestiturā p baculū scāz si itelligit trāslata posses. sic dici solet
 si tradat vī legat^o istz i q p̄tenti p̄tenti p̄tenti. vī alti^o rei. ipa res i
 telligit tradita vī legata. qz vā i re q̄sita p̄tenti i instro p̄tenti
 .C. d. do. l. j. ff. d. le. j. suū filij. §. eū. z d le. iij. l. q cirographū. bu-
 lū at cā qri posses. **C**Quarto si institut^o vbo z institut^o anulū idu-
 cat i possessionē rei vni^o q ē i bñficio sibi collato noie illi^o z ali-
 qz an itell^o q̄sita possio illi^o tm i qua iducit corpātr vī illi^o z
 aliaz. vī q̄sita possessio oīuz. qz iur^o cauet q r̄stituta vna rebē
 ditaria oēs r̄stitute itelligūt si ea mēte r̄stituāt. vt effect^o restō-
 nis trahat ad oēs. vt. ff. ad tre. l. restituta i pn. z qz ton^o fūdi
 possio trāssert ēt si vñū fūdi agulū qs igrediat vt. ff. d. acq.
 pos. l. possideri. §. qd at. si q̄sita possio vni^o rei q i iure bñfi-
 cij p̄tenti oīuz eodē bñficio apphēsoz q̄sita itelligāt. tm z si h
 eqtas suadet i^o scriptū p̄tenti dic. qz hēl q̄rit dñiuz oīuz rez bē
 ditariū adeūdo h̄ditatē. z tm nō q̄rit possionē alicui^o rei nisi
 eā corpātr apphēdat. vt in. d. l. cū h̄des. z si qs tes. l. eē. l. j. §.
 scuoia. **C**Ad. l. at restituta pz rñso. qz ibi loq̄t d trāfactōe dñij
 ad quā sufficē sola restō vba. vt i. e. l. z. l. iij. e. ti. In pposito at
 loq̄t d acq. pos. q in scō p̄sistit. lz ipa acq̄sita ius dici possz. vt
 ff. d. acq. pos. l. j. in pn. z. §. si vir vxori. z. l. pegre circa ipn. Et iō
 ad positōez vni^o nō seq̄t positio alius. qd ipossibile ē ab eo eē
 essentialr separū. vt. C. d. pba. l. nō nudis. z. l. nō epistolis. z. l.
 neq; natales. z. l. ad pbatōez. Itē ad. l. possideri. §. qd at. rñ.
 qz ibi nō dī q acq̄rat possio aliaz rez q erat itra fūdu z a fū-
 do disticte. lz certaz p̄tenti fūdi tm q acq̄sitate p̄tenti erat p̄tente.
CQuinto qri pōt circa psonas qz p̄tenti p̄ferēs dz eē capax

bñficij p̄ferēdi. z dōz vī q sufficē eē capacē tpe collatiōis scē.
 lz p ea d̄sinat ex q̄cūq; cā. qz scm legitie retractari nō dz lz p
 cal^o eueiat a qñ potuit i choari. j. e. c. scm legitie. z. ff. d. acq.
 hē. l. si suū qs. §. vl. z d his q ff sui vī ali. iur. l. p̄ d re. iu. l. i am-
 biguis. §. si ē nouū. z qz iure cauet q si testator q h̄dē instituit
 sine d̄licto suo z absq; scō suo pdiderit ius testadi instō p̄te-
 rea nō vitiat. vt. ff. d. tes. l. is cui. z de bo. pos. §. ta. l. j. §. exigit p-
 tor. §. si qs at. §. instō d bñficio scā nō vitiat. lz institūēs ius istī-
 tuēdi pdiderit. obstarē tm vī qd. l. cauet q si testator q hē dz
 instituit ius testadi pdiderit pp d̄lictu vī pp suū scm. qz se p̄bu-
 it ad arrogādū instō vitiat. vt. ff. d. in iu. z ir. te. l. si qs ex hē da-
 to. §. irritū. z d bo. pos. §. ta. l. q libis. §. testē. z istī. q. mo. te. in-
 fir. circa pn. z. §. nō tm. §. vitari vī instō scā de bñficio. Sz rñ-
 deri p̄tenti q instō bñficij tenuit ita q pp exp̄saz institutoris vo-
 lūtātē nō potuit reuocari. ar. vt. s. d. p̄bē. cū inf certā. z iō ex q-
 cuq; cā ius institūēdi pdiderit instō p̄cedēs si vitiat. vt i auc.
 de tab. §. pe. lz instō hēdis nō tenebat irreuocabilr an mortē
 testatis cū semp eēt volūtas ābulatoriā z mutabilis vsq; ad
 mortē. vt. C. de sa. san. ec. l. j. ff. d. iur. codi. l. diui. §. lz. z d le. j. l.
 si mihi z tibi. §. in legat. z d le. iij. l. si qs in pn. testa. z d adi. le.
 l. iij. in. §. vl. z. §. p̄ditio. z d do. inf vi. z vx. cū h stat. §. ait oīo.
 z iō si pdiderit testator p̄tenti testadi ex ea cā q originē sumat
 a delicto vī a culpa vel dolo testatis instō irritat. vt i pal. §.
 irritū. z in. §. nō tm. lz si ex ea cā pdiderit testamēti factionē q
 ex dolo vel culpa testatoris nō sumat originē instō nō vitiat
 vt i. l. is cui. z in. l. j. §. extinguit z. §. si q̄s aut. §. acili^o. n. reuocat
 ea q a pn. si h̄nt effcū irreuocabilē qz ea q a pn. irreuocabilr
 tenēt. vt pz. qz donatio inf viuos q irreuocabilr tenuit a p̄nci-
 pio nō reuocat pp d̄lictu subsequēs a donatē p̄missuz. vt. C. d.
 bo. dā. l. si qs p̄ h. lz dōatio cā mortis reuocat rōe d̄licti z cō-
 dēnatiōis q pp alias p̄ d̄lictu subsequē. vt. ff. d. do. cā mor. l. si
 aliq; **C**Sexto q̄rit qz p̄tenti dz eē capax is q bñficio institui-
 tur. z vī q ea rōe qua hēs institut^o dz eē capax trib^o p̄tenti. lz
 testi mort^o testatoris z aditōis hēditatis. ff. d. hē. istī. si alie-
 na. §. i c̄neis. z insti. de hē. q̄li. z dif. §. in c̄neis eadē rōe insti-
 tut^o d̄beat eē capax bñficij p̄tenti trib^o p̄tenti. i. tpe instōnis z
 tpe inuestiture z tpe q mittit in corpale possionē. lz si medijs
 p̄tenti fūit nō capax i instōnē z inuestiturā z missionē i pos. istō
 si vitiat ex q trib^o p̄tenti capax iueiret. vt. ff. d. hē. istī. lz z si in
 p̄ditōe. §. solēni^o cū. l. suū meū. lz si capax fuit trib^o p̄tenti. z p
 illa tria tpa icipiat eē si capax si qdē rōe d̄licti sui. vt qz homi-
 cidii vī aliud enorme delictū cōmissit qd ipz inhabilē ad bñ-
 ficiuz reddit p̄uabit bñficio ex cā supueniētī. vt. s. de homici.
 vo. c. sic dignū. lz si pp aliū d̄lictu q ex d̄licto si sumit originē
 vt qz senio vī valitudie corpali ipedit^o sit vī alia cā sili nō pua-
 bit. lz dabit ali^o coadiutor sibi. vt. s. i. ri. d. cle. egro. li. vj. **C**Se-
 ptio q̄rit qd si credebat institutē institūēdi h̄re ius cū i vitate
 si h̄ret an p̄pto errore instō vitiet z vī vitari debē. qz scm il-
 li^o q credebat eē tutor z si erat inutile ē. vt. ff. d. re. eo. q sub tu.
 l. q neq; z d aucto. tu. l. ticiū. §. q rē. z d eo. qz tu. l. si is q. Ecō-
 tra vī vitari nō d̄beri d iure ca. vī ci. qz tenuit ab initio pp erro-
 rē cōez qz vitate h̄r. ff. d. sup. le. l. iij. in fi. z d of. p. l. barbari^o
 philipp^o. z. C. d. testa. l. j. z d sē. z i. o. iu. l. si arbit. z istī. d. testa.
 §. testes. z iō lz postea d̄tegal vitas errozi p̄ria si vitabilr istō
 q ab initio tenuit. vt. j. e. c. scm legitie. **C**Ad p̄ria dici p̄tenti qz ibi
 fuit error singularis q nihil opat in p̄iudiciū vitat. ff. d. acq.
 hē. l. cū qdā. §. qd dī. z d sup. le. l. labeo. §. vey si ca. lz in p̄sum-
 pt^o fructib^o et singul^o error facti vī iuris excusari dz. vt. ff. d. hē.
 pe. l. lz z si lege. §. scire. C. d. rei vē. l. certū. lz fm theologos q
 dñt q vitate qñz p̄pta vitiat qz ab initio tenuit si appeat p̄riū
 in vitate d̄bet forte in p̄ncipali aīr iudicari. lz d fructib^o idēz.
COctauo q̄rit an si in forma instōnis vñū d subalib^o mittat
 z ceta obfuetur instō vitiet. z dōz ē q omīssio cuiusq; subal-
 vitiat. vt. ff. d. trāf. l. cū hi. §. si p̄tor. z ar. de re. eo. l. si pupilloz.
 §. si p̄tor. z ad muni. l. p̄tenti. lz omīssio leuiū z nō subalium
 si vitiet rē d q agit. vt. ff. d. vē. inspi. l. j. in fi. **C**Nono q̄rit p̄tenti si
 canonic^o p̄bēdā p̄cepit d manu p̄oris q si erat legitie institut^o.
 an postea possit petē p̄ore ab admīstratōe remoueri tāqz nō le-
 gitie institutū. z vī q si ga iur^o cauet q si ego p̄seqr legatū ab
 instituto in testō q poterā infringē p̄ qrelā vī p̄ tab. sciēs me
 posse q postea si possū rūpe testm quasi iuri meo renūciasse

videar. ff. d. inof. tel. l. si qd. §. si. z. l. nihil. z. d. le. p. §. ta. bo. pos. pe. l. si. §. oib. z. d. bo. li. l. in fuitute. §. si. qd. p. qd. v. q. si cano nic. sciebat porē si cāonice institutū z pbēdā d manu sua pce pit. percipiēdo videtur renunciāsse iuri suo dādo institutio nē eius min. canonicā. Ecōtra videt qd nihilominus possit dī cē porē nō cāonice institutū z petē eū remoueri. qz si psequoz legatū ab hēde q erat indign. ex eo q dūcti necē n vindica uit. nihilomin. possuz postea eū dicē idignū z auferēdaz sibi hēditatē. vt. ff. ad sil. l. pe. z ar. ff. d. pba. qdā. Itē si psequoz le gatū ab hēde instituto in testō falso v. min. solēni nihilomin. possū postea dicē testm̄ falsū v. min. solēne z psequē hēdi hē ditatē auferēdā. vt. ff. d. his q. vt. indi. p. legatū. Sed ex pmissi s ar. soluit qd qz si psequoz legatū ab hēde instituto in testō q poterā dicē inofficiosū v. p. §. tab. rūpe. iō excludoz qz pen debat ex offō meo rūpe v. h. rūpe testm̄. vt. ex pmissi ar. s. vbi psequoz ab hēde indigno q necē n vēdicauit defūcti. v. qz si li. subiect. erat. v. qz instit. erat in testō falso v. min. solēne iō si excludoz qz ex fco meo si pcedebat qz hēs eēt indign. v. qd eēt fili. v. h. fili. Itē qz testm̄ eēt falsuz vel si falsū. solēne v. h. solēne. z iō si excludoz. vt. in secūdis argu. sic g. z in pposi to dōz ē qz si defect. istōnis scē d porē si d pcedebat ex fco ca nonici picipiētis pbēdā d manu ei. qz si ipedial cāonic. instō nē min. canonicā dicē. vt. d. l. pe. z. l. qdā. z. l. post legatū. s. si defect. instōnis pcedebat ex fco v. ex volūtate cāonici. tūc si qdē sciebat eū si cāonice institutū v. renūciāsse iuri suo. vt. d. l. si. p. z. l. nihil. z. l. filiū. §. oib. s. si igzabat n v. renūciāsse. z iō si excluderet. vt. ff. d. iof. te. l. m. §. cetoz. z. l. eū q. z ar. ff. d. acq. hē. l. nec is. §. hēs. z. l. si is apd. quē. §. petāt zc. Decio an hec tpa dubitari psuevit si aplice se. legat. tpe legatōis sue rehuauerit i aliq ecclia bñficiū alicui pferēdū z executores dputauit. z postea finito legatōis offō bñficiū vacauit. an ex cutores possint bñficiū rātr rehuatū canonicē pferre. z pñr possit p eū cui pferē licite obtieri. Et videbat qz si qñs auctas rehuatōis expirasset. h. ipō qz legatōis offm̄ expirasset. ar. de te. nu. l. si certaz. §. si. z d. iu. codi. pñficiū. §. si miles. ad. l. fal. l. si post missionē sic i. ll. ill. fca militia expirat. sic auctas pñr matōis codicilloz in militia fca. Itē p h. erat efficax ar. d. iur. o. iu. l. eū q. §. magr. ar. e. v. collatōez valē. qz rehuatio colla ta erat i tps q vacat pñgēit. z iō qñcūqz postea vacat pñgat trahi v. ad tps rehuatōis scē. qz si hō sub pñditōe v. obligatōe rē meā v. disponēdo d reb. meis institūdo hēde v. h. pñdi tōe legādo. z postea qñcūqz existat pñditō trahit ad tps pñt. z dispōnis retro scē. vt. ff. d. pi. z cō. rei v. l. qd si pēdēte. z q po. i. pi. ha. l. potior. z d. nau. fe. l. nihil. z d. vul. z pu. sub. l. vl. §. tici. z d. te. mi. l. qd dī. s. p. pñtōnē nouā postā. s. d. of. le. c. pñ. ti. li. vj. h. dubitatō ē rēota. qz rhuatō. auctas expirat offō lega tōis finito. z iō bñficiū qd postea vacat n pñt pferri cāonice p executores. nec lz obtieri. ad ar. pñria pñt rēdēi qd loqz i eo q p hebat z dispōebat d reb. suis. z iō euēt. pñditōis trahit ad tps dispōnis. legat. ar. nihil iur. agebat i vacatur. z iō nihil ad rē.

Possessor malefidei nullo tpe nō p̄scribit.

Permittēdū ē ad euidentia istī regle. z ad intellectū qd dicat malefidei possessor q p̄scribit n̄ p̄t. z pñr videbit qd sit bone fidei possessor q p̄scribit p̄t. qz p̄telligētia vni. p̄rioꝝ p̄cipit alii. intellect. vt. ff. d. accu. h. l. q accusare. z d. his q ff sui v. l. ali. iu. l. j. circa pñ. z d. p. sti. l. j. §. si pularōez. z isti. d. tu. i. pñ. **C** Malefidei at possessor dī q p̄ ca nonū v. legū infdicta mercatur. vt. j. e. q. p̄ ius. z. C. d. agri. z cē. l. quēadmodū i. fi. li. xi. Itē ille q emit p̄dicēte dño. vt. C. d. rei v. l. si fūdū. nā q spreta conditiōe ad emptiōem p̄cessit. p̄ sumit fraudis p̄ticeps eē. z pñr bōa fide carē. vt. ff. q. in frau. cre. l. ait p̄toꝝ. §. si q p̄ticeps. z d. le. p̄. l. virile. §. si adierit. Itē ille q ad vēdēdū vēditōre iduxit dolo dī malef. possessor. C. d. refei. v. l. si dolo. z. l. dol. Itē ille q emit ab eo quē sciebat vēdē n̄ posse vt a pupillo sñ tutor. auctē v. l. falso tutore quē sciebat tutore n̄ eē. vt. ff. d. p̄hē. ep. l. qz a qlibz. z d. pub. l. q. cū. qz. §. q a pupillo. **C** Bōefidei vō eō dī q fraude qlibz. z frau dis suspiciōe caret. vt qz emit v. l. alio titulo accepit ab eo quē

credebat dñz eē v. l. putauit eū q vēdidit ius vēdēdū hēre qz cre debat eū eē tutore v. l. p̄curatore dñi. ff. d. v. si. l. bōefidei. ē g b. regule itellec. duplex z v. l. qz p̄tiet v̄tate. **P**rim. dicit q ille q hūit malāfidē tpe possessiōis inchoate z p̄tuate vllō tps tractu. seu tps p̄tuate n̄ p̄scribit. ēt si cētū ānis v. l. ultra pos sessiōez p̄tuate. Scdus ē itellec. qz si possessor tpe inchoate possessiōis hūit bonāfidē. z pñr p̄scriptōez inchoauit. z postea tpe p̄cedēte supueniat malāfides. ipedif. p̄cess. z effect. p̄scri p̄tōis inchoate. z iō illa v̄ba nullo tpe d̄terianē possūt p̄ceden tia z subsequētia. **M**ā fm̄ p̄mū d̄terianē seq̄ntia z subsequētia i. v̄bū p̄scribit. Secūdū vō fm̄ d̄emiant p̄cedētia. Sed op. fm̄ p̄mū iur. cauet qz malefidei possessor p̄scribit saltē spacio xxx. v. l. xl. an. vt. C. d. p. xxx. an. l. j. cū. l. oēs. S3 sciēdū est qz hic legislator p̄siderauit nālē eqtatē dispōni diuine p̄ueniētē. qz cauet qz cū alteri iactura locupletari nō decet. **I**us vō ciui. le p̄siderauit rigore ex p̄ctib. hōiuz suadētib. aliqb. publicis vtilitatib. p̄cedētem. i. vt dñia rex nō eēt oī tpe indistincta siue i certa. vt. ff. de vsuca. l. j. z pp finē facilius litibus iponē dū. vt. ff. p suo. l. si. nā fm̄ ius ci. vsuca. triēnij q̄ p̄cedit i reb. mobilib. z in qua requir̄ titulus z bonāfides q̄rit dñiuz dire ctū. vt. ff. d. vsucap. l. iij. z d. acq. re. do. l. j. Itē in p̄scrip. x. v. l. xx an. q̄ p̄cedit in imobilib. z in iurib. z i corporalibus. vt. C. de lō. tē. p. l. si. z d. vsufruc. l. corruptōe. z d. hui. z aq. l. pe. i. q̄ req rit s̄l̄r titul. z bonāfides. q̄rit dñiuz vtile cui. occasiōe datur vtile i rē ēt p̄ dñiuz qz h̄z directū. vt. C. d. p. xxx. an. l. si qz ēptio nis in pñ. z ibi no. Itē p̄scriptōe. xxx. an. z ēt. xl. si possidē bōa fide inchoauerit qz q̄rit dñiuz vtile. si malāfide inchoauerit. q̄ rit sola exceptiō p̄ dñiuz. vt. d. l. si qz ēptōis. ij. rñ. adeo qz ma lefidei possessor p̄scriptiōez inchoatā supueniēs nihil p̄ndicat in aliq p̄dictoz. C. d. vsuca. trāsfor. l. vna. §. qz tātūmō. **R**ō vō diuersitat. p̄dictoz est. qz vsucap. triēnij est inducta in fauo rē possidētis tñ. z iō p̄ eā q̄rit dñiuz directū adeo qz nihil iu ris rēanet penes dñz p̄mū. qz ex eo p̄z qz lex dicit qz vsucap. triēnij q̄rit dñiuz. vt. d. l. iij. d. vsucap. z. C. d. pac. l. traditiōib. **C**ōstat at qz simplex dñiuz appellatio ad directā refer̄. vt. ff. si ager vecti. v. l. ep. l. j. z iō fauor iste appellat. vt. j. e. c. odia. pre scriptio at. xxx. an. inducta ē in odiū negligētū tñ. nō at in fa uore malef. possessor. qz ipis si fauet iura. vt. hic. z. C. d. agri. z cē. l. quēadmodū. z iō odiū illd̄ restringit. vt. d. c. odia. z. l. cū qdā. ff. d. li. z po. **I**n p̄scrip. at. x. v. l. xx. an. v̄sat fauor gratia possidēt. qz bonāfidem h̄z. odiū vō ex pte si petētis seu petē negligētis. z iō in ea eligit qdā media via. qz ex ea pte q̄ d̄ in ducta in fauore possessoris querit vtile dominiuz possessor. ex ea vō q̄ dicit inducta in odiū negligētis facit directū dñiuz remanere penes ipm̄ negligētē rōne cui. agē possit actione i rē directā p̄ aliū possessore lz nō p̄ eū q p̄scribit. vt. d. l. si quis ēptōis. z hec p̄cedūt iuxta p̄dictā regulā odia restringēda. z fauores p̄uenit apliari. **D**e iure vō cāonico in vsucapione triēnij z p̄scriptiōe. x. vel. xx. an. idē p̄ oia si bōafides fūit p̄t nuata vsqz ad finē extremi momēti p̄plete p̄scrip. s3 si mala fides supuenit qñcūqz an finē p̄scri. p̄plete ipedif. inchoate p̄scriptiōis p̄tuate. z h̄ volūt dicē v̄ba regule put illa v̄ba v. l. lo tpe d̄terianē p̄cedētia. Itē v̄ casus qz nec dñiuz nec exce ptio q̄rit p̄scrip. x. vel. xx. vel. xl. an. vel ēt cētuz v. l. ēt nullo tps spacio cū iteruēt malāfides. z h̄ itēdit regula cū d̄r vllō tpe d̄terminare sequētia. z hec v̄a sūt in reb. laycoꝝ. **I**n reb. vō eccliaz. lz opiones sint varie. v̄ tñ qz res mobiles eccliaz p̄scribantur a pauato. z ab alia ecclia spatio. xl. ann. tñ vt. s. d. p̄scrip. c. j. z. ij. z in auc. d. nō alie. i. ep̄bi. §. p̄t palib. C. d. sac. san. ec. auc. qz actōes. **I**dē in bonis vacatib. q̄ deferūt eccliaz v. l. q̄ fuerūt hēticoꝝ v. l. alia cā d̄ q̄ h̄r exēplū. C. de sac. san. ec. l. fi. z. s. d. p̄scrip. c. ij. li. vj. z rō ē apta. qz bōa hēticoꝝz ipō iure ex tpe delicti itelligūt p̄missa seu p̄fiscata. lz occupa ri n̄ d̄beat anqz snia fūit sup crie. pmulgata. vt. s. d. hē. c. cum h̄z leges. li. vj. ff. d. iur. fil. l. j. §. cui bōa. z. l. i. p̄toꝝ. z. ff. d. publi. z vecti. l. j. z. l. p̄missa. z. C. ad. l. iul. ma. l. pe. i. fi. z. C. vbi cāe fil. l. j. sed p̄ fiscū p̄scribit miori tpe. qz si possidēt cū titū. p̄scribit eo tpe q̄ p̄scribere ē p̄tuatū. vt. ff. d. vsucap. l. q̄ ius. si sine ti tulo si qdē velit possessor inchoare p̄scriptionē ex eo tpe q̄ ceperūt vacare p̄scribit. xx. annis. sed si ex eo tempore quo

fuerit delata fisco p̄scribit̄ q̄tuor na .ff. de iure fisci. l. i. §. diu.
 z .§. p̄scri. l. z d̄ diuersis p̄scri. l. inf̄ q̄tuor. z. l. in oib̄. C. de qua
 driē. p̄. l. i. z ibi no. ¶ Res at̄ mobile eccl̄az vsucapiūt̄ triē
 nio cū h̄ repiat̄ iure ciuili determinatū vt. d. §. p̄ tp̄alib̄. z auc.
 quas actōes. nec hui⁹ p̄riū repiat̄ inf̄ cāonicos determinatū.
 nisi aliq̄s disputādo dicēt q̄ p̄riū vidēt̄ caueri p̄ p̄stōne q̄ sta
 tut̄ simplr̄ q̄dragita ānoꝝ t̄p̄s in reb̄ eccl̄az. Sz ad illō r̄i
 det̄ q̄ statutū gnāle n̄ derogat. sp̄all. s̄. de p̄sti. c. j. lib. vj. Sz q̄
 sustinet̄ opionē auc. p̄riā dicūt q̄ illō q̄n̄ sp̄ale z gnāle statue
 rent̄ eodē iure. h̄ at̄ gnāle iur̄ cāonico sp̄ale de iure ciuili. q̄ ca
 su n̄ p̄t̄ i aliq̄ d̄rogare. sz nihil ē q̄ in. d. c. j. d̄ p̄sti. s̄. p̄ sūmū pō
 tificē iducebat̄ p̄sti. gnāl̄ z p̄ alios p̄suetudo. vel p̄stō sp̄al̄ z
 tūc sp̄al̄ gnāl̄ derogat. Sz illō p̄tigit̄ p̄ sp̄alē p̄missiōez sūmī
 p̄otificis. al̄s lex gnāl̄ supueniēs tollēt̄ sp̄alē p̄cedētē. vt. ff. d̄
 sepul. vi. l. iij. §. diu. Sz adhuc v̄i mibi inherēdū p̄ie opioni
 q̄z p̄stō q̄ loq̄t̄ idefinite n̄ eq̄pollet̄ vniuersali. q̄n̄ n̄ ē eadē rō
 z p̄dō oiuꝝ p̄ticulariū i vniuerso p̄prehēsoꝝ vt oñsuz est. s̄. in
 gl. rubrice. p̄stat at̄ aliā eē rōnē z cōditionē n̄ mobiliū z aliaz
 mobiliū. Ergo p̄stō plata simplr̄ reducat̄ ad distictiōez auc.
 Romana v̄o eccl̄a sola de iure cōi gaudet̄ p̄scrip. c. an. vt. s̄.
 d̄ p̄scrip. c. ij. l. vj. vt i auc. vt eccl̄a roma. col. iij. Scd̄o oppōit̄
 q̄z v̄i q̄ lz malafides ab initio interueniēs ipediat̄ p̄scriptōez
 i choari. n̄ t̄n̄ tollat̄ effectū i choate q̄z q̄ ab initio aliq̄d fieri i
 pediūt̄ ex post̄ fco supueniētia nō tollūt̄ iā factū. vt. j. c. factū
 lt̄ime. ff. e. l. in ābiguis. §. nō est nouū. ¶ Sz solō p̄z q̄ si factū
 ē p̄fectū casus supueniēs q̄ ab initio ipediret. n̄ tollit̄ iā factū
 vt in p̄dcā regl̄a factū legit̄ie. z i p̄al. §. nō ē nouū. sz vbi fcm̄
 erat i choatū. z n̄ p̄fectū. casus supueniēs q̄ ab initio ipediret
 i choari ipedit̄ et̄ p̄fici inchoatū ita loq̄t̄ h̄. z p̄dcā solō p̄bat̄
 ff. d̄ v̄b. ob. l. si sub vna. §. si q̄s fundū. z. l. p̄lib̄. z. §. z si place
 at. z de hui. le. p̄ pte. z de hui. ru. p̄di. l. via. §. q̄cū q̄z. z plene d̄z
 j. eo. factū p̄ q̄d p̄z q̄ ius cāonicū recti⁹ p̄cedit̄ circa tractatū
 p̄scriptionū q̄z ius ciuile fm̄ gnāles z cōes regl̄as. ¶ Tertio
 oppōit̄ z v̄i q̄ q̄stūcū q̄z oi tpe iteruēiat̄ bōafides p̄scriptio n̄
 possit̄ p̄cedē. ¶ Cōstat enī q̄ eq̄tas nāl̄ scripta in q̄ cauet̄ nemi
 nē cū alteri⁹ iactura locupletari debē. vt. ff. e. l. nāe. z de p̄di. i
 de. l. nā nā. z de insti. l. si q̄s mācipiū. §. p̄cul. cū q̄ rigor iuris
 p̄scriptōez inducēs simplr̄ script⁹ repiat̄ p̄ualē d̄z eq̄tas nāl̄
 C. d̄ iudici. le. placuit. z. ff. d̄ d̄posi. l. bōafides. Sz d̄bz ē q̄ vbi
 repit̄ eq̄tas scripta i genē z rigor p̄ri⁹ in genē p̄ualet̄ eq̄tas.
 Sz vbi repit̄ eq̄tas scripta i genē. rigor i sp̄e. sic ē i p̄posito. q̄z
 eq̄tas gnāl̄ nāl̄ dictat̄ neminē debē cū alteri⁹ d̄rimēto locu
 pletari. rigor v̄o dictat̄ sp̄alr̄ p̄scriptōes p̄cedē i alteri⁹ d̄anū
 fauore bōefidei possessor̄ z i odiū negligētū p̄fert̄ rigor. q̄z i
 iure n̄fo generi graui p̄ sp̄ez derogat̄. vt. j. e. generi. ff. e. l. sem
 p̄ i iure. cū m̄t̄is s̄lib̄. ¶ Querēdū ē at̄ v̄t̄z d̄ iure canonico
 regrat̄ in p̄scri. titul⁹. z bōafi. v̄l an suffic̄ bōafides t̄n̄ s̄n̄ titu
 lo. nā d̄ iure ciuili p̄stat̄ q̄ i vsuca. triēnij. z i p̄scriptōe. x. v̄l. xx
 an. requir̄ titul⁹ z n̄ suffic̄t̄ bōafides. vt. C. d̄ rei v̄e. l. nullo. z d̄
 vsuca. l. celsus. v̄l saltē error facti p̄babif̄ q̄ titl̄o eq̄pollet̄ vt.
 ff. p̄ ēptore q̄ vulgo. z d̄ vsuca. l. n̄ solū. §. q̄z vulgo. z de iure
 do. l. p̄cul. p̄ legato. l. p̄ legato z p̄ suo. l. si ancillā. §. si. Et nō
 ri solet̄ ad plēnū in. l. p̄alle. celsus. i p̄scri. at. xxx. v̄l. xl. an. titu.
 nec bōafides requir̄ cū ēt̄ fures p̄scriberēt. xxx. v̄l. xl. an. vt. C.
 de p̄scri. xxx. v̄l. xl. an. l. oēs. z h̄ si agat̄ de p̄scribēdis reb̄ p̄ua
 toꝝ. Sz si d̄ reb̄ eccl̄az tūc ēt̄ in p̄scri. xl. an. ti. z bōafides req̄
 rit̄ sic in p̄scriptōe p̄uatoꝝ sp̄acio. x. vel. xx. an. vt. C. d̄ sacrosā.
 eccl̄e. auc. q̄s actōes. z i auc. d̄ eccl̄e. titul⁹. §. p̄ tp̄alib̄. ¶ De iu
 re v̄o cāonū iure veteri videbat̄ requi bōafides. z titu. lz in b̄
 fuerit̄ opiniōes. vt. s̄. de p̄scri. c. si diligētī. Iure v̄o nouissimo
 distinguit̄ rōnabilr̄. q̄z in reb̄ eccl̄asticis q̄ p̄nt̄ possideri iure
 cōi. nec p̄sumptio p̄ possessores h̄ suffic̄t̄ bōafides. Sz i his
 q̄ iure cōi neq̄t̄ possideri. v̄l p̄ possessore ē p̄sūptō. bōafides
 nō suffic̄t̄. sz ē necessari⁹ titu. q̄ possessori cāz tribuat̄ p̄scriben
 di nisi tāti t̄pis alleget̄ p̄scriptio cui⁹ p̄rii memoria n̄ existat
 vt. s̄. d̄ p̄scri. c. j. trāscursus enī t̄pis cui⁹ memoria nō existat lo
 co tituli habet̄. vt. ff. d̄ aq̄ plu. ar. l. j. §. si. z. l. ij. z. l. si. de aq̄ co. z
 est. l. h̄ iure. §. duct⁹ aq̄. ¶ Itē nūqd̄ in p̄scribēdis reb̄ incor
 poralib̄ sit̄ necessaria bōafides z titul⁹. v̄l an suffic̄t̄ bonafi
 des. Et d̄bz ē et̄ de iure ciuili q̄ suffic̄t̄ bōafides. nec ē op⁹ p̄

offit.
 iugum
 iudici
 nite
 76

bare titu. vt. ff. si hui. v̄e. l. si q̄s diuturno. q̄re at̄ in p̄scriptōe re
 rū corporaliū titul⁹ requir̄ z n̄ in p̄scriptōe rez incorporaliū.
 Rō est q̄z vbi mai⁹ piculū iminet̄ ibi cauti⁹ ē agēdū. vt. ff. de
 car. e. l. j. §. sz z si q̄s. Sz in p̄scriptōe rez corporaliū mai⁹ picu
 lum z p̄iudiciū pat̄. q̄z rei d̄niū ei aufertur. Sz in p̄scriptiōe
 fuitutis n̄ aufert̄ d̄niū rei. sz subijcit̄ res speciei alicui⁹ fuitut̄
 debite p̄scribēti. ¶ Nūqd̄ at̄ sit opus salti titulū allegare. z
 lōgeuā q̄si possessionē p̄bare. v̄i q̄ sic vt. ff. de vsuca. l. cū d̄ in
 rē v̄so. Sed d̄bz ē q̄ nō ēt̄ de iure ciuili. vt. d. l. si q̄s diuturno
 z de aq̄. plu. ar. l. j. §. si. z ad. l. cū de in rē verso. r̄fidēdū erit q̄
 ibi agebat̄ de p̄sona astringēda seu obligāda ad aliquā p̄sta
 tionē. z p̄pea ē necessaria saltē tit. allegatio cū ad obligatōez
 p̄sonalē inducēda necessaria sit cā v̄a v̄l p̄sumpta. vt. ff. d̄ doli
 excep. l. ij. §. circa. z d̄ p̄ba. cū d̄ in debito. §. rōe p̄dicta. f. q̄z vbi
 mai⁹ piculū zc. ¶ Itē nūqd̄ i p̄scribēdo vsufu. requir̄ titul⁹ z
 v̄i q̄ nō. q̄z illd̄ ius h̄uat̄ i p̄scribēdo vsufructum q̄d̄ suatur in
 alijs p̄scribēdis fructib̄ vt. C. de p̄scrip. lō. tē. l. si. in fi. ¶ Cōtra
 v̄i z ē v̄ez de iure ciuili q̄ titul⁹ nullo mō regrat̄. q̄z vsufu. ē
 d̄niū ps. vt. ff. de vsufu. l. iij. z de fideicō. l. si a reo. v̄n̄ q̄ rōe in
 p̄scriptōe d̄niū q̄rit̄ titul⁹. vt. d. l. nullos. z. l. celsus. eadē rōe z
 in p̄scriptōe vsufu. z ad. l. si. de long. tē. p̄scrip. dicentē idēz
 suandū esse i vsufu. q̄ i ceteris fuitutib̄ v̄ez ē q̄stū ad t̄pis
 limitatōez. h̄ est vt eodē tpe p̄scribat̄ q̄ z cetera fuitutes. nō
 q̄stū ad alia. hoc d̄ iure ciuili. Sed sec⁹ de iure cāonico cū vsu
 fru. possideri possit̄ d̄ iure cōi. vt. ff. de acq. pos. l. nāl̄. z. l. pos
 seffoz. z d̄ v̄i z v̄i ar. l. iij. §. v̄i. p̄scribi poterit̄ et̄ s̄n̄ titulo dū
 t̄n̄ bōafides accedat. vt in p̄al. c. j. de p̄scrip. l. vel trāscursus
 t̄pis a quo memoria n̄ extet. ¶ Itē querēdū est v̄t̄z bōafides
 regrat̄ et̄ tpe p̄ctus z tpe traditōis z tpe p̄tinate possessio
 nis. Et d̄bz ē de iure ciuili q̄ in ti. ēptōis. z v̄edi. requir̄ bōafi
 des vel p̄babif̄ error facti. q̄ bonafidei p̄sumptōem inducat
 tpe p̄ctus z tpe traditōis. in ceteris v̄o requir̄ tpe traditōis
 t̄n̄. vt. ff. de vsuca. l. si is q̄ p̄ emptore. §. si. z p̄ soluto. l. si existi
 mans. z pro emptore. l. ij. in p̄n. Sed de iure canonico nō req̄
 rit̄ tpe p̄ctus in his que de iure cōi possunt possideri cū sine
 titu. p̄scribunt̄ vt dicit̄ ē. sz tpe traditōis z p̄tinate possessio
 nis vsq̄z in finē cōplete p̄scriptionis. vt p̄z per verba regl̄e
 In his v̄o que non possunt de iure cōi possideri in quibus p̄
 scribendis requir̄ tit. dicendum foret q̄ bonafides nō req̄
 ratur tempore contractus z tpe traditōis z continueate pos
 sessionis in tit. emptionis. i. ceteris vero requir̄ tempore cō
 tractus z tpe traditionis z continueate possessionis nisi post
 tempus p̄tractus malafide celebrati error facti probabil̄ in
 terueniat̄ qui malafidei precedentis suspicionem remoueat.
 ¶ Itē querendum est si possessor̄ errauit in facto. v̄t̄z dica
 tur malafidei vel bonafidei possessor̄. z dicendum est q̄ error
 facti p̄babilis prodest. q̄z bonafides apertā p̄sumptionem
 inducit. vt. ff. de vsucapio. l. iusto errore. §. filius. z. l. non soluz
 §. q̄d̄ vulgo. z pro emptore. l. q̄ vulgo. ¶ Itē queri potest̄
 si errat in iure an dicatur bonafidei vel malafidei possessor̄.
 Et dicendum est q̄ lz quantum ad fructus perceptos dicat̄
 bonafidei. in hoc. l. vt ad restitutionem eorū non teneatur. vt
 ff. de heredi. peten. l. sed z si lege. §. scire. tamen q̄stū ad p̄
 scriptionē p̄ malafidei possessore habetur. vt. ff. de vsucap. l. si
 fur. §. j. Iuris enim ignorantia in vsuca. non tollerat̄. vt. ff. de
 vsucap. l. nūq̄z in p̄ncipi. z de iuris z fact. igno. l. iuris ignoꝝ
 tia. Itē querendum est si errauit in iure z in facto simul v̄t̄z
 dicatur bonafidei vel malafidei possessor̄ quasi magis atten
 di debeat q̄ proficiat̄ q̄z q̄ noceat. ar. ff. de iure fisci. l. itelligif̄
 §. si quis palā. e. v̄i q̄ malafidei q̄si magis p̄sideretur illa
 de pluribus causis s̄l̄ p̄currētib̄ q̄ nocent̄ q̄z p̄sint. ar. ff. ex
 qb̄ cāis i pos. ea. l. fulcini. §. qd̄ ḡ si duas. z ad sila. l. si q̄s in
 graui. §. vl. z. l. q̄ posthum⁹. sz dicit̄ p̄t̄ q̄ bōefidei reputet̄ z q̄
 p̄scribē possit̄. vt p̄bat̄. ff. de dōa. l. si vir vxori. z ibi plene no.
 rō at̄ q̄z error facti cum errore iuris cōcurrēns inducit bōefi
 dei p̄sūptōez z ei⁹ oppositū remouet. sz i. §. qd̄ ḡ si duas. z. l. si
 qd̄ i graui. §. vl. z. l. q̄ posthum⁹. p̄stabat̄ d̄ malafide z iō p̄ aliā
 cāz p̄currētē q̄ est bōefidei. al̄s idē si de malafide nō p̄staret̄
 p̄sumptōez iducēt̄ z nō amouet̄ vitas malafidei d̄ q̄ p̄stat̄ cū
 in icert̄] nō i cert̄] loc⁹ sit̄ p̄iecturis. vt. ff. de v̄. ob. l. p̄tinu. l. cū

ignorantia
 prodest qui
 fructus

ita. ¶ Itē q̄ri possit sit defūct⁹ habuit malāfidē z hēs bonaz
vix bōa fides hēdis pdesse debeat. Et eō si defunct⁹ bonā fi
dē z hēs malā. an mala hēdi nocē debeat. z cū mala defuncti
noceat hēdi. q̄ p̄ fictōez idēptitatis p̄sone extiaf successor
vitioz z culpe defuncti. vt. ff. d. diuer. z tēpo. p̄scri. l. cū hēs. z
de publi. l. si ego. §. p̄. v̄. q̄ bōa pdesse debeat accedēs male
cū p̄rioz eadē sit disciplina. z v̄ h̄ p̄bari. ff. de publi. l. eū q̄. §.
in hac actōe. z p̄ ēpto. l. ij. §. si defunct⁹. Sz v̄ba regule hui⁹ q̄o
nē soluūt. q̄ q̄cūq̄ tpe malāfides iteruēiat añ p̄scriptōez ipe
dit p̄scriptōez cōpleri. z p̄pterea siue defunct⁹ siue hēs hēat
malāfidē seq̄ q̄ ipediāf p̄scriptō. Possēt tñ aliqs dicē d̄ eq̄
rate cāonica q̄ si defūct⁹ habuit malāfidē z hēs bonā. z vel
let hēs a se p̄scriptōez ichoare q̄ possit p̄scribē cū i p̄scriptō
nib⁹ rez q̄ possideri possunt iure cōi titul⁹ n̄ regrit. vt. d. c. j. s̄.
de p̄scri. l. vj. sic d̄ de successiōe singulari volente a se p̄scrip
tōez ichoare. vt. ff. de aq. pos. l. pap. §. cū q̄s. Sz rigor iuris ci
uili⁹ q̄ p̄ malā fidē defuncti malefidei p̄scriptōez i hēdē trāf
fundit. vt. d. l. cū hēs. z i p̄alle. §. p̄tus h̄ nō patit. ¶ Andecio
z vltio q̄ri p̄t an in p̄scribēda librate p̄ h̄uitutē sit necessari⁹
titu. z dicēdū est q̄ n̄. q̄ fauorabili⁹ est ius p̄scribēde librat⁹
p̄ h̄uitutē q̄ libertatis p̄scribēdi h̄uitutē. vt. ff. de vsucap. l. se
quit. §. vlt. cū igit in p̄scribēda h̄uitutē n̄ sit necessari⁹. vt. i. l.
si q̄s diuturno. z. s̄. d̄ p̄scrip. c. j. multomin⁹ necessari⁹ erit in p̄
scribēda librate p̄ria h̄uituti. ¶ Itē hoc ē q̄si exēplū exp̄ssuz
ff. de h̄ui. v̄ba. p̄di. l. si edes in p̄n. z ibi no. Bynus. Idē.

Sine possessione prescriptio non procedit.

Exēplū istī⁹ regle p̄z. Done q̄ emi aliquā rē mobi
le vel imobile a q̄dā nō dño bōafide. tñ possessio
nē adept⁹ nō fui. mō dubitat an vsucapiā v̄l p̄scri
bā. R̄ndet q̄ nō q̄ sine possessiōe p̄scriptio n̄ p̄ce
dit. possessiōe ciuili v̄l nāli sil. v̄l saltē ciuili n̄ at nāli tñ. si ali⁹
ciuili possidēt. vt. j. oñdit p̄scriptō lāge p̄it. vt. tā vsucapiōe
triēny q̄ p̄scri. x. v̄. xx. an. xxx. vel. xl. vel. et magis lōgeuā p̄ti
neat. lz eni in v̄a z p̄p̄a significatōe p̄scriptio ad imobilia. vsu
capio v̄o ad mobilia referat. tñ legislatores p̄miscue vtunf
istia vocabul⁹ referēdo cōit ad mobilia z imobilia. vt. ff. d̄ vsu
ca. q̄si p̄ totū z maxie in. l. iij. z ibi plene no. Ad p̄cedit. i. n̄ in
cobat. lz aliqn̄ icobata mediāte possessiōe p̄tinet et s̄n̄ posses
siōe. vt. j. d̄. ¶ Sz oppōit z v̄ q̄ p̄scriptio sine possessiōe p̄
cedat. certū est eni q̄ icorpozalia n̄ possidēt. vt. ff. d̄ aq. pos. l.
iij. in p̄in. z de aq. re. do. l. h̄uus. §. icorpozales z de vsuca. l. se
quit. §. si viā. z tñ p̄scribūt aliqn̄ spacio. xx. vel. xxx. an. aliqn̄
spacio t̄pis cui⁹ nō extat memoria. vt. C. de h̄ui. z aq. l. j. z. ij. z
de p̄scri. lōgi t̄pis. l. vlt. z. ff. si h̄ui. ven. l. si q̄s diuturno. z d̄ aq̄
plu. ar. l. j. §. deniq̄. z. l. ij. in p̄n. cū silib⁹. Sz dic q̄ in icorpoza
libua ē q̄dā q̄si possessio q̄ illd̄ opat q̄ opat v̄a possessio cir
ca cōpozalia q̄ p̄z. certū ē q̄ infdictū vti pos. n̄ dat aliq̄ q̄s pos
sidēt. vt. ff. vti pos. l. j. §. interdicitū. z tñ sic dat iterdictū p̄ tuē
da posses. rei corpozal⁹ imobil⁹ ita dat p̄ tuēda q̄si possessiōe
rez icorpozaliū q̄ d̄ nūero imobilū reputat. vt. ff. d̄ h̄ui. l. pe.
z. ff. si ser. v̄d̄. l. sicuti. §. aristo. z vti pos. l. si. sic q̄ in corpoza
libua n̄ p̄cedit sine v̄a possessiōe. ita in icorpozalib⁹ n̄ p̄cedit si
ne q̄si possessiōe p̄ q̄b̄ oñdit h̄ac regulā oī genē verā eē. Itēz
oppōit z v̄ p̄scriptōez sine possessiōe p̄cedē. p̄stat eni hēdita
tē iacētē n̄ possideri. vt. ff. si q̄s ex testō li. eē ius. fue. l. j. §. sceuo
la. z tñ vsucapit. vt. ff. d̄ vsuca. l. cepta. z. l. nūq̄. §. vacuū z. l. iū
sto. §. nodū adite. itē p̄stat tignū p̄iuctū domui n̄ possideri. vt
ff. d̄ vsuca. l. eū q̄. z d̄ aq. pos. l. q̄ v̄muerfas i p̄n. z tñ vsucapit
si tpe iuētōis pauci dies superāt ad vsucap. cōplēdā. vt. ff. de
vsucapi. l. rez mixtura. §. labeo. Sz dicēdū ē q̄ sine possessiōe
n̄ p̄t ichoari. z ita loq̄t reglā aliqn̄ tñ ichoat mediāte posses
siōe. z ita loquūt p̄ria. ¶ Sz h̄ac solonē ē valde. ff. d̄ vsuca.
l. nātr. vbi d̄ q̄ p̄dita possessiōe interrūpit vsucapio z ei⁹ effe
ct⁹. §. n̄ p̄tinaf s̄n̄ possiōe. lz dici p̄t q̄ illd̄ h̄z locū q̄si iteruēit
interrupto nāli q̄ mediāte possessor possiōe p̄uat. q̄ nihil v̄z q̄z
in casib⁹ supradict⁹ possor possiōe p̄uat. lz q̄si iniūgit tignū
domui. vt. l. q̄ v̄muerfas. z. l. eū q̄. Itē q̄si morit q̄z morz oīa
soluit. vt. i. auc. d̄ nup. §. deiceps. col. iij. z p̄p̄a supradcā n̄ vi
dent. p̄cedē. lz dici p̄t q̄ h̄ p̄uat nātr possessor possiōe actu z
habitu. z iō interrūpit vsucapio. i. p̄dcis at cāib⁹. i. q̄si iniūgit z

q̄si morit p̄uat actū tñ z n̄ habitu. Sz certe imo si morit p̄ua
bit actu z habitu. q̄z morz oīa soluit. Sz dicat q̄ i hēdē q̄ ē ea
dez p̄sona fictiōe iuris. vt. ff. de vsucapi. l. hēs z i. auc. d̄ iureiu
rā. a mori. p̄sti. ē apta imediate p̄tinari si n̄ fuerit apprehensa
p̄ aliū. nā si p̄ aliū apprehēdēt ipediret p̄tinuatio possiōis de
fūcti i p̄sona hēdis. vt. ff. d̄ acq. pos. l. p̄p̄. §. q̄strū. z d̄ vsuc. l.
possiō testatoris. z iō si n̄ fuerit apphēsa p̄ aliū z apta sit im
mediate p̄tinuari p̄ p̄tinuata d̄z hēri. ar. ff. d̄ testa. l. si fili⁹. z in
auc. vt. exactōe instāte dot⁹ p̄rie v̄l scōe. circa p̄n. Et ē rō q̄re
vsuc. p̄tinuat possor d̄functio. vt. i. l. p̄al. z p̄z. ff. q̄. ex ca. ma. l.
cū miles circa p̄n. z p̄ hēde. l. ij. §. filiū. ¶ Itē oppōit q̄ p̄stat
captū ab hostib⁹ nihil possidē cū ab alio possideat. ff. d̄ acq.
pos. l. cū hēdes. §. i. his. z tñ vsucapit. vt. ff. d̄ vsuc. l. iusto. §. vl.
Sz d̄z ē q̄ si vsucapiat p̄ se. q̄z n̄ possidet p̄ se tñ vsuc. p̄ aliū
quē hēbat i ptate tpe q̄ capt⁹ fuit. v̄n̄ si redeat postlimiō v̄z oī
tpe ptate p̄tinuasse iur⁹ fictiōe postlimini⁹ z eiusdē fictiōis vir
tute vsucapio. p̄tinuasse z d̄nū p̄ vsucapioez q̄siuisse. lz vbi pos
sidēt p̄ se z capit ab hostib⁹ p̄dit possessio. z lz postea postli
minio redeat fictio postlimini⁹ n̄ extēdit ad possiōez q̄ i scō
p̄stitit. z p̄nter ad vsucapio. q̄ solet ex possiōe p̄cedē. vt. s̄. p̄di
cta p̄bat apte. ff. d̄ cap. et postli. reuer. l. in bello. §. facte. z de
vsu. l. si his q̄ p̄ ēptore. z ibi plene no. z ar. q̄ ex ca. ma. l. sciēdū
z. l. d̄niq̄. z. l. nec vtilē. ¶ Itē op. p̄stat ignorātē possiōem nō
q̄rere cū ains sit de s̄balib⁹ q̄ regrit in pos. q̄renda. vt. ff. d̄ ac
q. pos. l. lz. z tñ p̄scribit. vt. ff. p̄ soluto. l. ij. §. celsus. R̄ndeo z
dico q̄ ignorās nūq̄ q̄rit possiōez p̄ se. z h̄ simplr v̄ez est tñ
b̄n̄ p̄t ignorās q̄re ministerio filij v̄l h̄ui q̄s h̄z in ptate z igno
rās vsucape. vt. i. l. p̄all. Itē p̄curatorē q̄re p̄t possiōez igno
rās lz n̄ vsucapē nisi postq̄ venit in noticiā d̄ni. vt. C. de acq.
pos. l. j. z. ff. d̄ acq. pos. l. j. §. p̄curatorē. p̄ negocioz v̄o gest.
q̄ caret mādato q̄ret possiōez et vsucapēt demū p̄ tatibabi
tōez. vt. ff. d̄ acq. pos. l. cōis. §. p̄curator. z d̄ neg. gest. l. si ego.
¶ Ad q̄rendū ē q̄ possiō sit neāria ad p̄scri. v̄z ciuili tñ
v̄l nāli tñ. v̄l v̄traq̄ sil. Ad cui⁹ d̄clatōez. p̄ ē q̄rendū v̄z sint
due possiōes differentes spē v̄l vna tñ q̄ diuersificet per p̄ce
dentia. Jo. dix q̄ due sūt possiōes spē differentes vna ciuili. al
tera nāli. vna tñ. s̄. nāli. q̄ diuersificat p̄ accidētia. Et glosa
tores iur⁹ ci. in. C. tenēt opi. a. 30. in. ff. no. maxie in ti. d̄ acq. pos.
tenēt opi. Jo. p̄ Jo. argui z oñdi p̄t q̄ sit duplex possiō. d̄ ei
in. l. q̄ si possidēs fundū nātr z ciuili egrediat d̄ fūdo. z pere
gre vadat. q̄ si eo exite ex fundū ali⁹ igrediat fūdu. igrediet
h̄z possiōez. vt. ff. d̄ acq. pos. l. clā possidē. §. q̄ ad nūdimas. cū
iḡr ipossibile sit duos eadē rē eadē spē possiōis insolidū pos
sidē. vt. i. e. ti. l. iij. §. ecōtrario. z p̄dcā. l. duo. māifestū ē q̄ due
sūt possiōis spēs. Itē argui p̄t ex eo. §. q̄ dic q̄ ingressus fūdu
p̄ reuersuz n̄ admissuz possidet vi z clā. lz violētia z clādesti
tas due sūt q̄litates p̄rie. ḡ coherēt n̄ p̄nt eidē subiecto. vt. ff. p̄
suo. l. ancillā. z p̄ ep. l. ij. §. vlt. si coherēt diuersis. seq̄ q̄ diuer
se sint s̄be siue spēs possiōis. ¶ P̄terea d̄. ff. d̄ vi z vi. ar. l. j.
§. de iur. q̄ dat iterdictū ei q̄ possidet nātr tñ. Itē q̄ possidet
ciuili tñ. q̄libet. n̄ illaz possionū vt ibi d̄ suffic ad iterdictū
v̄n̄ vi. cū iḡr iterdictū v̄n̄ vi n̄ def nisi rōe possiōis. vt. i. l. j. §.
iterdcm̄. h̄. ff. v̄n̄ vi. māifestū ē q̄ q̄libet illaz ē v̄a vna species
possiōis p̄ se. Itē ibidē d̄ q̄ nāli possiō. z p̄ suo ad iterdcm̄ p̄
tiet. cū iḡr copla cadat int̄ diuersa māifestū ē q̄ spē differat
nāli possiō z p̄ suo. q̄re cū idē sit p̄ suo possidē z ciuili possi
dē h̄z oēs opiniōes. appet v̄lteri⁹ q̄ ciuili z nāli possiō si due
possiōes spē differētes. Itē iterdcm̄ v̄n̄ vi. dat p̄petario z
vsufructuario. vt. ff. d̄ vi z vi. ar. l. ij. §. v̄n̄ vi. Et q̄z ḡ possidet
q̄z alr iterdcm̄ n̄ h̄iet. vt. in. e. ti. l. j. §. interdicitū h̄. z. §. de iur. q̄
in. si. cū iḡr n̄ possint isolidū eodē genē possiōis possidē. z vsuf
fructuari⁹ possideat nātr. vt. l. nātr. z. l. possiō z. ff. d̄ acq. pos.
certū ē q̄ p̄petarius eodē genē possiōis n̄ possidet q̄ vsufu
ctuari⁹. vt. eo. §. ecōtrario. q̄re cū possideat ciuili appet q̄ ci
uili z nāli possiō si due possiōes spē differētes. Itē si ponā p̄
petariū z vsufructuariū eē ex fūdu z ex fūdi p̄spectū h̄ient
ābo eadē nātr z ciuili. Itē si i fūdo ābo h̄ient eadē nātr z sic
eadē q̄litas possiōis eēt ap̄ duos insolidū q̄d̄ ēt. Itē. negat
posse p̄tingē. Necesse ḡ habes ponere possiōes p̄fes spē dif
ferentes q̄bus eedē spēs vel diuerse h̄nt q̄litates. p̄terea due
possidendi q̄litates p̄rie in eadēz s̄ba possessiōis p̄currē n̄ p̄nt
vt ostensum est. Sed ciuili possidere z nāli sunt qualitates

p̄rie possidēdi. fm ea q̄ cōit̄ dici solēt. vt. ff. d̄ p̄ca. l. ij. z vt
 pos. l. si duo i p̄n. nō ergo p̄currūt in eandē s̄bam possessionis
 si ergo nō ē eadē s̄ba nāl̄ z ciuil̄ manifestū est q̄ n̄ sūt eiusdē
 speciei q̄ esse idem in specie. est esse idem in substantia z nā.
 P̄terea q̄cunq̄ sunt eiusdē speciei p̄ducūt eundē effectū. q̄
 ad destructōez p̄sequētis q̄ nō p̄ducūt eundē effectū nō sūt
 eiusdē speciei q̄re cū ciuil̄ z nāl̄is possessio eundē effectū p̄du
 cant. q̄ ex ciuil̄ p̄cedit vsucapio ex nāl̄i nō. vt. ff. de acq. re. do.
 l. acq̄rit. §. vlti. māifestū est q̄ ciuil̄ z nāl̄is possessio sunt pos
 sessiōes sp̄e differētes. P̄terea d̄ i. l. sic n̄lla possessio acq̄
 rit sine aīo z corpore. ita nulla amittit nisi in qua vtrūq̄ in p̄
 riū actū ē. vt. ff. de acq. pos. l. quēadmodū. cū igit̄ hic signum
 nulla p̄ diuersis in nā videat̄ negare. seq̄ q̄ oēs possessiōes
 nō sunt eiusdē nāe q̄renec eiusdē speciei. P̄terea d̄ in. l.
 pupill. ff. d̄ acq. re. do. q̄ pupill. sine tut. aucto. nō p̄t aliēare
 illā possessiōē q̄ est nāl̄is. Inuit ḡ in b̄ q̄ d̄ic̄ ēt. q̄ n̄ ē eius
 dē nāe nāl̄ z ciuil̄. ergo nec eiusdē speciei. P̄terea q̄ az.
 est q̄ ciuil̄ z nāl̄ nō vidēt̄ ponē differētiās accidētales. sicut
 ēt iusta z iniusta z hoc p̄z. ff. de acq̄re. pos. l. iij. §. ecōtrario. nā
 ibi in sc̄bo r̄iso ponit̄ vnū posse possidē ciuil̄r z aliū nāl̄r. z
 tertio r̄iso d̄ n̄ posse vnū possidē iuste z aliū iniuste. p̄ q̄d ap
 paret q̄ ciuil̄ z iusta. Itē nāl̄ z iniusta n̄ solū nō sunt idē imo
 nec eq̄pollēt. ḡ nec ponūt differētiās accidētales sic iusta z i
 iusta. Si nō accidētales. ḡ sbales. ex quo seq̄ q̄ si diuersificā
 tur in s̄ba diuersificā in sp̄e cū eē idē in sp̄e sit eē idē in s̄ba z
 nā vt dictū ē. s̄. eo. P̄terea q̄ azo. est. ff. d̄ acq̄. pos. l. iij.
 §. nerua fili. vbi d̄: me possidē rē mobilē hacten. q̄ten. pos
 sem nancisci nālē possessiōē si possideo z nihilomin. postea
 nanciscor nālē. ḡ p̄z p̄rio me habuisse aliā distinctā a nāl̄i. ex q̄
 sequitur māifeste q̄ due sūt quaz nulla ē altera. p̄ opiniōē at
 azo. l. q̄ vna sit tm̄ q̄ diuersificēt p̄ accidētia. arguit̄ sic. P̄zi
 mo q̄ rubrica d̄ic̄ d̄ acq̄. z amittēda pos. in. ff. Itē in. C. dicit̄ d̄
 acq̄. z reti. innuit ḡ q̄ vna ē s̄a possessio. z p̄ p̄ns vna sp̄s sic
 azo dicebat̄ alit̄ enī nō singl̄r sed plural̄r loquēt̄. z p̄firmat̄
 ista rō p̄ textū in p̄n. l. j. ff. de acq̄. pos. l. j. vbi dicit̄ q̄ possessio
 appellata ē q̄si pedū positio z singular̄ locutio vno solo sup
 posito p̄tenta ē. ḡ zc. P̄terea p̄ azo. d̄ i. l. q̄ si aliq̄s exeat
 de fundo aīo definendi possidē p̄dit oēm possessiōem. v̄i q̄
 vna sit s̄ba possessiōis cui diuersē ibereāt q̄litates sic azo. d̄
 cebat. vt de acq̄re. pos. l. iij. §. in amittēda z. l. si q̄s. §. d̄ria.
 P̄terea aut in vna est sp̄s possessiōis tm̄. aut plures. si
 vna azo h̄z p̄positū. si plēs tūc vn. p̄t habē vnā. ali. z sic
 p̄tingit q̄ eadē res sit a diuersis sil. z semel insolidū possessa
 q̄ est p̄. l. iij. §. ex p̄rio de agrē. pos. Itē sequēt̄ q̄ ex qualibet
 sp̄e p̄cedēt vsucapio. z sic seq̄ret̄ duos insolidū d̄nū querere
 q̄ est p̄. l. si vt certo. §. si duob. ff. cōmo. P̄terea p̄ azo.
 est. §. q̄ ad nūdinas in si. si b̄n̄ inspiciat̄. nā fm̄ v̄ba text. p̄ vio
 lentia supueniētē remouet̄ clādestinitas. l. p̄cedēs quare p̄rie
 q̄litates. z illō p̄tingit iō q̄ due p̄rie q̄litates nō cōpatiunt̄ se
 circa eadē possessiōē vt dictū est. si enī eēt possessiōes diuer
 se. p̄ria q̄litas. i. clādestinitas p̄ vnā. i. nālē. sc̄da violētia p̄tra
 aliā. i. ciuilē dephendēt. z p̄ hoc p̄patiūt̄ se sil. nec vna p̄ alias
 tollēt. Sed intelligēdo textū sic in p̄n. gl. intelligit̄ nō p̄cedit.
 z p̄terea p̄ az. ē q̄ iusta v̄l iniusta sunt d̄rie accidentales pos
 sessiōis s̄z oēs nō sbales. sed iusta d̄ ciuil̄. iniusta d̄ nāl̄is. ff.
 vti pos. l. si duo in p̄n. ḡ z vlti. seq̄ q̄ ciuil̄ z nāl̄ nō p̄it d̄rias
 sbales. sed accidētales solūmō. z sic nō sūt sp̄s differentes.
 P̄terea p̄ azo. est q̄ nulla possessio sine aīo p̄dit vt. ff.
 de ac. pos. l. quēadmodū. z d̄ reg. iur. l. fere q̄buscūq̄. S̄z p̄stat
 vnā solā possessiōē ab ab̄ntē retineri s̄z oēs. si vna sola posses
 sio z nulla p̄dit. q̄ in nulla est aīus p̄dēdi. necessario seq̄tur
 vnā solā esse. P̄terea p̄ azo. est q̄ q̄cūq̄ h̄nt eandē diffi
 nitōez sunt eadē in s̄ba. S̄z nāl̄is z ciuil̄ eandē h̄nt diffinitōez
 ēt fm̄ Jo. vt no. ff. de acq. pos. l. j. in p̄n. ḡ ciuilis z nāl̄is sunt ea
 dez in s̄ba. ḡ in sp̄e. S̄z ad istud dici p̄t q̄ describunt̄ sil. res
 p̄ctu cuiusdā tertij in quo p̄ueniūt. z iō nō seq̄ q̄ sint idē in
 s̄ba. sic nec seq̄ hō z asinus est animal. ḡ hō est asin. sunt idē
 in s̄ba. Solutio tuti. z p̄babil. est tenē opiniōē Jo. q̄ text.
 p̄it ciuilē z nālē possessiōez z duas sp̄s coequas. ff. p̄ hē
 de. l. iij. §. q̄ vulgo z p̄firmat̄ in. d. l. iij. §. nerua fili. ff. de acq.
 pos. Et ad argumēta p̄ria facile est r̄idē si q̄s diligēt̄ inspi
 cēt. Dico igit̄ reasumēdo q̄onē p̄missaz. q̄ ad p̄scriptōez est

necessaria ciuil̄ z nāl̄is possessio. vel saltē ciuil̄ sola siue nāl̄is.
 Nā q̄ sufficiat ciuil̄ sola p̄bat̄ q̄. l. cauet̄ q̄ ab̄ns que p̄stat
 solā ciuilē possessiōē aīo retinē possidet̄ q̄tū ad hoc vt vsu
 capio p̄tinet. vt. ff. de furtis. l. serui z filij. §. vlt. z de diuer. z tē.
 p̄scri. l. in accessiōe de acq̄re. pos. l. j. §. p̄ seruū q̄ in fuga. Itē
 q̄ nāl̄is sola nō sufficiat ad p̄scriptōez p̄bat̄ p̄rio p̄ tex. ff. de
 acq. re. do. l. acq̄rit. §. vlt. z ad exhebe. l. celsus. §. iul. de acqui.
 pos. l. j. §. p̄ eū. Itē p̄bat̄ p̄ ar. necessariū cui nō p̄t comode r̄n̄
 deri si nō is q̄ ciuil̄r tm̄ possidet̄ z vsucapit. q̄d ē vez. vt. d. §.
 p̄ seruū q̄ in fuga. z. d. l. serui z filij. §. vlt. abesset v̄l p̄his esset z
 p̄scriptōez p̄tinuaret sequēt̄ q̄ si ex nāl̄i possessiōe sola p̄cede
 ret p̄scriptio q̄ si eodē tpe nāl̄r possidēt̄ z bōafide q̄ duo q̄
 rerent insolidū d̄nū eiusdē rei eodē tpe q̄ nō est de iure possi
 bile. vt. ff. cōmo. l. si vt certo. §. si duobus vehiculū. z de castre.
 pecu. hēditate. §. p̄z. z de reg. iur. l. q̄d cōtra. §. vni duo. S̄z
 potest instari q̄ fm̄ hoc nunq̄ p̄scriptio contra ab̄ntem
 procederet q̄ contra possidentē p̄scriptio non currit. C. de
 p̄scriptōe. xxx. an. l. ij. Itē tps nō est mod. p̄dēde possessiōis
 vt. ff. q̄. mo. vsufruc. l. si mulieri. ḡ p̄ ab̄ntē ciuilē possessiōem
 aīo retinētē nūq̄ p̄cedit p̄scriptio. S̄ateoz q̄ contra ciuiliter
 possidētē p̄scrip. nō p̄cedit. Itē fateoz q̄ tps tātūz nō ē mo
 dus p̄dēde possessiōis. tm̄ iure cauet̄ q̄ tps est modus indu
 cēdi obliuionē. z obliuio est modus inducēdi dispōnē ai. z dif
 positio ai est mod. p̄dēde possessiōis. vt. l. z no. ff. de vsuca.
 l. furtū. §. fundi. Et p̄pterea dico q̄ si ciuiliter possidēs negle
 xerit nālē possessiōē p̄. x. an. vel vltra q̄ illa negligētia circa
 possessiōē nālē p̄uat eundē possessiōē ciuilē. sicut al̄s cauet̄
 in iure q̄ negligētia p̄missa i adipiscēda vel recupanda pos
 sessiōē nālē i ducit amissionē ciuilē. vt. ff. de acq. pos. l. si iō. §.
 si forte. dico ḡ q̄ q̄d̄m ab̄ns retiet ciuilē possessiōē nō i cho
 atur p̄scriptio duplici rōne. P̄ria q̄ p̄ possidētē ciuil̄r nō pre
 scribit. vt. d. l. ij. C. d̄ p̄scri. xxx. an. Secūda rō q̄ q̄ ciuil̄r possi
 det p̄scribit. ḡ aliū nō p̄scribit eodē tpe ne plures simul i so
 lidū q̄rerēt vt d̄c̄m est. S̄z ex q̄ iuris p̄sūptiōe possessiōē ciui
 lē p̄didit p̄ obliuionē leu p̄ ai dispōnē q̄ ex obliuione p̄cedit
 post ab̄ntiā lōgi tps ex nūc incubat̄ p̄scriptio p̄ eū z b̄ volu
 erūt glosatores iuris ciuilis aliqua r̄ dicē l̄z nō plene. C. de b̄
 uis fugi. l. j. p̄ q̄d p̄z q̄ ad p̄scriptiōē est necessaria ciuilis z
 nāl̄is possessio simul. vel ciuilis sola. nāl̄is at̄ sola non sufficēt
 eo casu q̄ poneremus aliūz ciuil̄r possidē. vt. s̄. ofi. l. iij. est. D̄y.

Idē Bonifacius.

Peccatuz nō remittit nisi restituat ablatuz.

Itē meā surripuisti. vel violēter abstulisti vel aliō
 s a me extorsisti p̄ vsurariā p̄auitatē si remittit̄ tibi
 peccatū. z p̄nter nec pena peccati nisi restituas rē
 ablatā. z b̄ itēdit̄ h̄ reglā z p̄bat̄. s̄. de vsur. c. cū tu. z d̄ cēsi. c.
 ij. nisi ponit sicut. j. c. c. p̄. ff. d̄ v̄. in pos. l. ex̄neo. z d̄ ferijs si fe
 riatis. z de custo. re. l. ij. §. si. Aliq̄n̄ at̄ repit̄ q̄d negat̄ seu p̄uat
 vt. C. d̄ trāsa. l. iij. z. ff. d̄ reg. iur. l. q̄ tutela i p̄n. Et iō dicēdū v̄i
 q̄ vbi p̄cedit oīo negatiua dictō nisi ponit. vt. d. l. extrāco. z. l.
 si feriatis. z. l. ij. §. vl. z d̄ aur. z ar. le. l. ticia. z in b̄. c. z se. l. vbi
 p̄cedit affirmatiua tē negat̄ seu p̄uat. vt. d. l. q̄ tutela i p̄n. ff. e.
 d̄ diuer. p̄scri. l. accessiōe. §. vl. z ad tur. l. j. §. p̄ z d̄ iur. fil. l. iij. §.
 m̄toz. z. §. vl. i. l. n̄ p̄nt. S̄z p̄ h̄ v̄. ff. d̄ re. iur. l. nēo ex his vbi p̄
 uat z n̄ p̄it. z tm̄ negatiua p̄cedit s̄z illa negatiua eq̄polet affir
 matie. z iō dictō nisi p̄uat sic vbi v̄a affirmatiua p̄cedit. P̄tē
 p̄dictā solutiōē v̄i. ff. de manu. testa. l. ticio. §. vl. vbi v̄i p̄ce
 dē negatiua. z tm̄ dictio nisi nō ponit. s̄z ibi negatiua n̄ p̄cessit
 s̄z secuta fuit. z iō nō v̄i habuisse aiūz p̄cedēdi libertatē. s̄z po
 tius ipediēdi. z pp̄ illā p̄sūptiōē ai ipediētis ipedit̄ datio li
 bertatis. ar. ff. de adimē. le. l. legata inutiliter. z de p̄di. z demō.
 l. cū tale. §. vl. Restituat̄ ḡ a p̄rio si restituat̄ ablatū remitti
 tur peccatū. cū ar. a p̄rio sensu sūptū sit lex. vt. ff. d̄ testi. l. ex eo
 z de testa. l. q̄ testō. §. mulier. Et cū sublata cā finali alicui. rei
 tollat̄ effectū. vt. ff. d̄ dolo. l. ij. §. vl. z. l. z elegat̄ i p̄n. z d̄ excep.
 iudi. l. ij. z d̄ adi. le. l. alūne. §. ab hēdib. z. s̄. de p̄bē. z digni. c.
 si paup̄ cleric. l. vj. cūz ḡ delictū sit cā finalis pene iponēde
 q̄ p̄z. q̄ vbi n̄ ē delictū n̄ d̄z eē p̄ea. ff. d̄ v̄. si. l. aliō. §. an̄ mulctā
 . C. d̄ pe. l. sancim. b̄n̄ seq̄ q̄ restituto ablatō. z sic reducta cā
 ad n̄ cāz remittit̄ peccatū. s̄z p̄ h̄ apte. ff. d̄ fur. l. q̄ ea mēte. z vi
 bo. ra. l. pe. vbi restituta re sublata z violēt̄ ablatā n̄ remittit̄

peccati pena. Sz illud h3 originē iuris civilis. secus at d'eqta
 te iuris canonici qd diuinū imitatur. **¶** Veri aut solet si fur
 vel raptor vel vsurarius h3 facultatē rei restituende ēt si fiat
 eius remissio absq3 eo q restituat rē. an intelligat a peccato
 solut^o. z qdā dicunt q sit absolutus q3 solutē z cōseq remissio
 nē eius q erat soluedū paria sunt. ff. de re iudi. l. iij. §. soluis
 se. z. l. intra dies. z q3 satisfactū accipim^o p eū moduz que cre
 ditor acceptauerit. vt. ff. de acti. si rez. §. satisfactū autē. q. mo.
 pig. vel hypo. sol. l. itē liberaf in pn. **¶** Alij dicūt q nō liberaf
 q3. verbis regule inherēdū est in dubio cū de peccato agat.
 Restituē at est rem in prio statu reponē. vt. ff. de vsur. l. vide a
 mus. §. in fauiana. z ne qd in loco publico. l. ij. §. vt restituas in
 quit. z d' verbo. signi. l. cū pretor. z. l. plus est in restitutōe. z
 l. restituere. Non absurdū tamen dici potest. q si res erat re
 stitutiōi parata z tunc fiat remissio q tunc habeatur perinde
 ac si res esset restituta z postea per eum cui restitutio facta
 fuit donatio sit restituenti. ar. ff. de donati. inter virum z vxor.
 l. iij. §. sed si debitorē z. §. vltimo. z de iure do. l. vir ab eo. z. ff.
 si cer. pe. l. singularia circa fin. z de soluti. l. pecūia. z de rei vē
 di. l. hoc si res. al's nō pōt intelligi proprie facta restitutio. cū
 q̄tum ad propria significatiōe verborū aliud sit remittē ali
 ud restituē vt dictum est. sed si nō h3 facultatem rei restituē
 de. tunc esset sibi impossibilis restitutio z tunc sine restitutōe
 absolueretur. q3 nemo pōt ad ipossibile obligari. vt. j. eo. c. nēo
 potest. z. ff. de reg. iur. l. impossibiliū. z q3 ipsa nō habendi ne
 cessitatē vī excusari. vt. ff. de mun. z ho. l. circa. §. inopes. Licz
 forte fm rigozē iuris civilis non esset excusatus. q3 naturalis
 impossibilitas non persone difficultas d'bitozē excusat. vt. ff.
 de ver. ob. l. continuus. §. illud. Sz mibi videt q̄ ēt sine rigo
 re iuris civilis posset excusari. multū enī refert vtz sit in obli
 gatiōe datio vel factū. nā sicut in obligatiōe datio. difficultas
 persone non excusat debitorem. vt in §. illud. Sed vbi est in
 obligatione factum persone casus ptingens in persona debi
 torem excusat siue factuz debeat ex p̄ctu siue ex promissione
 in iudicio facta. De contractu patet. ff. ad. l. ro. de iac. l. vlti.
 §. pe. De iudicio. si quis cauti. l. si is. **¶** Verū est q3 glosato
 res iuris civilis distinguūt inter iudicia z p̄ctus. z nihil est q3
 idem inter vtrosq3 q̄tum ad hoc. vt in. l. p̄ealle. cū ergo rem
 restituere sit factū sicut rem tradē. vt. ff. de ver. ob. l. vbi autēz
 non apparet. §. qui id. z. l. stipulatōes. §. idē puto. sequitur im
 pedimentū superueniens in personā debitoris q3 restitutionē
 impossibilē facit debitorem excusat nisi culpa p̄cesserit casuz
 q3 tunc nō excusatur pp casum. vt. ff. solu. ma. l. etiam. §. licet.
¶ Itē nisi delinqueret sub specie venie p̄sequende. q3 tunc vi
 detur culpa casum p̄cedē. z iō excusari nō dz. ar. ff. de dam.
 infe. l. fluminū. §. itē apud z. §. seru^o. z. §. idē seruus. z de act. z
 obl. l. j. §. is quoq3. z cōmodati. l. in reb^o. §. qd at. **¶** Idem.

Peccati venia non datur nisi correcto.

h Ec regula cōcordat cū proxima precedenti quia
 sicut in precedenti nō remittitur peccatū nisi resti
 tuatur ablatum. ita z hic nō remittit^o peccatū nec
 peccati pena nisi interueniat mentalis correctio. i.
 animi penitentia z cordis p̄tritiō. **¶** His. n. interueniētib^o daf
 peccati venia. **¶** Sed queritur de iure canonico pp solaz pe
 nitentiā. i. cordis cōtritiōe daf peccati venia z non de iure ci
 uili. vt. ff. de edi. edic. l. qd sit fugitiuus. z de furtis. l. q ea men
 te cum simili. **¶** Responso est aperta. quia ea que facilius
 ligant facilius dissoluunt seu que facilius ligantur facilius
 dissoluuntur. vt. ff. eo. l. nihil tam naturale. z. l. fere. z de solu.
 l. put quisq3. z de rescin. ven. l. emptio. **¶** Constat aut q iure di
 uino facilius q3 ligatur q̄ e sola mentis cogitatiōe si mō fue
 rit huius ppositi q actōe data id qd cogitauit cōmissurus sit
 vt. ff. de verb. sig. l. fugitiuus. z iō per p̄trariā animi penitentiā
 z cordis p̄tritiōez p̄sequitur remissionē peccati z penep pecca
 to iponēde. **¶** Iure aut civili per solā animi cogitationē ad
 actū nō p̄cedentē penā nō meref. vt. d. l. fugitiu^o. z de penis.
 l. cogitatōis. z iō sola cordis contritiōe veniā nō p̄sequitur.
¶ Correctio. i. penitenti z cordis cōtritiōe h̄nti. correctio
 enī triplex repit. vna verbalis. alia realis. tertio mentalis. tñ

nec verbalis nec realis p̄desent nisi mentalis interueniat quo
 ad deū cū ad cor tñ respiciat deus z q̄tū ad peccati p̄missio
 nē z q̄tū ad cōmissi remissioez cōsequēdā. **¶** Iura vō civilia
 q̄tū ad cōmissioez cōsiderant factū cōcurrēs cū animo z nō
 factū tñ sine animo. q3 voluntas z pposituz maleficia distin
 guūt. vt. ff. d' iniur. l. q iniurie. z de sic. l. ifans. z. l. diu^o nec aiuz
 sine facto. vt. d. l. fugitiuus. z. l. cogitatōis. **¶** Idem.

Nemo potest ad impossibile obligari.

h **¶** Pmitto alicui dare qd est impossibile de nā dari
 vt solem lunā z stellas nō obligoz. vt. ff. d' ver. ob.
 l. si stipuler. ij. rñso. **¶** Itē si pmitto facē id qd ē ipof
 sibile de nā fieri. vt celum digito tangē vel celum
 ascēdē. vt. d. l. stipuler. ij. rñso. **¶** Itē ēt si pmitto id qd est im
 possibile de facto. vt montes alpiū vltra mare deferre. ar. ff.
 de statu li. l. cū hēs. §. j. **¶** Itē si stipulor id qd ē impossibile d
 iure. vt rem sacrā mibi dari. vt insti. de ver. ob. in prin. z. ff. de
 ver. ob. l. inter stipulatē. §. sacrā. z. l. si stipuler. §. itē q3 leges.
¶ Intendit ergo regula dicē q nemo pōt obligari ad id qd
 de nā vel de facto vī de iure ē impossibile. z hoc in p̄tractib^o.
 idē in vltimis voluntatibus. q3 nec auctoritas vltie volūtatis
 q̄ excedit auctoritatē p̄tractuū. vt. ff. e. l. in testamētis. pōt ad
 impossibile aliquo de p̄dictis modis obligari. ar. ff. de le. j. l. si
 q3 inglinos. §. vlti. z. l. seruo aliēo. §. vlti. z. l. apud iul. §. p̄stat
 z de cōdi. insti. qdā. z. l. filius z. l. q sub p̄ditōe. **¶** Et idēz in
 sentētijs z p̄ceptis. nā nec auctoritas snie nec p̄cepti pōt ali
 quē ad ipossibile obligare. vt. ff. q̄ snie sine ap. re. l. vlti. i. z. iij.
 rñ. **¶** Itē i p̄fessioib^o q3 p̄fessio cōtinens ipossibile de nā vel
 de facto vel de iure nō est obligatoria. vt. ff. de inter. act. l. con
 fessionib^o. §. an torū z ad. l. aq. l. inde nerati. §. vlti. **¶** Nūqd
 aut legis auctoritas pōt ad ipossibile obligare. **¶** Dicendū est
 q nō q3 lex dz esse possibil^o z honesta. al's pro lege est ha
 bēda. vt in. c. cūcta posita in p̄ncipio decretorū. **¶** Est ḡ effe
 ct^o isti^o regule general^o. videlicet vt nec auctoritate p̄ctus. vel
 vltie voluntatis. nec snie. nec p̄cepti. nec p̄fessiois. nec legis q3
 possit aliq3 ad ipossibile obligari saltē civilr. **¶** Quia hui^o obli
 gatiōis effect^o per canones z p̄ leges iprobaf. vt hic z. ff. eo.
 l. ipossibiliū. **¶** An aut saltē nāl'r oblige^o ex vigore p̄ct^o vī vl
 time volūtatis ipossibilitatē cōtinētis. q3 p̄ria facie vī q3 con
 sensus adest ergo nālē obligatōez parit cū nascat ex cōuētio
 ne seu p̄sensu vt. ff. eo. l. cū amplius. §. is nā dz. z de sol. stichū
 §. nāl'r. **¶** Ecōtra vī mibi q nāl'r ēt non obligat. **¶** P̄rio q3
 p̄sentire nō vī super re impossibili sciēt p̄hēdo vel disponen
 do. vt. ff. de acti. z ob. l. non solum. **¶** Secundo q3 si ignoran
 ter contrahat alias disponat credēs possibilem que erat im
 possibilis. videtur error adesse. igitur z consensus abesse. vt.
 ff. de iuris. om. iudi. l. si per errorem. z. ff. de iudi. l. ij. z de aqua
 plu. ar. l. si hēs ta. z. C. de iuris z fac. igno. l. cū testamētuz. z. l.
 non iccirco. ergo deficiente consensu non contrahit obliga
 tio naturalis que solet ex consensu p̄cedē. **¶** Item quia in re
 gula iuris impossibilium nulla est obligatio posita. ff. eo. po
 nitur signum vniuersale negatiuum z posito q3 ponetur inde
 finita equipollet vniuersali cum in qualibet specie vniuersali
 impediēte sit eadē ratio. vt. ff. de le. ij. l. si pluribus in prin. z
 l. si ita relictum z dictū est supra in gl. rubrice. **¶** Sed oppōi
 tur z videt q3 q3 possit ad ipossibile obligari z q3 impossibili
 tas non reddat obligationē mutilē. Sed reddit eandem pre
 senti puram z vtilem. ff. de condi. insti. l. j. z de condi. z demō.
 l. obtinuit cū si. **¶** Sed dicēdum est q3 aut ipossibilitas adijctā
 in modum conuētiōis in cōtractibus vel dispositionis in vl
 timis voluntatibus aut in modū conditōis. Si in moduz cō
 uentionis vel dispositōis. verbigratia q3 promitto vī lego rē
 quā ipossibile ē dari. z tunc impossibilitas impedit oēm spēs
 obligatōis p̄trahi. z ita loqur regula hic. z ff. eo. ti. l. impossi
 bilium. z de verbo. oblig. l. si stipuler. ij. iij. z. iij. respon. Si in
 modum conditionis. verbigratia quia promitto vel lego si
 celum ascendas vel digito tangas. z tunc aut ista conditio
 impossibilis ponitur in contractibus aut in vltimis volunta
 tibus. Si in contractibus aut affirmative aut negative. si affir
 matiuē vt q3 promitto si celū digito tangas reddit cōtractuz

inutile. Si negative ut qz pmitto si celū digito nō tāgas valz
 ſectus. z qz affirmatiua est ipſiſſima. iō negatiua. qz eius cō-
 traria est poſſibilis z neceſſaria facit ſectū de pñti valē ſi obli-
 gatōez parit. vt. ff. de ſb. ob. l. ipſiſſima cōditio. z ita dōz itel-
 ligi. ff. de ac. z ob. l. nō ſolū. Et patet aperte in ſti. de inutili ſti-
 pu. §. ſi ipſiſſima. Sed in vltimis voluntatibus ſigdē negati-
 ua idē qz i ſectib⁹. Si affirmatiua aut erat oī tpe ipſiſſima. aut
 a principio ipſiſſima. ¶ Prio caſu ſi erat adiecta in pſona
 honorati. i. eius cui aliqd in teſto aſcribēf. z tūc babeſ p non
 adiecta z relicta valet. vt p3 in. d. l. optinuit. de pñti. z demō. z
 l. j. de pñti. in ſti. z ibi no. ¶ Si i pſona onerati. i. eius cui on⁹
 pſtationis in vltia volūtate ipſiſſima. vt dāno herede. x. dare ſi
 celū digito tāgat. tunc reddit inutile. vt in ſti. de liber. §. vltio.
 Sed ſi erat ab initio poſſibilis z ex poſt facto deuenit ad im-
 poſſibilitatē. relicta z ſola ipſiſſima remouet vt. ff. d. le. j.
 l. ſi mihi. z §. ſi qz ſuos. ¶ Quid at ſi i pñtōe appōat aliqd
 z ſi id nō fiat deſ pena quā poſſibilē ē preſtari. an ſaltē obliga-
 tio p̄bitur in pēa. verbigratia promitto dare hoiez mortuus.
 z ſi nō dederō pmitto. x. noie pene. z homo poſtea moriatur
 ante morā. gloſatores iuris ciuiliſ aliqñ determinat z male
 qz pena cōmittit per. l. d. ver. ob. l. in illa ſtipulatōe. ſi calēdis.
 aliqñ determinat z bñ qz ſtipulatio nō cōmittat ad penaz. vt
 ff. de ver. ob. l. ſi homo mortu⁹. z l. in illa ſtipulatōe. vbi nihil
 facit ad ppoſitū qz ibi incipit ſtipu. pēa a pcedēti cōuentōe
 z iō interitū illius rei qz nō ē in obligatōe nō potuit liberari p
 miſſio. ſed in ppoſito incipit a pcedēti puentōe. z iō ſi res ſit
 interēpta a pñ. pena nō dōz cōmitti. qz rei ipſiſſima fuerat
 adiectio. ¶ Itē ſi moriat poſt pmiſſioez z an morā nō cōmit-
 titur pena qz interitū rei que in obligatōe erat contingente.
 an pmiſſiois morā expedit a pene pmiſſione vt. d. l. ſi hō mor-
 tuus z ibi no. Sed p̄ hanc determinationē vt. ff. d. noxa. ſi ad
 libertatē. §. ſi qz. nā z ibi ſeruus nō erat in obligatōe ſed exti-
 matio dāni. vt. ff. de re iu. l. miles. §. x. z tñ eius interitū cōtin-
 git liberatio. ſed ibi eſt in obligatōe extimatio pp delictū ſer-
 ni. ſic ergo delictū morte ſerui delinquentis extinguit ita z obli-
 gatio delictuū occasione ptracta. *Dynus.*

Idem Bonifacius.

Præuilegiū pſonale pſonā ſequit z extinguit cū pſona.

Poſt ponit exēplū huius regule in p̄uilegio qd
 dat marito vt p̄dēneſ in q̄tū facē pōt deducto ne
 egeat. Nā pſonā mariti ſequitur z cū pſona mariti
 extinguit. Et iō heres mariti extraneus inſoliduz
 p̄dēnaſ nō habita rōne ne egeat. vt. ff. ſo. ma. l. maritū. z l. ſe. z
 de re. iu. l. ſi fideiuf. §. ſi marit⁹. z in. l. ſciendū. Idē in p̄uilegio
 pſonali qz dat patri z patrono z militi vt cōdēneſ in q̄stum
 facere poſſunt. vt. ff. de re iu. l. ſunt qz in id z l. patron⁹. z l. litē
 miles. qz pſonā ſequitur z cū pſona extinguit vt. ff. de reg. iur.
 l. p̄uilegia. z l. in oibus. z d. cenſibus. l. etatē. §. vlt. Sed op.
 z v̄ p̄uilegiū pſonale cū pſona nō extinguit ſed ad ſucceſſo-
 rē trāſire. p̄ſtat. n. bñficiū reſtitutōis qz dat minori pſonale eē
 qz ſic p̄baſ. oē bñficiū reale pueniēs ex pſona rei p̄ncipal cō-
 petit fideiuſſori. bñficiuz aut pſonale pueniēs ex pſona rei
 ad fideiuſſorē nō extēdit vt. ff. de excep. l. exceptōes qz pſone
 in pñ. z §. rei v̄o. ſi bñficiū reſtōnis in integz cōpetēs minori
 z nō deceptio aduerſarij. dolo nō cōpetit fideiuſſorib⁹ eo cāu
 quo creditor eſt habitur⁹ reſſum p̄ aliū vt. d. l. exceptōes
 qz pſone in ſi. vt. ff. de mino. l. in cāe. z C. de fideiuſ. mi. l. j. z
 ij. ergo ſequitur ipſm pſonale eē z tñ iure cauet qz non extingui-
 tur cū pſona ſed ad hēdes tranſit vt. ff. de in integz reſti.
 l. nō ſolū. z de mino. l. minor anis. §. nō ſolū. z l. interdū. z C.
 de temp. in inte. reſti. pete. z l. ea qz ergo v̄ regula falſa. Idē
 in bñficio velf. qz cōpetit mulieribus p alijs intercedētibus z
 qz ipſm pſonale z tñ cū pſona nō extinguit ſz ad hēdes trā-
 ſit. vt. C. ad velle. l. hēdes. ſed dicendū eſt qz aut pſona eſt p
 xima z imediata cā bñficij pſonalis vt patet in marito patre
 patrono z milite de qbus ſuperi⁹ dictū eſt. z tūc bñficiū pſo-
 nale cū pſona extinguit vt. hic. z ff. e. l. p̄uilegiū. z l. in oib⁹.
 aut pſona nō eſt p̄xia z imediata cā ſed leſio vt eſt vidē in per-
 ſona minoris qz in integz reſtitui petit. ſibi eni lz nō cōceditur

reſtō licet p̄bet ſe minorē niſi p̄bet de leſione. vñ leſio ē p̄xia
 cā reſtōnis cū pſona minoris vt p̄baſ. ff. de iure mioz. l. nā
 poſtea. §. ſi minor. z de mino. l. qz ſi minor. §. nō ſemp. z l. non
 oia. z tunc bñficiū pſonale nō extinguit cū pſona. vt. d. l. non
 ſolū. z l. interdū. Ratio aut p̄dictoz eſt aperta. qz p̄rio cāu
 extincta pſona extinguit cā finalis p̄uilegiū p̄cedendi z iō
 extinguit p̄uilegiū. in ſecūda pſona extincta nō extinguit
 cā finalis. z iō p̄uilegiū nō expirat iuxta regulā qua cauetur
 ceſſante cā finali ceſſat effectus. z nō ceſſante cā dat effect⁹.
 vt. ff. de do. l. ij. §. vltio. z l. gnāfr. ¶ Ultio loco circa materiā
 regule pōt plene diſtingui. Quia aut p̄uilegiū cōcedit pſo-
 ne. aut p̄cedit rebus. aut generi pſonaz aut ciuitati v̄ loco
 aut cōcedit cāe. ¶ P̄mo cāu aut pſona eſt p̄xia cā p̄-
 uilegiū p̄cedendi z tūc cū pſona extinguit p̄uilegiū vt. ff.
 ſo. ma. l. maritū z l. ſe. z de re iu. l. ſciendū. z l. ſi fideiuſſor. §. ſi
 marit⁹. z C. de excu. mu. l. maxiaz li. x. z ibi no. z de iure imu. l.
 j. §. pſonis z hic. Aut vna pſona eſt cā remota z alia p̄xia
 z tūc p̄uilegiū nō extinguit cū pſona vt. ff. de in inte. reſti.
 l. non ſolū. z de mino. l. minor at. §. ſi. z l. ſe. z C. de tēp. in inte.
 reſti. petende. l. ea qz ad velf. l. hēdes. ¶ Secūdo caſu. ſi qz cō-
 ceditur rebus tranſit ad ſucceſſorē in eandē rē ſiue ſuccedat
 titulo vniuerſali ſiue titulo ſingulari. vt. ff. de aqua co. z eſti. l.
 j. §. permittit z de cēſibus. l. etatē. §. rebus. z ar. ff. de ſerui. vt.
 p̄. l. via. §. quecūqz. ¶ Tertio caſu qz p̄cedit generi pſonaz
 hoc expreſſo vel intellecto qz ad poſteros tranſeat ad ſucce-
 dentes per lineā maſculinā. nō autē ad deſcendētes trāſiuit.
 vt. ff. de iure imu. l. j. §. vlti. z l. imunitates. z de mu. z ho. l.
 vacatio. ¶ In quarto caſu. ſi qz p̄cederet ciuitati v̄ loco cū ſem-
 per idē populus videat. vt. ff. de iudi. l. p̄ponebatur. ita p̄cedi
 v̄ qz ad oēs in eadē ciuitate vel loco ſucceſſiue inhabitātes
 perpetuo extēdatur. vt. ff. de cenſibus. l. forma. §. quāqz. ¶ Qui-
 to caſu. ſi qz concedit cāe vt eſt vidē in cā depoſiti z ſiſibus
 non extinguitur cum pſona. ſed tranſit ad quoscūqz ſucceſ-
 ſores. vt. ff. e. l. in omnibus. z l. p̄uilegia. *Idem.*

Semel malus ſemper p̄ſumitur eſſe malus.

Exemplum huius regule ſumi poteſt ex. l. ſi cui. ff.
 de accu. §. hiſdē. vbi dicit qz qui calumniatus fuit
 in accuſatione prima calūniari p̄ſumetur etiam
 in ſcda. Idem ex. l. non omnes. §. a barbaris. ff. de
 re. mili. vbi dōz qz ſi miles male ſe hz in militia non eſt ei pl⁹ cre-
 dendum qz nō eſt veriſile qz in futuz bene ſe hēat. ¶ Ex qui-
 bus legibus progreditur iſta regula generalis qz ſemel mal⁹
 ſemper p̄ſumitur malus. Et iſtius regule z exēploz eius
 ratio eſt generalis qz de p̄terito p̄ſumitur in pñti. C. de p
 ba. l. ſiue poſſidetis. z ad exhi. nō ignorabit. Sed p̄tra regulā
 z exēpla videtur p̄ſumptio iuris z nature qz quilibet p̄-
 ſumitur bonus niſi probetur malus. vt. C. d. ioffi. te. l. omnino
 z ff. d. le. ij. cū quidē. z l. cū pater. §. rogo. Sz dic qz accidens
 nature p̄riuz remouet effectum p̄ſumptiois nature. z ideo
 ex tpe accidentis nature cōtrariuz ſemp iudicari dōz tanqz cō-
 ſtitutus i q̄ſi poſſeſſioe malicie qz p̄cedit ex illis malicie actib⁹
 accidentis nāe p̄trarijs. qz quilibet res ſm p̄ſentē ſtatuz v̄ez
 vel ex p̄cedentibus vel p̄ſentibus p̄ſumptū iudicat ſiue ſit
 accidēs nāe cōtrariuz vt fuitus. vt. ff. de libe. cā. l. ſi cui. §. licet
 z l. liberis. §. pe. z C. de ſeruis expo. l. moueoz. z de inge. ma.
 l. pe. z ſ. de ſen. excō. c. ſi iudex. li. vj. Siue accidēs ſm nāz vt
 etatis icremētū z libertas pſone. vt. ff. de mi. l. minor. xxv. an.
 ex aſpectu. z C. de teſta. l. j. z de ſentē. l. ſi arbitris. z in ſti. de te
 ſta. §. teſtes. ſiue p̄ter naturam vt dignitas z cōditionis per-
 ſone vilitas. vt. ff. d. offi. p̄to. l. barbarius. z locati. l. ſi ignorās
 z de iniurijs. l. item apud. §. ſi quis virgines. ¶ Sed opponi-
 tur qz cū nature p̄ſumptio ſcit quilibet bonū eē vt dictū eſt.
 p̄ſumptio aut malicie p̄cedit ex actibus nāe cōtrarijs. ergo
 magis ſequi oportet p̄ſumptionem naturam qz nature con-
 trariā qz veriſimilior eſt z in dubijs veriſimiliora ſequēda ſūt
 vt. j. eo. inſpicimus in obſcuris. z ff. de reg. iur. l. ſemper in ſti-
 pulationibus z d. teſtibus. l. ob carmē. §. ſi teſtes. Sz dicēdū

videtur q̄ posteriora prioribus derogant vt. ff. de adimē. le
ga. l. iij. §. vi. et de iure codicilloz. l. diui. §. l3. et iō potius stādū
est presumptioni cōtra naturā ex posterioribus precedentē.
q̄s presumptionis nāc precedenti. ¶ Itē opponit q̄ si de nā
est quēlibet bonū esse ergo est imutabile vt insti. de iure nāli.
§. sed nālia et de capi. vi. l. eas obligatōes. ergo p̄ actus subse
quētes nō est possibile tolli. Sed dicendū v̄ q̄ quedā proce
dunt ex necessitate seu ex quadā necessaria cōstitutōe iuris na
turalis. et illa sunt imutabilia vt in p̄trarijs. quedā vero ex pre
sumptione vt aliquē bonū esse et illa tollunt p̄ facta p̄traria p̄
sumptioni nature q̄ in incertis nō in certis locus est cōiectu
ris. vt in l. cōtinuus. §. cū ita. ff. de ver. ob. Itē opponit q̄ q̄
olim fuit in possessiōe vel quasi alicuius rei nō presumitur cē
hodie. vt plene determinatur. C. de p̄ba. siue possideris. ergo
qui olim fuit in actu quasi possessiōis malicie nō d̄z presumi
esse hodie. Sed dicendū est q̄ malitie vitium cōnexum est p̄
sone cōmittentis malitiā et iō presumendū est q̄ semp comi
taret personā. Possessio autē alteri⁹ rei nō coheret persone
Et ideo non est presumendū personam comitari. Sed cō
tra hoc est quia alter alterius rei possessio vel quasi persone
coheret q̄ animo cum corporeo actu q̄ritur. ff. de acqui. pos.
l. iij. ij. respō. et l. quēadmodum et aio sola retinet. vt in. e. l. iij.
§. in admittēda. et l. clā possidere. §. q̄ ad nūdas. et l. si id. §.
q̄d aut. Quare ergo magis p̄sumit animi p̄seuerātia in cōti
nuatōe maloz mox q̄ in p̄tinuatōe possessiōis vel q̄si alteri
us rei. Et si dicat q̄ possessio et quasi possessio p̄sistit in reb⁹
separatis a corpore possidētis et quasi possidentis. Cōtinua
tio v̄o maloz mox p̄sistit in animo vt d̄cō. §. in admittēda in
p̄n. et C. de acqu. pos. l. l3 sola aio. licet res possessa et q̄si posses
sa extra corpus et animū discernat. ¶ Itē et viciū cōsistit in
animo vt. ff. de edil. edi. l. ea que. §. animi. de homine tñ presu
mitur per actus extrinsecos et extra animū declaratos vt. C.
de iniurijs. l. si nō cōuicij et de sica. l. i. §. j. de tut. et cura. da. ab
his. l. his qui. §. diuus pius. et ar. ff. de p̄di. insti. l. q̄dā. Sed mi
hi videtur q̄ rō sit q̄ possessio auferri p̄t facto alterius etiā
sine p̄sensu spontanei animi possidentis. vt patet. ff. de vi et vi
ar. per totū. Ideo de p̄terito nō presumimus in p̄nti. vitium
autē animi auferri nō p̄t per aliū sine corruptione animi deli
quentis. et iō semper presumitur cōtinuata quasi possessio in
existētia quasi malitie si p̄trariū nō p̄batur. Et ad hoc tem
dit huius regule cōclusio. **Binus.**

Factū quis habere nō p̄t q̄d ipsius nomine nō est gestū.

¶ I vulnerasti vel occidisti clericum noie tuo et ego
cuius nomine factū nō fuit ratū habui nō sum ino
datus vinculo ex cōmunicatōis. q̄ q̄d meo nomie
non est gestū ratum habere non possum. vt. s. de sen. excō. cū
quis li. vj. ¶ Aliud autē exemplū traditur de iure civili. P̄dōe
q̄ gessisti negorium filij mei p̄templatione ipsius filij l3 habe
am ratū nō p̄pterea teneor tibi nō eo mō quo tenerer. et si ra
tum nō haberē. i. ad quātitatē peculij. q̄ q̄d meo nomine non
est gestum nō possum habere ratū. ff. de nego. ge. si pupilli. §.
sed si ego. ibi nā et seruū et c. Itē pone q̄ filius meus rogauit
rem precario noie suo l3 ratum habeam nihilominus teneor
interdicto de p̄cario peculiotenus sicut tenerer si ratum non
haberē. Eadē ratōe q̄ nō meo noie gestū est nō possum ha
bere ratū. vt. ff. de preca. l. si seruus. ¶ Eadē rōne dici p̄t q̄
si occidisti hominē nomine tuo et ego habeo ratū nō teneor.
vel aliud cuiuscūq̄ generis delictū cōmisiisti vel p̄ctum cele
braisti noie tuo et si ego habeo ratū nō teneor. q̄ q̄d nō ē meo
nomine gestum non possum habē ratū. vt propterea propter
ratihabitōne sim obligatus vel possum agere p̄tra aliuz vt in
c. et l. prealle. et ar. a p̄trario sensu sumpto. ff. de calū. l. ij. in fi.
¶ Unde ergo si rez meā vendidisti noie tuo et precius percepi
sti. et ego habeam ratū q̄ operabit ratihabitio nihil videt̄ h3
tenozē istius regule q̄ nō meo noie gestū et c. ¶ Sed dicunt
q̄dā et bene q̄ si habui ratū quasi vendideris noie meo. et tūc
nihil p̄iudicat mihi q̄ videor i cā ratihabitōis emisse et p̄pea
nō p̄sensisse vt. C. de iu. et fac. igno. cū testm̄ et l. nō ideo. sed si

ratum habui q̄ vendidisti noie tuo nō habiturus ratū si scire
me precium petere nō posse. ratihabitio non inducit actionē ne
go. gef. q̄ noie meo non est gestū. vt. §. sed si ego. facit tñ me
dñm perdere. vt. C. de rei ven. l. mater. agā tñ p̄ possessore. h3
si excipiat de ratihabitōe potero replicare de dolo. arg. ff. de
pac. l. si cū te in p̄n. tñ contra hoc v̄ manifeste. q̄ iure cauet̄ q̄
error cōis nō impedit translationē dñij. vt. ff. de acq. re. do. l.
cū in corpus. Itē alio iure cauetur q̄ falsa cā et falsa demon
stratio nō viciat legatū. ff. de con. et demō. l. demōstratio in p̄n.
et l. falsa in p̄n. ergo nō d̄z impedire p̄firmationē dicte venditio
nis. Itē q̄ iure cauet̄ q̄ si trado rē seu pecuniā credēs me de
bitorez cū non sim debitor transfero dominij et dat̄ p̄ditio in
debiti vt p̄ totū titulū de p̄ditio. inde. ff. et C. sed dicendū d̄ r̄i
goze iuris dñij transferre. v̄z q̄ error p̄babilis nō d̄z errātī
nocere. iō p̄tra possessore excipientē cōcedit replicatio doli.
vt. d. l. si cū te. q̄ nō erat ratū habitur⁹ nisi credidisset sibi cō
petere per ratihabitōne acti. ne. ge. ad precium. et iō merito da
tur replicatio. q̄ et in legatj falsa cā viciaret legatū si testator
al̄s legaturus nō foret ar. ff. de p̄di. et demō. l. cū tale. §. falsa.
ar. ff. d̄ hē. isti. l. si. ¶ Sed op. et v̄ q̄ venditōez rei mee l3 non
meo noie factā ratā habere possum et p̄ ratihabitōne compe
tit mihi actio neg. gef. vt. C. de rei ven. l. mater. et de re. ali. non
ali. l. j. ff. de neg. ge. l. si. et si cer. pe. l. si eum seruū. Sed dicendū
est q̄ aut iste q̄ vendidit rē meā noie suo et precium p̄cepit ha
bebat cāz a me aut ab alio aut a nullo. si habebat cāz a me p̄pe
tit mihi actio ad p̄ciū et re extāte. vt. ff. de condi. inde. l. si non
fortē. §. libert⁹. et l. in sūma. §. si sūū. si ab alio aut habebat cāz
lucratiuā aut n̄ lucratiuā. si n̄ lucratiuā et re pempta nō tenet̄
ad p̄ciū nisi culpa vel mora sua interfit. ff. d̄ rei v̄di. l. iulij. scri
bit si hominem. Ratio at̄ ē q̄ q̄ h3 cām non lucratiuā. si v̄
locupletari cū aliena iactura. q̄ tñ sibi abest q̄rū adest. arg.
insti. de le. §. si res aliēa et ff. de le. j. plāe. §. q̄ si rē amissaz. S3
si habebat cām lucratiuā tunc in subsidiū. i. re pempta vel p̄
scripta tenet̄ mihi ratū h̄nti ad p̄ciū perceptū. acti. neg. ge. vt
ff. de neg. ge. l. si. et si certū pe. l. si eū seruū. In tertio casu. l. q̄
a nullo h3 cām re extāte. et si ratū habeo nullo mō tenet̄ quia
q̄d meo noie si est gestū ratū habē n̄ possum. S3 consulit mi
hi p̄ possessorem ad rē in subsidiū tñ re pempta vel p̄scrip
ta consulit mihi ratū h̄nti ad p̄ciū perceptū. acti. neg. ge. vt. ff.
de neg. ge. l. vlt. et C. de rei v̄. l. mater. et de re. ali. non ali. l. j. et
hoc si is q̄ v̄didit erat bone fi. possessor alias tenet̄ ad iustū
precium et non liberaret̄ soluēdo acceptū. vt. ff. de pe. here. l. si
possessor. §. si. Itē contra exēpla in p̄ain. posita et p̄ verbare
gule v̄ q̄. l. cauet̄. q̄ si pater vel dñs ratū h3 p̄ctū a filio vel
seruo celebratum obligat̄ insolidū. ff. q̄ cum eo. l. j. §. si ratuz
de in rē ver. l. si res. §. pe. ergo ratū habē p̄t q̄d non suo nomie
gestū est et aliter obligat̄. q̄ si ratū non haberet teneret̄ de pe
culio tñ. ratum habendo teneretur insolidum. So. dicunt glo.
iuris civilis aliqui q̄ aut h̄nt ratū p̄ctū serui v̄ filij. et tunc tenet̄
insolidū vt in. d. §. si ratū cū. d. l. si res in. §. j. q̄ seru⁹ h3 ratū p̄
ctuz vel q̄si. ab alio celebratū noie filij v̄ serui. et tunc ratiba
bitio nihil opat̄ vt in. l. si pupilli. Que solutio tolli p̄t per. l. si
seruus. ff. de p̄ca. nā ibi p̄ct⁹ p̄carij celebrat⁹ erat ab ip̄o suo.
et tñ dñs ratū h̄nt tenet̄ de p̄ca. tñ. ¶ S3 dici posset a volē
tib⁹ solutionē istā substine q̄ in. l. si sūna. textus si exprimit q̄
dñs ratū habuerit. l3 suppleat̄ p̄ gl. et iō remanet valida solu
tio p̄ria. ¶ Ad cui⁹ confirmatōne accedit q̄ seru⁹ p̄sonā dñi
rep̄ntat. vt. ff. de opti. le. l. si a p̄philo. Itē filius rep̄ntat p̄so
nam p̄ris insti. d̄ inu. stip. §. post mortē et C. d̄ ipu. et ali. et sub.
l. si. Et ideo si ratum habuerint q̄d est gestum a filio vel seruo
ipsius filij vel serui noie ratū habere v̄ illud q̄d quadā iuris
p̄sumptione gestum est nomine sui ipsius. sed et per hoc si ge
stum ab alio noie filij vel sui dici p̄t q̄ ratū habē v̄ q̄d gestū
est noie sui ipsius et iō deberet obligari per talem ratihabitio
nem sicut si ratum haberet q̄d sui patris vel domini nomine
gestum esset q̄d tamen falsum est vt. l. si pupilli. §. sed si ego
ibi nam si seruū et c. Et ideo verior sol. videtur q̄ aut ratū
habet tanq̄ pater aut tanq̄ alius. aut dubitatur. P̄rimo cāu
teneretur insolidū. vt. ff. q̄ in sū. l. j. §. si ratum. et de in rē ver. l. j.
§. q̄ seruus. In sc̄do casu nihil operatur ratihabitio. vt. ff.

¶ cum eo. l. ij. §. fi. In tertio idē q̄ nihil operet ratihabitio. ff. de preca. l. si seruus et prealle. §. sed si ego. Sicut alias distin-
guif facit aliqd̄ tāq̄ pater vel tanq̄ alius. vt. ff. de adop. si pa-
ter. §. q̄ duos. Itē patet q̄ qñ cōuenit pater noie filij sui. q̄ est
administrator legitimus. vt. ff. de bo. da. l. j. releuat a cau. iu-
di. sol. C. de admi. tu. l. fi. §. defensionē. Sed qñ defendit filiū
tāq̄ alius necesse h̄z ca. iu. so. ff. q̄ satisfacere cog. l. paul. et ita
solet notari. C. de bo. que lib. l. fi. §. vbi autēz. et facit ad p̄dictā
solutionē cōfirmādā. ff. sol. ma. si vero. §. idē quicqd̄. et de ca.
pe. l. in hereditate in prin. cum multis si. ¶ Queri autē posset
et dz an heres pōt habere ratum q̄ gestū est noie defuncti. et
si cōsideremus veritatē. i. qd̄ vere est alia p̄sona iuxta verba
isti⁹ regule si poterit habere ratū. Itē q̄ iure cauet expresse q̄
bona fide posse. petita defuncti noie heres nō potest ratum
habere. vt. ff. de bo. pos. l. ij. §. acquiratur in fi. C. et ff. re ra. ba.
l. si is cui. et l. bonorum. ¶ Ecōtra videt si cōsideremus fictio-
nē iuris q̄ fingit p̄sonam heredis eādē cū p̄sona defuncti.
vt. ff. de vsuca. l. heres. et in auc. de iure iuran. a mo. pre. in prin.
dicemus q̄ possit habere ratū qd̄ gestū est noie defuncti. Itē
q̄ expresse iure cauet q̄ heres pōt ratū habere q̄ gestum est
noie defuncti. ff. re ra. haberi. l. si sine. §. p̄curatori. ¶ Bicen-
dum est q̄ aut agit de eo iure qd̄ nō est agnitū p̄ defunctum
q̄ nō solet ad heredē trāsmitti et tunc heres nō pōt habere ra-
tū qd̄ gestum est noie defuncti. vt in. d. l. ij. §. acquirere. et hoc
aperte p̄ verba illius textus colligit et dicta. l. si is cui. et l. bo-
norum. ff. rem ra. haberi. Sz si agat de eo iure qd̄ nō est agni-
tum per defunctum ad heredes transit. tunc heres pōt habe-
re ratū vt in preal. l. si sine. §. si p̄curatori. ¶ Itē queri pōt an
successor p̄lati potest habere ratū qd̄ gestū est noie p̄deces-
soris. et dicendum videt q̄ aut est gestū noie p̄lati tanq̄ sin-
gularis p̄sonae. aut cōtēplatione ecclesie. aut dubitat. Primo
casu nō pōt habere ratū p̄ verba istius regule. et eius simi. nisi
eo casu quo ecclesia p̄lato succederet. q̄ tunc idē seruaret
qd̄ dictum est fore seruandū in heredē. s. in p̄xima q̄stione.
Secōdo casu pōt habere ratum q̄ adhuc durat ecclesia cuius
personā representat p̄latus secūdu sicut et primus. in tertio
p̄sumendum est in dubio ecclie cōtēplatiōe gestū et p̄lati mi-
nisteriū solū in seruiz. ff. de annuis le. l. annua. §. si. et de p̄di. et
demō. l. filio. et iō ratū habē pōt. Itē q̄ quesita per p̄latū in re
dubia queruntur ecclesie. vt in auc. de ecclie. titu. §. iter dicim⁹
col. ix. Binus. Idem.

Ratihabitationem retrotrahi et mandato non est dubium comparari.

¶ Iacet qd̄ meo noie nō est gestūz nō possum habe-
re ratū vt in regula p̄cedēti. tñ si ratū habeo qd̄
meo noie gestū est ratihabitio retrotrahit. et per
inde obligor ac si mādassē et hoc intēdit regu-
la p̄sens et eius exēpla multa patent et in p̄ctibus et in delictis
In cōtractibus vt si aliqs emerit rem sine mādato noie meo
et per traditionē receperit et ego postea ratā habeo emptiōez
peride q̄ritur mihi dominiū et possessio per ratihabitationem
sicut quereret p̄ verum p̄curatorē q̄ mādatur haberet. et rati-
habitatio retrotrahit. et cōparat mādato. ar. de ne. ges. si ego
de acq. pos. l. cois. §. p̄curator et idē p̄firmat. ff. de solu. l. si q̄s
offerēt. et l. vero p̄curatori. §. si. et l. q̄ cū. x. §. fi. ¶ Itē patet in
delictis q̄ possunt p̄ alium cōmitti. q̄ si vulnerasti clericū no-
mine meo et ego ratū habeo perinde sum excoicatus ac si mā-
dassē a p̄ncipio vulnerari. vt. s. d. sen. exco. c. cū q̄s. li. vj. Itē
si deiecasti aliq̄ue de possessione noie meo et ego ratū habeo
peride teneor interdico vñ vi ad possessionē restituēdā et ad
oia alia dāna illata sicut tenerer si a p̄ncipio mādassē. ff. d. vi
et vi ar. l. j. §. sz et cū q̄s et §. quotiens. et §. deiecaste. et d. reg. iu.
l. hoc iure. §. dicitur. et idē in oī genē dlictōz q̄ possunt expli-
cari per aliū cum regula generalis sit tradita in preal. §. sz et
cum quis. q̄ in dlictis ratihabitio cōparat mādato. In his
ar. q̄ nō possunt p̄ aliū explicari. vt adulteriu et similia perso-
ne coherentia dicunt ratihabitationē nihil opari. vt ar. C. de
af. tol. §. ne autē. ¶ Sz op. et videt q̄ ratihabitio retro nō tra-

hit q̄ si aliqs petat bonoz pos. mihi delatā noie meo infra tē-
pus legitimuz et ego ratā habeā petitionē bonoz pos. p̄ tps
ratihabitio nihil operat. p̄ qd̄ pater q̄ nō retrotrahit. ff. rem
ra. ba. l. bonoz. Sz dicendum q̄ aut ratum habēti p̄t imputa-
ri culpa tacite repudiationis. v̄bigraria q̄ appellatiōe in p̄po-
sita noie meo ratum habeo post tps q̄ dat ad appellādūz vñ
appellationē p̄sequendā vñ si bonoz possessionē petita noie
meo ratuz habeo post tps qd̄ dat ad bonoz pos. petendā et
ratihabitio nihil operat vt in. d. l. bonorum. Rō at ē q̄ patien-
do tps labi in qd̄ cōpetebat ius bo. pos. petēde vñ ius appel-
lādū vñ appellatiōis p̄sequēde. vñ aliud qd̄cūq̄ videt tacite
illī iuri renūciasse. ar. ff. si ra. te. nulle exta. l. j. §. ita at. et in au-
ten. d. his q̄ ingre. ad ap. §. si v̄o. et iō frustra per ratihabitatio-
nē conatur redire ad id qd̄ semel renūciasse vñ. vt. C. d. rebus
cre. l. si q̄s iusturā. et d. p̄di. inser. l. fi. et ff. q̄ sa. co. l. d. die. §. fi. et
no. d. neg. ges. l. si ego. aut culpa tacite renūciatiōis nō posset
imputari ratum habēti. et tunc h̄z locuz regula q̄ ratihabitio
retrotrahat et mādato cōparat. ¶ Itē opp. et vñ q̄ ratihabi-
tio nō assimilatur mandato q̄ mandatum parit actionem mā-
dati vt. ff. d. procura. l. licet. §. ea obligatio. sz ratihabitio parit
actionē neg. ges. d. neg. ges. si pupilli. §. idē ait. Sz dicēdū ē q̄
aut habetur ratum gestum a p̄sente et tunc datur actio māda-
ti. ff. man. si remunerandū. §. si passus. et l. qui patit et l. q̄ fidē
alteri. aut habet ratum gestū ab absente. et tunc datur actio ne-
ges. et nō mā. vt i palle. §. itē ait et ff. mā. ex mādato. §. si fideius-
sori. tunc ergo p̄parat ratihabitio mādato in effectu. sed si q̄s
tū ad spēm actiōis. sicut dicim⁹ eū q̄ dolo d̄sijt possidē posses-
sori assimilari vt. j. e. c. p̄ possessōz et ff. e. q̄ dolo et l. qd̄ pares.
et tūc differt quātū ad spēm actiōis q̄ ille q̄ possidet tenet di-
recta. ille v̄o q̄ dolo d̄sijt possidē tenet vtili. ff. d. noxa. l. electō
§. idē si ex p̄trib⁹ et §. si bis et l. si pluriū. Itē p̄ h̄ q̄ ratihabi-
tio cōparat mādato p̄ nō eē mādātū cū nil sibi simile idē sit
ff. depo. l. q̄ nerua. ḡ nō dz parē actionez mādātū q̄ p̄cedit
ex mādā. tñ tacito vñ exp̄sso. ¶ Tria ḡ sūt quoz nullū ē alte-
rū. ¶ Primū ē mādātū tacitū vñ exp̄sso. ¶ Scōz est ratiha-
bitio. ¶ Tertiu ē p̄hibitio. Primū iducit actionē mandatī
vt. d. l. sz. ea. et d. §. si passus et l. q̄ patit. et l. q̄ fidē. Scōm ac-
ti. ne. ges. vt. l. si pupillus. §. idē ait. Tertiu ipedit acti. mā. vt.
ff. mā. l. si p̄ te et l. q̄ fidē. Itē ipedit actionē ne. ge. C. d. ne. ge.
l. vl. et ff. d. neg. ge. l. si duob⁹. An at actio ne. ges. q̄ dat p̄ ratū
h̄ntē nascat ex administratiōe p̄cedēti vñ ratihabitiōe sequē-
ti. no. doctores q̄ ex ratihabitiōe tñ sequēti. Adhibi vñ q̄ cuz
q̄tuoz sūt gnā negociōz. Anū qd̄ ē meū cura et sollicitudine.
Scōz ē meū reipsa. Tertiu ipso gestu. Quarū ratihabitiōe
vt plene no. ff. de ne. ges. l. si pupillis. §. qd̄ ḡ. Bico ḡ q̄ in p̄i-
mis trib⁹ casib⁹ gnālib⁹ nascat actio ne. ges. ex administratiōe
p̄cedēti mediāte ratihabitiōe sequēti sp̄otanea vñ coacta sic
alias d̄ in casu simili. C. de rez p̄mu. ex placito. q̄ posito q̄
nulla ratihabitio iteruenit nihilomin⁹ dat actio ne. ges. cū p̄-
rato eēt h̄ndū q̄ vtilit eēt gestū. vt. e. ti. l. pomp. scribit in vñ.
et que admōz. et icōueniēs vñ dicē q̄ in illis trib⁹ generib⁹ na-
scat ex ratihabitiōe cuz nō ea iterueniente p̄petē possit actio
ne. ges. In q̄rto v̄o genere. i. in eo qd̄ ē meū ratihabitiōe. dico
vez eē q̄ ex ratihabitiōe tñ nascat vt. d. l. si pupilli. §. itē q̄rit.
¶ Alia qd̄ ē ad eādē d̄terminationē tēdēs an actio ne. ges.
p̄deat ex voluntate ratuz h̄ntis et in hac vñ mihi similit q̄ in
p̄mis trib⁹ generib⁹ nō p̄deat ex voluntate ratuz h̄ntis q̄ da-
tur p̄ iuituz vt. d. l. pop. et l. si pupilli. §. si ticij. et l. itē cuz puta-
rez. ¶ In q̄rtō v̄o genē h̄ est in eo. l. q̄ est meuz ratihabitiōe
et p̄n. pendet ex voluntate mea. q̄ si ratuz habeo nascit actio
ne. ges. si ratuz nō habeo ipedit natiuitas actiōis vt. d. l. si pu-
pilli. §. itez q̄rit. et §. idēz ait. sz ex postfacto si pendet ex volun-
tate mea q̄ si semel habeo ratuz si possuz voluntate p̄ria tol-
lere actionez iā natā. ¶ Itē si reprobaui qd̄ gestuz erat et p̄-
h̄ ipediti natiuitatez ei⁹ nō possuz postea sz veli habē ratum
facē q̄ nascat actio ne. ges. cui⁹ natiuitas fuit abinitio ipedita
et ita loq̄ si h̄n̄ ispiciaf. ff. d. sol. l. si dispensatoz. et in his dua-
bus q̄stionibus p̄fuse loquūf legiste. ¶ Itē q̄rit p̄t circa mate-
riā regule qd̄ā qd̄ dubitabilis et sepe occurrēs. videlicet si ac-
tū est p̄ delinquentē et est p̄dēnatus et satisfecerit snie an pos-

fit agi nihilominus ratum habentem vel contra mandantem. Et quod non possit potest sic probari. quod l. cauetur quod cum apparet cuius ictu quod perierit ille solus de occiso puniatur. ff. ad l. aquil. item melius. sed si plures. Sed in proposito apparere quod fecit igitur de puniri ille solus et non mandans vel ratum habens. Item probatur. ff. de his qui deiecerunt vel effuderunt. l. i. §. si. et l. scilicet. Item vi casus. ff. de vi et vi ar. l. i. §. quotiens. ubi dicit aperte quod vno soluente liberatur alius. Et quod nihilominus puniatur quod mandauit vel ratum habuit. C. de accus. l. non ideo et ad l. iul. de vi. l. seruos. ff. de iniuri. l. non solus. §. mandato. et §. pcul. et ad tur. l. i. §. si. et expressus vel ad simile l. et si percussor. et de iure fiscali. l. i. §. diuus pius et l. non tantum. Item quod non agitur de pena delicti. ergo vno de delinquentibus soluente si liberatur alter. C. de iudic. fur. l. i. et ff. si quis te. l. i. e. iul. fu. l. i. §. si. C. de adm. tu. l. tres tutores. et de iur. o. iul. l. i. o. Adhibi vel distinguendum quod aut actum est ratione delicti ad interesse. aut ad penam pecuniariam vel corporalem. Si ad interesse. tunc vno soluente liberatur alter. vt. d. l. i. §. quoriam. ff. de vi et vi ar. et de eo pro quo factum erit. l. i. §. si plures. Si vero ad penam pecuniariam vel corporalem tunc vno soluente vel penam sustinente non liberatur alter de iur. o. iul. l. adeo et dca. l. tres tutores. et de iure fiscali. l. i. §. diuus pius et l. non tantum cum alijs iuribus allegatis. Et per hanc solutionem soluantur quodria excepta. l. item melius. §. si plures ad l. aq. ad quam dicitur de quod ibi erant plura facta diuersarum personarum et distincta. et ideo aliter puniuntur et aliter aliter. Sed in ratione premissa vnum tantum est factum quod necesse est occidit vel vulneratis vel alias delinquentis. sed ex interpretacione reputatur mandatis vel ratum habentis. et ideo eadem penam portare de quod vno soluente vel sustinente penam non liberatur alius vt dicitur est. Item quod prius est si deliquit est absolutus an absolutoria potest mandati vel ratum habentis. et vt quod potest si cut dicitur in causa comuni appellatio vni et victoria potest alteri si eadem causa fuerit defensionis omnium. vt. ff. de ap. l. si quis separati. §. quod est rescriptum. Et vt quod non potest. quod res inter alios acta non nocet nec potest alteri. vt. ff. de re iudic. l. sepe et de excep. l. modo destinus. et C. res inter alios acta pro totum. Distinguendum vel quod aut absolutum fuit ideo quod pronuntiat delictum non commissum. aut ideo quod non fuit in culpa. primo casu victoria potest. secundo non ar. ff. de iure iur. l. duobus. §. a fideiussores. et §. si ei quod et ad ar. quodria dicitur quod loquuntur quod iura diuersarum personarum sunt diuersa et sperata sed cum eadem est causa defensionis omnium ex eodem facto sumens originem tunc non absurdum est victoria vni alteri potest ar. l. pal. si quis separatis. §. si. et d. l. duobus. §. a fideiussores. Idem.

Cum sunt partium iura obscura. reo fauendum est potius quam actori.

Actor et reus pariter probauerit de iure suo quod intel ligit vel per numerum testium equale vel per instrumta publica eiusdem auctoritatis fauendum est reo quod de absoluti a peritioe actoris cum iura partis vtriusque sint obscura. et si iterum dicitur ar. ad idem. ff. de manumiss. l. lege. et ff. de i. fauorabiliores. Item si neuter nec actor nec reus aliquid probauerit iura partium sunt obscura et ideo fauetur reo quod de absoluti vt istud iterum dicitur. §. pro modo. et C. de eded. o. l. q. accusare de rei vel. l. si. Item aptus exemplum est si duo iudices ordinarij de causa cognoscetes et vnum condennat alter absoluit iura partium sunt obscura. et ideo fauetur reo. quod potest ualet absolutoria. vt. ff. de re iudic. l. iter pares. et ar. ff. de act. et ob. h. arrianus. Item si ago hypothecaria quod tunc et probo rem mihi obligatam a domino die calendarum augusti. et est tunc probatur eadem res sibi a domino obligatam eadem die nec appetit cui prius et cui posterius iura partium sunt obscura. et ideo fauetur reo quod de absoluti. vt. ff. de pig. l. si debitor. et de iof. te. siue per. cum si. Quodammodo legiste ponunt exemplum regule cum reus et actor sunt in pari causa turpitudinis quod tunc reus absoluit. C. de iudic. ob. cau. l. cum te. et l. mercal. Sed si exemplum non prouenit regule quod iura partium non sunt obscura. imo certa et paria. et ideo non habet locum pro parte regula. sed illa in qua cauetur quod reus pariter melior est conditio prout. vt. ff. de i. par. et l. par. et istud dicitur. ob. l. si seruus. §. sequitur et j. e. c. cum reus pariter. sed quod ista duo sunt equipollentia in effectu. iura partium esse obscura et esse paria et certa. quod vtriusque casu reus absoluit pro paritatem conditiois. vt. d. l. si seruus. §. sequitur. et de doli excep. l. apud celsus. §. marcellus. et de

dolo. l. si duo. et de doli excep. em. l. dicitur et ff. de i. ma. l. iura. et l. cum mulier. Item excusari quod dicitur exemplum ponunt quod considerat effectum final. non est autem in origine aut in habitudine pro parte est exequentia exemplorum. Alij ponunt exemplum in eo quod plures dilaciones procedunt reo quam actori. C. de dila. l. si quoniam. de tem. in ite. re. l. petende. et ff. de ferijs. l. vi. Sed si exemplum non pro parte prouenit regule. quod hoc exemplo iura partium non sunt obscura sed certa. Sed ideo potest itius quod plures dilaciones procedant reo quam actori. quod in parte actoris fuit quoniam prouocaret. vt. dicta. l. si quando. et ff. de excep. l. puer. §. si. Sed op. et vt quod in re obscura potior sit causa seu conditio actoris quam rei quod si in libello proueniant verba obscura statuitur interpretacione actoris. vt. ff. de iudic. l. si quis intentione de verbo. ob. inter stipulantes. §. ij. de reg. iur. l. an contrahenda. §. j. et in ambiguis orationibus. Sed dicitur dicitur quod leges ille loquitur in his quod pertinet ad causam preparationem. in illis enim magis fauetur actori quam reo. et in quantum ad interpretacionem verborum in libello expressorum. vt. in l. palle. et quantum ad alia quod in libello exprimitur sed eorum dispositio pertinet ad officium iudicis vt in die apponenda in stipulacione iudicio sisti. vt. ff. q. stat. co. l. de die in prin. ratio autem est aperta quod reus semper impediret ne possit prout experiri. vt. d. l. iter stipulantes. §. j. Item opp. et vt potest eligendum quod obest reo quam quod potest quod l. cauetur quod si reus cauet de dano infecto et dandum contingat vitio edificij fortuito casu quod tenetur reus ad emendationem dani ex cautioe dani infecti. et tunc casus fortuitus erat pro eo. sed obilitas edificij prout est. et sic partium iura sunt obscura vt. ff. de d. infec. l. fluminum. §. seruus et §. idem pap. Sed tunc dicitur est quod ibi non erat in pari causa reus et actor quod reus erat in culpa ex eo quod ruinam edificij poterat prouideri. Actori autem nulla culpa poterat imputari. et ideo quod pro parte culpa rei deterior est et potest conditio. ar. ff. ad l. aq. l. item si obstetrix. et l. si putator. alias si essent in pari dolo. vel in pari culpa lata vel leui vel leuissima. fauendum est reo potius quam actori vt. d. l. fauorabiliores et l. pari. et l. petende. et de do. ex. l. apud celsus. §. marcellus et de ver. ob. l. si seruum. §. sequitur. et j. e. c. in re pari. Idem.

In iudicijs non est habenda acceptio personarum.

Inter litigatores de iudicij equitas obseruari siue i litigatores sint pares quod vterque vilis vel vterque conditiois honeste sunt. siue non pares quod vnus vilis conditiois et alter potest in dignitate. nec de iudex pro textu dignitatis alicuius litigatores pro textu lucris vel gratie vel odij in alteram partem declinare sed vtriusque parti quod iustum est prestare et ius suum vicuique tribuere et equitate in omnibus obseruare. vt in auc. iusiuram. quod potest. §. j. et §. e. couerso. et §. primus. ibi nequaquam sub inclinacione et c. et vt ius. sine quoque ius. §. deinde pro et §. quod ar. et de defen. ciuita. §. ius. est. iudices. non debent se habere circa subiectos sicut pro circa filios. vt in auc. vt iudic. sine quoque ius. §. et eos et ius. quod potest ab his. §. deuotos. aut pietas aut paterni nominis non in atrocitate sed pietate consistere de quod potest filius pro liberis capere. vt. ff. ad l. iul. pari. l. diuus. de ad ulte et l. nec mea. §. pe. ergo quilibet iudex vel pro parte superior habere se de quod circa subiectos atque prout potest filium ac iustum capere pro subiectis sicut pro filijs. Item de quod in iudicijs equitas obseruari quod si vnus litigatores sit prouilegiatus alter non prouilegium vni conditiois potest extendi de quod ad alte. C. de fru. et li. ex. l. si. et de proxi. sacro scri. l. in sacris. et l. vnicuique li. xij. Item istud autem potest pro parte propter inequalitatem vitandam. quam le. latores vitare studet non solum in iudicijs sed et in arbitrijs et alijs actibus extraiudicialibus et arbitria contingentibus. ff. de arbi. l. si de meis. circa principium et l. pe dius. §. in suo et l. si cum dies. §. pe. et de vul. et pu. sub. l. ia hoc iure et l. luti. et C. de resc. v. l. ratas. de testa. mili. l. in resto et de ipu. et alijs sub. l. hereditate et l. quis. Sed certe falsum est quod prouilegium concessum vni debeat extendi ad alium cum persona illi cui concessum est probatur egredi non debeat. vt in istud. de iure naturali. §. sed quod principi. Dicitur quod autem agitur de prouilegijs pertinetibus ad litis excusationem. et tunc prouilegium concessum vni litigatores potest alteri. C. de fru. et li. ex. l. si. et l. i. sacris et l. vnicuique. de proxi. sacro. scri. lib. xij. Item agitur de prouilegijs pertinetibus ad litis decisionem et tunc prouilegium concessum vni non potest alte

ri vt. §. sed qđ prin. l. 3. prima facie videbat pbabiliter dictum ostēdi nō p̄t nō eē vey qđ priuilegiū resti. in inte. qđ minori cōcedit p̄tinet ad litis decisionem tñ aduersario p̄dest. C. si aduers. transf. l. j. z. ij. d. b. repu. q̄ sunt in iudicio re. in inte. l. vnica. Alij dicūt qđ aut priuilegiū cōcessum ē ad postulationē aut si ne postulatione si ad postulationē p̄dest si sine postulatione nō p̄dest. vt. ff. qđ qđqz in altez sta. l. ij. in prin. que so. quantū ad propositum parum valet qđ in prealle. l. fi. C. de fruc. z. lit. expē. loqur etiam de priuilegio ppria liberalitate principis etiā sine postulatione cōcesso vt ibi no. in prima glo. z. pater in tex. Et ideo dicēb. vī qđ aut priuilegiū p̄tinet ius iniquū vt qđ in alterius lesione cōcessum z. tūc distinguit. qđ si ad postulationē cōcedit d̄z vt impetrans eodē iure. si sine postulatione tūc nō cōpellit eodē iure vt. ff. qđ qđqz iuris. l. j. z. y. z. ij. p̄dest impetranti si nō cōtinet ius iniquū sed fauore illius cui cōcedit. siue sine postulatione p̄cedit p̄dest ipetrati tātū z. alij eū nō p̄tinet. vt. i. §. l. 3. qđ p̄ncipi. Itē p̄dest si solū ei cui cōcedit sed ēt secū litiganti occasiōe p̄trouersie que inter eos versatur ēt inequalitatis vitāde vī eū cōtingere. z. ita loqur lex C. de fru. z. li. ex. l. sacris z. l. vnicuiqz. C. de prox. sac. scri. z. hec cōnexitas z. exceptio priuilegij ex eo p̄cedit qđ nō est habēda in iudicijs acceptio p̄sonaz sicut in hac regula p̄tinet. z. b. aliquidū tāgīt in dicto. §. sed qđ p̄ncipi. Idem.

Ignorantia facti nō iuris excusat.

Conuenienter p̄t exemplū poni istius regule in eo qđ in iure cōfessus ē z. cōfiteōdo errauit nā si errauit in facto iuste excusat error z. nō nocet cōfessio. si errauit i iure error nō excusat z. iō nocet cōfessio vt. ff. de cōfessis. l. nō fatef. verbi gratia. si credebā te eē coheredē meū cōfessus sum in iudicio errādo iste error nō p̄ iudicat. C. d. iuris z. fac. igno. l. si post diuisionē. z. ff. fam. her. l. cū putarē. l. 3. si p̄fessus fui errādo i iure. qđ credebā testm̄ valere factum corā testibus nō rogatis vel factum corā nō solē nī numero testiu error nocet vt p̄bat. ff. de p̄fes. l. non fatef. Itē similr p̄t exemplū si soluat illō qđ est nālif de bituz z. ciuilit̄ indebitū. Nā si qđez p̄ ignorantia facti excusat soluens. z. iō p̄t repetē. si p̄ errozes iuris nō excusat. z. iō nō p̄t repetē. vt. C. de in. z. fac. igno. l. cū qđ z. ad. l. fal. l. error. C. S. 3. opp. z. vī qđ ignorantia facti nō excusat. Nā si p̄scriptū erat vt nō p̄bat cū eo qđ tabne p̄positū erat is qđ p̄t ignorāz p̄hibitiō nē factā nō excusat z. iō nō p̄t agē p̄ d̄nz. vt. ff. de. insti. l. l. 3. z. si pupilli. §. p̄scribē. S. 3. dicef. est qđ aut erat publice notū. z. tē nō excusat vt in p̄zio. qđ vī errās in lata culpa qđ dolo assimilatur ex eo qđ ignorat qđ oēs intelligunt. ff. d. ver. sig. l. cedē diē. §. vl. z. l. late z. l. magna. aut nō erat publice notū z. tūc excusat vt h. z. in p̄al. l. si fatef. C. S. 3. opponit z. vī qđ ignorantia facti ēt nō publice notū nō excusat vt. ff. ad vel. qđ qđ. Dicūt qđā qđ aut erat in facto alieno. z. tūc si nō erat publice notū excusat vt in. §. ij. l. nō fatef. aut in p̄prio z. tūc nō excusat vt. d. l. qđ qđ. C. S. 3. p̄ hāc solutiōez est qđ iure cauef. qđ si crederes me p̄misse tibi cū nō p̄missez z. solua repeto. Itē si ex p̄uentiōe inter me z. te inita d̄bui tradere p̄diuz imposita fuitute z. tradidī liberuz p̄dicere fuitutez possū. quā tpe traditiōis d̄bui imponere vt. ff. d. p̄di. inde. l. sed z. si me putem in p̄n. §. cuz inf. z. de act. emp. l. si tibi liberum. p. qđ p̄z qđ ēt in p̄prio facto tolerabilis est ignorantia. Quidā dicūt qđ aut ago d̄ dāno vitādo z. tunc tollat in dictis legib. aut d̄ lucro captādo z. tūc nō tollerē. qđ solutio qđtū ad p̄positū nulla est qđ in. l. qđ qđ. ff. ad v̄le. fideiussor certabat de damno vitādo. z. tñ ignorantia facti p̄prij non excusat. Sed dic qđ vbi allego ignorantia facti p̄prij in iniuriā alteri. i. illi cui p̄miserā z. ex p̄missiōe mea obligat̄ erā error facti p̄prij nō excusat. l. 3. p̄tēdā de dāno vitādo vt in. l. quāqđ. sed vbi nō est in iniuriā alterius. sed volens mihi subueniri aduersus damnum qđ incurri p̄ ignorantia facti p̄prij excusat z. tollat z. ita loquitur preallegata. l. sed z. si me putem in p̄ncipi. §. cum inter. z. de acti. emp. z. ven. l. si tibi liberum. C. Item opponitur de. l. errore. C. de iuris z. facti. igno. Sed dicendum qđ ista regula reducat̄ ad distinctio

onē illi. qđ si p̄fitendo in iudiciū erravi i scō error facti excusat vt hic z. corrigi pōt vsqz ad p̄lationem snie z. nō p̄ vt. l. 3. r̄ia. C. Alteri opponit̄ circa ignorantia iuris vī. n. qđ ignorantia iuris excusat qđ si soluo illō qđ erat oī iure idēbitū. vel ciuilit̄ tātū debitū p̄ ignorantia iuris repetere possuz. ff. d. condi. inde. l. si nō sorte. §. indebito z. §. adeo. z. l. cū is. §. fideiussor. z. de iu. z. fac. igno. l. error in fi. Bici pōt qđ in. l. illa erratū fuit in iure ex iudiciū z. iō iuris error excusat si de dāno vitādo agat̄ vt. l. p̄allega. hic aut. z. in. l. nō fatef. erratū fuit in iure z. in iudicio. z. iō iudiciorū auctoritas opat̄ vt error iur̄ reuocari nō pōt sit. C. S. 3. p̄ hāc solutiōē ē qđ iure cauef qđ ēt error iuris in iudicio iterueniēs p̄t reuocari. vt. ff. de inter. actio. l. de etate. §. q iusto z. §. cellus. Dicendum est qđ fm eos qđ intelligunt p̄dictos. §. z. in errore facti p̄prij oppositio nō p̄cedit. l. 3. fm illos qui itelligūt p̄dictos. §. in errore iuris dici d̄z qđ error iuris in iudicio ante lit. p̄test. excusat vt in illis. §. post vō lit. cōtest. nō excusat vt in. l. nō fatef z. hic. C. Itē opponit̄ z. vī qđ ignorantia iuris excusat z. si de lucro captādo agat̄ vt. ff. de bo. pos. l. in bouoz. z. de iuris z. facti ignorantia. l. regula. §. sed iure. S. 3. dicēdū est qđ aut lucrū p̄cipi poterat sine alteri iniuriā. z. tūc excusat z. tolerat̄ si nō potuit pitiozes p̄sulere. vt. ff. de iuris z. facti igno. l. iuris ignorantia. z. de vsuca. l. nūqđ. z. l. si fur. Itē opponit̄ circa p̄missa z. vī qđ iuris ignorantia nō tolerat̄ ēt extra iudiciū. l. 3. de dāno vitādo agat̄ vt. ff. d. acqui. her. l. si duo. Sed dicendū ē qđ ibi cā de qua agebat̄ originem sumebat a lucro z. iō l. 3. subsequef dānum iducat iuris ignorantia non excusat. cū magis originē qđ casum p̄ originē incidēt cōsiderari oporteat. vt. ff. de donationib. l. q id qđ in prin. z. de acqui. pos. l. clā possidere circa p̄ncipiū. z. de fideiuss. l. tutor in prin. C. Itē opponit̄ z. vī qđ ignorantia iuris excusat. vt. ff. de decre. ab oz. fa. l. fi. z. ff. ad fill. si qđ in graui. §. si qđ ignorans. Dicendū est qđ in illis. l. q dolum requirunt ignorantia iuris excusat. Lerrū est. n. qđ in aperiente tabulas testamēti añ vindicat̄z defuncti necem requir̄ dolum vt in eadē. l. si qđ i graui. §. qđ ad causaz. z. iō ignorantia iuris excusat a p̄a. vt. i. e. ti. z. l. §. si qđ ignorās. In illis vero. l. q dolum si exigūt siquidē ius per eas iductū erat publice notū vere vel iuris p̄sumptione qđ a tpe cōstitutionis publicate cōcurrerūt duo menses vt in auc. vt. facte noue cōsti. ignorantia nō tolerat̄. vt. ff. de public. l. vlti. §. l. 3. Sed vbi nō est publice notū vere vel iuris interpretatione ignorantia tolerat̄. vt. ff. de decre. ab oz. fa. l. vlti. Tñ p̄ predictā solutiōē est. ff. ad. l. cor. de fal. l. diuus claudi. Lertum est enim qđ lex cornelia dolum requir̄. z. tñ sicut ibi dicitur ignorantia edicti seueritate nō excusat. Sed respōderi potest qđ aut lex requirit dolum vey. aut est cōtenta dolo p̄sumpto ex qualitate facti. vbi requir̄ dolum vey ignorantia iuris excusat. vt in. §. si qđ ignorās. vbi vero cōtenta est dolo p̄sumpto ex qualitate facti est qđ scilicet p̄sumatur dolo. dolum ex qualitate facti est vbi cūqz quis faciat qđ scit vel scire debet se facere non debere. vt. C. de iniurijs. l. si nō cōuicij. z. ad. l. cor. de sic. l. j. ff. de doli exceptione. l. j. iuris ignorantia nō excusat vt h. z. in preallegata. l. diuus claudius. Ratio autē ē quia qđ ignorantia p̄tendit eius qđ est publice notūz videt̄ esse i lata culpa vt. d. l. cedere diem. z. l. late. lata culpa dolo p̄sumpto eq̄ pollet. et iō iuris ignorantia nō excusat. C. Itē opponit̄ p̄ p̄dicta z. vī qđ ignorantia nō excusat etiam vbi de dāno vitādo agitur vt. ff. ad. l. iul. de adulte. l. si adulterium. §. stuprum. z. C. de in ius vocando. l. venia. sed dicendū est qđ aut p̄tēdit̄ ignorantia iuris ciuilit̄ z. tunc locū habēt oīa supradicta. vbi p̄tēditur ignorantia iuris naturalis. vt qđ p̄tendit̄ fili. se ignorasse qđ nō debuerit inferri iniuriā patri vel qđ nō deberet patri p̄uidere in necessarijs alimētis. qđ nō deberet furtū cōmittere v̄ homicidium v̄ cetera debita iure naturali p̄hibita nō toleratur l. 3. sic de dāno euitando vt. d. l. si adulterium. §. stuprū. adē si quasi iuris naturalis ignorantia p̄tenditur vt qđ dicit libertus se ignorasse qđ patrono reuerētiā exhibere deberet. cū enīz ab eo cōsecutus fuerit premium libertatis quasi naturali iure tenetur vt iure cōpensationis idem d̄beat reuerētiā exhibere z. iō ignorantia iuris nō excusat a dāno qđ occurrit p̄prij nō exhibitam. C. de in ius vo. l. ij. C. Ultio distingui potest circa materi

am regule qz aut errat in iure aut in facto. Si in iure. aut civil
 li aut naturali. aut quasi naturali. Et si in civili. aut in iudicio
 aut ex iudicio. si in iudicio siqdem an lit. cote. error excusat
 pbata ca erroris legitima. vt. ff. d. inte. acti. l. d. etate. §. q. iusto
 z. §. celsus. si post li. ptestata ignorantia no excusat vt h. z. d. l.
 non fatef. si errat ex iudiciu aut agit de dano vitado aut d lu
 cro captado. z si d dano vitando aut errat in eo i q requit do
 lus verus aut in eo in q sufficit dolus psupt vl lata culpa vl
 leuis z multo forti si leuissima. Et si in eo in q requit dolus
 verus ignorantia iuris excusat. ff. ad fil. l. si qs in gni. §. si quis
 iguozas. Sz si errat in eo in q requit dolus psupt vl lata cul
 pa. tuc siqde erat publice notu ve vl iuris psuptione. vt qz a
 tpe publicatiois pcurrit duo menses iuris ignorantia no excu
 sat vt. C. d. legib. z sena. psu. l. leges sacratissime. z de iuris z
 fac. igno. l. constitutiones z. ff. d. publi. l. vl. §. l. z ad. l. cor. de
 fal. l. diu. claudius in pn. Sz si no erat publice notu vere vl p
 suptiue iuris ignorantia excusat. ff. de dcre. ab oz. fa. l. si. sz si
 agat de lucro captando. siqdem cuz alterius iniuria vt p vsu
 capionem. iuris ignorantia non toleratur nec excusat siue
 potuit siue non potuit peritiores consulere vt. ff. de iur. z fac.
 ignozan. l. iuris ignorantia z de vsucapionibus. l. si fur. z. l. nu
 qz. Sed si sine alterius iniuria si quidem non potuit peri
 tiores cosulere iuris ignorantia tolerat z excusat. sz si potuit
 peritiores cosule iuris ignorantia non excusat. vt. ff. de iuris
 z facti ignorantia. l. regula. §. si iure. z. §. si quis de bo. p. scel.
 l. in bonoz z qs ordo in bo. pos. fuef. l. y. §. vl. Fallit. ff. de ac
 gre. here. l. si duo. ppter ratione quam supra dixi. si erratur in
 iure naturali ignorantia iuris non excusat. vt. l. si adulterium
 §. stupru. Si errat in iure quasi nali iuris ignorantia si excu
 sat. vt. C. de in ius vo. l. ij. si errat in facto. aut pprio aut alieno
 Et si alieno aut erat publice notum. aut non erat publice no
 tum. si erat publice notum ignorantia excusat. vt. ff. de insti
 tutio. l. sed si pupillus. §. pro scribere. C. Si non erat publi
 ce notum ignorantia excusat. vt. ff. pro suo. l. si. z. j. eo. c. prox.
 si in facto proprio. aut erat de damno vitando. aut de lucro
 captando. si de lucro error no n toleratur in proprio facto. si
 de damno aut cuz alterius iniuria z tunc error in facto pprio
 non toleratur vt. ff. ad velle. l. quamqz. Aut sine alterius iniu
 ria. Et nunc error in facto proprio excusat z toleratur. ff. de
 condi. inde. l. z si me putem. in prin. z. §. cum inter. z de actio.
 empti z vendi. l. si tibi liberum. Et ita oportet intelligi qd no
 tatur. ff. de lega. j. si res obligata. Dynus. Idem.

Cu quis succedit in ius alterius iusta ignorantie causas ha
 bere presumit.

Pone qz promissisti dare boue in calendis Augu
 sti. si no dares pmisisti dare centu noie pene dce
 dis ante calendaa Augusti heres ignozas. pmis
 sione facta no soluit. Dubiu est an possit cu ef
 ectu pueniri ad pena. Et respodet q no qz iusta habuit igno
 rantie cam. vt hic z. ff. eo. l. q i alterius. C. Sz q est apte d ver
 borum obligatio. l. ad die. Ubi dicit q mortuo possessore an
 diem pena nihilominus committit adueniente die quo dare obu
 it. lz pmissoz hereditas no sit adita. z ide dicit d nautico fe
 noze. l. vlti. Sed dicas de rigore iuris pena committit q herede
 ignozante. vt. d. l. ad die. z de nautico fenore. l. vlti. Sed pp p
 babilem ignozatie cam postulare pot successor bnficiuz resti
 tutionis in integrum z eo ipetrato no nocet pene commissio vt
 z dicta. l. q in alterius. nocet ergo ipso iure vt in p. ius. sed pp
 pbabilem ignozatie caz restitutio dat. vt hic. C. Itē opponit z
 vi ignozatia no tolerari in psona successoris. z pena cu effe
 ctu committi nisi successor fuerit pupill. vt. ff. de verb. obli. l. si
 cu filius. §. an hac stipulatione. Sz distingue vtrum successor
 agat vel pueniat. qz si agat vel aliu inquirat pena committitur
 cu effectu. lz ignozauerit pmisione facta ab eo cui successit. vt
 in dicto. §. in hac stipulatione. Sed si pueniat tuc pena pmit
 titur de rigore iuris vt in. l. ad diez de verboz obligationibus
 z de nautico fenore. l. vlti. Ro aurē ē q reddit i textu vt dicta
 l. q in alteri. qz q agit plene certus eē dz cu sit in prate ei qn

velit experiri. z an dz re deligenter explorare z tuc ad agēdu
 pcedere. que ro no extēdit ad eum qui cōuenit. vt. ff. de doli
 exceptione. l. pure. §. vlti. z ideo ali est effectus vnus z alius
 alterius. C. Queri at pot an heres emphiteote q solvere ces
 sauit ecclesie canonē p bienniu vel priuato p trienniu excusari
 possit z debeat pretextu ignozatie. qd videt p verba istius re
 gule. vt. ff. eo. l. q in alterius. z qz tps no solet cedere ignozan
 ti. vt. ff. qn appellandum sit. l. j. §. dies. z. §. si aduersus. z. ff. de
 calu. l. annus. z de edilitio edicto. l. cu res. Ecōtra videt ca
 dere a iure suo vt i. d. l. ad diem z de minoribus. le. emilius. de
 nautico fenore. l. vltima. Dicēdu videt q de rigore iuris pos
 sit dici a iure emphiteotico. vt dicta. l. ad die cu similib sed p
 pter ista ignozantie cam restitutio pcedi debet. vt hic z. ff. e.
 l. q in alterius. C. Itē queri potest quare ē q mortuo stipula
 toze sine herede vel relicto herede cui no pot de iure solui pe
 na no committit ipso iure. vt. ff. de vsuris. l. pecunia fenebris in
 fine. z le. cu quidaz. §. si pupillo. Sed eē mortuo promissoze
 committit. lz restitutio cōcedat. vt dictu ē. ratio ē qz casus cōtin
 gens in psona creditoris no dz extēdere obligationē debi
 toris. argu. ff. eo. l. omnis hereditas. §. nunqz. z ad legē aqliā
 l. qui occidit. §. vlti. C. Sz eē cōtingēs i psona debitoris si dz
 variare obligationis cōditionē. vt. ff. de verbo. obli. l. ij. z de
 pzetorijs stipu. l. ij. Idem.

Quia restringi fauores conuenit ampliari.

Alius istius regule. §. de elect. c. statutum libro
 sexto. vbi dicit q statutuz de his qui ad parochi
 alium ecclesiaz regimē assumuntur. pmouendis
 ad sacerdotiu ifra anū alioqn ipsis ecclesijs sint
 priuati ad collegiatas ecclesias extēdi no dz qz cu sit odiosu
 restringi puenit potius qz laxari. exēplū ē aptuz ponit. ff. de
 liberis z posthu. l. cu qdā. qz si pater instituat filium ex re cer
 ta valet institutio. sed si exheredet a re certa. no valet exhere
 datio qz in institutione versat fauoz que puenit ampliari. i ex
 heredatione odiū qd eē dz restringi. Itē pbat qz cauet in iu
 re. qz pactū liberatoziū. i. de no petendo tollit ipso iure natura
 le obligationes. vt. ff. de solutionibus. l. stichum. §. naturalis.
 Pactū vero de petendo qd est obligatoziū no tollit ipso iure
 vt. ff. de pactis. le. si vnus. §. pactus ne peteret. Et hoc cōtingit
 pp rationē istius regule. i. qz in pco de si petēdo versat fauoz
 que cōuenit ampliari. in pacto de petendo versat odiū. qz dz re
 stringi. vt. ff. de actioni. z obliga. l. arianus. Sed q regulā vi
 detur. ff. de his q notant infamia. l. ij. §. exercitiū. vbi odiū am
 pliatur. z no restringit. Sed dicēdu ē q aut ex vtraqz pte. i.
 fauozis z odij versat ius priuatum. aut ex vtraqz publicum.
 aut ex altera priuatu et ex altera publicū. Primo casu z secu
 do ampliatur fauoz z restringitur odiū qz cu iura sint hincin
 de paria. certū est in re dubia fauozabiliorē cam potius assu
 mi debere qz odiosam. vt in pallegata. l. cu quidā. z argu. ff.
 eodē. l. quoties. §. idē sermo z. l. quoties nihil. C. In tertio ca
 su referit ius publicū. siue versetur ex pte odij. siue ex pte fauo
 ris. et de isto tertio casu loquitur. ff. de his qui notatur infamia
 l. ij. z ratio huius est qz fauoz publicū pferri dz vtilitatibus
 priuatoz. vt. C. de primipilo. l. vtilitas. z in autētica de resti.
 z ea que pa. xi. mēses. §. quā obzem colla. iiii. sed hoc falsū eē
 posset aliquis ostendere euidenter. Tertū est qz in maleficijs
 puniendis fauoz publicus versat. vt. ff. de publicanis. l. licita
 tio. §. qd illicite. z. ff. de fideiussozibus. l. si a reo. §. qd vulgo. z
 ad legē aqliā. l. ita vulneratus z tamen iure cauetur qz inter
 pzetatioē. l. pene delictoz potius sunt moliēde qz exasperāde
 vt. ff. de penis. l. si ptes z. l. iterpzetatioē legū. C. Sed dicēdu
 est fauozē publicum desiderare ita vt maleficiū no remaneat
 impunitū ex quo constat commissum. non aut in re dubia. i. cu
 incerta est criminis qualitas pene exaugentur. sz vt poti mi
 nuantur. cu potius clementie qz seueritati nos iudicātes p
 nos eē oporteat. vt. ff. de penis. l. respiciēdum circa principi
 um. C. Itē contra predictam distinctionē est. ff. de suspes. tu
 tozibus. l. ij. §. quid ergo. vbi si apparet causa remotiois ex ca
 leuiozi remotus videtur. z tamen remotionem tutoris suspe

eti suadet publica utilitas vt i eodē ti. l. j. §. cōsequēs. Immo nō est cōtra quia ibi nō suadet delictū sed presumit in dubio minus fuisse delictum cū sit incerta delicti qualitas. Et iō ad sniam cōdēnatoriam seqtur minor pena. cū pena moderāda sit scdm qualitātē delicti. vt. ff. de offi. p̄fecti vrbis. l. j. §. cū pa tronus z de iure patronatus. l. j. Idem.

Decet concessum a p̄ncipe beneficium esse mansurum.

Clarissime patet exemplum istius regule in auc. cō stitu. q̄ de digni. §. illico. vbi d̄ q̄ si filiūsa. p̄pter dignitatē sibi delatam fuerit sui iuris q̄ nihilomi nus dignitatis sue administratione finita remanet sui iuris. z retinet oīum cognatorū z agnatorū iura. Sed con tra regulam vt. ff. de le. ij. l. ticia seio. §. vsuras. vbi d̄ q̄ finita minorē etate cuius occasione p̄uilegium concedebat. finitur p̄uilegium a p̄ncipe p̄cessum. Sed dicendum est q̄ ibi fi nita erat finalis causa p̄uilegiū concedēdi. z iō finit p̄uilegi um iuxta regulam generalem. cessante causa cessat effectus. C. de epi. z cle. l. gnāliter z de heredi. l. j. z de tes. mili. l. pe z vl. z de rest. mi. l. fi. in proposito at non erat finita p̄uilegiū cā z iō p̄uilegiū durat. vel si erat finita fuerat cā impulsua. z non fi nalis z ideo finita cā non finitur p̄uilegium. vt ar. ff. de vsu fru. l. generaliter. §. duos. Et huius occasione distingue. Aut constat causam p̄uilegiū concessionis alicuius vel p̄hibi tionis facte esse finalem. Aut constat esse impulsua. Aut du bitatur. z si constat esse finalem. aut ea sublata remanent ali que relique precedentis cause. aut omnes tolluntur. Et si ali que relique remanēt reliqs eis remanentib⁹ durat effect⁹. vt patet exemplum. ff. de q̄nibus. l. vnus. §. seruus. vbi seruus a dño distractus in memoria prioris dignitatis non d̄z nec p̄t aduersus dñm quondaz interrogari. Itē q̄z desijt esse d̄ curio torqueri in memoriam prioris dignitatis non d̄z vt. ff. de decu. l. vl. Itē q̄ eam que definit esse vxor non instituitur actio turpis in honozē p̄cedentis matrimonij. vt. ff. rez amo. l. ij. z. iij. sed vbi nulle relique cause finalis remanēt sublata causa tollitur totaliter effectus. vt. s. de preben. c. si pauper. li. vj. z. ff. de actio. z ob. l. q̄ cum herede. Argu. ad p̄firmatio nem huius distinctionis. q̄z iure cauetur q̄ sublato testō pa terno de iure civili non totum tollit pupillare q̄z nulle rema nent relique paterni. ff. de inoffi. te. l. pap. §. s̄ nec iuberis. z d̄ vulg. z pupil. sub. l. in substitutione. z. l. ex duobus. §. vl. z. l. si contra tab. z ibi no. Si constat esse impulsua tunc finita cā non finitur effectus. vt. ff. de do. l. ij. §. vlt. z. l. se. z q̄ d̄ci solet vulgarit̄ de calurnia. ff. de postu. l. j. §. sexū. Sed si dubitat̄ vtrum fuerit finalis vel impulsua p̄sumit in dubio impulsua z ideo ea finita nō finitur effectus. vt de cō. z demō. l. cū tale §. falsaz cām z. l. ticio. §. cum ante nuptias. z de vsufu. l. gene rali. §. duas z de dona. iter vi. z vx. l. sed si duos. §. si. C. de iure do. l. si mulier. Idem.

Indultum a iure beneficium non est alicui auferendum.

Indulgetur reo a iure q̄ possit plures exceptio nes p̄ponere vt. j. e. c. nullus pluribus z. ff. de ex cep. l. is qui dicit. z. l. nemo. z iō nō p̄t auferri p̄ hominem. Itē indulget̄ reo. p. l. q̄ oēs exceptio nes dilatorias. z declinatorias p̄ponere possit vsqz ad lit. cōte. C. de p̄ba. l. exceptionē z de excep. l. vlti. z pe. d̄ p̄cura. l. ita demum. z iō nō d̄z auferri per hominē. Itē indulget̄ reo p. l. q̄ possit opponere pemptorias quandocunqz ante sniam vt C. se. re. nō posse. l. pemptorias z iō nō d̄z auferri p̄ homi nem q̄z indultū a iure beneficiū nō est alicui auferendum. vt hic z in auc. de nup. §. si non solū colla. iij. Itē a iure indulge rur p̄demnato ad cōdemnationem soluendam tpe quatuor mensium. C. de vsuris rei iudi. l. ij. Et iō nō d̄z nec potest aufer ri per iudicem sine cause cognitione. vt. ff. de re iudi. l. ij. z. iij. §. si quis cōdēnatus. Itē indulget̄ filio a lege q̄ h̄z legi timam de bonis patris vt in auc. de trien. z se. §. j. col. iij. z iō nō p̄t auferri per p̄rem nisi in casib⁹ a iure permissis i q̄b⁹ filii

exheredare. In illis enim in q̄bus exheredare licz nihil omnio relinquere tenet vt in auc. d̄ heredi. z fal. §. exheredatos col. j. z de imen. do. in filios fac. §. vlti. col. viij. que est. C. de li. p̄e. autē. nō licet. z vt cū de ap. cog. §. aliud. z. §. se. Itē indulget̄ a iure illi cōtra quem snia lata est tpe. x. dierum ad appellādū vt in auc. de ap. circa p̄zin. coll. iij. Itē indulget̄ appellāri ad ap. p̄sequendā annus z ex cā bienniū. vt in auc. de his qui in gre. ad ap. col. v. z iō ei nō est auferendum vt hic. z finita etiaz istius regule alia inueniuntur exempla regulā cōfirmātia. Tñ est q̄ regulā q̄z p̄ a iure vsuf. h̄z in bonis adaenticijs filij vt C. de bouis que lib. l. cum o3 z. l. fi. z tñ potest auferri per ho minez relinquētem ea p̄ditiōe ne ad patrem pueniat vsuf. vt in auc. vt liceat matri z auie. in p̄zin. sed illud fit legis auctori tate z iō nō videtur auferri per hominē sed per legē que au ferendā ptātem concedit. vt. C. vbi z ap. quos in inte. re. agi. l. vlti. z. ff. q̄ cuiusqz vnuerfi. no. l. itē eorum. §. si decurioēs. z de le. ij. l. vnum ex familia. §. si de falcidia. z constat q̄ vna lex p̄t tollere z multo fortius extenuare vires z effectuz alteri⁹ cū cui pl⁹ licz. liceat z q̄d min⁹. vt. j. e. c. cui l3. Itē a lege da tur marito administratio bonorum parasrenaliū vxoris. z tñ potest auferri per hominē. i. per mulieris p̄hibitionem. vt p batur. C. de pac. conuen. l. hac. l. Sed eadem sponsio potest habere locuz. Ad materiā aut regule z dictoz exmploz in regula positorum p̄tinet querere. Primo si iudex statuat tempus certū ad dilatorias vel declinatorias exceptiōes op ponendas an post illud tps z ante lit. cōte. possit opponere. Itē si statuat certum tps ad opponendas pemptorias an post illud tempus z ante sententiam possint proponi. z videt̄ q̄ sic. q̄z beneficium p̄ponendi dilatorias vsqz ad lit. cōte. est a iure indultum. Itē p̄ponendi pemptorias vsqz ad sniaz est similiter a iure indultū vt dicta. l. exceptionem. z vlt. z. pe. z. l. pemptorias. ergo nō potest auferri vel extenuari per iu dicem vt hic z de re iudi. l. iij. §. si quis cōdēnatus. z in auc. d̄ nuptijs. §. si non solum col. iij. Cōtra videtur q̄ possit quia iudex potest limitare tempus. z post illud tēp⁹ a iudice limi tatum excluditur litigator. vt. ff. de accu. l. cum ticio. imo pl⁹ q̄z nō p̄sequendo ifra tempus a iudice p̄finitum desistere vi detur z iuri suo renunciare. vt. ff. ad turpil. l. ab accusatiōe. §. destitisse. Itē pro hoc est. C. qui accusare nō pos. l. si ea. z d̄ inge. ma. l. diffamari. ff. de opti. le. l. mancipioz. z de cur. bo. dan. l. j. z de bo. auc. iu. pos. l. iij. z q̄z iure cauetur q̄ iudex p̄t denegari iurisdic. vt. ff. ex q. ca. ma. l. sed z si per p̄torem. §. s̄ z si cū decreto. Sed hoc ar. nihil ad propositū q̄z cū loquun tur oīa in actore cui post tps cū cā a iudice p̄finitū agēdi po testas denegat. Nō at ponitur in reo volēte post tps a iudice p̄finitum exceptionē p̄ponere. z iō cū fauorabiliores sint rei quā actores vt in regula iuris. cōstat nō p̄cedere argumētum p̄ predicta que inducūtur a simili vel pari. Tñ p̄babiliter d̄ ci potest q̄ aut iudex limitauit tps cū cause cognitioe aut si ne. z si cū cause cognitioe. non possit post tps limitatuz a iudice exceptiones p̄ponere. ar. ff. de re iu. l. ij. nisi q̄ vbi tps q̄d i dulgetur reo p. l. limitari p̄t per iudicē cū cause cognitioe. Si vō sine cāe cognitione p̄ponere p̄t et post tps. vt. j. eo. l. iij. §. si quis cōdēnatus ar. ad p̄redcā. ff. de his q̄ no. infa. qd ergo. §. pena grauior vbi d̄ hoc. Itē queri potest an tps. x. diez q̄d dat̄ ad appellādū possit per iudicē minui. z v̄ q̄ nō p̄ hanc regulā z per iura p̄ealle. Cōtra q̄ possit. ff. de re iu. l. ij. z oēs. ll. superius allegate in questione p̄xima p̄cedenti q̄ inducunt. put ponit actorē appellare. cū is sit actor i cā app. q̄ fuit reus in cā p̄ncipali. vt d̄ci solet in auc. de his q̄ ad ap. ingre. §. illud quoqz colla. v. z patet ex eo q̄ p̄dēte ap. nihil ē inouandū. vt. ff. nihil inno. p̄ totū. z. C. de ap. l. iij. Itē q̄z iure cauet̄ q̄ dilationes sunt arbitrarie. vt. ff. de iudi. l. nō nun q̄ z. C. de dila. l. j. z. l. siue pars. tñ cōmuniter d̄ci z tenet̄ q̄ cū hoc tps. x. diez cōcedatur a lege sine aliquo ministerio iu dicātis tacito vel expresso. q̄ nō possit per iudicē minui. arg. istius regule z in auc. de nup. §. q̄ nō solū. z. §. si vō. z de re iu. l. iij. §. si qs p̄dēnat⁹. Ad p̄ria p̄z responsio q̄z oīa loquūtur in tpe q̄d dat̄ tacito vel expresso. i. p. l. intellectū cū iudex non statuit ministerio iudicātis. Itē queri p̄t an legitima que

mutuz posir
legitimans
l. edz mpmu

debetur filio in bonis patris possit auferri vel minui. p. l. muni
cipalem. et v. q. no. q. cu. beneficium sit a iure concessum sequi
tur q. no. possit auferri. vt. hic. et p. alle. §. si non solu. Item q. a
lex municipalis e. ius. vt. ff. de iusti. et iur. l. ius civile. et l. o. es
populi. et iure ci. iura sanguinis no. pnt. dirimi. vt. ff. e. l. iura. §.
nec legitima q. iure sanguinis debet pot. auferri. p. p. terea ius
agnatiōis no. potest tolli per pactum. vt. ff. de pactis. l. ius
agnatiōis. ergo nec p. statutū siue legē municipalē q. in his d.
mū v. lex municipalis i. q. b. et pactū vt. no. C. de decur. l. decu
rionū. li. x. sup. ipsa rubrica. ¶ P. terea si verū ē q. in his de
mū valet. l. municipalē in q. b. et pactū vt. dictū est. d. necessitate
seq. q. no. possit debitā iure nāe tollere. vt. minuire. q. nec pa
ctū pot. vt. C. d. iof. te. l. si q. n. §. illd. Itē ex eodē ar. p. cludif. q.
cū sit quasi p. cū sup. futura successiōe disponēdo minuendo
vel tollēdo in totū seq. q. non valeat pactū. vt. C. d. pac. l. pa
ctū. et l. si. et d. col. l. p. cū. et ff. d. suis. et le. h. di. l. si. ¶ P. terea le
gitima de bonis parētū d. be. iure nature. vt. in auc. de here. et
fal. §. j. itaq. col. j. et ff. v. li. l. scripto. in fi. et de bo. d. al. cū rō.
s. ius nāe ē inmutabile. vt. insti. d. iure nāli. §. p. et ff. d. capi. di. l.
eos. §. ius p. sequēdi legitimā de bonis p. nis erit p. sequenter
inmutabile. ¶ P. positū hui. osidif. q. eertū ē q. vnū ius ci
uile tolli posset p. aliō. vt. insti. d. iure nāli. §. p. ff. d. le. l. de q. b.
et l. no. ē nouū. s. q. portio p. onoz bonoz liberis d. be. iure
positiuo civili ē indultū si nāli vt. C. de leg. here. l. lege. xij. ta.
et in auc. de trien. et se. §. j. Itē p. in auc. d. here. et fal. l. j. §. si q.
at. ¶ Mā ibi dicit q. lex necessitatē iponit reliquēdi legitimaz et
legē p. stat. eē iuris civilis speciē vt. partē. vt. ff. d. iusti. et iure. l.
ius civile. §. ius civile necessitatē iponit reliquēdi legitimā. §.
p. oppositū ius civile tollif. absurdū. n. v. q. ius nāle fm. q. ni
hil p. p. uū erat cū iure gētiū oīa sint distincta. vt. ff. de iusti. et
iur. l. ex h. iure. p. rez ad relinqueñ. astringat. Item cū iure nāli
et gētiū ius testādū fuerit incognitū q. b. p. q. iure civili q. est
posteri. est inductū. vt. insti. de testa. ¶ Itē cum ad p. na bo
na vocent filij p. l. iur. veteris p. stat. q. p. h. r. d. itatis petitionez
vt. ff. de peti. here. l. j. et iij. s. ipsa tolli p. t. q. iure civili inducta
vt. in eo. ti. l. itez. veniūt. §. cum at. Ergo sublata via p. quā ve
nit ad bōa et ipsa bōa tollunt. q. s. blato medio sine q. ad extre
mū pueniri si p. t. et ipz extremū i. effectu s. blatū v. ¶ Mā s. blata
q. rela p. quā venit ad h. r. d. itatis petitionez ipsa h. r. d. itatis petitiō
sublata videt. vt. C. de inoffi. testa. l. sancimus. §. vlti. ¶ Item
sublato iure restitutionis p. q. b. puenit ad rescisoriā. et ipa re
scisoria sublata v. vt. ff. de acti. et ob. l. in honorarijs. §. si cū re
scisa. Itē sublato iure offerēdi p. q. b. puenit ad pignozaticia et
ipā pignozaticia sublata v. vt. C. d. p. scri. xxx. v. xl. an. l. cū no
tissimi. et no. ff. de dāno infec. l. si finita. §. postea aut. et q. b. dicit
debito iure nature d. z. exponi et intelligi iure civili persuadēte
naturali cōiunctione constituto vt. alias exponitur. ff. de ver.
sig. l. pronuntiatio. §. familie. propter que videtur dicendū q.
de rigore iuris legitima possit diminui et auferri p. l. municipa
lē. sed equitas in genere tradita videtur suadere cōtrarium.
et ideo rigor p. valet vt. dixi. s. eo. c. ij. Synus.

Non firmatur tractu tps qd de iure ab initio no subsistit.

I duo minores. vij. an. p. xerit spōsalia si tenēt ab in
f. itio de iure nec solo tractu tps p. firmat. Itē si duo i
puberes vel vnus pubes et alter ipubes non p. ximi
pubertati et in qbus etatē malicia no. supplebat p. xerūt matri
moniū p. verba de p. senti si tenet ab initio de iure nec p. firmat
solo tps tractu. s. de d. spon. impu. c. j. l. vj. Itē si aliq. ipetra
uit b. n. f. ium cū cura eo tpe quo no. erat in etate legitima licz
postea fiat etatis legitime ipetratio no. p. firmat. s. tps date lit
teraz soluz attēdif. s. de rescrip. si eo tpe. l. vj. Itē snia q. nul
la est ipso iure no. p. firmatur aliquo tps tractu vt. ff. de ap. l. si
exp. s. s. m. Item institutio heredis q. ab initio est inutilis p. p.
sonam testātis q. forte erat impubes no. p. ualescit l. z. postea fi
at pubes. vt. si erat seruus no. p. ualescit l. z. postea fiat liber. ¶ Et
si erat filiussa. no. p. ualescit l. z. postea fiat sui iuris. Itē si erat fu
riosus no. firmat l. z. postea fiat sane mētis. Itē si erat capt. ab
hostibus no. firmat l. z. postea redeat vt. hec oīa p. bantur. ff. de
testa. l. si fili. et l. eius et de le. iij. l. j. §. j. Itē si erat inutilis p. p. terea

debito iure
quom debet
vt p. taligi

personā bēdis scripti q. erat no. capax no. firmat l. z. postea fi
at capax. Et hoc vult dicere regula posita. ff. eo. l. p. l. Itē et te
stamentū et oīs voluntas alia q. est ab initio falsa tractu tps
no. firmat vt. C. d. fal. l. sicut. Itē legatū q. b. est ab initio inutile
p. p. terea p. sonā legātis tātū vt. q. no. poterat testari et cōsequen
ter nec legata relinq. vt. ff. de le. j. l. ij. vt. p. p. terea p. sonā legā
tis et legatarij vt. q. legat. testator. seruo suo vel legat. heredi a
se ipso. vel p. p. terea p. sonam legatarij et eius a quo p. stādum reli
quat vt. q. legat. seruo heredis. vel rōne rei legatē vt. q. legan
tur marmora et colūne edib. iniuncte si firmat tractu tps et si
cā impedimēti remoueat. vt. ff. de regula cato. l. j. in p. n. et d. le.
j. l. cetera. §. j. et C. de le. l. seruo et insti. de le. §. an. seruo. Itē in sti
pulatione q. si stipulor rem sacra stipulatio no. firmat l. z. fiat
p. p. hana. Itē si stipulor hominem liberum no. firmat stipula
tio l. z. traciū tps fiat huius. vt. ff. de ver. ob. l. inter stipulatē. §.
sacra. Sed p. regulā vident multa ob stare et maxie. ff. d. huius.
v. z. p. e. l. p. fundū. et cōia p. di. l. receptū. vbi p. stitutio seruitutis
fca p. vnū socior. no. tenet ab initio l. z. postea p. firmat alijs cō
sentientib. q. n. cū q. z. Itē. C. de p. tibus iudicū. l. vna vbi do
natio in officialē inutiliter colata tractu tps firmat. C. d. nup.
l. et si p. mādata. et ff. de ritu nup. l. si quis in senatorio. Itē de
le. iij. l. j. §. s. si filius vbi legatū q. b. est ab initio inutile firmat tē
poris tractu Itē. ff. de here. insti. l. q. soluendo. vbi institutio q.
erat iutil. p. firmat tractu tps. Itē d. p. di. insti. l. mulier. §. j. vbi
manumissio q. ab initio fuit inntilis p. firmat tps tractu. ¶ Ad q.
oīa dicunt legiste volētes soluere generalr. q. illud q. b. ab ini
tio de iure no. t. z. si firmat tps tractu solo et ita intelligūt hāc
regulam et ff. e. l. q. ab initio et l. p. l. S. z. alijs adminiculis cō
currentib. q. b. no. v. z. ab initio ex post facto firmat. Et ita intel
ligunt oīa supradicta iura q. videntur regule p. rīa. q. solutio l. z.
cōiter teneat per oēs no. p. cedit de iure. q. si testat. impubes
et mox fact. pubes adminiculū superuenit et tñ testm. no. con
firmat. Si testat. filiussa. et postea fiat sui iuris adminiculū su
peruenit et tñ testm. no. p. firmat. Itē in furioso l. z. postea fiat
sane mētis. Itē in capto si postea redeat ab hostib. idē in
re mea q. mibi pure legat. nā l. z. adminiculuz superueniat q. desi
nit esse mea no. firmat legatū. idē in re sacra q. postea fiat pro
phana. Et in homine libero q. postea fiat seruo. ¶ Mā in his oī
bus superuenit adminiculū q. cessat cā impedimēti et tñ q. b. ab
initio fuit inutile no. p. firmat tps tractu. et iō clari. p. r. dici ad
oīa q. aut durat cā impedies aut cessat et nulla superuenit cō
firmans. aut cessauit et superuenit p. firmans. ¶ Primo. n. casu re
gula simpliciter vera est q. q. b. ab initio no. v. z. tractu tps non
firmat vt. hic et ff. e. l. q. ab initio et l. pe. et C. de fal. sicut et ff. d.
appel. l. si expressim. Scdo casu. l. q. n. solum cessauit cā impe
diens et no. superuenit cā p. firmans idē. q. q. b. no. tenuit si con
firmat. vt. ff. de ver. ob. l. inter stipulantez. §. sacra et de testa. l.
eius et l. si filius et d. le. j. l. cetera. §. j. et C. de legi. l. seruo. insti. d.
le. §. an. seruo et s. de rescrip. c. si eo tpe. In tertio q. n. cessauit i
pediens et superuenit cōfirmans tūc regula locuz. no. h. z. vt. patet
si q. s. bene inspexerit in omnibus p. r. ijs supradictis. ¶ Mā in. l. p.
fundū et l. receptuz defectus cōsensus socij reddebat p. stitu
tionez seruitutis inutilez et iō q. cessauit defect. et superuenit
cōsensus p. firmat p. stitutio seruitutis. Itē. C. de p. iudi. impe
dimentū donatiōis erat officuz. et iō q. cessauit officium et su
puenit volūtas expressa vel tacita ex tps diuturnitate presū
pta p. firmat donatio. et idē in. l. et si p. mādata et in. l. si q. s. in se
natorio. et l. j. de le. iij. §. s. si fili. et in. l. si deportati huius et l. mu
lier. §. j. et d. cōdi. insti. l. si q. n. C. si maior fact. fuerit et in. l. q. in
reum. §. j. ff. de le. j. l. legata inutilr. e. ti. et s. de despon. impu. c.
j. q. ibi cessauit cā impediens. i. minor etas et superuenit cā cō
firmans. i. cōsensus nouus p. vba expressa vt. p. alios nouos ac
tus extrinsecos declaratos. Et idē in. l. tribunus. §. vlt. et l. si
filius. ff. de testa. mili. et in oībus alijs in qbus cauet q. inutile
a principio tractu tps p. firmatur. Itē p. regulā v. ff. de regu
la cato. l. j. et ij. sed scribūt legiste. ff. e. l. q. ab initio. q. specia
lia sunt. tñ nihil est q. tex. aliter soluit in p. alle. l. i. v. q. diffinitō
ff. d. regula cato. dicit. n. q. multū refert vtz aliq. pure p. cipia
tur inutiliter et tūc tractu tps no. firmatur. aut sub cōditiōne
et tūc pendente p. ditiōne si potest dici inutile cū sit nullū et iō

nō ipedit effectū assumere p conditionis eventū cū qd nullū ē viciari non possit vt. ff. de iniusto testa. l. nā z si sub p ditione.

Idem.

Non est sine culpa qui rei q ad se non ptinet se imiscet.

¶ Quis asserit se iure perituz cū canonici z civilis sit iuris ignarus z p textu assertiois fuerit assūpt^o in iudicez z p imperitiā male iudicavit vī fuisse in culpa qz se imiscuit rei ad se nō ptineti z p pterea iure cauet q ipse tenet actioe in scō in qm religioni iudicantis videbit equū. ff. de var. cog. l. si iudex z de acti. z ob. l. ex maleficijs. §. si iudex z insti. de obli. q ex quasi deli. in prin. Et adē dico in eo q se asserit medicum cum medicinam ignorat z p imperitiā aliquem ledit. vt. ff. de offi. p. l. l. licitas. §. si cut z insti. ad. l. aq. l. §. imperitiā. Idem in qlibet artifice asserente se peritū cum sit imperit^o qz culpa est imiscere se rei ad se non ptineti vt. ff. loca. l. si quis fun dum. §. celsus z. l. item quare. §. si gēma. z ad. l. aq. l. idem iuris in fi. Fallit in mello re q de dolo tm tenet z si iperite vfat^o fuerit sibi. n. imputari dz q eū adhibuit nisi fuerit in lata culpa q dolo assimilaf. ff. si men. fal. mo. di. l. j. §. hec actio. Item in eo q inuadit possessionē vacantem qz cū sciat eā ad se non ptinere vī fuisse in culpa z p pterea tenet. C. vnde vi. l. fi. ¶ Sed nūqd ille q potuit impedire ne alius lederet z nō ipedit teneatur. De iure canonico planū ē q tenet qz nō ipediēdo cū posset vī pticipal se delictū seu fauorē pbuisse dliquēti vt. s. de sen. ex. c. dilecto De iure at civili vī pma facie idē qd de iur canonico qz iure cauet q si sū^o sciēte dño z phibē nolēte occidat. dñs occidisse vī vt. ff. de noxa. l. ij. in pn. Itē q ppositū suū nō ptegit cū posset in pari cā facinoris est hñdus. vt. ff. de re mili. l. oē delictū. §. q pposituz. ¶ Sz pziuz hui^o dterminaf. ff. l. culpa caret / q scit z phibē non pt. text^o tm illi^o. l. est in pziuz argu. a pziuz sensu sumpto qz si culpa caret q phibere non pt. §. si phibere pōt vī esse in culpa. tm p illa opinione induci posset qz iure cauet q sūus q potuit opem ferre dño z nō tulit capite punif. vt. ff. ad sil. l. j. §. eodē aut. tm libero homini vī pximo ex cā si deicō. liberando non imputatur si opem ferre potuit z nō tulit vt. j. e. l. j. §. sed in eo. Item vī ista regula impedire officium tractatus de neg. ges. qz cum gerens aliena negocia sine mandato sit in culpa dz sibi actio denegari. tm consueta est z facilis solutio qz cū gnāliter homo homini offm debeat. vt. ff. d seruis expoz. l. seruus. ea lege magis suuz offm videtur adimplere qz culpabiliter rei aliene se imiscere qz appellās p dam nato dī facere rem suā quasi sua inter sit ratione illius officij z cogitationis q inter homines nā constituit. vt. ff. de iust. z iure. l. vt vim z de appel. l. nō tantum. z quando ap. sit. l. ij. §. si. Bynus. Idem.

Nullus pluribus vti defensionibus phibetur.

¶ An si negauit me eē dbitorē ad mei defensionē z sic pposui exceptionē facti siue intētois nihilomin^o possū postea pponē exceptionē pacti z rei iudicate. z al^o vt in regula iuris nemo ex his i pn. ff. e. Itē si pmo pposui exceptionē pacti vel iur suradi possū postea pponere exceptionē rei iudi. vt. ff. de excep. l. is q. Itē si mul z semel possū pponē ples exceptōes vt pacti iur suradi z rei iudi. vt. ff. de excep. l. nemo phibet. Est g effect^o regule q simul z diuersis tpibus pponere possū ples defensionē q bus oib^o mediātib^o vel aliqua eaz excludā intētois actoris. ¶ Sz oppo. z vī q si pposui vnā nō possū pponere aliā. Si eniz puentus actioe noxali negauit me seruū hñe in ptāte z cōuictus de mēdacio volo me dicere seruū hñe in ptāte z pueni ti noxali nō sū audiēdus. vt. ff. de noxa. l. quotiens. §. ptoz. z l. si sūus depositus. §. si negauerit. ¶ Itē si puent^o de pauperie negauit quadrupedē meū eē z puictus mēdacio volo dicere meū esse z dare p noxa. nō audioz. vt. ff. si quadru. pan. fe. di. l. j. §. interdū. Itē si rei ven. puent^o negabā me possidē z cōuictus d mēdacio volo me dicere possidē z paratū suscipere iudiciū nō audioz. Nā possessio nihilominus transferi ad actozes. vt. ff. de rei ven. l. fi. Itē si cōuētus hypotecaria nego rē

debitoris z postea pbato dñio debitoris volo dicere mihi pmo obligatū fuisse nō audioz vt in auc. de triē. z semif. §. illud quoqz coll. iij. z. C. q po. in pig. ba. auc. itē possessor. Itē si negauit scripturā meā que q me pducebat vel negauit numerationē z postea puict^o volo psteri scripturā meā z nūeratioez z allegare solutionē nō audioz qz nihilomin^o p demnabor in duplū vt in auc. de trien. z se. cōl. iij. §. studiū quoqz. z. C. de si nu. pe. auc. q q ppriam. Sz in oibus his dicūt q specialia sūt Ratio aut sepcialitatis ē vt mēdaciū puniāt. vbi cūqz ergo d pprehēdit in pponēte defensionē mēdaciū idēz erit dicendū p oia. cū vbi eadē rō est idem ius debeat statui. Sz vbi pponunt exceptōes pzie necesse est inesse mēdaciū qz si vna est vera ei^o pzia necessario erit falsa. Cum ad positionē vnus p rior sequat remotio alterius. ff. de ver. sig. l. hec vba. z de in sti. l. sed z si pupillus. §. si institoria. Et pp hoc opinio illoruz q dicunt licere pponere exceptōes prias non pcedit. An de mihi videt clarius distinguendū qz dico aut exceptōes q vident p trarie pponunt pditionaliter aut simpliciter. z si cōditionalif pponi possent ēt pzie. vbi gratia qz dico me debito rez nō esse. sz si ptingat pbari me debitorem esse. ppono exceptionē pacti de nō petendo vel solutiōis vel aliā similē vt. C. de excep. l. si qdem in fi. Sz si pponunt simplr. aut est possibile pma pueri assertionē z pcurrē cū scda aut nō. In pmo casu qn est possibile pma cum scda pcurrere. i. est possibile id qd in vtraqz ptinet simul vey esse tūc licet plures pponere simul z diuersis temporibus z ita loquit ista regula z. ff. e. l. nemo phibet. Sed si nō est possibile pma cōuerti assertionēz cum secūda z cōcurrere. i. non est possibile simul verū esse qd in vtraqz cōtinet qz in vna negat in altera affirmat z affirmatio z negatio st directe pzia. tunc dico q nō audiet vt i auc. d trien. z se. §. studiū vo z. §. illud quoqz col. iij. z. C. de non nu. pe. auc. ptra qui ppriam de cōpen. l. fi. z q po. in pig. ba. auc. itē possessor z. ff. de rei ven. l. fi. z si quadru. pau. fe. di. l. j. §. interdū de noxa. l. fi. z. l. si seruus. §. si negauerit. ¶ Itē op. qz iure cauet q reus in exceptioe est actor. vt. ff. de excep. l. i. z d pba. l. in exceptionibus in pn. sz actor nō pōt plures actioes pponere sz vnā de pluribus dz eligere. ff. e. l. nemo. §. quotiens z de tribu. l. q in heredē. §. eligere. ergo nec reus poterit opponere plures defensiones vt vī. ¶ Rūdeo z dico q qzuis plures actōes actor non possit simul pponere plures tm exceptōes reus pōt pponere siue ex eadez siue ex diuersis causis originez sumentes vt hic z pal. l. is q dicit z. l. nemo. Ratio aut est quare aliū in vno z aliud in alio qz fauorabiliores sunt rei qz actores vt in regula iuris. Ratio rōis est qz in potestate est actor qn puocent nō in ptāte reoz qn puocent. vt. ff. de doli excep. l. pure. §. si. ¶ Sed an p vias cumulatiōis pponere poterit plures actiones. Quidā nō intelligētes cumulatōis materiā dicunt simpliciter q nō vt in predicto. §. quotiens. z iō cū pctus de cumulatione cōiter valeat z sit vti lis apud canonistas sicut apud legistas qz sm canōes dz ex primi res z causa lz nō actio. Nūqd pendēte primo iudicio licebit eandē rem ex aliā cā petere vel an licebit aliā rem petere ex eadem causa hec enim est cumulatiōis natura. ¶ Ad huius declarationē z intellectum qrendum est an cumulatio sit admittenda z in quibus casib^o. Et circa hoc pmo ingrendū est an pncipia siue regule que de cumulatiōe tradunt sint vey qz pncipijs ignozatis ignozari oportet z ea q st post pncipia ar. in auc. de nō ali. §. si min^o. Regula aut cū d cumulatio ne pmittēda tractat tradi dz copulatiue hoc mō. vbi ptes ff actiones nō cōtrarie z que electione nō tolluntur. z in prima quarum absolutoria non parit exceptionem rei iudi. in secunda ibi admittit cumulatio. Sed cum tractat de cumulatione impedienda debet tradi regula disiunctiue. z hoc modo. vbi plures sunt pzie actiones vel q electōe tollunt vel in quaruz prima absolutoria lata parit exceptionē rei iudicate in scda ibi repellit cumulatio. Qd aut p dicta regula copulatiue posita sit vera ostendo sic. primo per illud generale non debet expectari casus cuius nihil opatur euent^o. vt. ff. de fidei iusso. l. pe. z ad velley. l. aliqñ. §. si. Sed certuz est q absolutoria lata in petitione prima nō parit excep. rei iudicate in secūda qn cūqz mutat psona vel cā petēdi vī res. vt. ff. d excep. rei iudi.

cumulatiōis

l. cū de hoc z. l. cum querit. ergo nō dicitur impediri secūda pēdēte
prima. **P**reterea in spe dubia cōstitut^o nō dicitur eē melioris pōdi
tionis q̄ is q̄ est in spe certa vt p̄bari pōt ex. l. vlt. ff. de cōpē.
z ex. l. eū q̄ duobus d̄ acq. here. z de le. iij. l. j. in p̄n. s̄z nōdū ab
solutus in prima est in spe dubia. absolutus v̄o in spe certa.
Si ergo dicim^o petitionē sc̄dam ex alia cā p̄positā v̄l ad aliā
rē ex cā eadem impediri pēdēte prima z cōcedi absolutoriā
latā in prima. tamē nō absolutus est melioris pōditionis q̄ ab
solutus q̄ esse nō dicitur vt dictū est maxime q̄ nō solet actor li
tem cōtestando facere pōditionē suā deteriorē vt in regula iu
ris. ff. eo. nō solz z. ff. de nouatione. illa. **P**reterea p̄bat alio
modo certū est q̄ appellatiōe p̄nunciatū extinguit z ad euz
statuz reducitur in quo erat post litē p̄testataz z ante sniam vt
p̄bat per. l. ita demū de p̄cur. C. z p. l. q̄ cū maior. §. accusasse
de bonis lib. z. ff. de iniusto te. l. si q̄s exhibēdaro. §. hi aut oēs.
z de penis. l. ij. in fi. **E**nde paria vident^{ur} litem pēdere z appel
lationē interpositāz eē. **S**z appellatiōe interposita licitū est
plures causas p̄iungere seu cumulare ex q̄bus ostēditur ap
pel. iusticiā cōtinere. ergo pendēte cā p̄ncipali licere v̄l plu
res causas cumulare ex quaz oīum vel vnius p̄batiōe appa
reat rē deductā in iudicio debere deduci in in p̄demnationē.
vt. l. scio. §. vlt. ff. de app. **P**reterea p̄ hoc pōt induci insti. de
act. §. si minus. itelligēdo textuz vt iacet z de doli excep. ap̄
cellū. §. itē querit. **I**tē pōt p̄bari p. l. vltimam. C. de app. naz
ibi licitū est petitionē ex eadē cā ad aliā rez extēdere z sic ex
his duabus p̄bat z ex. §. itē querit. prima pēdente posse ex
eadē cā agi ad id q̄ plus est z. l. scio. p̄batur ad eandē rem
agi posse ex alia causa. **E**x duob^o p̄mis ar. p̄cludit vtrūque
cōiter. **P**reterea p̄bari pōt p. l. s̄z si añ. ff. de excep. nā ibi p̄
ma z secūda p̄bitio eādēz cāz habuit p̄siderato effectu z ad
diuersa p̄ponunt. **E**t q̄ absolutoriā lata in prima nō parit ex
ceptionē in sc̄da eēt admittitur cumulatio. ergo zc. **P**reterea
pōt p̄bari p. l. j. §. qui aut. ff. quoz legatorū dū dicit intelligē
do literā generaliter vt iacet quēadmodū solemus facē q̄n
iēctū est que actio potius teneat. nā duas dicamus zc. ergo
p̄clude ex eo q̄ due actiōes ex diuersis causis p̄nt eodez tpe
ad idē p̄poni. z ex hoc p̄cludit cumulatiōes cōcedi. **I**tē sc̄da
regula tradita disunctiue s̄i r̄ va est q̄ p̄stat q̄ vbi sunt plu
res actiōes p̄rie p̄posita vna repellit alia. **R**atio enī p̄rioz ē
que est vt p̄posito vno alterū intelligatur remoueri. ad hoc
facē. C. de fur. l. i. z si seruus extero. l. vnica z de codicill. l. si. ff.
de in i. l. sed z si pupillus. §. si istiozia z d̄ ver. sig. l. hec v̄ba.
Itēz si electiōe tollūt^{ur} vna electa p̄cludit alterius via. vt. ff.
de noxali. l. electio. z de tribu. q̄ in heredē. §. eligere. **I**tē vbi
sunt due in quaz prima snia lata parit exceptionē rei iudi. in
sc̄da repellit cumulatio. ff. de excep. l. fundus z. l. fundi. appa
ret q̄ p̄missē due regule quaz p̄ma p̄mittit cumulatiōem
sc̄da denegat vere sunt. **C**ōtrariū aut p̄dictoz arguo sic.
falsuz z inofficiosuz nō sunt p̄ria nec electiōe tollunt nec abso
lutoria lata in vno parit exceptionē rei iudicate in alio vt hec
colligi p̄nt ex. l. eū q̄. de pe. here. z. l. luci. ff. d̄ excep. z. l. q̄ ma
iores. C. de inoffi. te. z tñ ab eodē p̄posite ipediunt se p̄cursu
ergo regula prima cumulatiōe admittēs est falsa. **I**tē noxa
lis actio detracta noxe d̄ditione. i. insolidū q̄n q̄z cōpetens z
cū noxe deditiōe. i. noxaliter q̄n q̄z simul p̄ponūt nec ipediūt
p̄cursu z tñ absolutoriā lata in vna parit exceptionē rei iudi
cate in alia vt in. l. in delictis. §. si detracta. ff. d̄ noxal. ergo re
gula sc̄da cumulatiōe ipediēs est falsa. **P**reterea petitoriū
z possessoriū nō sunt opposita vt patet in. l. j. §. hui^o autē. ff.
vti pos. nec electiōe tollunt z cumulant vt in. l. cū fundū. §. si.
de vi z vi ar. z in. l. gnālif. §. nihil de acq. pos. z tñ absolutoriā
lata i petitorio parit exceptionē rei iudicate in possessorio vt
determinatū est in. l. ij. z. ij. §. q̄dā. ff. de interdicitis. ergo p̄di
cta regula sc̄da cumulatiōe ipediēs ē falsa. **P**reterea hypo
tecaria z p̄sonalis s̄t diuerse ita q̄ nō p̄rie nec electiōe tollūt
z tñ absolutoriā lata in p̄sonali parit exceptionēz in hypote
caria. vt. ff. q̄bus mo. pi. v̄l hypo. sol. l. si deferente. z nihilomi
nus cumulat z simul p̄ponunt vt in auc. de fideius. §. s̄z neq̄z
coll. j. ergo regula ē falsa. **P**reterea ibi p̄cedit cumulare. i. di
uersas actiōes ex diuersis causis ad idē p̄ponere. **F**in intelle

ctū v̄ez vbi actor est incertus p̄p factū aduersarij q̄ potius cō
petat vt in. l. j. §. q̄ autē. ff. quoz leg. z ibi no. ergo vbi p̄p factū
aduersarij nō est incertus n̄ p̄mittit actori ex diuersis causis
plures actiōes ad idē p̄ponere. ergo regula p̄ma cumulatio
nem admittens est falsa. **P**reterea si peto rez legatā rei v̄e. z
succumbo si postea peto p̄sonali actiōe ex testō. si quidem in
prima p̄nunciatū fuerit rē nō fuisse testatoris nō obstat exce
ptio rei iudic. ff. de excep. rei iudic. l. i. z tñ si p̄posita vna ea
dē pendēte veli p̄ponere aliā nō possū. vt in. l. cū filius. §. va
rijs. ff. de le. ij. cū ergo hec nō sunt p̄rie s̄z diuerse nec electiōe
tollunt z possibile sit absolutoriā latā in prima nō parere ex
ceptionē rei iudicate in secūda z tñ impediūt se p̄cursu appa
ret p̄mā regulā eē falsāz. **P**reterea civilis z criminalis ex eo
dē facto p̄cedentes nō sūt p̄rie q̄ p̄z q̄z vna posita n̄ pōt ex
cludi altera nec tollunt electiōe nec snia lata in vna parit ex
ceptionē rei iudic. in altera vt. C. q̄si civilis actio cri. pre. z. ff. d̄
tabul^o exhibi. l. locū. §. si q̄s dolo z de li. ho. exhibe. l. iij. z tñ ipē
diunt se p̄cursu z nō cumulat vt. l. interdū de pub. iu. z. l. ij. §.
j. vi bo. rap. ergo relinquit p̄ma regula falsa. **P**reterea actio
de peculio que dat p̄ v̄ditorē sui z q̄ dat p̄ emptorē nō sunt
p̄rie nec electiōe tollunt nec vno p̄uento alter liberat z tamē
vna p̄posita ipedit altera vt in. l. quoz. §. si creditor. ff. de pe
cul. **S**i q̄ p̄ diuersas ex eadē cā z ad diuersa ipediunt cumu
lari. m̄tomag^o q̄n p̄ eūdē z ex eadē cā s̄z ad diuersa ipediāt.
q̄ regula cumulatiōez iducēs n̄ p̄cedit. **I**tē p̄tra regulā cumu
lationē inducētē est. l. si q̄s libertatē ad si. ff. de peti. here. naz
ibi incohata p̄bitiōe libertatis ex vna cā nō p̄mittit p̄bari cō
petere libertatez ex alia. ergo aperte impedit cumulatiōem
ad idem ex alia causa. **P**reterea cōtra regulā est. l. si duo. §.
idē iul. in fi. ff. de iniur. nā ibi nō p̄mittit sc̄da p̄bitio in qua se
cūda p̄p diuersitatē p̄sonaz nō obstat exceptio rei iudi. abso
lutoria lata in p̄ma. **I**tē p̄ cumulatiōe est. l. nō est nouū. ff. d̄
act. emp. **I**bi. n. nō p̄mittit plures ex diuersis causis eodē tē
pore ad idē p̄ponere. s̄z dicit vnā deberi p̄poni in qua vtrius
q̄z comodū veniat. **P**atet ergo ex p̄missis cumulatiōe non
p̄cedere nec p̄cedere posse regulas q̄ de cumulatiōe tradūt.
Regulas p̄cedo. z ad opposita singlarit^{er} r̄iideo. z primo
ad primuz q̄z q̄dā sūt p̄ria in origine z in effectu z illa tollunt
tur electione vt in. l. j. de fur. z si hūus exte. l. j. z de codicill. l.
vlti. C. z in his cumulatio p̄cedit. **Q**uedā sūt p̄ria i origine z
effectu p̄uenientia q̄z ad vnum finalem effectum tendētia vt
falsum z inofficiosum z ista non tollunt electiōe nec snia la
ta in vna p̄iudicat in altera vt. d. l. eū q̄. sed non patiunt se cō
cursu rōe p̄rietatis q̄ est in origine z in his similif cumulatio
non p̄cedit vt dicta. l. contra maiores. **Q**uedam sunt nec in
origine nec in effectu p̄ria z electione non tollunt z abso
lutoria lata in vno nō p̄iudicat in alio z in his p̄cedit regula que
cumulatiōe p̄mittit. **A**d sc̄dōz r̄iideo q̄z in. §. si detracta ni
hil cumulat nō. n. ibi peti^o ali^o sed idē nec ex alia cā s̄z eadez
sed solū agit de quodā b̄nficio a lege p̄missio p̄cedendo vel
denegādo v̄n̄ ibi nihil agit q̄ sp̄alit^{er} detractiōe aut augmen
tuz inducat q̄stum ad formā sententie vt in. l. miles. §. decem
ff. de re iudi. vnde ad mām de cumulatiōe nihil facit. **A**d
tertiū r̄iideo q̄z credo q̄ nō sit veruz simplicif q̄ snia absolu
toria lata in petitorio parit exceptionē rei iudicate in possess/
torio. z tali rōe. q̄z sicut cā d̄n̄ij sepata ē ab vsufructu forma
lita cā p̄prietatis separata est a possessiōe vt colligi pōt ex. l.
nāliter. §. nihil z. l. p̄misceri. ff. de acq. pos. z de reb^o eoz. sed si
forte. **S**z p̄stat q̄ lata in d̄n̄io n̄ parit exceptionē rei iudicate
in vsufructu formali vt in. l. si cū argētū. §. pe. sc̄do r̄iideo. ff. de
excep. rei iudi. §. lata in p̄prietate non parit exceptionē in pos
sessiōe z hoc determinat. C. de iterdi. l. icerti. z q̄z determina
tiones p̄rie reperunt iō plene dices. vt. j. e. ti. q̄ ad agendum.
Ad quartū dico. l. ad. §. s̄z neq̄z disputatiōis cā q̄ p̄posita
p̄sonali nō possit ex postfacto p̄poni hypothecaria q̄ abso
lutio lata in p̄sonali parit exceptionēz in hypothecaria vt. d. l.
si d̄ferēte. s̄z p̄iungere ab initio vt in. §. s̄z neq̄z. s̄z nō cumulare
ex postfacto q̄z z al^o in simili p̄cedit ab initio. q̄d ex postfco
denegat vt in. l. z ancillaz. §. illud z. l. q̄tiēs. §. si creditor. ff. d̄
pecul. **A**d q̄ntum. i. ad. §. q̄ aut. respondeo q̄z ibi positio

actionū sit copulatiua tñ cōclusio petitiōis alternatiua est vt
 p̄ dum dicit protestari ex altera & c. si alternatiua ergo incerta
 & ratiōe illius incertitudinis regularit̄ nō p̄cedit vt in. l. p̄tor
 §. qui aut̄ de iniur. ff. magis. n. cōclusio petitiōis spectari d̄z q̄
 petitiō vt ar. de lib. leg. l. aurelius. §. sticho & de penis. l. si pre
 ses. sed in cumulatiōe petitiō & p̄clusio copulant̄ & sic nō re
 pellēda q̄z qua rōe p̄t ex plurib⁹ causis deberi possit ex pluri
 bus causis sepat̄is & nō p̄tingētib⁹ peti. Distinctio ergo co
 pulatiōis & alternatiōis oppositū tollit. **C** Ad sextū rñ. q̄z ibi
 p̄t eē vtriusq̄ eadē cā & alia in eo q̄ in eadē q̄z si p̄nūciat̄ si le
 gatū sn̄ia lata in vna parit exceptionē rei iudicate in altera.
 Itē p̄t esse alia vt si p̄mo agat̄ rei ven. & p̄nūciat̄ rē nō fuis
 se testatoris & p̄pterea nō cōpetere rei vendi. eo casu excep
 tio nō obstat i p̄sonali ex testō tñ lite p̄dēte in p̄ma pp̄ fu
 turū dubium p̄nūciatiōis euentum cumulatio repellit vt. j.
 ostēdā. **C** Ad septimū rñ. q̄ absolutoria in civili lata parit
 exceptionē in criminali & ecōtra q̄n p̄nūciat̄ sup̄ facto. i. de
 licitū nō fuisse cōmissū. Eo enī casu effectus p̄nūciationis
 ad totū extendit̄ ar. ff. de iureiuran. l. si duo. §. idem iul. & l. si
 duobus. §. colonus & p̄pterea se nō cōpatiunt̄ cōcursu & sic
 oppositio nō p̄cedit. **C** Ad octauū rñ. i. ad. §. si creditor. q̄
 ibi absolutoria qua p̄nūciat̄ indebitū parit exceptionē in al
 tero & iō vna nō p̄t aliq̄ cumulari. Sed q̄ hoc est aperte q̄z ibi
 dicit q̄ pendēte iudicio q̄ emptorē nō p̄t agi q̄ venditorē &
 tñ p̄stat q̄ lata p̄ emptore nō parit exceptionē v̄ditori vt. l.
 si a te. §. iul. ff. de excep. rei iudi. S̄z rñ. v̄z est si p̄desse nisi p̄
 nūciat̄ nō p̄ctum tūc. n. qua rōe lata p̄ fideiussore p̄dest reo
 p̄ncipali vt in. l. duobus. §. a fideiussore. ff. d̄ iureiur. l̄z fideiuf
 soris nō intersit nō peti a reo p̄ncipali vt in. l. fideiussoris. ff.
 de pac. Eadē rōne lata p̄ emptore p̄ eundēz modū exten
 dat̄ ad v̄ditorē & sic p̄cedit r̄fisiō. **C** Ad. l. si q̄s libertatē rñ
 deo ibi nō erat cumulatio sed de vna cā p̄posita ad alteram
 nō p̄positā ip̄roba trāsgressio. Et eodē mō rñ deo ad. l. si duo
 §. adē iul. nā ibi nō erat cumulatio s̄z quedā petitiōis p̄ime de
 vna p̄sona in alterā ip̄roba & illicita trāsgressio. **C** Ad. l. non
 est nouū rñ. q̄z ibi dicit̄ q̄ potestati p̄mittit̄ necessitati nō
 subijct̄. vt. l. nō q̄cqd. ff. de iudi. & c. quō & q̄n iudex. l. j. & ad
 hāc r̄fisiōnē p̄bandā induci potest de iureiur. l. p̄tor. §. si mihi
 plures. ff. **C** Quia igit̄ regule vere sunt restat videre in q̄bus
 casibus fm̄ eas cumulatio p̄cedat. Aut. n. petiū aliud ex cā
 alia & tunc nullo mō est dubia cumulatio q̄ simplr̄ petitiōes
 diuerse & se nō p̄tingentes q̄tum ad rē vel cām sunt. Et ideo
 p̄cedūt vt in. l. si idē cū eodē. ff. de iurisd. om. iudi. & c. d̄ an.
 excep. l. si. cum si. aut petiū idem ex alia causa & tunc cum cer
 tum sit q̄ absolutoria lata in p̄ma causa nō parit exceptionē
 in secūda vt in. l. lucius. §. semp̄onio de le. iij. & l. aurelius. §.
 si. de libe. le. videt̄ q̄ cumulatio p̄cedat fm̄ regulam. Et p̄ h̄
 lilla. scio. §. vlti. de ap. inducēdo eā vt ostensū est. s̄. Et ad. §.
 q̄z at̄ r̄fisiō ē. Aut agit̄ ex eadē ad id q̄ plus est & tunc ex q̄
 regule vere sūt est valde dubia cumulatio. Et q̄ p̄cedat ostē
 dit̄ sic p̄mo p̄. l. apliorē in fi. de ap. C. S̄z ad illaz aq̄s p̄cedā
 vltērī rñ deo q̄z ibi loq̄t̄ in iudicio v̄t q̄ de sui nā oia in vni
 uersitate p̄tēta p̄phendit vt in. l. si q̄s cūz totū in fi. ff. de exce.
 rei iudi. duz dicit̄ nā cū h̄r̄ditatem peto & corpora & actiones
 q̄ in h̄r̄ditate sunt videt̄ in petitionē deduci v̄t ibi non v̄z no
 ua petitiō sed potius per quandam declarationem p̄me pe
 titiōis extensio ar. ff. d̄ pet. here. l. iij. & l. idē videt̄. §. si q̄s. &
 l. si q̄tpe. **C** Stendo q̄ p̄ alia argūta h̄ mō vbi ex aliq̄ cā q̄
 plus debet̄ et min⁹ petat̄ ip̄so iure in reliquz obstat exceptio
 vt. l. ap̄d celluz. §. itē q̄r̄. ff. d̄ doli exce. & ar. l. j. §. q̄d q̄ d̄ p̄ ta.
 & c. si aduer. rem iudi. l. j. & ibi de h̄. §. h̄z regulam d̄z posse pe
 ti eodez iudicio cumulādo. **P**terea si p̄mo peto totū & po
 stea p̄ez obstat exceptio s̄z nō eē l̄z ex eadē cā vt in. l. si q̄s cū
 totū & d̄ pecul. l. h̄ q̄r̄ i p̄n. §. admittit̄ cumulatio. **P**terea
 si absolutoria ferit̄ sup̄ eo q̄d sui potētia p̄tinet altēz nō nocet
 in p̄tēto. vt ecce lata sup̄ actu nō nocet in itinē vt determinatū
 est in. l. si mater. §. si q̄s iter. ff. de excep. rei iudic. Sed ad hoc
 rñ. statiz q̄z ibi nō determinat̄ in littera & dato q̄ dicere ad
 buc. rñ. nō est v̄z q̄ actus p̄tineat iter put̄ iter est sp̄s disin
 cta seruitutis & coequa ad actū. vt. ff. de adimē. le. l. j. & ibi

no. & iō ar. nō p̄cedit. **S**tendo ergo p̄ aliud. absolutoria la
 ta in sorte nō nocet in vsuris. vt. ff. de p̄di. inde. l. si. §. lucius. &
 tñ vsure ita se habēt ad sortē q̄ si possūt mihi deberi nisi sortē
 debeat̄ vel debita fuerit. ergo l̄z id q̄d est plus in actiōe furti
 manifesti non possit deberi nisi v̄z sit p̄cessisse rapinā cuius
 occasiōe debeat̄. tñ sn̄ia lata in vi bo. rap. nō videt̄ parere ex
 ceptionē in actione furti si nō parit bene p̄cludit̄ vltērū q̄
 cumulatio admittat̄. **P**terea hoc opat̄ absolutio q̄ p̄dem
 natio satisfactiōe secuta. vt. l. si q̄s cū totū. §. plane. s̄z cōdēna
 tio satisfactiōe secuta nō tollit aliā actionē ex eadē cā cōpe
 tentē in id q̄d plus est. vt. ff. de act. & ob. l. cū ex vno & l. q̄ ser
 uuz. & arboz fur. ce. l. j. & l. si colonus. & vi bo. rap. l. j. ergo nec
 absolutio tollet & si non tollit seq̄ fm̄ regulas q̄ cumulatio
 admittat̄. **P**terea diuersitas rez ita ip̄edit exceptionē rei
 iudicate sicut diuersitas p̄sonaz vt in. l. cū querit̄ & l. cū pater
 de excep. rei iu. & ibi de hoc. ergo sicut ibi sunt diuerse p̄sone
 l̄z eadē questio & eadē cā defensionis nō obstat exceptio vt
 l. si cū vno & l. iij. & l. iudicate. ff. de excep. rei iudi. ita & vbi est
 diuersitas rez l̄z eandē cām petitiōis habētū obstat nō d̄z
 si nō obstat seq̄ q̄ cumulatio p̄cedat. Itē si lex ponit ita sub
 stantiale rē vt cām cū tractat̄ de p̄mittēda & ip̄ediēda excep.
 rei iudi. q̄d v̄z est vt dicta. l. cū querit̄ & l. an eadē & l. cū d̄ h̄.
 Et p̄stat q̄ vbi est cā alia l̄z res eadē exceptio nō obstat vt in
 l. aurelius. §. vlt. ergo & vbi est alia res l̄z eadē cā obstat nō
 d̄z si nō obstat b̄i sequit̄ q̄ cumulatio admittat̄ ex eadem cā
 in id q̄d plus est. **P**terea ex parificatione p̄dicte cāe & rei
 p̄cedit et̄ aliud q̄z si expressio cause in reali non patitur vltra
 causam extendi expressam vt in. l. si mater. §. si quis vero. & tñ
 aq̄s ad totum. i. ad omnem causam extenderet̄ vt in ea. l. §. eā
 dem. ergo expressio quantitatis certe non patit̄ exceptionē
 vltra illaz quantitātē extendi & p̄sequenter nec cumulationē
 impedit. **P**terea lex dicit q̄ vbi ex eodē facto plures ac
 tiones nascuntur vna in plus altera in minus vna alterā non
 tollit & licituz est oibus agi. ergo vt aliquis sit legis effectus
 videt̄ dicēdū q̄ etiā absolutoria lata in p̄ma agit̄ in sc̄da. vt
 ff. p̄ socio. l. rei cōis & de tu. & ratio. dil. l. j. §. in tutela. & de ac.
 & ob. cum ex vna. **C** Contrariū autem huius p̄bat̄ sic sentē
 tia absolutoria lata in eo q̄ cōtinet alterū q̄d nō est pars ei⁹
 parit exceptionem in cōtento q̄d non est pars p̄mi petiti. vbi
 gratia vsufructus casualis non est pars domini vt in. l. si ita
 stipulatus. §. j. ff. de verb. ob. & d̄ excep. l. iusurandū. §. illud
 & tamen absolutoria in dominio lata parit exceptionē rei iu
 di. l. si cū argētū. §. si fundū. & illud iō q̄z ip̄ossibile est secūdū
 petitiū. i. causalem vsufructū competere nisi p̄imum. i. do
 miniuz p̄petat. sic q̄ & si p̄nūciat̄ sc̄m non esse effectus p̄nū
 ciationis trahit̄ ad id totum q̄d nō p̄t de iure d̄beri non p̄cedē
 te sc̄o sup̄ q̄ p̄nūciatū fuit. Et p̄ h̄ apte iduci p̄t. l. j. & l. iij. ff. d̄
 excep. rei iudi. Itē h̄ idē p̄bat̄ q̄z lex dicit q̄ p̄mo domū peti
 sc̄do cementa q̄ non sunt pars domus exceptione rei iudi. re
 pellit̄. Itē q̄ p̄mo peti nauē sc̄do tabulas q̄ non sunt pars na
 uis exceptione repellit̄. & h̄ iō q̄z p̄muuz petitiū q̄dam totali
 tate sui & integritate p̄phendebat sc̄oz vt in. l. si q̄s cum totuz
 §. j. & l. j. & d̄ pac. si vnus. §. itez si pactus. §. cum totuz sc̄m d̄du
 ctum in p̄mum iudicium non solum p̄phendat q̄d in sc̄m de
 ducit̄ imo idē sc̄. restat q̄ p̄nūciatū in p̄mo absolute exce
 ptiōez pariat in sc̄do & p̄sequent̄ facta relatione ad regulam
 cumulationēz ip̄ediat. Itē p̄z h̄ aperte ex eo q̄ lex dicit res
 h̄r̄ditarie nō s̄ h̄r̄ditat̄ pars & tñ sn̄ia absolutoria lata in peti
 tione h̄r̄ditat̄ parit exceptionem rei iudicate in petitione sin
 gularium rez vt in. l. iulianus & in. l. si quis cum totum. §. pe.
 de excep. rei iudi. Plus fortifico ar. si actum sit personali ex
 contractu q̄ hereditarium debitorem & absolutus sit. Si po
 stea agat̄ q̄ eundem petitione hereditatis vniuersalitez sc̄da
 petitiō plura cōprehendat incorporealis q̄ p̄ma tñ q̄z idem
 dubiuz & eadez q̄d & cā educitur in sc̄da q̄ deducta fuerit in
 prima obstat exceptio rei iudicate vt. d. l. si quis cum totum.
 §. vlt. & §. generaliter & §. diffiniri q̄d potest. sic ergo si p̄mo
 actū fuerit vi bonoz rap. p̄ rapina & absolutoria lata in sc̄do
 p̄ eadē rapina agat̄ furti cū idē factū & idē dubiū in secūdū
 iudiciū deducat̄ constat q̄ exceptio rei iudicate obstat d̄z.

si obstare dicitur exceptio bene restat ulterius referendo ad regulam
quod cumlatio impeditur ex eadem causa in id quod plus est. Preterea
prostat patrem ex contractu filij teneri in minus quod de peculio tamen. et ipsum
filium in plus quod in solidum ut in l. si quis cum filio. ff. de pecul. et tamen si
pater iurat super facto. i. filium dare non oportere in solidum quod si exce
prio filio. ut l. q. iurasse. §. si pater. ff. de iureiur. Et est ratio quod ob
ligatio utriusque ex eadem causa descendit. Idem et eadem ratio si iudica
tur pro domino provento ex contractu huius ut in l. si cum argenti. §. si. de excep.
rei iudi. ergo pro quod cum argenti ex eadem causa in id quod plus est cum
idem sit facto quod deducit in utrumque iudicium obstare dicitur exceptio
rei iudicate et sequens cumlatio impeditur. Preterea si ad idem
agitur ex eadem causa prostat quod omnia quod deducta fuerit in primo iudicium
ergo in totum dicitur obstare exceptio. igitur per regulam cumlatio impe
ditur dicitur. quod sic ostendit si rei venditione simpliciter proposita in pro
curatore certa exprimitur. absolutoria lata pariet exceptiones in to
tum ut in l. sextate in primo. ff. de excep. rei iudi. et solet allegari per glo.
l. et an eadem. §. actioes. tamen hinc vix intellectum nihil facit. sicut er
go nihil operatur expressio cause quo minus exceptio rei iudi. obstet
in totum ita et in proposito factum ex quo ius agendi. procedit nihil operatur
expressio quantitatis. sed ad hoc statim tamen. quod refert in generalitate rerum
et carum. Plus. non operatur expressio rei in processu quam expressio cause ut l.
si ex testamento et ibi non. ff. de excep. rei iudi. Et est ratio quod petitio vni
rei non habet coeque finalis effectum cum petitione alterius sed secus si bene
advertatur prope dicitur in pluribus causis concurrentibus circa acquisitio
nem alicuius rei ut scripsi circa. §. actioes. Sed hec ratio nihil facit
ad propositum quod sicut in rei ven. plurium carum processus tendit
ad eundem finem. i. ad acquisitionem domini. sic et in proposito processus plu
rum actionum ex eadem causa descendit tendit ad eundem effectum. i. ad
idem finem puniendi. Item in rei ven. si ab initio vna causa exprimitur si patitur
expressio exceptiones ultra illam causam extendi ut in l. si mihi. §. si quis vo
pa. ergo et hoc non pariter expressio quantitatis exceptionem extendi ultra
quantitatem expressit. Et sic est ratio per cumlationem premissam. ex eadem
causa in id quod plus non est. Preterea in hypothecaria est vna causa
i. obligatio rei in rei vendi. alia in domini ut l. alienam rem. ff. de pig.
ac. et sententia absolutoria lata in rei vendi. sciente creditore obstat
exceptio in hypothecaria ut in l. sepe de rei iudi. et tamen per rei vendi.
advocat plus quod domini per hypothecariam minus quam possessio ut in
l. i. re actio. ff. de rei vendi. et l. si cum venditor. ff. de iur. g. bene sequitur
quod ubi est eadem causa duarum actionum alteri in plus alteri in minus co
petentium ex eadem causa sententia absolutoria lata in vna pariter exce
ptionem in totum in altera et sequens impedit cumlationem sed re
gula premissa. Preterea absolutoria lata in redibitoria nocet in
quanto minoris et est eo casu quod prigit eadem causa eas continet ut in l.
si is qui habet. ff. de excep. rei iudi. §. et in parte. sed contra dicitur varias habeat
causas et separatas §. et c. Conclude ulterius sed hoc tollo statim quod. §. ille est
in parte. loquitur quod quemque veniebatur in re et causa quod in plus in vna quam in al
tera. Sed quod differunt sententia lata in vna non nocet in altera ut l. si tamen
§. i. ff. de edil. edi. Dico igitur quod cum ex vna causa plures actiones compe
tunt vna in plus et altera in minus duplex potest esse modus pronuntiandi
potest. non pronuntiari super facto. i. scilicet illud quod agit iudex si processisse
et tunc si agatur alia certum est exceptionem rei iudi. obstare. Item
potest pronuntiari super actioe proposita. i. eadem non potest ex procedenti facto
et hoc casu exceptio rei iudi. non obstat in alia. ubi gratia ago furti
si manifesti sed aliquid et dico eum rapuisse rem et pronuntiat rapinam non
factam. si agatur postea vi bonorum. pro eadem causa obstat exceptio rei
iudi. Sed si pronuntiet furti si manifesti actioes non potest ut quod prostat
rem rapta fuisse inveniende va violentia exceptio non obstaret quod vix
absolutio facta per petitiones septem. item exemplum alio si ago sed aliquid
cedere arbores actioe ex locato et absoluit. si quidem absoluit id
quod pronuntiat eum non incidisse obstat exce. ar. ff. fur. ce. postea agatur in
id quod plus est. sed si pronuntiat actioe ex locato non potest quod processisse. loca
tio exce. rei iudi. non obstaret in fur. cessat in l. aq. et hoc si colligi
potest ex l. si duo. §. idem iul. et ex l. duobus. §. a fideiussore. et §. se. et
§. excep. et §. si quis iuravit et §. si quis colonus. et §. qui iuravit. §. eo
cau quo exceptio rei iudi. induceret in totum certum est cumula
tionem impeditur sed regula. Item quod lite pendente incertum est qualiter
debeat iudicari. i. vix super facto an super actioe. sequenter an sit
obstatura exceptio rei iudi. vel non. Dico tamen cumlationem impe
ditur quod cum futurus dubius eventus se habeat pariter ad duo. i. ad im
pediendum et promittendum iudicatur de eo ut de impediendo dum pendet

ut colligi potest ex l. pecunia. ff. si cer. pe. et per similitudinem lega
ti relicti pure et sub conditione adepti ut in l. si legatum pure. ff. de
adime. le. cum si. et ex l. quotiens de noua. ubi ergo separate sit cause
quod ad numerum. sed eadem in specie. absolutio lata in vna non pa
rit exceptionem in altera et sic nec cumlatio impeditur ut prope dicitur
potest ex l. si cum ex testamento. et ex l. si cum argenti. ff. de exceptione rei
iudi. Sed ubi est eadem causa numero per omnia plus vel minus in vna
quam in altera continetur absolutio. in vna lata pariter exceptionem in
altera et sic impeditur cumlatio cum eadem quod per omnia in iudicium dedu
cat. ut in l. si cum argenti. §. si petiero gregem. et d. l. si quis cum totum
§. generaliter. et §. diffiniri quodam potest. et l. singulis. ff. de exceptione
rei iudi. Ad opposita non. posset tamen singulariter ad singu
la et vix ad omnia ut sollicitus indagator inquirere poterit si recte ratio
nem preiudicis et separationis rerum et causarum advertat. Idem.

Quod semel placuit amplius displicere non potest.

¶ In fine potest poni exemplum huius regule. Nam ex
quo semel placuit iudici certam facere sententiam si per
ulterius displicere. et per hoc possit eam mutare siue
sit equa siue iniqua. ut ff. de rei iudi. l. iudex. §.
paulus. et post rem. et l. querebat. et de quonibus. l. j. §. si. et de penis
l. diui fratres. Sed hinc hec oppositio. de l. si preses. C. quod et quod
iudex cum similibus. Sed dicitur solet et dicitur referre vix in fine non tene
at ipso iure. et tunc ipse idem si est ordinarius potest scilicet pronuntiare. si
delegatus pronuntiabit delegans. ut C. quod et quod iudex. l. si p
ses. et l. si ut proponis. et de accu. l. iij. §. si teneat ipso iure sed iniqui
tate continetur non potest per eundem iudicem reuocari. ut in l. pal. et ff. de
iudi. l. qui iussit. et C. de sen. l. post sententiam. tamen potest appellari et per iu
dicem appellationis de iniquitate cognosci. et cognita iniquitate
sententia corrigi. ut ff. de rei iudi. l. preses. et l. cum platis. et de app. l.
j. Item potest poni in confessione tamen in iudicio cum causa vel sine causa. vtraque
enim est obligatoria. ut ff. de interroga. act. l. j. quod ex iudicium cum
causa tamen legitima. ut C. de non nu. pe. l. generaliter. alio appellat iudicem
secretum et non obligatoria. ut ff. de pro. l. cum de indebito. §. si. et
de doli excep. l. ij. §. Sed oppositio. per hoc quod valet ex iudicium
est sine causa. ff. de pac. l. tale pactum in primo. Sed dicas aut ad libera
dum aut ad obligandum procedit talis confessio. si ad liberandum va
let est sine causa. ut in l. tale pactum. si ad obligandum non si causa non habeat
annexam. ut d. l. cum de indebito. et dicto. §. Sed oppositio. quod est
ad obligandum valeat ut in debito soluto quasi tacite videatur ha
bere causam donationis annexam. quod premissio et solutio paria sunt
ut C. ad l. fal. l. si. et de dona. l. si patronus. §. si de illo. sed sol. et
quod est indebitum a sciente procedens inducit presumptionem dona
tionis. ut ff. de reg. iur. l. cuius pro errore. ergo et premissio. Sed di
stingue quod aut vterque sciebat causam non subesse et tunc non inducit
donatio. quod in pari causa melior est causa puenti quam agentis. ut ff. de
verb. ob. l. si seruus. §. sequitur et j. eo. in pari. Sed quod soluo scies
debitum et qui sciebat indebitum donare videtur et repetitio de
negat. Diceret aliquis quare cum vterque scit causam non subesse fa
cilis denegat repetitio quam procedat petitio. Respondeo propterea est
quod in pari causa melior est causa puenti quam agentis ut dictum est. Cum
ergo sint in pari scientie causa reus et actor sequitur quod et repetitio so
luti denegat et petitio premissa. Sed quod creditor crederet sub
esse causam. reus qui confitetur sciret non subesse vix ex causa donationis co
fiteri. et id esset efficaciter obligatus. ar. ff. de op. lib. capanus. et
no. in pal. §. Sed Item oppositio. quod displicere possit quod semel pla
cuit est in iudicio consistendo. ut ff. fami. her. cum putaret. et de iu
ris et fac. igno. l. error. Sed dicendum est quod aut prostat proponentes
errasse. aut prostat non errasse. aut dubitatur. Primo casu aut erra
uit in facto aut in iure ut plene distinctus est. §. eo. in. c. ignoran
tia. Secundo casu non potest reuocari confessio et ita loquitur regula.
Tertio casu presumitur in dubio non errasse. quod nemo extimadus
est dixisse quod non mente cogitavit. ff. de suppl. leg. l. labeo. §.
idem tubero. Item potest poni exemplum regule in contractu. quod enim se
mel placuit in probando amplius displicere non potest. ut C. de ac.
et ob. l. sicut. et de rescin. ven. l. de contractu. Sed tunc obstat. ff. de
condi. ob. cam. l. si pecunia. ubi penitenti licet penitere. Sed
dicendum erit quod differentia est inter tractus nominatos et
innominatos. Nam in contractibus nominatis non licet regulari

ter penitere licet fallat in casibus qui no. in. l. pzeall. sicut. in
 cōtractibus vero innoiatas aut res est integra ex vtraq; pte
 z tunc vterq; p̄trahentiū penitere licebit. aut p̄tractus est ve
 titus p̄ alterutrā partiū z tunc vestienti licebit penitere alteri
 nō vt plene tractat in. d. l. si pecuniā. ff. de p̄di. ob. cām. Itē po
 ni pōt exēplū regule in electioe. Nā postq̄ in scrutinio noia
 ui aliquē z electio fuerit subsecuta v̄ postq̄ p̄stiti p̄sensū ele
 ctioni ab alijs celebrata nō possum vltērius ipugnare nisi ex
 cāis postea emergētibus v̄ nisi mores electi antea celati de
 nouo p̄dat impobitas seu alicuius alteri latētis vicij v̄ de
 factus quē v̄similit̄ ignorare potuerim veritas reuelēt. vt. s.
 de elec. c. nulli licere. l. i. vj. z apparet. ff. de le. j. serui electioe. z
 l. huius. §. stichū. z d. le. ij. statu lib. §. stichū. z de ope. le. l. ap̄
 aufidiū. z de decur. l. si. z ar. de p̄fir. tuto. l. in p̄firmādo. cuz. l.
 se. Sed p̄ hoc est. ff. de le. ij. l. vnū ex familia. z. l. cū pater. §. a
 filia. Sed in illis ius eligendi nō cōpetebat de p̄nti. s. totalit̄
 erat in tpe mortis. ideo nō p̄sumit̄ p̄ p̄mā electionē vt ibi ap
 parer. Itē p̄t poni exēplū in hereditatis aditioe. Nā ex quo
 semel hereditas placuit adeundo non pōt postea displicere
 repudiādo. vt. C. de repudiā. here. l. si cū maior. Et v̄ v̄z est
 de iure cōi. sed p̄ restōnez in integz repudiari pōt a minore.
 vt. ff. de acq. here. l. si minor. z. l. si necessarijs. z de minorib. l.
 q̄ si minor. §. institutus. Itē poni posset in delatione iurisiurā
 di. vt. C. de iureiurā. l. si q̄ iurandū. Itē in p̄sensu habito
 ad p̄firmādū alterius factū vt. ff. de aqua plu. ar. l. in diē z de
 diuer. z tēp. p̄scrip. l. de accessionib. S. z p̄ regnlā v̄. ff. de iure
 codicilloz. l. diui. §. licet. z de le. j. si mibi z tibi. §. in legatis. z
 de le. iij. si q̄ in p̄n. testamēti. vbi q̄ semel placuit institūdo
 heredē vel legādō p̄t postea displicere institutionē vel lega
 tū reuocādo. S. dicas q̄ aut volūtas p̄ma fuit obligatoria
 aut alicuius iuris volētis cōpetere exclusoria. P̄mo casu
 hz locū simplicif̄ regula. q̄ sufficit semel velle ita q̄ penitere
 nō licet. vt. d. l. sicut. z ibidē no. z. l. de accessioibus. z quoz le
 g. l. j. §. p̄dest. Secūdo casu regula nō v̄dicat sibi locuz. vt
 l. p̄al. §. licet. z in. §. in legatis. z. l. si q̄ in p̄n. testamēti. Sed
 nūqd poterit testator ita disponē q̄ nō liceat reuocari q̄ di
 cit in testō p̄mo q̄ scōz nō valeat nisi fuerit ibi d̄ v̄bo ad v̄bū
 posita salutatio virginis marie. postea fecit scōz z reuocauit
 oēm aliā volūtatē z oīa verba derogatiua v̄sitata q̄ p̄tinētur
 in eandē dubitat v̄z valeat primū vel vltimū. Et videt̄ q̄ p̄
 ualet vltimū. q̄ voluntas posterior z ei videat̄ p̄ priorē dero
 gari q̄stuz ad verba in priorē plata p̄ualet p̄me. vt. ff. d. le.
 ij. l. si. in p̄n. z de iureiurā. l. diuus. §. l. z ergo l. z in testamēto p̄
 mo derogatiua verba plata fuerint. vltimo tñ ex quo aperte
 apparet de voluntate testātis in vltio exp̄ssa v̄ vltimū p̄uale
 re. P̄terea id operat̄ reuocatio generalis q̄stum ad oīa q̄
 sp̄alis opat̄ in sp̄ali cui foret applicata. ar. ff. d̄ admī. tuto. l. si
 duo. z de acq. here. si seruus eius. C. de p̄scrip. xxx. vel. xl. an.
 l. oēs. z de quadri. p̄scrip. l. ij. Sed p̄stat q̄ reuocatio sp̄alis
 facta de p̄mo faceret scōz valere. vt. l. si q̄ in p̄n. testamēti d̄
 le. iij. ergo reuocatio generalis exp̄ssa in vltimo v̄ tollere p̄
 mi testamēti effectū. P̄terea verba derogatiua in p̄mo te
 stamēto plata generalia fuerūt. Itē plata in vltio similiter
 sunt generalia. vnde q̄ in pari cā generalitatis sunt vident̄ in
 dubio posteriora p̄ferenda z p̄ualere prioribus vt. ff. de le. j.
 si mibi z tibi. §. in legatis. z de admī. leg. l. iij. §. si. C. de fidei
 cō. l. dari. ff. z vulga. z pupul. substi. l. si q̄ eū z d̄ māumi. te. l.
 si peculiū. §. j. P̄terea q̄stum ad tollendā substātiā z effe
 ctū substātiē p̄cedētū ita se hz posteriorius testm̄ ad p̄us. sicut
 posterior stipulatio q̄ nouat priorē ad nouatā q̄ pater q̄ sti
 pula. que nouat ip̄o iure aliā tollit. vt. §. pactus ne peteret. sic
 z posteriorius testm̄ tollit p̄mum de iniusto testa. l. ij. z innuit̄ in
 l. hac cōsultissima. §. si q̄ aut. z. l. sancī. C. de testa. Sed poste
 rior stipu. ita se hz ad priorē q̄ in generalitate concepta oēm
 priorē z oēm ei effectū tollit. vt. ff. de accep. l. z vno. §. z eius
 rei z insti. q. mo. tol. ob. §. est z p̄terea. ergo posteriorius testm̄
 ita se hz ad primū q̄ sub generalitate verboz primuz z oēm
 eius affectū tollit. P̄terea licet argumētari de p̄ctu ad vl
 timā voluntatē quasi de minori ad maius affirmando. vt de
 le. iij. q̄ cihirographum. Sed in p̄ctu l. z sub generalitate v̄bo

ruz oīa p̄cedentia tollere vt. ff. de trāsac. l. nō e st ferēdus. z d̄
 ver. ob. l. q̄ rome. §. duo fratres. ergo multo fortius licebit z
 sub generalitate verboz tollere effectū p̄cedētū in vltima
 voluntate. P̄terea ita se hz testm̄ posteri^o ad p̄m^o sicut lex
 posterior ad p̄orē q̄ voluntas testatoris lex est vt in auc. de
 nup. §. d̄sponat. s. lex posterior ita se hz q̄ tollit p̄orē l. z sub
 gnālibus v̄bis p̄cipiat. sicut si cōcipere f̄ sp̄a libus. vt in p̄al.
 l. de quadri. p̄scrip. l. ij. z. d. l. oēs z de p̄scri p. xxx. vel. xl. an.
 ergo ita tollat vltimū testm̄ p̄mū. P̄terea facilius reuocāf̄
 que depēdent ex voluntate vni^o q̄ pluriū. v̄ t. ff. eo. quotiens
 vtriusq;. S. q̄ dependēt ex voluntate pluriū z vt p̄ctus reuo
 cāf̄ et p̄ generalitatē v̄boz vt d̄cū est. ergo z c. Itē p̄ hoc §.
 locator. ff. locati. l. cū plures. Ecōtra q̄ p̄mū valeat v̄ q̄ q̄
 p̄ma volūtas est derogatoria vltime p̄me p̄ualet nisi fuerit
 sp̄aliter reuocata. s. bec nō fuit reuocata sp̄aliter sed gnāliter
 ergo v̄ q̄ p̄ma p̄ualet. Et pro hoc est a pte. l. si mibi z tibi
 §. interdū. v̄ eni apte dicere q̄ oporteat sp̄alē mentionē fieri
 de p̄mo z qualitate eius. P̄terea illud appellat̄ speciale
 q̄ est a gnālitate subtractū. vt. ff. de le. iij. l. huius v̄ban. §. si.
 z d̄ tri. le. l. ij. z d̄ suppel. le. l. legata z si q̄ i ius. l. j. z si q̄ cau.
 l. si q̄. §. q̄stuz. z de iureiur. itē apud. §. b̄ edictū. z de publi. l.
 j. §. dixerit aliq;. z. §. v̄n̄ q̄rit. Ad idē facit q̄ no. de flum. l. q̄
 minus. z de appel. l. si exp̄ssū. Si ergo lex regit q̄ sp̄alr̄ se
 penitere dicat v̄ regere q̄ descendē d̄beat ad sp̄alitatē v̄bo
 ruz z a gnālitate discedē. P̄terminādo videt̄ dicēduz q̄
 si q̄ diceret scōm valere forte nō erraret. q̄ in auc. de testa.
 l. ip̄fecto. §. si q̄dē. n̄ v̄ regere q̄ p̄cedēs testm̄ sp̄aliter reuo
 cēt. sed v̄ sufficere exp̄ssa reuocatio p̄ gnālita z p̄ p̄ditionalia
 verba. siue dubitatiua z nō assertiua duz dicit hoc ip̄z exp̄ssiz
 significare q̄ si fecit q̄dā talē voluntatē nō tamē eā vltērius
 valere vult. Tamen ego dicere q̄ requiritur reuocatio speci
 alis testamēti p̄mi sequē derogatoriū. vt p̄dicta. l. si q̄ in p̄n.
 testamēti. vbi nisi sp̄aliter dixerit z c. s. si sp̄aliter reuocaret p̄mūz
 vltimi derogatoriūz nō est q̄ q̄ vltimuz p̄ualet q̄ nō potuit
 sibi legē ip̄onē a q̄ discedere nō liceat vt. d. l. si q̄ in p̄n. testa
 mēti. S. si nō sc̄aret in finib^o vltime voluntatis s. z trāsiret ad
 nām p̄ct^o. tunc eēt irreuocabilis. vt. ff. d̄ dōa. cā moz. l. vbi ita
 donat. q̄ at fieri possit illb̄ in testō q̄ d̄ p̄ctu p̄z de assignatiōe
 liber. §. assignare. z no. d̄ test. h̄ des palā. §. si. Si ḡ donaret
 v̄ v̄dēt h̄ di p̄nti v̄ eo abire alteri p̄ eo recipiēti s̄ ea p̄di
 tiōe si testm̄ reuocari p̄tigat h̄bit dōatio v̄ v̄ditio effectū
 irreuocabilr̄ i eū casū i q̄ testm̄ reuocari p̄tigēt. Binus. Idē.

Non debet aliquis odio alterius pregruari.

Exemplū istius regule ponit. C. de ioffi. tes. l. si q̄
 in suo. §. legatū. vbi d̄ q̄ m̄ nō d̄z exheredare fi
 e liū pp̄ delictū a marito eiusdē filij p̄e p̄missum.
 Itē. ff. de bo. pos. p̄ ta. l. iij. §. si emācipat^o. vbi d̄z
 q̄ si p̄ exheredat filiū pp̄ cāz i gratitudinis ab eo p̄missā illa
 exheredatio nō d̄z obesse nepoti q̄ cāz i gratitudinis nō p̄missit
 si aliq̄ casu p̄tigat iofficiosi q̄relā ad nepotē duolui. S. v̄ fal
 sū eē q̄ p̄tinet̄ in sc̄do exēplo. q̄ exheredatio sc̄a legitime d̄
 filio nepotē excludit q̄ si iustituo vel exheredo filiū meū nō ha
 beo necesse mētionē facē d̄ nepote nato ex filio. ff. d̄ lib. z po.
 l. si q̄ posthumos. §. si q̄ filiū. z. l. gallus. §. in oib^o. z de p̄iū.
 cū emā. lib. l. si. §. si p̄ i p̄rate. R̄ndeo z dico verū eē q̄ q̄dū
 fili^o exheredat^o viuit z post ad q̄relā excludit nepos ex eo nat^o
 nec p̄t aliq̄ iure rūpe testm̄ aui videt̄ si ab eo fuerit p̄terit^o ex
 q̄ fili^o exheredat^o viuit post auū. vt in p̄al. l. §. filiū. S. si fili^o ex
 heredatus nō excludit a q̄rela p̄ repudiationē tacitā v̄ exp̄f̄
 saz nepos vocat̄ ad q̄relaz ex vigore edicti successoris q̄bz
 locū in q̄rela. vt. ff. d̄ iof. te. l. si is q̄. z. l. p̄. Itē si fili^o exheredat^o
 morit̄ anq̄z excludat̄ a q̄rela aut an̄ aut post. si an̄ vocatur ne
 pos ad q̄relā ex p̄sōa p̄is exheredati. Si post vocat̄ nepos ex
 sua p̄sōa p̄ edcū successorū ita d̄z itelligi p̄al. l. si q̄ posthu
 mos. §. si filiū. z d̄ p̄ta. l. iij. §. emāci. z d̄ p̄iūgē. cū emāci. lib. l.
 j. §. si p̄ in potestate. z. C. d̄ inoffi. te. §. si quis filiū. z in auc. cū
 de appel. cog. §. si conuictus fuerit. Itēz clare patet exēplum
 v̄bicūz cauet̄ q̄ pp̄ delictū p̄is fili^o puniri nō d̄z nec aliquā

maculā filio infligere. ar. ff. de penis. l. crimē de decu. l. ij. §. in
filijs. l. fallat in crimine lese maiestatis z hēseos. C. ad. l. iul.
maie. l. si qz z de hēti. auc. gazaros. C. Sz qz vī qz iure caue
tur qz filij puniunt pp iniusticiā pūis. vt in auc. vt oēs obe. iu
di. puin. §. j. col. v. sz ibi habuit respectū ad iusticiā diuināz qz
aliqñ punit filiū pp dlictū pūis sicut ibi notari solet. Itē qz re
gulā vī qz iure cauet qz si pī exhēdat filiū exheredatio nocet
nō solū filio. sz ēt nepotib⁹ ex eo natis z in ei⁹ ptāte pstitutiō
p qd p3 qz alterius odio ali⁹ pgrauat. vt. ff. de bo. liber. l. qñ
Sz dicēdū ē aut agit de his qz mediāte ministerio filij pnt ac
qri pūi. aut de his qz mediāte ministerio filij nō acqrunť patri.
Si de his qz pnt acqri pūi mediāte ministerio filij tūc h3 locū
regula i distincte. Sz in his qz mediāte filij ministerio nō acq
runť pūi distiguēdū ē. aut obuēiebāt ab ipso patre aut a ge
nere vltiori aut a ciuitate vī a rez nā. Pūio casu delictū pa
tria nocet filio. in scdo z tertio nō nocet. vt. ff. d. iterdi. z rele.
l. iij. z de iure pa. l. diui fratres. z ita d3 itelligi. C. d. qōni. diuo
marco. ff. ad. l. cor. de fal. l. si qz pūi sui. Et pp h3 solura ē qd d
qua dubitari solet. s. an filius debeat puari successiōe feudi p
pter delictū patris qz si erat paternū puat. si a rez nā vel a ge
nere vltiori obuēies nō puatur per pzeal. l. iij. Idem

Sine culpa nisi subfit causa non est aliquis puniendus.

Bi nō ē delictū nō pt iponi pena nisi qñ cā rōna
bilis subest z sic regulā ponit z exceptionez a re
gula. qz exceptio regule qz iuris auctoritatē vī dicē
qz vbi nō repit subesse culpa nō d3 iponi pena. ff.
de. ver. sig. l. aliū ē fraus in pñ. Sz dic qz aliqñ suadēte publi
ca vtilitate. z sic cā iterueniente puniť qz sine culpa. vt ecce
aufertur aliquando res possessori aut assignetur militi qui in
bello se habuerit virtuose. vt. ff. de euic. l. lucius z de rei ven.
l. item vberatum. §. idem si forte. Item seruus propter lauda
bilis fidei exēplum admittitur ad vindicanduz necē domini
z pro pñio libertatē consequitur. z ita pñente domino sine
culpa sua ex causa predicta tamen dominiū suū auferť. vt. C.
de preci. i per. offer. l. j. z in qbus cau. ser. p pñio libert. acce
perit. l. j. Itē patet in seruo qz pp publicā vtilitatē. i. vt etnať
adulterij veritas torquet z torus dñio nō restituit z sic puniť
dñs sine culpa. ex cā tñ in hoc. s. qz puat inuitus dñio serui l3
preciū psequat. vt. ff. de adule. l. si postulat. z no. de calū.
l. penul. Sed videt etiam qz vbi non est culpa nec cā qz pena
imponit. vt. ff. qz a quibus. p. spex. legisla. sz ibi erat cā. s. ad
ulteriū cōmissū l3 nō culpa fuit qz torquet. Itē oppo. de teste
qz torquet pp culpā z delictū alteri⁹ ēt sine culpa. vt. ff. de qō
ni. l. vni⁹. §. teste. z. l. ex libero in pñ. Sed ibi subest cā h3 qz fa
cto interuenisse pbat. Itē est culpa. s. qz vacillauit i testionio
als si qd p dictione deesset nō deberet torqri. vt pal. l. C. Itē
oppo. de filio dñati crie lese maiestatis qz puniť pp delictuz
patris. naz infamia notat z a paterna z extraneoꝝ successiōe
pūiat. vt. l. si qz. C. ad. l. iul. maie. Idē de filio heretici. vt. C. d.
hereti. auc. gazaros. Sz in illis est cā apta non culpa. Itā qz
sunt de genere iprobato. est presumptio cōtinuationis pater
ni criminis contra. vt. d. l. si quisquis. §. filij vero. z. ff. de edil.
edic. l. qz si nolit. §. qz emanci. Binus. Idem.

Quod quis mandato iudicis facit dolo facere non videt
cum habeat necesse parere.

Regulam ponit z exceptionē regule. Regula. n.
est qz ille qui facit mandato iudicis nō vī esse in
dolo. Ratio aut est qz necesse h3 parere. necessi
tas aut facit cessare psumptiōez doli. vt. ff. d. bo.
libe. l. qz cū maior. §. si pñ. z. C. calūp. l. mater. z iducit presūp
tionē pñia. s. fraudis z doli nō psumēdi. vt. ff. d. solu. l. si stipu
latus. §. si lancē. z d aqua plu. arcē. l. quāqz in pñ. z qz in frau.
cre. l. qz aut. §. labeonē. C. Exēpluz aut regule est pone qz mā
dato iudicis destruxi sepulchrū quo mediāte aqua plu. nocē
poterat nō teneoz actiōe de sepulchro violato qz iudicis au
crozitas me excusat. vt. d. l. quāqz. Itē pone qz is qui deposu

it penes me decedit relictis quatuor hēdibus z ego restitui
vni tantū iudicis aucto. de cetero nō teneoz alijs actiōe depo
siti qz iudicis auctoritas oēs fraudis suspiciōē cessare facit
vt. d. l. si stipulatus. §. si lancē. Et idē dici pōt in executorib⁹ z
apparitoribus exequētib⁹ pcepta z iudicis sentētiā iuste la
tas. vt. ff. de reg. iur. nō vī. §. qz iussu. z. ff. ad. l. si qz quasi p
totū. C. Sz oppo. z vī qz qz facit aliqđ illicitū mandato iudi
cis nō excuset imo qd est plus qz iputat ei qz nō resistit iudici
picipiēti aliqđ illicitū fieri. vt ecce si picipiat decurionē torqri
nō soluz nō d3 officialis obedire imo d3 resistere. z si nō resi
stat puniť. vt. C. de decur. l. oēs li. x. et pbat in alio casu simili
d excusatōe munez. l. euident. C. li. x. z de magistris sac. scri.
l. j. in fi. l. iij. z ad idem. C. de appel. l. qñ iudices. Et iō disti
guēduz est aut pceptū est aperte qz. l. aut aperte fm legē. aut
est dubiuz. Pūio casu non d3 obedire imo resistē pt z d3 p
officiales. vt. C. d. decur. l. oēs li. x. z d excu. mu. l. euident. z d
magistris sac. scri. l. j. in fi. z vt oēs tā ciui. qz mili. l. j. §. officiū
z de appel. qñ. z. C. qz milit. si pos. l. eis qdē. z in auc. vt nulli iu
di. §. qñ. col. ix. imo ēt p priuatos resisti pōt qñ aperte appa
ret iudicē pcedere qz legē. vt. C. de iure fis. l. phibitum. z. l. de
fensionis facultas. li. x. z d meta. l. deuotū li. xij. z. ff. d. re iudi.
l. ptumacia. §. vlti. Scdo casu puniť qz non parit. ff. si qz ius
di. non ob. l. j. z de re iudi. l. ptumacia in pñci. Tertio casu pa
ri d3 vt. ff. de iudi. l. si qz ex aliena. z hoc pp iudicis snie z p
cepti auctoritatē p quoz iusticia est in dubio presumēdū. vt
ff. ad. trebel. l. seruo inuito. §. cū ptoz. z de iudi. l. si ptoz. z ne
qd in loco pub. l. si. z patet qz qz paret nō presumit in dolo. vt
de reg. iur. l. nō pōt videri dolo carere. z ē ab eo qz paret ab
est ois suspicio fraudis presumēde. vt hic z. ff. eo. l. nō vī. §. qz
iussu. z de so. l. si stipulat⁹. §. si lancē. z d aqua plu. arcē. l. quā
qz. z qz in frau. cre. l. qz aut. §. apud labeonē. z de iur. om. iu. l. si
qz id qd. §. doli. z de his qz no. infa. l. furti. §. qz iussu. Idem.

Mora sua cui libet est nocua.

Ecce si debitor est i mora soluedi erit sibi noci
ua qstuz ad plura qz qstuz ad rei interitū z casu
ptingētē. vt. ff. si cer. pe. l. qz te. z depositi. l. si i a
fia. §. si. z de ver. ob. l. si ex legati cā. z. l. si huuz. z
de le. j. l. apud iul. §. ipsius quoqz. z. l. cū res. §. si. Itē qstū ad
fructus de qbus tenet ex die more qñ petiť aliqđ p actionem
bonafidei vel p actionē ex testō qz bonafidei actiōis sapit naz
vt. ff. de le. ij. l. apd iul. §. fruct⁹. z. l. si qz bonoz z de leg. ij. l. qz
solidum. §. et. l. si qz seruo. z ad trebel. l. fideicō. in pñ. z de act.
emp. l. iulianus. §. si fructib⁹. Sz si agat actiōe stricti iuris si
qdē peto restitui qd ē menz veniunt fructus a die more. Sz
si peto qd est alienū veniūt a die litis pte. ff. d. vsur. l. videam⁹
circa pñ. z in. §. in fauiana. z. §. si actionē. Itē est nociua mora
qstū ad iteresse qd peti pt z auget a die more in odiū debito
ris morosi. vt. ff. de ac. emp. z ven. l. rō. §. si p veditore. z de re
iudi. l. qz calēdis. C. Huius aut occasiōe qri pt an iteresse sit
in obligatiōe post morā ita qd peti possit p libellū iure actio
nis vī an deducat in cōdēnationez p iudicis offm tñ. Ppi
nio est iter iurisprudētes. determināt. n. aliqñ. s. ff. d. re iudi. l.
si qz ab alio. §. vlt. qz iteresse nō possit p libellū peti. sz p iudi
cis offm in p dēnationē deducat ar. ff. de ver. obli. l. si huuz
§. vlt. z. l. eū qz ita z de pñi. pecu. l. pmissoz hois. qz possit ha
bē locū vbi ēt in obligatiōe rē dari. sed vbi est in obligatiōe
factuz. tunc post morā est ēt in obligatiōe iteresse debitū ex
tacita pmissiōe si nō fuit qd in puentiōe deuenit. vt. ff. de ob.
ob. l. stipulatiōes nō diuidunt. §. celsus. z ibi no. z in. l. si pecu
niā. vbi d3 qz iteresse in stipulatiōe venit. z iō bñ seqt qz possit
p libelluz peti. An aut iteresse qd debet pp debitoris morā
sit vnicum tantum z singulare. vel an triplex scilicet singula
re commune z conuentum. questio est. Et qz sit vnicum ostē
do qz lex dicit qz si res vendita nō tradatur in id qd interest
agit. h3 aut iterdictū egredit zc. Si igit excessus est diuersoz
sicut z qualitas p3 qz differt iteresse ab extimatōe cōi z quē
ta. vt. ff. de act. emp. l. j. z p eundē modū pt induci. C. de sen. qz
p eo. l. vnica. qz ibi dicit qz iteresse pt ascendē vsqz ad dupluz

extimatiois cois vel puenite. Cū ergo excessus sit diuersorum p3 q cois extimatio vel puenta rei nō est intereē. Cū ergo remoueat cōe z puentū relinquitur vnū tm̄. i. singulare. Preterea lex dicit q intereē ad psonā referi. z sic qd̄ i suo iure p̄stī tui per relatioez refertur ad personā. vt. ff. d. ver. ob. l. ij. §. vl. z de noui. oper. nun. l. si stipulatio. §. questum z de reg. iur. l. quatenus. z extiatio nō refertur ad personāz ad rē. §. seqtur q nō habeat sbam vel regulam vel nām interesse. Preterea quotiēs duo sūt quoz vnū referi ad aliud. cōstat nō idē esse relatū z id ad qd̄ sit relatio lz ex cōmixtōe relati z eius ad qd̄ sit relatio idē resultet effect⁹. vt p3 in codicillis ad testiū relati. ex quoz duoz viribus cōmixtis idē insurgit effect⁹. vt i. l. ij. §. codicilloz. z. l. quedā de iure codicil. z de p̄di. insti. l. insci us. z de hēdi. isti. l. affe. ff. z. C. de codicil. l. si idē. Si ḡ intereē referat ad extimatōez rei. vt in. l. stipula. §. vlt. de ope. noui nū cia. z. l. q tabulas de furtis. ff. restat rei extiatōem nō eē inter esse. Itē interdicitur vti possidetis dat ad interesse z refertur ad extimatōez rei vt. l. si duo. §. pe. ff. vti pos. ḡ seqtur q extiatio rei non sit interesse cū relatuz z id qd̄ z c. sunt diuersa sicut dictū est. Preterea disponens z dispositum non cōpatiunt se sub eodē genere. vt. ff. de fundo instructo z instru. le. l. vlt. Sz cōis extiatio z puenta si excedit extiatōez dispōit z limitat interesse qd̄ p3 qz nō patit ipm excedere duplū sui vt. C. d. sen. que pro eo qd̄ interest. l. j. ḡ absurdū est dicere q cois vel cō uenta extimatio rei sint per se distincte species sub eodez ge nere cū interesse singulari. Preterea a quo remouet genus. z quelibet ei⁹ spēs. vt. ff. de fundo instru. z instrumē. le. l. fūdi §. vltio. Sed si pueniat inf̄ emptorē z venditorē q non agat de euictōe illa puentio operat q interesse nō petatur z tñ pe titur p̄ciū rei puentū. Cum ergo cōuentio illa remoueat peti tōez interesse z nō remoueat petitionē precij patet q precij puentū nō est spēs intereē. vt. pbatur de act. emp. z ven. l. em prozē. §. qd̄ at. C. ppositū ofido sic actio legi ag. dat ad id qd̄ interest. hic autē interesse est cois extiatio rei. Primū p3 ff. de furtis. l. qdā tabulas. §. de. l. ag. maior qd̄ est. Secūdū ap paret q illud interesse ad qd̄ datur actio. l. aq. exponit in. l. ff. ad. l. aq. l. si seruū meū. z dī ibi q nō extiat affectio lz q̄ oibus cōiter valet. cois ḡ extimatio rei est interesse. Itē lex dicit q ad extimatōez referi interesse. vt. ff. de furtis. l. q tab. in pn̄. Itē alibi si legatū est mibi relictū sub p̄ditōe z petā ta bulas testamēti exhibē z nō exhibēt p̄denatio sit ad intereē. illud at̄ refertur ad extimatōez legati si agatur p̄ legatō. Itē hēditatis si agatur p̄ hēditate vt. ff. de tab. exhiben. l. locū. §. p̄denatio. Item q interesse p̄stituat in suo esse per relatio nē factā ad extimatōez rei. vt p3. ff. de furtis. l. si vendidero. §. cū at̄. Ex his p3 q nō est vnicū tm̄ intereē. Itē dī in. l. q doli extimatio nō ex eo qd̄ interest fit. sed ex eo q in litez iuratur. vt. ff. de iudi. l. nō a iudice. sed cōstat in intereē iurari. vt. l. pe. de in litez iurando de admi. tu. l. tutor qui repertoziū. ij. r̄iso. ergo necessario seqtur aliā esse spēs interesse d̄ qua loqur. l. nō a iudice. i. cōe. aliā de qua loqur lex pe. de in litez iurādo. i. singulare. Preterea p̄stat in litez iurari ob dolum tm̄ nō ob culpā. vt in. l. in actio. §. sed in his oibus. z. l. ij. in fi. de in litez iu rando. z tñ iurā in interesse. vt. d. l. pe. Cū ḡ rōne doli qz ma ius delictū maior fiat extiatio. z rōe culpe minor qz min⁹ deli ctū z tñ p̄stat rōne culpe ad interesse agi. vt. l. ij. §. interdum. An seqtur vltorius cū aliā sit extiatio doli z aliā culpe. z vna maior z altera minor z qlibet appellatur interesse q non sit idē sed diuersum cū excessus sit diuersoz vt dictū est. Prete rea p̄stat stipulationē iudicio listi cōmitti q̄ti ea res est. vt in l. ij. §. vlt. q satisfda. cog. z illa appellatur vā extiatio rei. vt in. l. hec vba. ff. de ver. sig. z illud appellatur interesse. vt. l. vlt. sigf in ius vocatus nō ierit. z. l. quotiens d̄ ver. ob. Cū ḡ vā z cōis extiatio rei appellatur itereē z illā p̄stat differre ab extimatō ne singulari. vt. ff. de le. j. l. z si equo. z de le. ij. l. si cui fundū. seq tur q illud cōe differat a singulari z nō sit idē sed per se disti ctū. z per eundē modū posset induci. l. arbit in pn̄. §. nō tm̄. ff. de dolo. Ad euidentiorē intellectū hui⁹ videndū est an ex timatio rei sit intereē vel extiatio dāni vel lucri in illis casib⁹ in qbus habetur rō lucri. Et q sit extimatio lucri z nō dāni p

batur sic. qz vbi nō est dānū venit infesse. vt p3 in legato sub p̄ditōe relicto. ff. d. tab. exhiben. l. locū. §. p̄denatio. Itē si pe to caueri p̄ legato sub p̄ditōe relicto z nō cauetur petitur in tereē. Interesse at̄ dī extimatio eius qd̄ est relictū. Patet ḡ q extimatio rei ē interesse. vt. ff. q. ex cau. in pos. ea. l. pe. j. z. ij. tm̄. Preterea p3 q leges dicunt intereē referri ad extimatōez rei. vt. ff. de furtis. l. q tabulas. z. l. si vendi. §. cū at̄. C. ppo. vō q extiatio vel p̄ciū rei nō sit interesse p3 sic qz. l. cauetur q in actōe furti nō quadruplatur interesse lz tm̄ p̄ciū rei. p3 ḡ p̄ciū rei nō esse intereē. vt. ff. de fur. l. furti. Itē lex dī q p̄ciū rei venit in interesse. vt. ff. de relig. l. libez. Cōstat at̄ id qd̄ de ducit in altez nō esse id in q̄ ducit qz si ouis ducit i gre gez nō est grex sed in grege p̄tinet. Itē si tignū deducit in do mū nō est domus lz in domo p̄tinet. vt. ff. de vsucap. l. eū qui. z. l. rex mixtura. Itē si bos deducit in sniam p3 omnibus q nō est snia. sed in snia cōprehenditur. Vere ḡ p̄cluditur si p̄ci uz venit in interesse q nō est intereē. Itē si vnū duoz sui i po testate p̄prehendit aliud p̄prehendens z cōphensum sunt di uersa. vt ecce act⁹ sui potētia cōprehendit iter. vt. ff. d. nouari. l. si pupill⁹. §. si. z de v̄b. sig. l. q vsufu. z tñ certū est iter nō eē actū sed speciē seruitutis distinctā ab actu. vt. ff. si fuit ven. l. loci corpus. §. j. z de adimen. le. l. j. Itē iter p̄prehendit facul tatē eundi z agendi tm̄ facultas illa nō est iter qd̄ p3 qz p̄t eē sine itinere. vt in. l. si fundū sub p̄ditōe. §. p fundū. de le. j. z si vsufructus pe. l. j. z de vsufu. l. j. Itē actus p̄prehendit facul tatē eundi. agendi tm̄ facultas si est actus. Itē vsufruct. p̄pre bendit facultatē vtendi fruendi. vt in. l. j. de vsufu. z tñ facul tas illa nō est vsufructus qd̄ p3 qz eē p̄t vbi ius vtendi fruēdi nō est vt. ff. de iure do. l. si vsufu. z so. ma. l. si vsufu. ḡ bñ seqf admodo q lz extimatio interesse p̄prehendat extimationem cōem vel puenta rei q ipsa cois vel puenta non sit interesse. Preterea pbatur q sit extimatio dāni z si rei qz ipz interesse in p̄demnationē deducitur vt. ff. de admi. tu. l. si minorē. z de in litez iuran. l. pe. Constat at̄ extimatōem dāni in p̄demnatio nē deduci qz vbi p̄t verti extimatio dāni nō rei ibi sit p̄dena tio in interesse vbi nō pōt nō sit. ff. ad. l. aquil. l. si qs testa. Cū ergo pbatū sit q intereē in p̄demnatōez deducit. Itē q exti matio dāni rōne. p̄cluditur q intereē z extiatio dāni sint idē. Itē qz lex dicit iurari in litem in interesse vt. d. l. pe. z alia. l. di cit q in iuramento in litem deducitur extiatio in q̄titate cōfi stens. vt in. l. videamus. §. si tm̄. z. §. iurare. ff. de in litez iurādo. Si ḡ p3 q ex hoc z p̄cedenti q interesse est extimatio dāni in q̄titate p̄sistens. Item. l. cauetur q. l. aq. actio datur ad in tereesse. z alia lex dicit q per. l. aquil. p̄seqmur dānū z dāni extimationē. ḡ euidentē apparet q extimatio dāni est interesse Itē pone q stipulor rem tradī vel p̄stari si p̄cedente p̄ctu de cuius nā debeat transferri dñiū vel possessio certū est q si nō tradatur vel p̄stetur q nō extimatur p̄prietas nec possessio lz illud solū q nihil abest qz res tradita vel p̄stata nō fuit z illd̄ appellatur interesse. ff. de v̄. ob. l. si fundū p̄stari z. l. si rez tra di. Item pone q rē q valebat centū z erat obligata p̄ decem stipulor liberari qz nō fuit libera ago ad interesse. illud autez dī q mibi abest. vñ si decē solū mibi absunt qua illa solui z ha beo rem p3 q p̄ciū rei nō est interesse. sed extimatio eius q mibi abest qz nō sit qd̄ fieri debuit vel sit qd̄ fieri n̄ debuit vel nō fieri cōuenit. Itē si stipulor mibi satisfdari p̄ centū si nō sa tisdat peto interesse. illud at̄ aliqñ eqpollet q̄titati p̄ q satisf dandū est. aliqñ ab ea excedit. vt. ff. de v̄. ob. l. si qs stipulat⁹ §. vlt. z de re iudi. l. si qs ab alio in pn̄. Per ḡ p3 q interesse nō est idē q extimatio rei lz diuersum. qz in diuersis nō in eo dem inuenit eqlitas excessus. Ad hāc qōnez dico q extiatio puenta cois z singularis n̄ est interesse lz veniat i interesse cōif vel singularit extimando. Et hoc ofido sic. lex dī q hec ver ba q̄ti eā rem esse. nō ad id qd̄ interest. sed ad rei extimatōez referunt. ff. de v̄. sig. l. hec vba. fm. ll. enim indefinita eqpollet vniuersali. vt. ff. de le. ij. l. si plibus. z. ff. de le. ij. l. si legatū. z. l. si plures. z de rebus du. l. si is q ducenta. §. vep. Cū ḡ indefi nite dicat qz nō ad id q interest intelligā vniuersalit qd̄ subi cit ad extimatōem zc. vt sic primū cōprehendat omnē speciē interesse. fm omnem speciē extimatōis hoc idem. l. q rei ex

timatio nō sit intereē p3. ff. de tu. z cu. datis ab his. l. j. §. cōfi
derandū. Nunc redeo ad primā nūqd est vnū interesse vlt tri
plex. z dico qz cū dānū possit extimari singlr. vt. ff. de bōis li.
l. libertas. §. q. soluendo. z si qz in fraudē patro. l. j. §. z alias.
Itē z cōiter. vt. l. si seruū meuz. ff. ad. l. aq. l. ibi dum dicit quā
ti oibus zc. Itē ex puentōe qz pcedere p̄t cōuētio sup dubia
futura extiatōe dāni. vt. ff. rē ra. ba. l. pcuratō ad exhi. l. fi. z d
p̄to. stip. l. fi. z hoc appello puentū. i. puentōe extimatū z limi
ratū. z hoc p̄t excedē singulare z cōe z ab eis excedi. §. n̄ ē idē
cū excessus sit diuersoz s3 est pse distincta spēs ab interesse.
Assumēdo. n. nouā formā per hoc qz ex puentōe addit vel d
trahitur nō remanet in singulari vel cōi sed assumit spēm no
uam z appellat cōuentū vt d̄i in stipulatiōe p̄torizā q̄ p mu
tationē extra formā p̄torizē nouā speciē assumit z appellat
p̄uentionalis. vt. ff. de ver. ob. l. in cōuentionalibus. Itē z per
eundē modū cōstituitur noua spēs iuris. vt. ff. de iusti. z iur. l.
ius civile. ergo z noua spēs intereē. Nō ergo dico qz cōuētū
p̄ciū rei sit interesse puentū. nec qz cōe sit interesse cōe nec ex
timatio singularis sit interesse singulare. Sed dico qz dānū sit
singularit̄ extimatū sit interesse singulare. z extimatū cōif ez
interē cōe. z extimatū cōuentōe est intereē cōuentū. z sic tri
plex. Et fm hoc ad arg. primū p3 r̄sio z concedo qz cōe vel
cōuentū p̄ciū nō est interesse l3 in extimatōe interesse deduca
tur vt dictū est. Itē si teneres opinionē malā qz p̄ciū rei sit
interē nihilominus pateret r̄sio qz v̄ez est nihil eē id a quo
z ex quo excedit. s. nūero cū aliter ipm vel idē genē. diuersuz
spē esse p̄t vt ecce si dicā martinus nō excedit seipm. s3 marti
nus bñ p̄t excedere petrū z ab eo excedi. z asinus p̄t excedē
bouē z ab eo excedi. Scdm cōcedo in eo qz dicit interesse cō
stituit per relationē ad personā. sed subiungo qz persona p̄t
duobus modis intelligi. s. singulariter z cōiter relatum. ergo
ad psonā singlr d̄i singulare. z relatum ad psonā cōiter d̄i cōe.
Quod at̄ relatio intereē possit fieri cōif ad personā p3 p̄ illd
qz lex aq. ad interesse dat. illud aut̄ refert̄ ad id q̄tū oibus
valet. vt. d. §. de. l. aq. l. maior qō est z. d. l. seruū meū. Tertiū
z quartū p̄cedo. qz pbat̄ qz extiatio rei nō sit intereē. Ad q̄tū
tū eodē mō r̄sio. qz cōcedo qz extiatio rei non est distincta
spēs interesse vt pbatū est. z iō nō est sub eodē genere cū iter
esse singulari. Itē nocet mora q̄tū ad carū extimationē tam
ex pte actoris q̄z ex parte rei. Si eni iudex cū cāe cognitione
statuat t̄ps actori intra qd̄ agat. vlt̄ reo intra qd̄ exceptōes op
ponat repellit̄ post illud t̄ps quasi lapsus t̄ps tacitā renūcia
tionē inducat. vt. ff. de hē. insti. l. si qz instituat. §. itē si p̄ditōi.
z. C. q. accu. nō pos. l. si ea. z dixi plene. s. e. c. indulgū. Sed
oppo. z v̄i qz et̄ sua mora nō nocet alicui. Cōstat eni morā rei
principalis si de iussori nocē. vt. ff. de ver. ob. l. mora rei. z. l. si
seruū. §. nunc videamus. z de fideiussō. l. si a colono. §. j. Itē
mora vnus de duobus reis debēdi nocet alijs qm̄ sūt socij vt
ff. de duobus reis. l. pe. sed qm̄ nō essent socij nō nocet. vt. ff. d̄
vsur. l. mora. §. vl. S3 sibi iputare d3 alteri obligatōez suscipi
endo. Itē casualia i obligatōe participando cogitare debuit
quid poterat euenire. vt. ff. d̄ cō. inde. l. indebitaz. z locati. l. si
quis fundum. Dymus.

**Ea que fiunt a iudice si ad eius non spectant officium vi
ribus non subsistunt.**

I si iudex laycus p̄dēnat aliquē quē cōstat cleri
cum eē z nō d̄ iurisdictione sua nō valet ipso iure
snia. Itē si iudex laycus p̄dēnat aliquē laycū quē
p̄stat nō eē de iurisdictione iudicatis z tūc nō valet ipso iure snia
qz nō a cōpetēti iudice lata. vt. C. de decur. l. diui. z si nō a cō
petēti iudice. l. j. z p̄ totū. z maxie in. l. fi. z de iuris. om. iu. l. vl.
z de offi. p̄fec. vr. l. vlt. z de iniusto rup. z ir. testa. l. si qz exhē
da. z. l. si qz de penis. l. ij. §. fi. Itē pone qz iudex p̄cessit tpe fe
riaz vtraqz pte nō p̄sentiente nā si valet ipso iure snia. vt. ff. d̄
ferijs. l. j. §. si v̄o. Vel qz dilatōe p̄cessa p̄cedit. j. t̄ps dilationis
nā non valet p̄cessus. vt. C. de dila. l. siue pars. Vel pone qz d̄
dit tutozē aliquē sibi nō subiectū vel alicui pupillo sibi si sub
iecto. nā nō tenet datio ipso iure. vt. ff. de excusa. tut. l. scire o3

§. fi. z de tu. z cur. datis ab his. l. ius dandi. Sed oppo. z
v̄i qz si faciat illd̄ qd̄ nō p̄tineat ad eius offm̄. valeat. Nam si
citet aliquē sue iurisdictioni nō subiectū necesse h3 cōparere z si
nō cōpareat p̄t puniri vt p̄tumar. vt. ff. si qz in ius vocat̄ nō
ierit. l. ij. z de iudi. si qz ex aliēa. Sed dic aut̄ p̄stat actū factuz
spectare ad offm̄ faciētis. aut cōstat non spectare. aut dubita
tur. P̄tio casu valet et̄ si iniqz decernat. vt. ff. de iusti. z iure. l.
pe. z de re iudi. l. p̄ses. z. l. cū p̄batis. Scdo casu factū ip̄o iu
re nō valet. vt. h. z. ff. eo. l. sc̄m. z d̄ re iudi. l. cōtumacia. §. cōtu
max nō v̄i. Tertio casu valet rōe dubitatōis. vt. d. l. ij. z. l. si qz
ex aliēa. z ad munī. l. de iure. Debet §̄ intelligi regula qm̄ con
stat ea que facta sunt nō spectare ad offm̄ faciētis. Idē.

Scienti z consentienti non fit iniuria neqz dolus.

Has ponit regals. P̄tia est qz scienti z p̄sentienti
nō fit iniuria. Scda qz scienti z p̄sentienti nō fit do
lus. P̄tie at̄ regule exēplū p̄t poni qz iure cauef
qz si v̄endo hoiez libez volentē si teneoz actiōe in
iuriāz. vt. ff. de iniurijs. l. j. §. vsqz adeo. Itē exēplū secūde re
gule poni p̄t qz d̄i in iure si detineo libez hoiem volentē z cō
sentientē si teneoz interdico de libero hoie exhibēdo. vt. ff. d̄
liber. homi. exhi. l. ij. §. si qz volentē. Itē ad v̄triusqz p̄dictaz
regulaz p̄firmatiōez accedit. C. de trāsa. l. cū donatiōis. z de
rescin. ven. l. v̄editoz. ff. de in ius vo. l. q̄uis. z de aq. plu. ar. l.
in diē. z q̄ in frau. cre. l. q̄ at. §. p̄terea. z de furtis. l. inf̄ oēs. §.
pe. z de reg. iur. l. n̄eo v̄i. Sed oppo. z v̄i qz iniuria fiat et̄
volētī. qz si rapio v̄ginē et̄ volētē teneoz. vt. C. de rap. virginū
l. vna. z in auc. de rap. mulie. z ar. ff. de seruo cor. l. j. §. p̄suadē
z. §. vlt. Sed dicendū est qz cū ex vna pte interuenit volūtas
z ex alia p̄suasio dolosa regula nō h3 locū. qz is qz decipit p̄
nō volente habet. Et hoc ex eo p̄cedit qz dolosa p̄suasio pl̄
est q̄z violenta coactio. ff. de libe. ho. exhi. l. ij. §. si qz volentē
ij. r̄sio. z de seruo cor. l. j. §. p̄suadē. S3 vbi dolosa p̄suasio
in altera nō p̄bat̄ scientia cū p̄sensu inducit p̄sumptionē qz nō
interueniat iniuria neqz dolus. Et ita loq̄tur regula z. ll. supi
us allegate ad regulā p̄firmandā. Itē oppo. z v̄i qz scientia
interueniens obligationē non minuat. vt. ff. de edil. edic. l. iur
stissime. Dicendūz ē qz aut scientia interuenit tpe p̄ctus. aut
alteri actus de cuius cōprobatione tractat̄. z tunc h3 regula
locū. vt. ff. de edil. edic. l. j. §. si intelligat̄. z de act. emp. l. j. i. fi.
z. d. l. q̄ autē. §. p̄terea. Itē v̄i facē regula ad qōnē qz sepe
occurrit. videlz si aliqz p̄promiserūt in aliquē tanq̄z in arbitra
tozē z amicabile cōpositoze z p̄miserunt laudū si petē redu
ci ad arbitriū boni viri sub certa p̄ea. An is qz quē fuerit ini
qz p̄nunciatū possit petē reduci ad arbitriū boni viri ita qz n̄
cadat in penā. v̄i eni qz in penā cadat p̄pter gn̄alitatē isti re
gule z legū p̄alle. Itē si conueniā qz n̄ agaz actione depositi
valet pactū. l3 inducat tacitā remissionē futuri doli. vt. ff. de
pactis. l. iur̄gētū. §. sed z si qz paciscat̄. z. l. si vnus. §. illud.
Cōtra qz possit reduci renūciatione si obstāte v̄i. p̄tio qz
pacta quoz occasione vel p̄textu qz inuitat̄ ad delinquendū
non t3. vt. l. conuenire z. l. pompo. ff. de pac. do. z de ver. ob. l.
si plagij. Sed p̄ tale pactū p̄t arbitrator facile ad male p̄nun
ciandū moueri. z p̄pterea si v̄i pactū valē. P̄terea v̄bicū qz
p̄mittit̄ aliqd̄ n̄ siēi z s̄b certa p̄ea si p̄ fiat tacite v̄i agi qz p̄ea
committat̄ si obseruent̄ ea qz debuerunt de iure seruari hinc i
de. z de committēda si ea si seruēt̄ qz debuerūt de iure seruari
vt. ff. loca. l. q̄ro. §. inter locatozē. Cū ergo actū videat̄ qz ar
bitrator de iure p̄nūciaret. si n̄ de iure s3 iniqz p̄nūciat̄ v̄i d̄i
cendū penā si debē cōmitti. P̄terea si p̄mitto filiū si exhē
dare z p̄mitto penā si exhēdauero tacite v̄i inesse cōditio qz
pena si cōmittat̄ si exhēdari meruerit vt. ff. de ver. ob. l. qdam
cū filiū. §. sed videamus. z iu gl. ibi posita. Ergo si p̄mittat̄ qz
nō petā reduci ad arbitriū boni viri si petā reduci ad arbitz
boni viri illud qd̄ est iniuste p̄nūciatū non incidā in penā siē
nec incido in penā exhēdando eū qz exheredari meruit. P̄te
terea z pactū qd̄ nō reducit̄ ad arbitriū boni viri a iure cōi
remotū ē cū de iure cōi reduci possit z debeat si iniq̄tatē p̄t
neat vt. ff. p̄ socio. l. v̄ez. z. l. qd̄ eni. z de p̄ben. empt. z ven. l.

hec veditio. Si remotū g̃ nō vī tenē. vt in l. iuris gētū. §. 7. generaliter. fm̃ expositōez q̃ veritate p̃tinere vī. Preterea iure publico z publica vtilitate suadente vī inductū q̃ iniqua arbitramēta p̃ boni viri arbitriū corrigant. g̃ pactū qd̃ nō corrigat nō vī tenere ar. ff. de admī. tu. l. qdā decedens. z de suis z legi. here. l. vlt. z de regu. iur. l. neq; pignus. §. p̃uatoz. z ad l. fal. q̃ de bōis. §. ij. Preterea leges nō cōcedūt iniquuz arbitriū habere effectū qd̃ apparet qz parāt viam p̃ quā iniquitas remoueat. vt in. §. arbitratōz. z de arbi. l. ita demū. z. C. e. l. arbitratōz. Si g̃ pactū fiat q̃ valeat vī factū. §. ll. z p̃pterea nō valet vt i. l. n̄ dubiū. C. d̄ le. Si enī i vltia volūtate q̃ maioris ē auctoritatē q̃ p̃ctus caueri n̄ p̃t vt locū nō hēant. ll. vt. ff. de le. j. l. n̄eo. multominus caueri non potest in p̃ctibus. Preterea cuiuscunq; arbitri libertas q̃tūcunq; generalis z larga ad id restringit z limitari vī qd̃ de iure cōi l. z. vt. ff. de cōdi. in de. si p̃curator. z q̃ in frau. cre. l. si p̃f filio. z ad mū. l. luci. §. pe. z. C. de mu. no. p̃tinuādis. l. j. §. p̃ ifante. Vñ n̄eo sanī capitis diceret q̃ arbitratozi videt p̃cedi q̃ inique z p̃ iuris cōis p̃hibitionem p̃nunciare possit. Idem.

Que a iure cōi exorbitat nequaq; ad p̃sequentiā s̄ trabēda.

Exorbitat. i. deniat vel discordat seu ea que sunt p̃ria iuri cōi. Q̃ portet enī ea astringi q̃si odiosa nō autē ampliari z ad p̃sequentia trahi quasi fauora biliora. verbigratia. Impetravit aliq; nō legitime nat⁹ vt nō obstante defectu nataliuz valeat p̃moueri ad b̄ficiū ēt si curā haberet animaz. nā virtute illi⁹ dispensationis nō poterit nisi vnicū b̄ficiū obtinere. vt. s̄. de si. p̃sby. c. j. Ratio ē qz ea q̃ sunt p̃ria iuri cōi l. z alicui in p̃uilegio sint cōcessa odiosa sunt z in dubio restringenda. ff. de act. z ob. l. in honorarijs. §. sed cū recisa. z d̄ testa. mili. l. eius militis. §. militia missus. Sed p̃ regulā vī q̃ b̄ficia p̃ncipū latissime impetrare debemus. vt. ff. de p̃sti. prin. l. si. z. C. de bōis vacan. l. si q̃n. Sed videndū est q̃ aut b̄ficia p̃cedunt fm̃ iuris cōis permissionem aut p̃. Si p̃ iuris cōis permissionē. aut p̃cedit ei q̃ iuris cōis ē capax. aut ei q̃ nō erat d̄ iure cōi capax. Si cōcedunt ei q̃ erat de iure cōi capax vī aliqd̃ supaddere. s̄. ius cōe. vt. ff. de bōis lib. l. ēt. §. j. z ad l. muni. l. j. in fi. Si cōceduntur ei q̃ nō erat capax vī reduci solū ad formā iuris cōis. vt. C. de ioffi. testa. l. si q̃n. Et si verba sunt ambigua potius debent restringi. vt hic z. d. c. j. s̄. de filijs p̃sby. Vñ tñ p̃termitti non d̄ q̃ cui p̃uilegia dispensationē p̃tinentia p̃cedunt p̃cedi vident h̄z conditionē p̃sone cui p̃uilegia cōcedunt. Vnde si p̃uilegiū p̃cedit militi vī p̃cedi vt militi. si layco vt layco. si clerico vt clerico. vt. ff. de in. rup. z ir. te. l. si q̃s exheredato. §. sed z si quis. z de testa. mili. l. ex militari. Sed si p̃cedat fm̃ iuris cōis p̃missionē latissime interpretari debemus. vt. d. l. vlti. de consti. prin. z de sen. pas. l. j. z de bo. vacā. l. si q̃n. sine iniuria tñ cuiuscunq; semper concessa intelliguntur nisi in concessione contrarium exprimat. vt. ff. ne quid in loco publi. l. ij. §. si quis a p̃ncipe. Idem.

Quod omnes tangit debet ab omnibus approbari.

Stius regule exemplū poni p̃t in oī eo qd̃ est cōmune pluribus tāq; singul. At ecce si plures h̄nt fundū cōez z volunt p̃stituere seruitutē fundo oz oīum cōsensum interuenire. al̄s defectus iuris reddit cōstitutionē inutile. vt. ff. de serui. ru. p̃re. l. receptū. Itē si p̃les habēt seruitutē aque ducēde ex eodē fonte z dñs velit p̃cedē aliq; cū diminutōe iuris p̃rimoz nō poterit sine cōsensu p̃rimoz. al̄s si ius p̃rimoz nō cōstitueret deterius nō regreret eozuz p̃sensus. vt. ff. de sui. ru. p̃re. l. j. §. duct⁹ aque. z §. si aq̃ duct⁹. z. l. p̃ quē locū. z cōia p̃re. l. receptum. z de aqua plu. ar. l. in p̃cedendo. z. l. in diē. z. l. sin autē. Itē p̃z exēplū. C. de auct. p̃restada. l. vlt. Sed oppo. z vī q̃ sufficiat p̃sensus maioris p̃tis. vt. ff. ad muni. l. q̃ maior. z de reg. iur. l. aliud. §. referet. z. C. de d̄cu. l. noiatiois forma. Sed facilis est solō qz in eo q̃ est cōe pluri bus vt vniuersis statur volūtati maioris p̃tis. vt in. l. in p̃riuz alle. In eo vō q̃ ē cōe p̃libus vt singul̄ requir̄ singuloz cōsen

sus vt hic. z. d. l. p̃ fundū. z. l. receptū cū suis s̄lib⁹. Tñ fallit ista p̃s solonis p. l. ff. de pac. l. maiorē. z de relig. l. si plures. z de cur. fu. l. consilio. §. si. Bynus. Idem.

In obscuris minimum est sequendum.

Ip̃mitto tibi decē libras z pecunia multiplex i regione versat vna maior. altera minor. z altera minima. nec apparet de q̃ sit actū minimā videoz p̃misisse. Idē in legato. Itā si legē pecuniā nec appareat de q̃ minimā videoz legasse. vt. ff. d̄ le. ij. l. si ita relictū. z. l. minus. Itē si alicui lego q̃tā partē hereditatis h̄z vñ b̄dū. z p̃tes b̄dū sint iequales minimā videoz legasse. vt. ff. de le. ij. l. si ita relictū. z. l. q̃ p̃cubinā. §. cū ita. z ad idē de v̄b. ob. l. si ita s̄t p̃lat⁹. x. aut. xv. z. l. in stipulatē. §. stipulatē. Sz vī q̃ i obscuris sit sequendū minimū sed verisimil⁹ vt. j. eo. inspiciū. z. ff. eo. semp in stipone. z. l. q̃ nō militabat. §. lucio. Dicendū est q̃ regula d̄z exponi fm̃ p̃missa p̃ria. Itā p̃rio debemus inspiciē verisimil⁹. vt. j. eo. inspiciū. In defectu vō s̄liū sequimur qd̃ est minimū. Et iō hic d̄z exponi in obscuris. i. cū v̄z vel verisimil⁹ nō apparet. verisimil⁹ aut multiplicif̄ apparē p̃t. vt dicā. j. eo. inspiciū. Et hec regula locū h̄z in p̃ctib⁹. vt i. d. ll. de ver. ob. z in vltimis volūtatibus. vt in. d. l. q̃ p̃cubinā. §. cū ita. z. l. minus. z in delictis. ff. de p̄is. l. si plures. z. l. pe. z i sententijs. vt. in. l. diē p̄ferre. §. plures. Sed oppo. p̃ regulam multipliciter p̃ ordinē. P̃rio vī q̃ falsum dicat in p̃ctib⁹ q̃ si minimū sed mediocre d̄z p̄stari. vt. C. de dona. si q̃s argentū. §. si vō redditū. Itē falsum in vltia volūtate qz mediocre d̄z p̄stari sic in p̄ctu. ff. de le. j. l. legato gnātr. Itē falsum in delictis. qz in delictis. i. cū delinquētis anim⁹ nō apparet interpretamur eos voluisse delictū cōmittē. z per hoc si p̄riū n̄ appet durius puniendos vt. C. ad. l. cor. de sic. l. j. z de iniur. si nō cōuicij z no. ff. de iniurijs. l. illō relatū. Item cū p̄stat delictū cōmissum z ignorat p̄ quē de pluribus assumim⁹ qd̃ maius ē. i. oēs deliquisse. z sic oēs puniri. vt. ff. ad. l. aq̃. l. itē mela. §. si plures. z no. C. ad. l. iul. de vi pub. l. qm̄ multa. z. ff. ad. l. cor. d̄ sic ca. l. si. g̃ vel regula falsa vel male exposita. Ad primū de p̄ctibus dic aliud eē in q̄titatibus z in his q̄ quantitibus eq̄pollent vt in vniuersitatib⁹ qz tunc minimū in dubio est sequendū. vt. ff. d̄ man. l. fideiussorē. z. ff. eo. semp in stipulatōe in fi. z de edil. edi. si q̄s v̄ditōz in fi. z in his locū h̄z regula. Aliud in sp̄ebus z in his q̄ sp̄eb⁹ eq̄pollēt vt artificia. qz tūc mediocre. vt. d. l. si q̄s argentū. §. si l̄iq; mō. z. d. l. si qd̄. §. si. j. respō. et in his regula nō p̄cedit. qz i generib⁹ s̄lfr nō p̄cedit. qz aut p̄mittitur in eo genē in quo ē z p̄t aliqd̃ euenire qd̃ habē est p̄orsus inutile. z tūc p̄missio potius iudicat̄ inutilis a p̄ncipio q̄ inspiciat̄ effect⁹ diuisorius q̄ sequitur ex ea. vt. ff. de v̄. ob. l. ita stipulat⁹ in p̄n. z de iure do. cū post. §. gener. aut in eo genere i quo nihil est euenire p̄orsus inutile. vt in boue equo asino z homibus z s̄lib⁹. z tūc d̄bet mediocre. vt. d. §. si l̄iq; mō. ergo quo ad p̄ctus regula p̄cedit in q̄titate tñ z in his q̄ q̄titatib⁹ eq̄pollēt. Sed p̄ hoc est valde. §. ille. si vō redditū. vbi mediocre sit p̄statio z tñ q̄titas frumenti vel vini erat ex cā donatiois p̄missa. Sed nō est p̄ qz ibi nō dicit q̄titate p̄missam mediocrez deberi. vñ illud quasi iuri cōi qd̃ est vt possit p̄stari vilissimā relinquā. Sed dicit q̄titate donatiois p̄misisse deduci ad designatōez sp̄erū ex q̄bus p̄cipi possit q̄titas ex cā donatiois p̄missa. z iō designatur sp̄es mediocrez si cut si ab initio sp̄es vel genera p̄mitterent. Ad sc̄bz de vlti ma volūtate. r̄fideo q̄si idē ē qd̄ i generib⁹. q̄ regula n̄ p̄cedit qz aut legat⁹ genus generalissimū. z tūc inutile ē legatum. aut subalternatiuū. z tūc si h̄z fines sola d̄stiatōe patris. legatū inutile est. vt. ff. de le. j. l. si dom⁹ in prin. Sed si h̄z fines a nā debetur mediocre. vt. d. l. legato gnātr. z in sti. d̄ le. §. si generat⁹ Vnde p̄z hanc regulā cessare in q̄titatibus. z in his q̄ q̄titatibus eq̄pollent. vt in vniuersitatibus regula p̄cedit. vt in. l. si ita relictū in p̄n. z in fi. de le. ij. z de le. ij. q̄ cōcubinā. §. cū ita. z. l. minus. In sp̄ebus aut aut cōstat de certa. z tūc cessat regula qz illa debet. vt in. l. si domus. §. cū alicuius. ff. de le. j. aut non cōstat de certa. z tunc si testator nomen speciei in legato non

exp̄ssit cessat regula q̄r̄ electō legatarij. vt. ff. d. leg. j. q̄ duos. aut exp̄ssit nomē tñ ignorat de quo. z tñ minus est i legato. vñ regula locū h̄z. vt. ff. de le. j. l. apud iulianū. §. fere. Possit tñ h̄s si vellet maiorē eligē cū ad ip̄m ptineat declaratio vltime dubie voluntatis defuncti vbi certū exp̄ssit z ignorat q̄d. vt. ff. de le. j. l. si q̄s. §. si q̄s plures. Contra p̄dicta de vltima voluntate ē apte de le. ij. si q̄s seruū. §. si inf. vbi dubie voluntatis interpretatio cōmittit h̄di. z iō regula semp cessare videt. Rñdeo illud v̄z est cū voluntas est dubia circa p̄sonā legatarij. p̄dicta p̄cedūt circa rē legatā. Itē nō v̄z p̄cedē regula in vltia voluntate. q̄r̄ dubie voluntatis interpretatio ad iudicem ptinet. q̄ nō v̄z reducēda ad minimū. vt. C. d. fideicō. liber. l. voluntatis. Rñdeo. iudex interpretat q̄d verisimile est ex p̄iecturis. i. inspecta p̄ditōe p̄sonē legatarij z p̄suetudie regiōis z loquētis z vicinitate scripturaz p̄cedentiū vt. l. si seruū pluriū. §. vl. de le. j. z de testa. h̄des. §. si si notā. Si verisimile nō pt p̄p̄di. tunc locū h̄z reglā. vt. ff. de le. iij. nūmis. z. j. e. inspicimus h̄uata tñ ordine quē ibi dicā. Itē v̄z obscuritas reddē voluntatē inutile. vñ cessat regula. ff. de reg. iu. l. si q̄s d̄ plurib⁹. z d̄ mā. testa. l. cuz ex pluribus. z de testa. tuto. l. duo sunt ticij. Sed in illis nō p̄t apparere minimū. q̄r̄ in p̄sonis duab⁹. l. z extatio p̄rietatis seruoz possit eē ineq̄lis eo tñ q̄ in legato versabat li bertas in p̄sona oiuz parit est inextiabil. vt. ff. d̄ le. z sena. cō. l. singulis. §. adēfinita. vñ in. l. duo. z. l. libertas tutele datio v̄z delatio nō plus vel minus in p̄sonā vniū q̄ alterius extiat. z piculū pupilli cui itendebat. p̄uidē testator possit in delatōe tutele versari. z iō nō mix si nō cōcedit electio h̄di sed in defectu p̄batōis reddit̄ inutilis dispositio testatoris. Tñ arguit q̄ rñsionē p̄dictā de. l. si q̄s de pluribus. Mā ibi erat incertitudo p̄sonē legatarij. ergo recurri d̄z ad electionē h̄dis n̄ vtrū q̄r̄ impediri. vt. l. si q̄s seruū. §. si inf. de le. ij. Itē erat incertitudo rei legate z nomē erat exp̄ssum q̄ interpretatio cōcedit heredi. vt. l. si q̄s a filio. §. si q̄s plures. Rñdeo si est dubiū q̄uis h̄s manumittē possit vnū si vellet. sed necessitas nō iponit. sicut nec eligēdi vnū de legatarijs. vt de reb⁹ du. l. si fuerit. Itā rñsio sufficiens ē ad. §. si inf. sed nō ad. §. si q̄s plures. Vñ dici pt q̄ pl⁹ oparec̄ incertitudo duplex circa annullādū relicū q̄ vni ca. Vbi ergo ē incertitudo rei in spē tñ relicte p̄prio noie exp̄sso legatū valer z p̄pellit heres eligē vt in. §. si q̄s plures. v̄z si nō eligat minimū est in electōe. vt in. l. ap̄d iulianū. §. seyo. vbi p̄sonē tñ legatū nō ē in se inutile. sed p̄pter p̄batōis defectū vñ pt h̄s eligē. sed nō cōpellit. vt in. §. si inter. z ibi no. vbi v̄o rei z p̄sonē. tñ p̄sua inutile. vt in. l. si q̄s de pluribus. z. l. cū ex pluribus. Rō aut inf. p̄dicta pater vbi ē incertitudo rei tñ p̄sona sup̄est cui pt obligatio q̄ri. z iō si nō eligat h̄s obligatio minime p̄bitur iuxta regulā nostrā. sed vbi p̄sonē tñ z nō rei obligatus est h̄s ad rem. sed q̄r̄ nō apparet si nolit eligē reddidit legatū inutile. vt. d. l. si fuerit. Si v̄o rei z p̄sonē nō ē cui possit obligatio q̄ri nec est res de qua p̄stet. z iō relictum p̄sua est inutile. Itē in p̄ctibus nullo mō v̄z p̄cedē. q̄r̄ interpretatio f̄da est p̄ferentē vñ nō est v̄z simpliciter q̄ minimū d̄ beat. sed id q̄d ē p̄ animū p̄ferentis. vt in. l. veterib⁹. ff. d̄ pac. z. l. cū in lege. z. l. labeo. ff. de p̄ben. emp. z. j. e. p̄ eu. Glosatores iuris civilis dicunt q̄ si dubiū ē in re super qua p̄bit. tunc regula locū h̄z. si in accessorijs tunc p̄ria. Primuz vt dixi simpliciter h̄z locū in q̄stitatibus. vt in. l. inf. stip. §. diuersa. z. l. si stipulatus fuero. x. aut. xv. z loca. l. si tibi. x. In speciebus v̄o vt dictū est mediocris debet z regula cessat. vt no. ff. man. si fideiussor. Vñ q̄stū ad istā partē gl. ē falsa. nisi gl. sustineas eo casu p̄cedē quo in p̄ctu deducit vnū incertū de pluribus certis tūc enī cū sit electio debitoris minimū dare p̄t. vt. l. q̄ ex pluribus. ff. de ver. ob. Scdm̄ v̄o. i. de accessorijs nō v̄z simpliciter l. q̄ p̄ferentē fiat interpretatio. vt. ff. de act. emp. z ven. si seruū. §. si. z de p̄ben. emp. l. cōprehensum. z. l. si in emp. vñ dicas q̄ aut pactū in accessorijs ē obscurū circa q̄litate z q̄stitatē rei v̄dite. z tūc sit interpretatō p̄ v̄ditōrē. vt. l. labeo z. l. si cū in lege z. l. veteribus. z de ser. vt. p̄e. l. si arborē. §. hec lex. aut circa electionē rez electōi accedentiū. z tunc interpretatō venditoris si est p̄ eu. vt. l. si in lege. z. l. cōprehensum de p̄ben. emp. z. l. pe. §. si. z de act. emp. tunc enī quasi in genē debitor electionē h̄z

vt. d. l. q̄ ex pluribus. z insti. de act. §. huic. z no. i. d. l. cōph̄suz Ad tertius. i. circa delictū dico q̄ si certū est delictū. i. q̄ delictū sit cōmissum regula locū h̄z. seq̄t enī q̄ est minimū. q̄r̄ nō punimus. sed absoluius. vt. l. abntē. ff. de p̄eis. Itē vbi certū est delictū sed incerta delicti q̄litas locū h̄z. vt si p̄stat aliquez cōmississe v̄z z sic delictū certū est sed ignorat v̄z cū armis v̄z sine armis. z sic q̄litas ē incerta. nā seq̄mur minimuz. i. p̄sumimus sine armis. vt mitius p̄uaf. vt. l. si p̄ses. z. l. interpretatōez ff. de p̄eis. z de suspe. tu. l. hoc enī ius. §. qd̄ ḡ. Et vbi certuz ē delictuz z certa delicti q̄litas incertuz v̄o animus delinquētis nō p̄sumimus minimuz. i. q̄ nō fuit aius q̄r̄ci atrocitas amonet p̄sumptionē animi p̄sumēdi ex quo persona ē abilis ad delinquenduz. vt. C. d̄ fica. l. j. z de iniurijs. si nō puicij. Itē vbi certū delictū z certa q̄litas s̄z incerta p̄sona vt si nullus dep̄hendit fuisse in actu delinquēdi z ignorat q̄s deliquit tūc nō seq̄mur q̄d ē minimū q̄r̄ oēs puniunt. vt. §. si p̄ses. z no. ff. ad. l. cor. de fica. in rubrica. Et rō huius est q̄r̄ oēs dep̄hendunt i culpa q̄r̄ oēs fuerunt in actu delinquēdi. Itē q̄r̄ rō publica q̄ suadet maleficia puniri. vt. l. licitatio. §. illicite. ff. de publi. z d̄ fideiuss. si a reo. §. q̄ vulgo. z ad. l. aq̄l. ita vulneratus ē p̄ eos q̄ puatā defensionē p̄tendunt. z iō p̄ferēda est publica. vt. ff. p̄ socio. l. actōe. §. labeo. z in auc. de si ali. §. q̄r̄ v̄o. Idēz.

Eum qui est certus certiorari ulterius nō oportet.

C Auec̄ in iure q̄ venditor q̄ sciuit seruitutē deberi a p̄dio v̄dito certiorare d̄z emptorē. al̄s tenetur actōe ex ēpto ad interesse emptoris. hoc v̄z est si emptor ignoravit fuitutē deberi. sed si certus fuit fuitutē deberi nō ōz eū certiorari. vt. ff. de act. emp. l. j. §. v̄ditoz. z. §. si. Itēz q̄ mācipia vendunt certiorare debent emptores de morbis z vicijs. al̄s tenēt actōe redibitoria vel quāto minoris. sed si emptor intelligat v̄z intelligē possit nō ē certificatio v̄ditoris necessaria. vt. ff. de edil. edi. l. j. §. aiunt. z. §. si intelligat. z. l. si tñ. §. q̄ ei seruū. Quid at si venditor sciēs fuitutē vel vicū dixit se nolle teneri noie seruitutis vel vicioz. Bicendū ē q̄ hoc gnāle pactū nō trahit ad ea q̄ venditor sciuit. sed ea q̄ ignoravit v̄ditōr. vt. ff. de ac. em. z ven. l. q̄ro. z ar. d̄ h̄di. ven. l. hec at. Sed oppo. z v̄z q̄t insciētī denunciari oporteat q̄r̄ d̄z in iure q̄ q̄ vult liberā h̄ie p̄tātē inchoandi accusationē de adulterio vel ab adultero vel adultera. z postq̄ adulterū nupsit denunciare d̄z adultere ne nubat q̄r̄ intēdit p̄ponē accusationē de adulterio. Quid ḡ si adltera sciuit z postea nupsit sine denunciatioe nō nocet ei sciētia. vt. ff. de adl. l. denunciatioe circa p̄ncipiū. Bici possit q̄ ius illud q̄d per de nūciatioez reseruare itēdebat erat odiosuz. z iō sola sciētia si ne denunciatioe nō p̄dest. Sed p̄ h̄ac solōne est. ff. de pet. h̄e. l. itē veniunt. §. petita. nā z ibi agebat d̄ re odiosa. i. bōefidei possessore p̄sentido malefidei. z tñ sciētia denunciatiois opatur illd̄ q̄d operarec̄ denūciatio. Quare d̄z v̄z q̄ in his i q̄b⁹ denunciatio ē de s̄ba si sufficit simplex sciētia vt in. l. d̄nunciat se. z iō ē necessaria denunciatio. In his at in q̄b⁹ sola sciētia ē de s̄ba si ē necessaria sciētī denunciatio vt. d. l. j. si. de act. em. z de edil. edi. l. j. §. itelligat. In dubio at p̄sumenduz v̄z potius sciētia de s̄ba q̄ d̄nunciationē cuz denunciatioes fieri soleat ad h̄ soluz vt q̄ erat incertus certificet. Et in isto dubio loquitur ista regula z. d. l. item veniunt. §. petita. z q̄d v̄i aut clā. l. aut q̄ aliter. §. si forte. Idem.

Non licet actori quod reo licitum non existit.

Egiste ponunt exēpluz istius regl̄e q̄r̄ si actori p̄tēti dat dilatio p̄p̄ testes. ḡ z reo. q̄d exēpluz locū habēt si reglā p̄oerē affirmatiue. v̄z q̄ l̄z actori l̄cē d̄z reo. z multa plura patēt i exceptōio opponēdis. s̄. eo. c. null⁹. z. ff. e. l. n̄eo ex his. z i nūero dilatōuz. vt. C. d̄ rē. in ite. re. l. petēde. z. ff. d̄ feri. l. i. pecuniarijs. z i p̄lib⁹ alij. Est ḡ exēplū regl̄e p̄uēis vt si d̄negat reo p̄tās p̄ducēdi testes post didici ta testificata ḡ z actori. vt i auc. d̄ testi. §. illd̄ tñ col. vij. q̄r̄ cōif loq̄t de vtroq̄. q̄r̄ rei p̄ditio fauorabilior ē q̄ actoris. Itēz si

reuo nō lz reuocare pcuratorē post lit. pte. g̃ nec actori. vt. ff. d̃ pcura. l. post litē. z. l. q̃ oia. ¶ Ppo. aut p̃t ad regulā dupli-
 cit. z de duob⁹ q̃ri p̃t. P̃tio q̃z ṽi q̃ plus liceat actori q̃z reo.
 certū est q̃ re⁹ nō p̃t ordinariū suū recusare. vt. C. d̃ iuris. o. iu.
 l. nēo. z t̃n actor eligē p̃t vnū de plib⁹ ordinarijs rei z p̃fiter
 aliū recusare. vt. C. de epi. z cle. l. cū clericū in p̃n. Sed dici õz
 q̃ cū ois diffinitio in iure n̄o p̃clōsa sit sic p̃les q̃ fallūt q̃z.
 z bec ita. ¶ Itē oppo. q̃ actor p̃t auferre reo iudicē suū p̃
 rescriptū ad exordinariū iudicē. vt. C. de dila. l. si q̃n. z t̃n reo
 nō lz sup̃ h̄ rescriptū ipetrare. vt in auc. vt oēs obe. iudi. §. bec
 p̃sideratēs col. v. z. C. vbi d̃ cri. agi. o. po. auc. q̃ in puincia. so.
 vt p̃us. ¶ Queri at̃ p̃t si actor sit parat⁹ pbare d̃ iure d̃n̄ij rei
 de q̃ agit z reus eodē tpe sup̃ iure d̃n̄ij p̃batōes offert q̃s eo
 rū p̃ferend⁹ sit in p̃bādo. z ṽi q̃ re⁹ q̃ in iure pari fauorabili
 or est ei⁹ cā. vt. j. e. c. in re pari. z. ff. de v̄b. ob. l. si seruū. §. seq̃
 de doli. excep. l. apud celluz. §. marcell⁹. z ṽi exp̃ssum. C. d̃ iof.
 re. l. liberi. z. ff. de p̃ba. l. loca. z de li. ca. l. cū necessitas. S̄z cre
 do sequēdā ee opinionē āzo. v̄z. q̃ ex ordine p̃rio recipiant p̃
 batōes actoris. postea p̃batōes rei. ar. C. de fal. l. si. ¶ Itē so
 let q̃ri nūqd̃ in q̃libet cā audiat re⁹ si velit pbare rē ad se p̃ti
 nere actore in p̃batōe d̃ficiēte. z ṽi q̃ nō q̃z cū in v̄troq̃ casu
 p̃sequat̃ absolutoriā vt. C. de edē. q̃ accusare. de rei v̄l. vlt. z
 isti. de interdi. §. comodū. v̄i sua nō intereē z p̃pterea si audie
 dus vt. C. de p̃ba. l. ad p̃batōez. Sed dicēdū ē sua intereē q̃z
 si p̃bat rē suā ee p̃seq̃t ius agēdi. al̄s p̃seq̃t solū ius excipien
 di. vt. ff. de iureiu. l. si si possessori. z iō audiat ar. s̄. C. d̃ p̃ba. l. z
 q̃. z q̃z regl̄r q̃d̃ lz actori licē d̄z z reo vt dictū ē. Idem.

Putare consilium quis nō potest in alterius detrimentum.

Aegligēte cōmode pōi p̃t exēplū q̃ nō pōt muta
 re cōsilii in detrimentū electi post scrutiniū publi
 catū cū p̃ electionē q̃sitū sit electo ius petēde con
 firmatōis. vt. s̄. de elec. publicato. z de elec. c. nulli
 licē. li. vj. z. ff. de op. le. l. apud aufidiū. Itē poni pōt in iudicā
 te z p̃hente z p̃fite de q̃bus oibus plene p̃ oia dictū est. vt.
 s̄. e. q̃d̃ semel. z iō ibi dicta hic repeti possent. ¶ Sed opp. z
 v̄i q̃ liceat mutare p̃siliū q̃z certū ē q̃ lz reuocare mādātū re
 integra. g̃ lz mutare p̃siliū. vt. ff. man. l. si tibi mādauero. §. sic
 Sed dicēdū est q̃ reuocatio p̃cedit sine detrimēto alteri⁹. q̃z
 si ignozat̃ reuocatū reuocatio nō affert dānū ignozati. vt. ff. d̃
 solu. l. cū q̃s. §. si debitorē. z de dona. l. hoc iure. §. si q̃s dede
 rit. si sciuit dānū sua culpa sentit. z iō fictione iuris sentire si vi
 detur. vt in regula iuris. ¶ Itē oppo. z v̄i q̃ liceat variare z
 cōsequēter p̃siliū mutare. vt de colla. bonoz. l. nō nūquā. z re
 rū amotaz. l. de rebus. z de act. emp. z ven. l. si sterilis. §. vlt. z
 de liber. lega. l. aurelius. §. pe. S̄z dicēdū est q̃ aut varietas d̄
 p̃hendit̃ circa eandē rē z circa diuersas q̃ nullā cōnexitatē
 h̄z. aut circa diuersas q̃ rōe cōnexitatis habent̃ eiusdēz loco.
 P̃tio casu ē p̃hibita variatio vt hic. z. s̄. eo. c. q̃d̃ semel. z. ff. d̃
 le. j. serui electōe. z. l. huius. §. stichū. z de le. ij. statulibez. §. sti
 chū. z de bo. liber. l. nā absurdū. Fallit in filio cui fauēt̃ circa
 hereditatē paternā lz videat̃ semel repudiāsse. vt. ff. de colla.
 bo. l. nō nunq̃z. z de iure deli. l. si q̃s seruus. z. C. de repu. h̄. l.
 si. In sc̄do casu variatio admittit̃. vt. d. l. si sterilis. §. si. z rez
 amo. l. d̄ rebus. Tertio casu p̃bat. vt. ff. de p̃cur. l. i cāe. z d̄ vsu
 ca. l. g̃ayus. z de dam. infec. l. p̃retor. §. inde queritur. z de ad
 mi. tu. l. cum queritur. Idem.

Generi per speciem derogatur.

Exempla istius regule poni p̃nt in legatis z in sub
 stitutōib⁹ z p̃ctibus. z in legū latozibus z in rescri
 ptis. ¶ In legatis q̃z si testator legauit vni speciē
 z alteri gen⁹ generi p̃ spēm derogat. ff. de le. ij. l.
 vxozē. §. felicissimo. z. l. huus v̄ba. §. pe. Itē si legat liberti ali
 mēta in genē z vni libertoz legat alimēta in spē ille cui ligat̃
 i spē nō admittit̃ ad legatū vt. ff. de alimen. lega. l. alimenta. §.
 basilice. z. l. stichus in p̃n. ¶ Sed oppo. z v̄i q̃ generi p̃ spēs
 nō deroget. Nā si testator legat vni gen⁹ z eidē spēm p̃ enu

merationem specierum nō derogat legato generis. vt. ff. de
 fundo instr. l. q̃sitū. §. pe. Dicit̃ q̃dā q̃ aut legat vni gen⁹ z
 alteri spēs. z tunc generi p̃ spēm derogat. aut legat vni z eidē
 genus z spēs z tunc generi p̃ spēm non derogat. q̃si spēs ex
 abundāti videat̃ appōi. vt in. l. q̃sitū. q̃d̃ falsum ee apte appa
 ret. q̃z in. l. cū delanōis. §. cui funduz. z. §. q̃dā. z. §. sepe in p̃n.
 eidē legauerat gen⁹ z spēm z t̃n generi p̃ spēm derogat. q̃z le
 gatū generis restrictū v̄i ad spēs enūciatas. Et idē pbatur
 de suppl. le. l. legata. z iō v̄i lati⁹ distinguēdū q̃z glosatores
 iuris ciuilib⁹ distingūt. q̃z attestator legat vni gen⁹ z alteri spe
 tiē aut legat eidē gen⁹ z spēm. Si vni gen⁹ z alteri spēm gene
 ri p̃ spēs derogat. vt. d. l. vxozē. §. felicissimo. siue p̃rio genus z
 postea spēs. siue p̃rio spēs z postea gen⁹ legat. vt. ff. de pecu
 lio. l. manum. z. d. l. q̃sitū. §. vlt. In sc̄do casu. l. q̃n legat eidez
 gen⁹ z spēs. aut ex legatū generis enūerat spēm aut enūerat i
 diuidua q̃ sub certa spē eiusdē generis p̃tinet. Si enūerat in
 diuidua enūeratio opat̃ q̃ legatū generis si extēdit̃ ad idui
 dua q̃ sub eadē spē p̃tinet. siue p̃cedat legatū generis z seq̃t
 enūeratio indiuiduoz siue eō. Verbig̃ra lego ticio duas sta
 tuas marmoreas. Itē oē marmor. z lz filēs statuas marmore
 as hēat nulla cedit in legatū p̃ter duas. vt. ff. de le. ij. l. heres
 me⁹. §. j. z de fundo instr. l. cū delanōis. §. si cui fundū. z d̄ au
 ro z arg. le. l. j. §. itē si duo. Si v̄o enūerat spēs indiuidua cōti
 nētes aut p̃rio spēs z postea copulatiue gen⁹. z eō p̃rio gen⁹
 z postea spēs. P̃tio casu v̄i āpliare legatū z si restringē. vt. ff.
 de le. ij. l. hoc legatū. z. l. ea t̃n. ¶ Sed q̃ istud mēbz distictō
 nis v̄i apte. ff. de vi. tri. z ole. le. l. ij. §. cui dulcia. Nam ibi p̃ri
 mo enūerant spēs z postea gen⁹ z t̃n p̃ enūeratiōē spēs re
 stringit̃ significatio generis. sed illd̄ ibi nō p̃tingit p̃p enūera
 tōez p̃cedētē spēs. sed p̃p nām copulante z rei copulate. vt
 ibi appet dū dic̄ ex collectōe vini zc. z ar. d̄ fūdo instr. z istr.
 le. l. sepe. §. g̃ayo. Sc̄do casu q̃n p̃rio gen⁹ z postea spēs. z tē
 h̄z locū. distictio glosatoz iuris ciuilib⁹ posita in p̃alle. l. q̃si
 tum. §. pe. q̃z aut spēs enūerant̃ ab errāte aut a sciēte. si ab er
 rāte enūeratio nihil opat̃. Et iō legato generali relicto si v̄i
 detractū. vt. ff. de suppl. le. l. legata in p̃n. si a sciēte. aut cā du
 bitatōis tollende. aut cā limitatiōis. aut dubitat̃. P̃tio casu
 spēs ex abundāti enumerat̃ q̃z poti⁹ ad maiorē euidentiā vi
 dent̃ enumerari q̃z vt deroget̃ legato generis. vt. ff. de aur. z
 arg. le. l. pedicul. §. labeo z. ff. eo. l. q̃. dubitatōis tollēde. sc̄do
 casu legatuz v̄i restrictū ad spēs enūeratas. z iō gen⁹ ex abū
 danti exp̃mit̃ cū ei⁹ exp̃ssio nihil opet̃. vt. ff. de fundo instr. z
 instr. le. l. cū delanōis. §. q̃dā. z. l. sepe in p̃n. de suppl. le. l. le
 gata. ij. z. ij. r̄n. Tertio casu q̃n dubitat̃. d̄bz est poti⁹ q̃ gratia
 rollēde dubitatōis videat̃ exprimē spēs. z iō legatū generis
 nō diminiuit vt. d. l. q̃sitū. §. si q̃s fundū. q̃pprie loq̃ v̄i in casu
 dubio. Quid at̃ si vni legaret sub noie vniuersaliori alij s̄b no
 mine minus vniuersali dico q̃ vniuersali⁹ hētur loco generi.
 min⁹ vniuersale hētur loco spēs. z iō p̃ min⁹ vniuersale droga
 tur vniuersaliori sic generi p̃ spēs. Verbig̃ra si filio legat oz
 tū instruit̃. filie v̄o argētuz muliebze q̃d̄ in orto habuit illd̄ ad
 filiā p̃tinebit. vt. ff. de fundo instr. l. q̃situz. §. q̃situz. z ar. d̄ le.
 ij. l. vxozē. §. codicil. z de peculio. l. suo māumisso. z de au. z
 ar. le. §. idē cuz alteri. ¶ Itē op. ad regulā z v̄i q̃ spēs p̃ gen⁹
 deroget̃ z nō ecouerfo. q̃z si p̃rio lego alimenta q̃busdā liber
 tis. postea lego alimenta oib⁹ p̃ gnāle v̄i esse recessuz a spāli.
 vt. ff. de alimen. le. l. libertis. D̄bz est q̃ aut gnāle z spāle exp̃
 munt̃ in eadē voluntate aut in diuersis. si in eadez voluntate
 tē spāl̄ drogat̃ gnāli. siue p̃cedat siue sequat̃. ff. de alimē. le. l.
 legata. §. basilice. z. l. stich⁹ in p̃n. si in diuersis posteri⁹ drogat̃
 p̃ori. vt. d. l. libertis in p̃n. sc̄do casu siue exp̃mat̃ in eadē volū
 tate siue in diuersis. Itē siue p̃cedat gnāle siue spāle. spāle de
 rogat̃ gnāli. vt. ff. d̄ le. ij. l. vxozē. §. codicil. In tertio casu v̄i
 neutz alteri drogare vt. ff. d̄ alimen. le. l. alia in fi. z d̄ anuis le.
 l. ticia. §. q̃ i archa. ¶ Itē op. z v̄i q̃ spēs exp̃ssio gnāl̄ nihil
 omin⁹ opet̃. q̃z q̃d̄ opat̃ exp̃ssio singulaz spēs opat̃ sola exp̃s
 sio generis sub q̃ spēs p̃tinent̃. vt. ff. d̄ le. ij. l. si choz in p̃n. z d̄
 vsu. z ba. l. si ita in p̃n. R̄ideo z dico q̃ vbi soluz gen⁹ exp̃mit̃
 tē p̃inde hētur ac si exp̃merent̃ singule spēs in genē p̃pense
 vt in pal. l. lz vbi exp̃mit̃ gen⁹ z spēs h̄z locuz distictio suprad̄

eta. **C** In substōib⁹ at possēt pōi hoc mō exēpluz. **P**ōe testa
tor instituit p̄ez z filiuz p pte z eos inuicēz substituit. sc̄do isti
tuit alios hēdes ex reliq̄s p̄tib⁹. **T**ertio dicit hos oēs inuicēz
substituto. **I**sta enī substō gnāl n̄ extēdit ad p̄ez z filiū q̄ erāt
inuicē substituti. vt. ff. d. vulg. z pupil. substi. l. cobēdi. §. q̄ p̄e.
Sz p̄ h̄ v̄. ff. ad tre. l. vlt. vbi p̄substōnē spālē nō derogat gnā
li. s̄z ibi erāt spēs substōnis diuerse qz p̄ia spāl erat v̄gar] si
ue r̄ciproca. sc̄ba gnāl erat z fideicommissaria. s̄z i. §. q̄ p̄ez. spā
lis z gnāl erāt eiūsdē generis. qz vtraqz vulgar] siue recipro
ca. z iō gnālī d̄rogat p̄ spālē. **I**n p̄tib⁹ aut p̄z exēplū. ff. d. v̄.
ob. l. doli clausula. z. l. stip̄ones comodissime. qz si stip̄oz ab
aliq̄ liby scribi d̄ die z n̄ d̄ nocte. p se z n̄ p̄ discipulū suū z do
lū gnāl r̄ n̄ cōmitti z ipse scribebat p̄ aliū eq̄ malū n̄ p̄ discipu
lū cōmittit stip̄o ex gnālī clausula d̄ dolo. s̄z ad casuz i stip̄o
ne exp̄ssuz n̄ p̄tinet. **I**n legū latozib⁹ p̄z exēplū. ff. d. p̄cis. l.
sanctio legū. **I**te. s̄. d. p̄sti. c. j. li. vj. vbi p̄ p̄stōnē gnālē editā a
romāo p̄tifice nō derogat spālīb⁹ statutis rōabilib⁹ alioz lo
coz. nisi i p̄stōne gnālī p̄riū caueat exp̄sse. **S**z p̄ v̄. ff. de sepl
cro violato. l. iij. §. diuus. vbi p̄ rescriptū impiale sequēs dero
gat p̄suetudinī spālī alicui⁹ loci. **S**z put varijs modis text⁹ in
telligat p̄t varie r̄nderi vel p̄t dici q̄. s̄. de p̄stit. est ius nouissi
mū iure cāonū itroductū z ronabilr qz statuta locoz z p̄sue
tudines i sc̄o p̄sistūt. **E**t v̄sile ē romanū p̄tifice ignorare ea
q̄ in aliēo sc̄o p̄sistūt. z iō n̄ v̄ voluisse p̄stōnē extēdi ad ea tol
lenda q̄ ignorauit cū p̄stō extēdi nō d̄z ad tollēda ea de q̄bus
p̄stituēs n̄ cogitauit vel n̄ ē v̄sile cogitasse. ar. ff. de trāfac. l.
cū aq̄. z. l. q̄ cū tuto. §. j. z. §. si. z. l. nō est fund⁹. z de p̄hē. emp.
z. ven. l. in lege. z de acq. hē. l. ne q̄. z. l. si is ad quē. **I**n scri
ptis p̄z etiā r̄nsio q̄ spālē derogat gnālī. vt. s̄. d. p̄ben. c. dudū.
z. c. q̄uis tibi li. vj. z q̄ dicta sunt superius in legatis trahi pos
sunt facile ad rescripta. **D**ynus. **I**dem.

Plus semper in se continet quod est minus.

Ecce si testator itendēs legare q̄rtā ptē bonoz
v scripsit dimidiā. debet ei q̄rta. qz dimidiē iest. vt. ff.
de l. j. l. q̄ q̄rtā. z de hē. isti. l. q̄tens. §. z si maiorē.
Ite si volens stipulari z iterrogo de. x. z iterrogat⁹ r̄ndeat
de. x. valz stip̄o de. x. qz maiori sūme minor inest. vt. ff. de v̄bo.
ob. l. j. §. si stipulāti. **I**te in snia. qz si vn⁹ p̄denat in. xv. ali⁹ in. x.
z ali⁹ in. v. valz snia in. v. cū in. v. oēs p̄sensisse vident⁹ ex eo q̄
pl⁹ semp in se p̄tinet qd̄ ē min⁹. vt. h̄. z. ff. de arbi. l. diē p̄ferre.
§. si p̄les z. s̄. de arbi. c. ij. li. vj. **I**te si suz absolut⁹ a petitōe to
ti⁹ fundi absolut⁹ videoz a q̄libet ei⁹ pte. v̄n̄ in q̄libet ei⁹ parte
obstat exceptio rei iudicate. vt. ff. de excep. rei iudi. l. iulian⁹. z
l. si q̄s cū totū. z. ff. de reg. iu. l. in eo q̄ pl⁹. z. l. i. toto. **I**te si ab
solut⁹ sum a petitōe vn̄uersali vt hēditatis petitōe obstat ex
ceptio rei iudi. vendicāti res singulas ex eade cā. vt. ff. d̄ exce.
rei iudi. l. iulian⁹. z. l. si q̄s cū totuz. eadē rōne. qz plus semp i
se p̄tinet qd̄ ē min⁹. **S**z p̄ regulā ē qz si iterrogo v̄z p̄mittas
stichū aut p̄p̄hilū z r̄ndēas de p̄p̄hilo t̄m. stipulatio ē iutil
qz iterrogatio nō v̄ p̄cessisse. §. pl⁹ nō semp p̄tinet qd̄ ē minus
vt. ff. de v̄. ob. l. inf stipulātē. j. r̄n̄. **S**z r̄ndeo z dico q̄ ibi n̄ ipe
dit stip̄o valē ex eo q̄ nō videat iterrogatio p̄cessisse de p̄
p̄hilo. p̄cessit enī cū plus p̄tineat in se min⁹ s̄z iō ipedit qz p̄ce
pta alternatiue interrogatōe de q̄libet v̄ p̄cepta sub p̄ditōe.
l. si altez nō def. vt. ff. de op. le. l. cū ita in p̄n. z iō si r̄ndēat ad al
terā pure v̄ inf interrogatōez z r̄nsionē i q̄litate diuerfitas q̄
diuerfitas q̄litate reddit stipulātōez iutilē. vt. ff. de v̄. ob. l. j.
§. si q̄s simplicif. **I**te p̄ regulā est qz si p̄cedat alicui mez
ip̄iū vt latrūculatoz cui nō v̄ p̄cedi cognitio de re pecūiaria
q̄ mez ip̄erū qd̄ est pl⁹ nō p̄tinet i se cognitōez cāz. civilū q̄
est min⁹ vt. ff. d̄ iudi. l. solem⁹. §. latrūculatoz. **S**z dicēdū est q̄
mez ip̄erū z iurisditio s̄ spēs disticte ad inuicē sepate vt no.
ff. de iurif. o. au. l. ip̄erū. iō vna p̄cessa noiati poti⁹ v̄ altera de
negata. vt in. §. latrūcolatoz. ar. C. de p̄cur. l. marit⁹ z d̄ pac. cō
uen. l. si. z. ff. d̄ vul. z pu. substi. l. si ita q̄. z. l. si cū ex filio. §. filio
z. l. ex sc̄o. §. itē q̄ro. h̄ at loq̄ de illo pluri sub q̄ miora p̄tinet
v̄ cōphendū vt spēs v̄ vt p̄tes. **E**t eodē mō r̄ndēi p̄t ad. c.
cui d̄ n̄ sacerdotali. s̄. d̄ p̄ben. qz posito ē q̄ nō sacerdotalia

eēt maior q̄ sacerdotalis. p̄cessa n̄ sacerdotali videt sacerdo
tali potius d̄negata qz nō se h̄nt vt p̄s z totū de q̄bus loq̄tur
regula sed h̄nt se vt indistincte spēs inuicē separate. **I**de.

Pro possessore habetur qui dolo desijt possidere.

Idolo desijsti possidē rē quā a te petebā vel petē
f p̄p̄ebā p̄inde teneris rei vēdi. sic teneris si pos
sidēs. vt. ff. d̄ rei vēdi. l. sinaut. §. s̄z z is q̄. z. ff. eo. l.
q̄ dolo. z. l. q̄ parē cū mult] s̄lib⁹. **C** Sed op. z oñdit q̄ n̄ ha
beat p̄ possessore. vt p̄z qz tenetur vtili. ff. d̄ noxa. l. electio. §.
si is q̄. z si possidēt tenēt directa. **S**ed d̄d̄z ē q̄ vtili z directa
nō differūt in s̄ba. vt. ff. de neg. ge. l. actio. z iō effectus p̄ pos
sessore habet. **I**te oppo. p̄ idē. qz possidētī sit cessio. vt. ff. d̄
rei vendi. l. si res. z t̄n̄ si dolo desijt possidē nō sit cessio vt i. e.
ti. l. si is q̄ dolo. z. l. nec q̄si. **S**ed d̄d̄z est q̄ p̄ possessore habet
q̄tū ad dānū suū nō q̄tū ad cōmodū. **I**te z cū semp p̄sumat
abeē dol⁹ nisi adesse p̄bet. vt. ff. de p̄ba. l. q̄rienf. §. q̄ dolo. z d̄
le. ij. l. cū ita legat vni. §. spēs. **D**ubitari possēt rōabilr q̄l̄r do
l⁹ p̄t p̄bari. **E**t d̄d̄z ē q̄ dol⁹ p̄bat ex p̄iecturis. **M**ā si iā erā litē
p̄te. vel dederā solū libellū v̄ denūciauerā sibi q̄ erā daturus
libellū z ipse desinat postea possidē p̄sumit dolo desinē. z iō
p̄inde p̄uēit ac si possidēt. ar. ff. d̄ rei vē. l. si fundū. z. ff. d̄ edē.
l. q̄dā. §. nihil. z q̄. ex ea. in pos. ea. l. ij. z no. eo. t. l. fulcū. §. qd̄
sit latitare. **Q**ueri at p̄t circa māz hui⁹. c. d̄ p̄lib⁹ q̄ruz qd̄ā
nunq̄ repiunt sufficientē determinata. **P**rimū ē an ei q̄ dolo de
sijt possidē si p̄uēiat z extiatōez soluat d̄beat de euictōe caue
ri. z d̄d̄z ē q̄ aut habuit cāz ab actore aut n̄. si habuit caneri d̄z
vt. ff. d̄ dōa. inf v̄z z v̄zo. l. si d̄auerit i p̄n. al⁹ si n̄ habeat cāz
n̄ debeat d̄ euictōe caneri. vt. ff. d̄ rei ven. l. ex diuerso. §. petitō
z de p̄di. fur. l. si huius. §. caue. **S**edō q̄rit an eo casu q̄ n̄ ca
uet possēt nihilomin⁹ d̄ euictōe agi re euicta p̄ actorē cui extia
tio soluta est. **E**t p̄t dici q̄ sic qz q̄ extiatōez soluit emē v̄. ff.
rez amo. l. si p̄p̄ res. §. s̄z nō fuerit dictū q̄ de euictōe agat n̄
hilomin⁹ poterit agi. vt. C. de euic. l. n̄ dubitat. **T**ertio q̄rit
an p̄ actorē debeāt actōes cedi ei q̄ dolo desijt possidē z v̄ q̄
cedi n̄ debeāt. vt. ff. de rei ven. l. si is q̄ dolo z. l. nec q̄si. **E**z q̄
cedi debeāt vt. ff. de rei. l. i depositi. **A**bi v̄ esse d̄ria int̄ eū
q̄ possidet z eū q̄ dolo desijt possidē. qz q̄ d̄sijt possidē. aut cul
pa interueniente aut dolo. **S**i culpa debent actōes cedi. ff. de
re iudi. l. i depositi. s̄z si n̄ hēat cām ab actore n̄ debent cedi. vt
d. l. si is q̄ dolo. z ibi nō. **S**i d̄o possideat. l. p̄ p̄tumaciā nō re
stituat z p̄pterea iuramentū in lite delatuz fuerit actori extia
tione soluta actōes debent cedi. vt. ff. de rei vē. l. si res. **E**t rō
est qz actor sibi iputare d̄z cū possēt petere p̄cise cōpelli possēt
sozēz restitūē. vt. ff. de rei ven. l. q̄ restitūē. z n̄ petijt. **S**z cū do
lo possidē desierat h̄ sibi iputare n̄ p̄t. z iō faciliōz est cā excu
sandi eū a necessitate cedendi. **M**ā cū possidebat z actor petē
poterat p̄cise p̄pelli z n̄ petijt. s̄z magis extiatōem voluit sua
spōte aliēasse v̄ z iō cedē cōpelli. vt. ff. d̄ rei ven. l. ei⁹ rei. z. l.
h̄ si res. s̄z cū dolo d̄sierat possidē n̄ spōte s̄z ex qd̄ā necessitate.
z iō cedē n̄ tenēt. vt. d. l. is q̄ dolo. **Q**uarto q̄rit an tō q̄ do
lo d̄sijt possidē z extiatōez soluit hēat actōez i rē sine aliq̄ ces
sioe. **T**ext⁹ enī dic. ff. rez amo. l. si p̄p̄ res. q̄ i rez actio ei dā
da est. **S**z n̄ appet v̄z ip̄o iure an p̄ cessioez. **E**t iō v̄ d̄dm̄ si
res erat p̄sens. i. si possessor extiatōez soluens hēat possōem
tpe extiatōis solute q̄ statū q̄rit sibi d̄niū. z iō statū h̄z rei vēdi
carioez in habitu. vt. d. l. ei⁹ rei. z si cer. pe. l. certi p̄ditio. §. vlti.
l. i actu n̄ hēat nisi desinat possidē vt no. C. de hē. ven. l. si. z h̄
appet qz extiatōis solo p̄ emptiōe hētur vt. ff. re. amo. l. si p̄p̄
z p̄ emp. l. ij. z. l. iij. **S**z si vendo tibi rē meā penes te p̄stitutā
statū trāssert in te d̄niū q̄si videat tradidisse vt isti. de re. diui.
§. nihil. z. ff. de acq. re. do. l. q̄ rōe. §. interdū. §. z si extiatōez re
cepo a te possore statū tibi possore d̄niū acq̄rit. **S**z si possio
si erat penes eū q̄ extiatōez soluit qz forte dolo desierat possi
dē sic cauet in textu regle tē remāet d̄niū penes me d̄n̄z q̄ exti
matōez recepit z p̄nter i rē actio quā cedē teneoz si c̄pa d̄sijt
possidē. sec⁹ si dolo vt d̄cm̄ ē. s̄. in. p̄xia qōne. z h̄ in rei ven. dire
cta. qd̄ autem in vtili. j. qōne. vj. dicitur. **Q**uinto queri p̄t
quid si res redijt ad actorem qui extimationem recepit. z is

qui extimationem solvit velit rem reuocare et actor parat^o sit restituere extimationem an excludat euz q extimationem solvit a petitione rei. et videt q sic. ar. ff. como. l. in comodato. §. si. et l. re mibi in pn. et de codi. sine ca. l. si fullo. Ecotra videt. ff. de re. ven. l. si culpa. Et io glosatores iuris civilis variat. qz dñi i l. in comodato. §. si. q est in electioe illius q extimationem recepit vtru restituat rem vel extimationem. Et ppter h est qz cu alternatiue teneat ad alterz. vt ibi pz i tex. ergo fm regulā dz ee electio debitoris couēti. vt. ff. de iure do. l. plerūqz. et. i. eo. c. in alternatiuis. Alij distinguūt qz si extimationem solvit ille qui hz cam a dño vt comodatarius et depositarius et fullo et filis tē est in electioe sua petere re vel extimationem als sit. electio dñi ad que redit possessio qz et als si dolo comodatarij vel de/positarij res absit et mibi eo noie codēnef tenor sibi cedē ac/riōes mibi cōpetētes. vt. ff. de re iudi. l. in depositi. secus si nō hēret cam a me. vt. ff. d. rei vēd. l. is q dolo. et ita glosatur. l. iij. ff. de codi. sine ca. et de rei vē. l. si culpa. Et ista distinctio vide tur satis rōnabilis. **C**ibi tñ videt aliter distinguēduz. qa aut tpe extimatōis solute possessio rei erat penes eū q extia/ tionē soluit aut nō. Si erat penes euz dñum cepit pertinē ad eum. vt. ff. de rei ven. l. eius rei. et pñr desinit prinere ad dñm q extimationem recepit. qz nō pōt ee apud plures insoliduz. vt. ff. como. l. si vt certo. §. si duobus. et de castre. pecul. l. in hēdita/ te. §. pater. Si ergo is q cepit esse dñs petat ab eo q desijt in/ toruz dñs esse et possidere necesse habebit restituere rem. nec auditur si velit restituere extimatōem. ar. ff. de rei vē. l. gre/ stituere. qz cū spōte semel extiatōez recepit. cū possit p̄cise cō/ seq re pñr vī fnūciasse rei. ar. ff. d. le. p̄mis. l. si fūd. et. C. d. pac. in ep. et vē. l. p̄missoria. Et io frustra postea conat retinere rē illā cui semel renūciādū putauit. ar. ff. de stat. ho. l. liber hō. et. C. de reb. credi. l. si q̄ iasurādū. sed si nō erat possessio penes soluentē tpe extiatōis solute. tūc dico aut apprehēdit posses/ sionē inutilē anteq̄ rediret possessio ad dñm aut nō. si appre/ bendit statū est ei q̄sitū dñiuz et desijt prinē ad eū q extimatio/ nē recepit. qz rē hēre nō poterat pbabilr et poterit hēre locuz distinctio posita in palle. l. ij. de p̄di. sine ca. vt distinguat. aut ille q extiationē soluit hēbat cāz a dño aut nō vt dictū est. Sz si nō apprehēdit anteq̄ rediret ad dñm subdistingue. qz aut dñs cesserat actionē soluēti aut nō. si cesserat hz necesse resti/ tuere rē. vt. ff. de rei vē. l. si culpa circa finē. si nō cesserat est in electione sua restituere rē vel extimationem quā pcepit. vt. d. l. in comodato. §. si. et h casu pōt pprie locū hēre glo. ibidē po/ sita q̄ pcedit electionē p̄ueto. **S**exto qri pt an ille q soluit extimationem cū nō possideret. qz culpa forte vel dolo possidē desierat hēat vtilē in rē sine aliqua cessioe qd nō vī. qz lex dicit actionē cedēdā. vt. d. l. hoc si res. et. l. culpa. et. ff. de re iudi. l. in depositi. ergo sine cessioe nō dat. qz si ipo iure sine cessioe da/ rei supuacua foret cessio. et ppea nō faciēda. vt. ff. vt le. no. ca. l. bec stipulatio. §. diuus. **A**zō aut dicit in glo. q est in eo. tit. l. hui rei. et p̄dcā. l. si culpa. q vtilē in rē hz qz ius actoris emis/ se vī dādo litis extiationē vñ tanq̄z ē p̄oz hz vtilē. vt. C. de hē di. vē. l. si. ēptozē aut p̄stat hēre vtilē sine aliq̄ cessioe. vt eo. ti. hēptoz. et. l. postq̄z. et. l. vō. et no. C. d. le. l. ex legato. ergo et is q dolo dñi possidē hz vtilē etimationē soluta sine aliqua ces/ sio. **A**d ar. qz cessio sit supuacua p̄z r̄sio. qz p̄ cessioe incipit habere directā noie cedētis q sine cessioe nullo mō hz. q̄ non est supuacua. **I**tē p̄tra azō. est qz hz nō vī differentia inf eū q desijt culpa possidē et eū q dolo cū vterqz hēat vtilē extima/ tionē soluta sine aliq̄ cessioe. et tñ lex notabiliter ponit dñiam qz vni dicit actionē cedēdā alteri n. vt i palle. l. si culpa. et. l. is qui dolo. Sed dicas nō ee differentia quo ad vtilitātē q̄ ex fi/ cta vēditioe dat qz illā vterqz hz extiatōe soluta. sed differē/ tia remanet q̄tū ad directū ei^o exercitiū qz p̄ cessioe trāffer/ tur. qz cū cessio nō fiat dolose ab actore cū cāz nō hēat. q̄ vter qz poterit intētare directā. **E**i aut q culpa desijt possidere fiet cessio et nō poterit intētare directā. **I**tē cōtra **A**zō. qz nō ē dif/ ferentia inter directā et vtilē. imo vtilis et directa est eadez in substātia sine eadē substātia ē vtilis et directa. vt. ff. de ne. ge. l. actio et no. C. de ac. et obli. l. ij. Sz rñ. p̄o azō. qz hz sit eadem substātia vtriusqz tñ differre possunt in accidēte sicut hō ab

boie. accidere. n. pōt qz directe obftet exceptio et nō vtilis. et ecotra q obstat vtili et nō directe. ar. eoz q legūtur. ff. d. pac. l. si cū emptore. et de trāsac. l. si. et de solu. l. si duo. Et p̄pterea expedit aliqñ hēre plus vnā q̄ alterā. et p hoc appet effectua lem remanere differentia iter eū q culpa et eū q dolo desijt pos/ sidere. et pñr opinionē dñi **A**zō. absurditatē nō p̄tinē. **S**e/ ptimo queri pōt an ille cui cedit vel vendit in rē actio hz dñi uz vtilē. sicut ecotra q extiationē p̄ re soluit hz vtilē i rē. vt di/ ctuz est in p̄xia qōne. Et videt p̄io qz cessio actionē in rē dñi/ um trāseat. qz cessio actionū et traditio instrumētōz paria vi/ dentur. vt. ff. de lega. j. l. hū. §. cum qui. et de lega. ij. l. euz qui cirographū. sed traditio instrumētōz inducit translationem domini. vt. C. de do. l. j. ergo et cessio actionis in rem. **E**cotra videtur q nō trāseat. qz ad acquisitionē vni^o iuris nō sequitur acquisitio alterius in cuius aquisitōe sc̄m verū nō requir. vt. ff. de acqren. pos. l. cū heres in pn. **C**ōstat aut qz in acquisitione dñi/ requiritur verū factū. i. apprehētio possessiois. vt. C. de pac. l. traditiōibus et de rei vē. l. pe. et. ff. de rei vendi. l. si ager. et d. ac emp. et ven. l. qntus. et de ac. et ob. l. obligationū. **S**ubstātia q̄ hz p̄ cessioem acquiratur vtilis in rem non propterea sequi/ tur qz acquiratur vtilē dominium. **D**ico igitur qz transferen/ do dominium transferre videor actionem in rem que pro do/ minio datur. vt dictum est supra in questione proxima. sed cō/ tra cedendo actionem in rem non propterea transfertur do/ minium. et est ratio quia dominium est causa rei vendicatio/ nis. vt. ff. de rei vendi. l. in rem actio. **E**cotra videtur scilicet qz rei vendicatio est causa domini. sed ex dominio procedēs et ideo translato dominio translata videtur rei vēdicatio que ex dominio procedit et sequitur. sed non econtra. quia p̄nci/ pale trahit ad se accessoriuz. vt. ff. de fundo instructo. l. fun/ di. §. finali. sed econtra accessorium non trahit ad se p̄ncipa/ le. vt. ff. de vulga. et pupillari substitutiōe. l. ex pupillari. et qui bus modis pignus vel hypoteca soluitur. l. lucius. **Q**uomodo ergo intentat rei vendicationem qui dominium non habet cum rei vendicatio detur domino tantum. vt. ff. de rei vendi. l. in rem actio. **R**espondeo intentat vtilē ex persona cedentis idest propter dominium quod ad cedentem pertinet nomi/ ne tamen suo qui experitur. directā vō ex persona et nomine ce/ dentis intentat. **I**dem.

Utile non debet per inutile vitari.

Vius regule innumerabilia inueniuntur exempla
b vt ecce iure cauetur qz si precedat canonica ele/ ctio non vitatur per quacūqz confirmationem quocūqz iure inutilē. vt. s. d. elec. c. si p̄firmationē li. vj. **I**tem si damno heredem meuz et Regem fracie. x. dare. tenetur heres. l. j. regē francie damnare non potueri. vt. ff. de lega. j. l. si duobus. §. hēs. **I**tez si pupillo contrahenti prebit auctoritatem vnus tutor verus et alter falsus valet nihilomi/ nus contractus ea ratione qua vtilē per inutile non vitatur. vt. ff. qz cum falso tuto. anc. l. j. §. p̄mpo. **I**tez si donatio fiat vltra quingentos solidos quatenus excedat modum vitiat. q̄tenus mod^o nō excedit nō vitiat. vt. C. de do. l. sancim^o. et ar. ff. de cōsti. pe. l. j. si. x. ff. de vsur. l. placuit. et. l. pecunie in pn. et l. vsuras. et de iure do. l. siue generalis. et de. v. ob. l. que extrinse cus. et. l. j. §. l. et si mibi. sed cōtra regulā videt. ff. de ar. l. parui refert. vbi si p̄promittat in quēdā libez et i quēdā hūū cōp̄o missuz ē inutile in p̄sonā liberi p̄ adiectionē hūū. **I**tez vī obsta/ re legibus in qbus cauet qz inutile legatuz vitiat p̄ transla/ tionem inutile. ff. de le. j. l. plane in pn. et de adi. le. l. legatum. §. pater. et. l. si trāsferā. c. ti. et. ff. d. aqua quoti. et esti. l. j. §. itē queritur. vbi per translationem inseparabilem vitatur vtilē per inutile. sed dicunt doctores aliquando qz bec sit regula. cetera sint sp̄alia. que solutio ē plana et expedita. sz in oibus specialibus esset rationem specialitatis probabile assignare. **A**lij dicunt qz aut vtilē ab inutili separari potest. aut nō. **P**ri/ mo casu vtilē per inutile non vitatur. **S**ecundo casu vitatur vt. ff. de aqua quoti. et estua. l. i. §. itē queritur. et. §. trebati nus. et nota. ff. de vsuris. l. pecunie fenebris. et de codi. sur. l. si

seruus. §. bone. z. C. de agri. z. cē. l. quē admoduz vbi dēterā /
 tur aperte q̄ parte indiuidui irritata totum irritatur. Contra
 quā solutionem videtur. ff. communia p̄edio. l. p̄edium. sed
 dicēduz est q̄ l̄ius seruitutis excepte eēt indiuiduz. p̄sone
 tamen a quibus excipiebatur erant diuidue. z. ideo facta rela
 tione ad p̄sonas diuiduas vtilē nō vitiaf̄ p̄ inutile. q̄ p̄ relati
 onem p̄dictā possibile est vtilē ab inutile separari. S̄z cōtra
 hāc respōsionē videt̄. l. p̄ealle. parui. §. sed si in seruū. ff. de ar
 bi. vbi erat ius indiuiduū. l. ferende s̄nie z. p̄sone diuidue. z. t̄m
 vtilē per inutile vitiaf̄. sed ibi agebat̄ de iure q̄d nō cade bat
 insolidū i p̄sonā cuiuslibet separati. a f̄s secus. vt i. e. ti. l. s̄z z. si
 ita. z. iō ibi vtilē p̄ inutile vitiaf̄. In. l. p̄dū agebat̄ de iure q̄d
 insolidum in personā cuiuslibet sepati cadebat. z. iō vtilē per
 inutile nō vitiaf̄ cū sit diuiduitatē repire circa p̄sonas. Vati^o
 t̄m dici possēt q̄ oportet tres casus distinguere. Nā aliquan
 do duo sunt cōcurrētia ad cōfirmationē vnus actus quozuz
 vnū est vtilē altez̄ inutile. z. tūc si vnū p̄ se sufficeret valet q̄d
 agitur. vt. ff. q̄ cū sal. tu. au. l. j. §. sed pōponus. z. d̄ arbi. l. s̄z si
 ita. a f̄s si vtrūq̄ requirit̄ nō valet. vt. ff. de arbi. l. p̄dius. §. s̄z
 si in seruū. Aliquādo vnū solū est factū ex pluribus t̄m q̄bus
 dam vtilibus z. q̄busdā inutilibus cōmixtū. z. tūc h̄z locuz di
 stinctio. aut potest vtilē ab inutile separari. aut nō. vt. d. l. j. §.
 itē querit̄. z. §. trebatius. ff. de aqua quoti. z. est. aliqui plures
 sunt actus distātes p̄orsus z. separati. z. quozuz secūduz acce
 dere videtur ad reuocationē p̄imi. z. tunc scōs oīno inutilis
 nō tollit p̄imū. S̄z si quid vtilitatis l̄z nō p̄fecte cōtineat tol
 lit p̄imū. vt. ff. si cer. pe. l. certi p̄dictio. §. q̄m. z. isti. q. mo. tol.
 obli. §. p̄terea. z. ff. de le. j. l. si seruus legatus. §. si seruus. z.
 de le. ij. l. si iure. z. de iusto ru. z. irri. testa. l. ij. z. de his q. vt in
 di. l. cū q̄dā. z. de le. j. l. plane. z. de adi. lega. l. legatū. §. pater.
 z. l. si trāferā. Iste t̄m tres vltie vident̄ solutionē destruere. s̄z
 nō destruunt. q̄ adēptio legatū q̄ per eas inducitur poterat si
 ne trālatiōe vtiliter separatiz p̄cedere. z. eodē mō respōdē
 dum est ad. l. iulianus. §. minor. de fundo iustru. z. in. le.

Idem.

Ex eo nō d̄z q̄s fructū cōsequi q̄ n̄sus est ipugnare.

¶ Testamētum in quo mibi legatū erat relictuz di
 xi falsuz vel inofficiosuz nō possuz petere legatuz
 in eo mibi relictū q̄ aut p̄nunciatū est cōtra testa
 mentū. z. tūc ideo nō debet. q̄ ex testō falso vel inofficioso le
 gata nō debet. vt. ff. de inoffi. testa. l. papinianus. §. ex cā. z. l. ti
 cia. de pe. here. l. si testamētū falsum. aut p̄nūciatū est pro te
 stamēto. z. tunc ideo nō debet. q̄ n̄sus extitit ipugnare. z. iō
 nō debeo cōsequi fructū ex eo vt hic. z. d. l. papinian^o. §. me
 minisse. z. C. de his q. vt indi. l. alia. ¶ Sed opponit̄ z. videt̄
 q̄ etiā ex testō q̄d n̄sus sum ipugnare cōsequoz legatū. q̄ si
 dixi testamētuz minus solēne l̄z succūbā petere possūm lega
 tuz mibi in eo relictuz. vt. ff. de his qui. vt indi. l. post legatuz.
 ¶ Sed dicēdū est q̄ ibi destitit ante sentētia. z. iō parcitur ei
 vt. d. §. meminisse. z. l. alia. vel si peruenerit vsq̄ ad sentētiaz.
 dicēdū erit differentiā esse inter eū qui dixit falsum z. eum q̄
 dixit inofficiosum z. dicēdo succubuit ex parte vna. z. inter eū
 q̄ dixit minus solēne ex parte altera. Nā qui dixit falsum vel
 inofficiosum perdit relictū in. l. p̄ealle. z. hic. qui dicit minus
 solemne nō perdit. vt. l. post legatū. Rō autē est q̄ dicendo
 falsum ipugno nō solum institutionē sed etiā legata. secus si
 dico minus solemne cū ēt ex nō solēni volūtate. i. nō sufficien
 te ad instōnez possunt legata deberi. Item cum dico iofficio
 sum videoz dicere restatozem non sane mētis. vt. ff. de inoffi.
 testa. l. ij. z. l. ricia. z. de lega. ij. l. patronus. §. si. z. consequēter
 nec hēdē instituere nec legata relinquere posse. Idēz.

Cū qd prohibet̄. phibētur oia que sequunt̄ ex illo.

¶ Ee sunt regule que vident̄ eq̄pollere p̄ oia. P̄i
 ma cuz quid phibet̄ z. omne id per q̄d peruenitur
 ad illud videt̄. phibituz. vt. ff. de spon. l. oratio. z. d̄
 fideius. l. cum lex. C. de nā. libe. l. lege anastasia in fi. Scda est
 cum quid phibetur phibentur z. oia que sequunt̄ ex illo. vt h̄

z. C. de legi. l. nō dubium. z. tamē sunt omnino diuerse. q̄ p̄i
 ma loquitur de consequētia phibitiōis medioz per que pue
 nitur ad extremū. Secunda loquitur de consequētia phibi
 tionis extremoz q̄ p̄cedunt ex p̄io phibito. verbi gratia d̄ p̄
 mo si prohibetur matrimonium inter aliquas personas vidē
 tur prohibita sponsalia per que puenitur ad matrimonium. vt
 d. l. oratio. Itē verbi gratia de secūdo phibetur venditio fun
 di dotalis. vt in. l. rem in presenti. §. z. cum lex. z. institu. q. mo.
 alie. licet. in. p̄n. Et ideo si vendatur z. tradat̄ traditio que ex
 vēditione sequitur videt̄. phibita z. p̄pea dominiū nō trāffer
 tur. vt insti. qui. mo. ali. licet circa p̄n. Itē phibet̄ vēditio ascri
 ptitij sine gleba. z. ideo si vendat̄ z. tradat̄ traditio que ex vē
 ditione sequit̄ videtur phibita. et propterea dominium nō
 trāffertur. vt. C. de agri. z. cēsi. quē admodum. li. xj. Itē phibe
 tur alienatio rei ecclesiastice nō seruata solēnitate que a iure
 statuitur. s̄. de reb. ec. nō alte. z. C. de sacro san. ec. l. iubemus.
 z. in auc. hoc ius porrectum. z. xij. q. ij. c. sine exceptione. Et iō
 si venditur z. tradatur dominium nō trāfferit̄ imo z. ipse p̄ela
 tus vel economus ad vendicandum admittitur. vt. d. l. iube
 mus. sed contra p̄imā regulam videtur. ff. de ritu nup. l. si q̄s
 offi. vbi l̄z matrimonium sit prohibitum nō videt̄ esse probi
 bita sponsalia per que peruenitur ad matrimoniū. sed dicas
 q̄ aut causa prohibitionis matrimonij erat perpetua aut tem
 poralis. si perpetua videntur eē prohibita sponsalia. vt. in. l.
 oratio. ff. de sponsa. si temporalis non videt̄ esse prohibita.
 vt in. l. si quis officium. ¶ Contra secundam regulā videtur
 ff. de fundo do. l. pe. z. de vsuris. l. cum vir p̄edium. vbi erat
 phibita venditio fundi dotalis z. n̄ valebat. z. tamen ex ea se
 cura traditione postea dominium trāffertur irrevocabiliter
 sed dicas aut causa prohibitionis durabat. z. tunc habet locū
 hec regula. vt. C. d̄ legi. l. non dubium. aut erat finita. puta q̄
 matrimonium erat solum z. fundus desierat esse dotalis z.
 cesserat lucro mariti. z. tunc habent locū. ll. contrarie. Regu
 la ergo debet intelligi causa phibitiōis durante. contraria
 vero causa prohibitionis cessante. Idēz.

¶ Pluralis locutio duorum numero est contenta.

¶ Verbi gratia si libertas seruo legetur post ānos d̄
 biennio intelligitur. ff. de manumis. testa. l. libertas.
 §. post annos. Itē si promittitur v̄l legatur post
 dies de duobus intelligitur. vt. ff. de verbo. signi. l. inter illaz
 §. illa legata. Item vbi requiritur numerus testium si certus
 non adijcitur sufficiunt duo. vt. ff. de testi. l. vbi numerus. S̄z
 videtur q̄ pluralis locutio requirat tria z. non sit cōtenta nu
 mero duozuz. vt. ff. de op. lega. l. j. sed dici potest vt ibi p̄ glo.
 no. ¶ Item econtra videtur q̄ sit contenta vno t̄m z. non re
 quirat necessario duo. quia si lego tibi stichum z. pamphiluz
 sub conditione si mei erunt cum moriar z. vnus tantuz sit me
 us tempore mortis valet tantum in eo legatum. vt. ff. de con
 ditio. z. demonstratio. l. falsa. §. si. sol. ibi non dicit q̄ plura
 lis locutio sit vno contenta. sed dicit q̄ geminat significatio
 nem singularis. i. operatur illud q̄d due singularitates diui
 sim prolate. sicut patet. ff. de lega. ij. l. qui concubinam. §. si sti
 chus. z. C. de impu. z. ali. substitutio. l. q̄uis. z. ff. si quis cau.
 l. si seruus. §. j. Idem.

¶ Imputari nō habet ei p̄ quē nō stat si non faciat q̄d per eum
 fuerat faciendum.

¶ Proprie p̄cedit istius regule intellectus in condi
 tione potestatiua que pendeat ex facto legata
 rij tantum vel heredis scripti vel alterius cui fue
 rat relictā. Nam si impediatur eam implere per
 casum nihilominus debetur relictum. quia non stat per eum
 quominus faciat quod per eum fuerat facienduz. vt. ff. de cō
 dition. institu. l. que sub conditione. §. quotiens. Item in ea
 que pendet ex facto illius cui ascribitur z. alterius si ipediāf̄
 per euz ex cuius facto p̄debat. S̄z si ipediāf̄ p̄ casuz i sua v̄l
 alterius p̄sona cōtingētē relictū nō debet. z. tamē nō stat per

eum quo min^o faciat qd p eū fuerat faciendum. vt. ff. de p di. z demō. l. in testamēto la. ij. z. l. ticio. §. si cū ante nuptias. z ideo melius pcedit in cōditioe vere ptatiua. i. q̄ pēdet ex scō illius tñ cui ascribit. Sz regule supradicte vident^r multa obstare. Pr̄io qz iure cauet q̄ si legatū mibi relinquat sub cōditioe que pēdet ex facto meo z alterius z ipedior p casuz in alterius persona cōtingētē legatū nō debet. vt. ff. de cōdi. z demō. l. in testō. z. §. p̄time dictū est. Item si relinq̄t mibi sub cōdi. si infra. x. dies ascendero capitolinuz z ipediar quo min^o ascēdam cōditio nō hētur p̄ ipta. lz dies qbus fui ipeditus nō p̄p̄tēnt. vt. ff. de cōdi. z demō. l. qbus diebus. Pr̄terea vt h̄ z alia p̄traria ad p̄t̄is regule materiā p̄t̄nētia soluant^r distinguedū videt^r. qz aut erat iplēdus modus aut iplēda cōditio. Pr̄io casu siue ipediar p̄ casum cōtingētē in p̄sonā meaz siue p̄tingētē in p̄sonā alterius pro ipta hēri d̄z. vt. ff. d̄ le. j. l. si fūd^o p̄ fideicō. §. iulian^o. z de le. ij. l. lici^o. §. q̄sq̄. Secūdo casu aut erat cōditio ptatiua aut erat casualis aut erat mixta. si ptatiua. aut pēdebat ex facto meo tñ. aut ex meo z alterius. si ex meo tñ. aut ipedior p̄ eū cuius intererat nō ipleri. aut ipedior p̄ casum aut p̄ quēdā tertiū. Pr̄io casu pro ipta d̄z hēri. vt. ff. eo. l. iure ci. z de v̄b. ob. l. in executiōibus. §. si. z de cōdi. z demō. l. iure ciuili. z q̄n̄ dies le. ce. l. si post diē. §. itē si qua. Secūdo casu idē qz p̄ ipta d̄z hēri si casu ipedior. vt. ff. de cōdi. insti. l. q̄ sub cōditioe. §. quotiēs. In tertio casu tenet ille q̄ ipediuit p̄ditionē ipleri. vt. ff. ad. l. aq̄. l. in deneratiuz. §. j. z de cōdi. z demō. l. quibus diebus. in p̄n. Sz si ex meo z alterius. aut ipedior p̄ me aut p̄ eum ex cuius scō pēdebat aut p̄ casu. Pr̄io casu nō hēbitur pro ipta. Secūdo p̄ ipta hētur. Tertio casu aut erat cōditio adiecta in fauore meū aut illius in cuius p̄sonā p̄tingit casus aut vtriusqz aut dubitatur. Pr̄io casu hētur pro ipta. Secūdo v̄z deficē. z iō nō habet p̄ ipta. Tertio q̄n̄ vtriusqz si ipediar p̄ casu i alteri p̄sonā p̄tingētē n̄ h̄ p̄ ipta. Quarto q̄n̄ dubitat p̄sumit i fauore illi^o cui aliqd erat sub p̄ditioe ascriptū. z iō casus in alterius p̄sonā p̄tingēs nocet vt p̄bat. C. de insti. z substi. q̄ sub p̄di. l. j. z. ff. de p di. z demō. l. ticio. §. ante nuptias. z. §. se. z l. in testamento z de alimentis legatis. l. scio in principio z. l. menia in p̄n. z de ali. le. l. gaio. §. j. z d̄ p di. z demō. l. illi^o. sed si erat casualis cōditio expectat^r euentus. licet enim ipediat^r impleri p̄ casuz nō hēbit p̄ ipta. vt. C. d̄ cadu. tol. l. j. §. sināt. z no. ff. de cōdi. z demō. in rubrica. si mixta dicēdū est q̄ mixta p̄sumit duobus modis. Nam i vno casu dicitur mixta que pēdet ex scō meo z ex casu. z in illa seruat idē qd in casuali. vt no. ff. de condi. z demō. in rubrica. Alio mō dicit mixta q̄ pēdet ex scō meo z alteri^o. z in illa qd iuris fuet vt dictuz est. §.

Idez.

Accessorizuz naturā sequi congruit p̄ncipalis.

Alia cui pcedit gratia z executores deni sicut nō finit gratia morte pcedētis. ita nec finit executor^o offiū qz accessorizū nām sequi p̄gruit p̄ncipalis. vt §. de offi. dele. si sup gratia li. vj. Et v̄z hec regula obtiere siue tractatur de p̄ncipali inducēdo siue tollendo siue cōfirmādo. d̄ inducēdo p̄bat in. d. c. si sup gratia. de tollēdo p̄bat. ff. de penu le. l. iij. z de pecul. le. l. j. ij. z. iij. z de fun. instru. z in stru. le. l. fundi. z de eo q̄ cer. lo. l. cētū capue. §. si. z. C. d̄ vsur. l. eos. z in regula iure ciuili cū p̄ncipal^o d̄ p̄fir. in p̄alle. c. si sup gratia. C. Ob̄stare tñ videt^r. ff. de eo q̄ cer. lo. l. centū capue. z. l. si. vbi accessorizū nām nō sequit^r p̄ncipalis. lz dic q̄ aut in accessorio repitur p̄uisio vel dispositio specialis aut nō. p̄mo casu habet locum contraria. secūdo h̄z locū regula z cōcordantie regulā cōfirmātes. Eodē modo respōderi potest ad. l. sicut fundum. de fundo instruc. z instru. le. Et rō est qz p̄uisio z dispositio specialis derogat illi q̄ virtute iuris vel significatione verboz intelligebatur inclusa vt de pac. cōuē. l. si. z de vul. z pupil. substi. l. cohēdi. §. qui patrem.

Idem.

Qui tacet cōsentire videtur.

Infallibiliter locum h̄z regula in illis qui cōtradi

cendo poterant impedire qd agebatur. vt. §. de accu. c. ij. lib. vj. Nam ibi poterant impedire ne ad inquisitionem procederetur in famia non procedente. z ideo si p̄sens fuit z tacuit z non impediuit consensisse videtur. z propterea frustra postea nititur infirmare. Idem in patre quo p̄sente filius creatur decurio. nam si non contradicit cōsentire videtur. vt. ff. ad municipa. l. quotiens. z de decuri. l. honores. §. pater. Idē in fideiussore a tutore nominato qui patitur nomen suum scribi in actis z non contradicit qd videtur cōsentire z per solemnem stipulationem se obligare. vt. ff. de fideiuf. tu. l. iij. §. vltimo. idem in eo qui se p̄sente rem suā patitur obligari z non contradicit qz cōsentire videt^r. vt. ff. d̄ pig. l. fideiussor. §. pater. Idē in ea filia qua p̄tē z nō p̄tradicante cū cām contradicēdi haberet pater experit^r de dote. qz cōsentire videtur ff. solu. ma. l. ij. §. voluntatem. Idem generaliter in quocunqz qui patitur alium experiri de iure ad se p̄t̄nēte vt patet p̄ plura exempla. vt. ff. de re iudi. l. sepe. C. Sed contra videt^r. ff. d̄ fur. l. qui vas. §. vetare. sed ibi contradicendo forte non poterat impedire. z ideo pro cōsentiente non habet. vt. ff. de le. ij. l. ticia. §. lucia. z. ff. de pig. ac. l. gaius. z ibi no. z in. l. p̄uale. sepe de re iudi. C. Pr̄terea contra regulam videtur aperte ff. de regu. iur. l. iure autem. z de arbi. l. si cuncti. vbi p̄sens nō videtur cōsentire lz contradicendo poterat impedire. lz dici potest q̄ aut agitur de p̄iudicio generando p̄senti z tacenti. aut alteri extra p̄sonā p̄sentis z tacentis. primo casu habet locū regula. secūdo contraria sicut patet per simile in p̄sona tutoris qui licet p̄sens sit his que cū pupillo aguntur nō videtur propterea cōsentire nec auctoritate p̄bere nisi expresse loquatur. ff. de auctori. tuto. l. j. in fi. z. l. ij. z. l. iij. Itē cōtraria videt^r regula que imediate subijcit. is q̄ tacet z cōsed solues vt ibi.

Idez.

Is qui tacet nō fatet. lz nec vtiqz negare videtur.

Uo dicit primo q̄ ille qui tacet nō videtur fateri. Secundo q̄ ille qui tacet nō videtur negare. ratio aut regule est q̄ tacere est mediū iter illa duo extrema. i. expressum cōsensuz z expressaz contradictionez. huius autem exemplum p̄p̄ie colligit^r. ff. de tribu. l. j. §. scientiam. nā vbi dominus expresse p̄sentit cōtractibus serui tenetur insolidum vt ibi. vbi contradicit tenetur de peculio z deducit q̄ sibi debetur. ff. de pecu. si quis suū. §. et. z. l. q̄ tiens. sed vbi tacet z non cōsentit nec cōtradicit z eo sciente p̄trahitur z eligitur qdā media via. qz tenet tributaria z cōcurrit vna cum alijs creditoribus. vt in p̄allega. l. j. §. scientiam. sed videtur hec regula directe cōtraria p̄cedētī. z ideo solent aliqui dicere maxime. ff. de procura. l. filius. §. inuitus quia vbi tractatur de aliquo obligando taciturnitas nō operatur cōsensuz. vt dicto. §. inuitus. z hoc fallit propter fauore publicuz in patre quo p̄sente z tacēte filius creat^r decurio vt. ff. ad municipa. l. ij. z de decurio. l. honores. §. finali. Item fallit fauore pupilli in fideiussore tutoris qui patitur nomen suum scribi. vt. ff. de fideiuf. tu. l. iij. §. vlti. Sed vbi agitur de aliquo p̄iudicio vel exceptione qui tacet cōsentire videtur. vt in regula p̄cedētī. C. qui mili. nō possunt. l. super seruis. de epif. z cle. auc. si seruus. z. ff. de pig. l. fideiuf. §. pater. tamē contra p̄dictā solutionez est. ff. de fur. l. q̄ vas. §. vetare. vbi tractatur de exceptione parāda. z tñ qui tacet p̄inde habetur ac si non cōsentiret. Itē ob. p̄ eundez moduz. ff. de le. ij. l. ticia. §. lucia. z de pign. actio. l. gaius. z ideo conuenientius circa secūdū articulū. i. vbi tractatur de exceptione parāda vel p̄iudicio dicendum est sicut cauet^r in ista regula iuris. si q̄ qui tacet nō videtur cōsentire nec etiam contradicē. qz tacere est mediū inter cōsensuz z contradictionem. sed aliquid quando illud mediū sumit effectum vnum extremozuz aliquid quando alterius. nam si contradicendo poterat ipedire. tūc tacere assimilāt^r p̄sensui. vt. d. l. fideiussor. §. pater. sed vbi contradicendo non poterat impedire tunc tacere assimilatur cōtradictioni. vt. l. gaius. z. l. ticia. §. lucia. z de re iudi. sepe. Et

ad hoc videtur
in d. l. iij. z
bal. iust. g
tur. da. p̄o
p̄ncipio

hec vera sunt ubi nō pprie inueniret effectum dispōnis me /
dij ita q̄ distinguat a dispōe cuiuslibet extremoz. Sed ubi ē
inuenire. tunc mediuz nō trahitur ad extrema. i. tacere nō tra
hitur ad cōsensum vel cōtradictionē. sed quadam via media
disponitur. vt p̄ in. d. l. j. §. scientiā. ff. de tribu. z hoc casu pro
prie intelligit̄ hec regula z eius exēpluz. **Idē.**

Inspicim⁹ i obscurj q̄ ē v̄simili⁹ v̄ q̄d plerūq; fieri p̄sueuit.

In hac regula cōtinet certitudo z declaratio ei⁹
q̄d est obscure. platurz q̄d p̄cipit̄ dupliciter. Nam
primo ex verisimilitudine. verbi gratia v̄do tibi li
brum p. x. z ego v̄ditor dico me cōsensisse de. x. li
bris turon. z tu emptor de. x. libris p̄sinozuz sensisse te dicit̄.
Dubitatur̄ de qua pecunia videat̄ actū. z d̄ q̄ primo inspicē de
bemus id q̄d est v̄similius. nā si libra valet. x. libras turon. ac
tum videat̄ verisimilit̄ de turonē. si. x. p̄sinoz. tunc videat̄ actū
d̄ p̄sinis. S; si cōis extimatio libze mediū teneat. ita q̄ nō
apparebat cui esset p̄ximior. tunc sequamur p̄suetudinez regi
onis. vt hic z. ff. e. l. semp in stipulationibus. z ad idē. ff. de re.
dub. l. j. z. l. vtrum. §. questū. z ad treb. l. quotiēs. Itē si lego
tibi. x. z nō appet de qua pecunia senserim inspicimus q̄d est
verisimilius z ex vicinitate scripturaruz p̄cedētū vel sequen
tium. vt. ff. de le. j. si seruus pluriuz. §. si. z de testa. l. hēdes pa
lam. §. sed z si notā. z de here. insti. l. qui nō militabat. §. lucio.
S; cōtra regulā videt̄. s. e. c. in obscuris. vbi dicit̄ q̄ in ob
scuris minimū est sequēduz. dicēdu est q̄ illa s̄m istā intel
ligitur. qz sequimur q̄d est minimū in obscuris. i. vbi q̄d est veri
simili⁹ nō appet vt ibi dixi. Q̄do igit̄ h; intellectū scriptura
ruz obscuritatē cōtinētium hic seruandus videtur. qz primo
sequimur voluntatē si de ea potest apparere. vt. ff. de condi. z
demō. l. pater in p̄n. z. §. p̄ditionē z verba. de reb. dub. l. in am
bigua. z C. de lib. p̄te. l. iij. In secundo sequimur id q̄d ē verifi
mile. vt hic. z. ff. eo. l. semp in stipulationibus. z de re. du. l. cū
in testamē. z de le. j. l. cum res. ij. r̄iso. Verisimilitudo aut̄ p̄ci
pitur aliquādo ex cōparatione rerum adinuicem vel ex com
paratione rei ad p̄ciuz. vt dictū ē supius in exēplo. z. ff. d̄ re.
du. l. j. z. l. vtruz. §. cum qdā. Aliquādo ex vicinitate scriptura
rum. vt. d. l. si seruus pluriū in fi. aliquādo ex dignitate p̄sona
rum. vt. ff. de aur. z ar. lega. l. ticia. §. scia. z de alimē. lega. l. cū
alimēta. aliquādo ex charitate z necessitate p̄sonaz. vt. d. l. si
seruus. §. finali. aliquādo ex consuetudine regionis. aliquan
do ex cōsuetudine loquentis. vt. d. l. si seruus pluriuz z hic in
fine isti⁹ regule. Tertio vbi verisimilius nō apparet recurrit̄
ad p̄p̄iā significatiōē verboruz. vt. ff. d̄ le. iij. l. nō aliter. Quar
to si verboruz significatiō nō est certa sequimur q̄d est minimū
vt. s. e. in obscuris. z de le. j. l. si ita scriptū. z. l. apud iul. §. scio.
z de le. iij. l. nūmis. z. l. qui cōcubinā. §. cū ita. Quinto si nō ap
paret qd sit minimū iudicat̄ nō valere. vt. ff. de testa. tu. l. duo
sunt ticij. z de reb. dub. l. si fuerit z. l. si quis de pluribus. z de
manumis. testa. l. cum ex pluribus. **Idem.**

Si quis succedit in ius alterius eo iure quo ille vti debebit.

Et de iure agēdi z d̄ iure excipiēdi loq̄r hec regu
la. z probat̄. ff. e. l. inuitus. §. plerūq; z i successore
vniuersali. p̄cedit per oia p̄p̄e tā actiue q̄z passiue.
Actiue qz ius agēdi q̄d cōpetebat defuncto. siue
erat reale siue p̄sonale siue mixtū siue in rez scriptū cōpetit
heredi passiue qz ius agēdi q̄d cōpetebat d̄ defunctuz cōpe
tit cōtra heredem. vt insti. de perpe. z tēpo. circa p̄n. Itē ius
excipiēdi q̄d cōpetebat defuncto cōpetit heredi. z ecōtra q̄d
cōpetebat cōtra defunctuz cōpetit contra heredez. z iō ad re
gule declarationem z eoz que dicta sunt p̄ regula exponen
da. Dicēduz est qz quidā dicunt̄ successores vniuersales. vt
heredes. bonozū possessores z ex trebel. successores. z isti ap
pellantur pprie successores iuris. qz i ius vniuersuz q̄d defū
ctus habuit succedunt. ff. de here. insti. l. quotiens. §. heredes
z colligitur de verbo. signi. l. nihil. Quidam v̄o dicuntur suc
cessores singulares. vt emptores singulariuz rerum z dona /

tarij z legatarij. z isti appellant̄ pprie successores in rez. qz
nō in ius vniuersuz sed in ius singulare succedūt. vt. ff. d̄ edē.
l. quedā. §. his autē. z de iureiur. l. et si in re. z quoz le. l. j. §. il
lud tenēdu. **H**is p̄missis dicēduz est qz ius agēdi q̄d
cōpetebat defuncto cōpetit vniuersali successori. z ecōtra q̄d
cōpetebat cōtra defunctuz cōpetit contra heredem vniuersa
lē successorē. Itē ius excipiēdi q̄d cōpetebat cōtra defūctū
cōtra heredem cōpetit. In singulari aut̄ successore dicēduz
est qz ius excipiēdi transit ip̄o iure in singulare successorē
vt. ff. de cōtrahē. emp. l. dolea. §. eū. z de iureiur. l. et si in rem
z de here. v̄. l. emptori. z de excep. rei ven. l. si. in p̄n. z de exce
prio. rei iudi. l. si a te. §. iul. z. l. si mater. §. itē iul. z de re. iur. l. in
uitus. §. plerūq;. Itē d̄ singulare successorē s̄l̄ ip̄o iure.
vt. ff. cōi diui. l. in hoc iudiciū. §. si inter socios z pro socio. l.
idem qz in fi. z de pig. l. si superatus in fi. z de excep. rei iudi. l.
exceptio. z hoc est intelligēdu de iure excipiēdi coherēte
rei. In iure aut̄ excipiēdi coherente p̄sone disti gūit̄ qz si suc
cessor singularis hēat tituluz lucratiuum v̄l quasi obstat sibi
exceptio q̄ obstat actori. sed si hēat titulum nō lucratiuum. tūc
nō obstat nisi vterē accessiōe ex p̄sona auctoris. vt. ff. d̄ exce.
l. si in re legatā. z de doli excep. l. apud celsuz. §. de auctoris.
§. si cū legitima. z. §. si q̄s at. z. §. auctoris. Ius aut̄ agēdi me
re p̄sonale nō trāsit ad singulare successorē sine cessiōe. vt. ff.
de pecul. l. q̄s ergo in fi. z vsufruc. quēad. caue. l. oēs autēz ca
sus. §. si heres. z de p̄hē. emp. l. q̄d sepe. §. si res. z de edi. e. l. sci
enduz. §. deinde z de pecu. le. l. peculio. de verbo. signi. l. sciē
du. §. vl. Itē nec contra successorē singulare. vt. ff. de edē.
l. quedā. §. is autē. z ad trebel. l. j. §. si heres. C. de ac. z ob. l. cū
ius p̄sonale i re scriptū trāseat i singulare successorē sine ces
sione. vt. ff. de aqua plu. arc. l. si tertius. §. si quis p̄us. z de it̄.
actuq; p̄iua. l. apparet. §. j. z. l. se. Itē cōtra singulare. vt. ff. d̄
aqua plu. ar. l. emptor. z. l. post v̄ditionē. z. l. apparet. §. j. z q̄
rum lega. l. j. §. aliud. Sed opponitur qz successor non v̄ratur
eodem iure quo v̄ratur ille in cuius locum succedit vt patet in
muliere que p̄uilegiata est in personali de dote. z tū h̄is ei⁹
extraneus nō v̄ratur eodē p̄uilegio. vt. C. de p̄uile. do. l. vnica
z q̄ po. in pi. ha. l. si. §. exceptis. Itē p̄ in extraneo herede ma
riti. vt. ff. so. ma. l. maritū. z. l. se. z de re iudi. l. sciendum. Sed
dic̄ qz aut id erat coherens p̄sone z in fauorē p̄sone inductū.
aut erat coherēs rei vel cāe. nā p̄rio casu regula nō procedit.
secūdo z tertio h; locuz simpliciter. vt. ff. e. l. p̄uilegiā. z. l. in
orationibus. z distinctū est plene. s. e. p̄uilegiū. Itē opponit̄
de ac. iuriaz q̄ successori ē vniuersali nō datur. vt. ff. d̄ iniur.
l. iniuriaruz. S; dic̄ qz aut actiōes sunt p̄dite ad vindictā aut
ad p̄secutiōē rei v̄l p̄ne. P̄rio casu nō trāseunt ad h̄des li
te nō p̄te. vt. i. d. l. iniuriaruz. z ad. l. fal. l. p̄ales. z d̄ colla. bo. l. cū
mācipia. §. emācipati. Secūdo trāseūt ad h̄des si p̄tinent rei p̄
secutiōē. Itē d̄ h̄des. vt. ff. d̄ ac. z ob. l. in honozarijs. s; si cō
tinēt p̄secutiōē p̄ne idē p̄ oia q̄stū ad h̄des actoris qz trā
seunt ad eos. vt isti. d̄ p̄pe. z tē. ac. §. s; h̄des. In h̄des aut̄
rei disti gūit̄. Nā si pena debet̄ ex p̄ctu trāsit ad h̄des. vt. ff.
de nau. fe. l. si. d̄. v̄. ob. l. ad diē. z no. ff. d̄ p̄ua. deli. l. j. in p̄n. Si
autē debet̄ ex delicto tūc nō trāsit d̄ h̄des nisi lite contest. cum
d̄liquēte. vt. ff. d̄ accu. l. ex iudicioz. §. si. z d̄ reg. iur. l. sciētī. z. l.
penalia. z. C. de deli. defū. in q̄stū z i q. h̄des p̄uēi. l. j. **Q**ue
ri at̄ possit an exceptio ex cōicatiōis q̄ obstat auctori possit op
poni singulari successori vt dōtario v̄l legatario v̄l p̄ptori. z
v̄ qz sic p̄ v̄ba gnālia hui⁹ regule. vt. ff. e. l. q̄ in ius. z. l. in h̄is
§. nō debeo. z. l. iuit⁹. §. plerūq;. ecōtra qz nō in. l. apud celsū
§. de auctoris. z. §. sicut legitia. **A**dhibi at̄ v̄ qz cū exceptio ex
cōicatiōis p̄sone cohēt z nō rei. qz aut successor singularis
h; titulū lucratiuū vel q̄si. z tūc obstat. aut h; titulū si lucrati
uum nec quasi. z tunc nō obstat. vt. d. l. apud celsuz. §. si q̄s at̄
ex cā legatī. z in. §. d̄ auctoris. z. §. sicut legitia. Itē q̄ri p̄t an
exceptio p̄p̄atōis q̄ obstat v̄ditori possit opponi emptori.
Et q̄onem hanc mouent glo. iuris ci. ff. de p̄cur. si q̄s in re suā
sed non determināt. Et ideo prima facie videtur dicēduz qz
nō possit opponi cuz nō hēat tituluz nō lucratiuū. vt. d. §. d̄ au
ctoris. z. §. sicut legitia. **E**cōtra v̄ qz possit opponi. vt. ff. de
excep. rei v̄dē. l. si. z cōi di. l. in hoc iudiciū. z. §. si iter socios

et pro socio. l. idem q. §. sed sane. **C**ibi autem videtur quod possit opponi. quod omnis exceptio coherens rei que poterat opponi venditori potest opponi et emptori ut. d. l. si. ff. de excepti. rei ven. et. d. l. in hoc iudicium. et. l. idem q. **Q**uod autem exceptio compensationis rei cohereat sic ostenditur. iure cauetur quod exceptio nes persone coherentes non competunt fideiussoribus ex persona rei sed coherentes rei competunt. ff. de excep. l. exceptioes que persone in pn. et. §. rei vero. sed exceptio compensationis ex persona rei datur fideiussori. ut. ff. de compensa. l. si qd. ergo sequitur quod rei cohereat et propterea possit emptori opponi.

Idem.

Presumitur ignorantia ubi scientia non probatur.

Item hec regula generaliter loquatur restringenda est tamen ad ignorantiam facti ut patet per exempla. **P**rimo exemplum poni potest in curatore qui presumitur se ignorasse tutorem datum. ut. ff. de admini. tu. l. hec aut. **S**ecundum patet quod presumitur defunctum ignorasse rem quam legauit esse alienam vel obligatam. ut. ff. de proba. l. verius. **I**tem in domino cuius seruus militiam suscepit quod presumitur ignorasse ut. C. qui mili. non pos. l. super seruis. que exempla omnia pertinent ad ignorantiam facti. **I**n iure autem non presumitur ignorantia nec etiam tolleratur. ut. C. de iur. et. fac. igno. §. constitutiones. et. de leg. l. leges sacratissime. et. ff. ad. l. cor. de fal. l. diu. circa pn. et. §. e. ignorantia. **S**ed opponitur et videtur quod presumitur scientia et in facto. quod si defunctus sciuit rem alienam et heres presumitur scire rem alienam. ut. ff. de dicit. et. tempo. pre. l. cum heres. et. de publi. l. si ego. §. paratus. sed ibi precessit scientia rei aliene in persona defuncti que continuata videtur in persona heredis cum persona defuncti representet in auct. de iure iur. a mo. prest. **S**ed contra hoc est aperte. §. e. c. cu. §. q. et. ff. e. qui in alterius. sed dicas quod aut heres contendit per allegationem ignorantie lucrum captare aut danum vitare. **P**rimo casu presumitur scientia defuncti continuata in persona heredis. ut. d. l. cum heres. et. d. §. paratus. **S**ecundo non presumitur. ut. §. e. c. cum q. et. ff. eo. q. in alterius. **A**ltio distingui posset. aut allegatur ignorantia facti aut iuris. **E**t si facti. aut proprii aut alieni. **E**t si proprii. aut proximi aut dudum remori. si alieni aut dudum extranei. aut defuncti in cuius locum succedit. **E**t si defuncti. aut certat de danum vitando aut de lucro captando. et si de lucro cap. aut potuit potiores consulere. aut non ut plene distinxit. §. e. c. ignorantia.

Idem.

Locupletari non debet aliquis cum alterius iniuria vel iactura.

Erba istius regule ponuntur disiunctiue. et ideo sufficit interuenire alterius de disunctis ut impediat locupletatio. quod natura disiunctiue ita se habet quod non requirit utrumque. sed sufficit alterius. ut. ff. de pdi. et. de. l. cum pupillus. §. disiunctiue. §. ff. e. iure nae verba ponunt copulatiue. et ideo requirit omnia copulata concurrere seu simul vera esse. ff. de codi. in fi. l. si heredi plures. et. de ver. ob. l. si q. ita. **D**uo ergo dicitur hanc regule. **P**rimum est quod aliquis non debet locupletari cum alterius iniuria. **S**ecundum est quod aliquis non debet locupletari cum alterius iactura siue danum. **E**xempla vero huius regule plana sunt. si. n. presbyter vel aliquis clericus mortis iustitiam bona eiusdem debet pertinere ad ecclesiam exceptis rebus que censibus vel iuri patronatus vel alij iuri erant ascripte. in illis. n. non succedit ecclesia quod locupletaretur cum alterius iniuria quod esse non debet. ut. C. de epis. et. cle. l. si q. presbyter. **I**tem in pupillo qui vendit rem suam sine tutore auctore et precium recepit. nam si recuperat rem non debet lucrari precium cum iniuria emptoris. et ideo quatenus locupletior apparet restituere tenetur. ut. C. de vsucap. pro emptore. l. vi. et. idem dici potest in ecclesia que tenetur ad restitutionem precij quatenus locupletior apparet facta cum ecclesia pupillo assimilem. ut. C. de epis. et. cle. l. orphanotrophos. et. ad predictorum confirmationem accedunt. ff. de insti. l. si quis mancipius. §. p. culus. et. de pdi. et. de. l. n. in fi. et. l. nae hec nam cum multis similibus. **S**ed regulam videtur id quod de vsucap. et. prescriptioe tractatur iure canonico et civili. cum enim hec equitas et ille rigor scripti reperiantur hec equitas debet preferri et effectum vsucapiois et prescriptiois impediri. ut. C. de

iudi. l. placuit. sed ad hoc plene responsum est. §. eo. possessor. et ideo responsioe vltiori non indiget. **I**tem solet opponi de expensis in re aliena mala fide factis que cedunt lucro domini cum danum impeditis ut. ff. ad. l. aq. l. si seruus. §. si oliua. ij. rñ. et. de doli exce. paulus. **S**ed dicendum est quod ibi non est iniuria impeditis cum iniuria non fiat volenti. ut. §. e. c. sciendi. et. ff. de iniur. l. i. §. vsq. adeo. **I**tem nec danum cum danum quod quis culpa sua sentit sentire non videtur. ut. ff. e. l. danum. **P**roterea si danum esset. is qui impedit vult esse in culpa scienter impediendo in rem alienam quasi in suam. ut. ff. e. l. culpa. §. e. c. non est sine culpa. et ideo cum impeditis culpa preponderat. sequitur quod eius conditio deterior esse debeat. ut. ff. ad. l. aquil. l. item si obstetrix. **I**tem vult obstare regule. quod qui non opponit exceptionem non numerat pecuniam intra quinquaginta dies obligatur cum effectu. ut. C. de non nu. pe. l. in octibus. et. l. si ex cautione. et. insti. de lit. obliga. ergo aduersarius locupletatur cum iactura et iniuria non opponentis. **S**ed de iure civili videtur quod cum fiat legum auctoritate non videtur iniuria fieri. sed negari non potest quod non fiat cum danum non veritate inspecta. et ideo si is qui confessionem recipit sciat se non numerasse dicerem quod de equitate canonica exceptio non numerate pecunie non excluderet biennio cum malefidei possessor villo tempore non prescribat. ut. §. e. l. possessor. **I**dem.

In penis benignior est interpretatio facienda.

Item constat aliquem commisisse vim. nam si ignorat utrumque cum armis vel sine armis interpretatur benignius reus fecisse violentiam sine armis ut per hoc minus puniatur. ut. ff. de pe. l. si pes. et. l. pe. **I**tem si constat tutorem suspectum fuisse et ob suspicionem remotum si ignoramus. ut. propter dolum vel propter culpam benignius interpretatur ut propter culpam remotus intelligatur. et propterea non sit infamis. ut. ff. de suspic. tuto. l. hec. §. quod ergo. **S**ed obstare videtur regule. ff. de his qui no. in fa. l. ij. §. exercitium. ubi non interpretatur in partem que penam restringat. sed in illam que ampliat. sed ad hoc responsum est. §. e. c. odia. **I**tem opponitur quod si vulnero aliquem non occidam presumitur in dubio quod habui animus occidendi si frimum non probatur. C. de iniur. l. si non conuicij. ergo non interpretatur in benigniore parte. id est ea que inducat evitacionem pene. **I**tem si certum est plures fuisse in deliquendo actu. nec appetit eos deliquerit non interpretatur in parte benigniorem quod dicimus omnes puniri debere. ut. ff. ad. l. aq. l. item meilla. §. sed si plures. et. no. ad. l. cor. de sic. l. si in rixa. C. ad. l. iul. de vi. l. quoniam multa facinora. ergo vult regule falsa. **S**ed distinguendum est sicut plene distinctum fuit. §. e. c. in obscuris. quod si incertum est utrum delictum fuerit commissum. regule locum habet. quod interpretatur minus commissum. et propterea minorem penam imponendam. ut. d. l. si preses. et. l. pe. sed ubi certum est delictum et certa delicti qualitas. animus vero delinquentis incertus. **I**tem ubi certum delictum et certa qualitas sed incerta persona regule locum non habet ut latius est ostensum. §. e. c. in obscuris. **I**dem.

Actus legitimi conditione non recipiunt neque diem.

Item actus legitimi omnes quecumque iuris scripti parte inuenti. iuris autem scripti partes sunt. vij. v. lex plebiscita. senatusconsulta. decreta principum responsa prudentium. et magistratum edicta. ut instituta de iure naturali. §. constat. ff. de insti. et. iure. l. ius aucte. **E**xemplum autem regule probabiliter poni potest in electionibus et postulacionibus que sunt legitimi actus. et ideo neque electio neque postulatio potest sub conditione fieri et si fiat pro non facta habetur. ut. §. de elec. c. in electionibus li. vi. **I**tem in datioe tutoris a iudice facta que non recipit conditionem expressam. et si adijciat redditu dationem inutilem. ff. de tutel. l. muto. §. si sub conditione. **I**tem in emancipatione quia si dico emancipo filium meum sub conditione si imperator in italiam venerit vel si dominus noster de urbe recedat. emancipatio nulla est. **I**tem in aditione hereditatis. quod si dico adeo hereditate sub conditione si navis ex asia veniet aditio nulla est. ut. ff. de acq. here. l. eum. §. vi. **I**tem in tutiois auctoritate. quod si dicat tutor presto auctoritate pupillo si ticius ascende

derit capitulum auctoritatis impensio nulla est. vt. ff. de au-
cto. tu. l. 1. et si conditionalis. et probant per ordinem ista omnia. ff.
e. l. actus legitimi. vbi dicitur eadem regula poni. Sed si hec regu-
la vera est quod actus legitimi conditionem non recipiat. ergo em-
ptio et venditio que est actus legitimus non recipit conditionem
quod falsum est. vt. insti. de pben. emp. §. emptio. ff. de in diez ad
iecto. l. ij. et de peri. et com. rei vendi. l. necessario et pro empto-
re. l. ij. §. si sub conditione. Item locatio et conductio est actus le-
gitimus. ergo non recipit conditionem. Item societas mandatum
stipulatio et ceteri contractus sunt actus legitimi. ergo non re-
cipiunt conditionem vel diem quod tamen falsum est vt per
infinita iura probatur. Item heredis institutio est legitimus
actus. ergo non recipit conditionem quod tamen est falsum. Item
non recipit diem certam. vt. ff. de here. insti. l. hereditas. et insti-
tu. de here. insti. §. heres in diem. tamen bene recipit conditio-
nem et diem incertam. vt. ff. de here. insti. l. si quis instituitur. et
l. sub conditione. et l. qui filio. et C. de here. insti. extraneum. ra-
tio autem quare recipiat conditionem et diem incertum est ap-
ta. quod illud quod non recipit diuisionem in partes in se nec re-
cipit diuisionem in partes temporum et e contra. vt. ff. de testa-
mi. l. mihi. et ita heredem. §. et quod diximus. et de usufructu. l. usufructum
ab initio. Sed institutio heredis non recipit diuisi-
onem in se. quia non potest aliquis pro parte testatus decede-
re. Immo causa testati trahit ad se causam intestati. vt. ff. e.
lius nostrum. et ideo si testatur pro certa temporis parte isti-
tutio temporis valet etiam pro toto tempore. et limitatio tem-
poris habetur pro non adiecta. vt. d. l. hereditas. §. in diem. sed
vbi testatur sub conditione vel in diem incertam euentus co-
ditionis et diei incerte que conditioni assimilatur. trahitur ad
tempus retro. vt. ff. de testa. mili. l. quod dicitur. et ideo non vi-
detur pro parte intestatus. sed existere conditione videtur in
totum testatus ea deficiente in totum intestatus. videtur ergo
quod istud. c. corrigat omnes. l. et canones in quibus cauetur in
legitimis actibus posse adijci conditio. et dies. Sed dicendum
videtur quod proptum est et expedit iura iuribus concordare. vt
§. de elec. c. cum expediat. l. vj. C. de inoffi. do. l. vnica. et quod iu-
rium correctiones in dubio sunt euitande. vt. d. c. cum expedit
et in auc. q. mo. na. effi. sui. §. tribus. et quod non est verisimile roma-
num pontificem qui iura tue huiusmodi breuitate verborum
totam observationem iuris alias multis vigilijs cogitata vel
le euertere. C. de inoffi. testa. l. si quando. et quod hec generalitas
restringenda sit ad casus enumeratos vt habet in tex. et in gl.
ff. e. l. actus legitimi. Et verba istius regule debent exponi ac-
tus legitimi. scilicet quidam sicut et ibi proprie in verbis tex. inuirtur
et per gl. exponitur. et propterea generalis regula remanet in
contrarium. scilicet quod omnes legitimi actus diem recipiunt et con-
ditionem. vt. insti. de ver. ob. §. oes. et C. de iur. emphi. l. j. sed fal-
lit in quibusdam et in illis loquitur regula nisi diceret quod hec
regula corrigat ea iura que dicta sunt in legitimis actibus pos-
se adijci conditionem vel diem quod imaginationi mentis mee non
applicatur.

Idem.

Semel deo dicatum non est ad humanos usus transferendum ulterius.

Templum istius regule pro quolibet. quod quod semel fa-
ctum est sacrum. et consequenter diuino cultui dedi-
catum non debet ulterius transferri ad usus hominum
vbi si edes sacra in aliquo loco licite. i. iuris solem-
nitate seruata edificauit. Item edificium diruatur locus remanet
sacer nec debet ad usus hominum conuertere. vt. ff. de re. di. l. in
tantum. §. sacre. et de contrahen. emp. l. edes sacre. et insti. de re.
di. §. sacer. Sed videtur ob stare. ff. de ver. ob. l. continuus. §. pe.
Dicendum est quod hic considerauit iuris possibilitatem ibi vo-
summi pontificis potestatem qui potest sacrum ad prophanum redu-
cere. quod tamen vnius solius potestate subijci impossibile de iure
reputatur. ff. de le. j. l. apud iul. §. si.

Idem.

Non prestat impedimentum quod de iure non sortitur effectum.

Canonici nominauerunt scienter indignum et ele-

ctio effectum non habuit non priuantur iure eligendi. quod non prestat
impedimentum et c. vt. §. d. elec. c. perpetue. et c. si compromissa-
rius. l. vj. et de coel. pben. c. non captade. Sed contra videtur in
e. ti. c. quod quod. l. vj. vbi eligentes scienter indignum priuantur iure
eligendi. sed dicendum est quod illud. c. quod quod trahitur ad intel-
ctum illius. c. perpetue sanctionis. vj. quod si nominates indignum
adeo presterint quod ex vocibus eorum cois electio subsequatur. tunc
priuantur iure eligendi. vt. c. quod quod. alio non priuantur vt. c. perpetue.
Item potest poni exemplum si testator leget mihi vnum de suis
que elegeri. et ego elegeri et electio non habet effectum ius eligendi
non est presumptum. et ideo non prestat impedimentum volenti iterum eli-
gere. ff. de op. le. l. ij. et l. iij. et l. iij. alio si electio sortiret de iure effe-
ctum presumptum esset ius eligendi. nec liceret ulterius variare.
vt. e. ti. l. apud. et de le. ij. l. statuliberum. §. si. cum multis simi-
libus. Item ponitur exemplum. Donamus quod legatum relin-
quit pupillo sub conditione si contraheret matrimonium. nam si prohibet
infra pupillarem etatem non sortitur de iure effectum. et ideo non pre-
stat impedimentum. facta. n. legitime etatis poterit prohibere et
conditionem prohibendo implere. ff. quod di. le. ce. l. quod pupille et c. co-
di. et de. l. hec conditio. Item contra videtur quod iure cauetur quod si testator re-
liquit legatum primo capaci et postea reliquit animo adimendi
primo reliquit secundo non capaci. quod non sortitur effectum in per-
sona secundi. tamen prestat impedimentum primo quod impedit pete-
re legatum. ff. de le. j. l. plane in pri. et de adi. le. l. legatum. §. pro
et l. licet. §. minor. sed dicendum est quod legatum in tacita volu-
tate adimunt. ff. de adi. le. l. iij. §. si. et l. ex parte. et de his qui. vt i-
dig. l. si inimicitias. Cum ergo appareat per translationem factam
in secundum testatorem voluisse tacite adempto primo adi-
mere. illa tacita prima ademptio sortitur de iure effectum vt di-
ctum est. et ideo prestat impedimentum.

Idem.

Qui licet quod est plus licet utique quod est minus.

Item patri occidere adulterum cum filia prohibetur
sum. et ideo licebit quod est minus. i. adulterum cum filia
proprehensum pro melius afficere. vt. hic et ff. de adul-
ter. nec in ea. §. ius occidendi. Item potest facere iudex
quod est plus. i. iuramentum in litem deferre actori. et ideo debet pos-
se quod est minus. i. taxationem iurisiur. adijcere. vt. ff. de in lit.
iur. l. videamus. §. pe. Item maius est condere testamentum quam
mortis causa donare quod pro. quod filius. potest mortis causa donare pa-
tre consentiente. vt. ff. de dona. ca. mor. l. tam his. §. j. tamen testari
non potest etiam patre consentiente. vt. ff. de testa. l. q. in parte. Si
ergo licet filio militi condere testam. de castrensi pec. multo for-
tius licere debet mortis causa donare. vt. ff. de dona. l. filius. §.
vl. C. Sed contra regulam solet opponi de pluribus. Primo ob-
pseide qui habet ius gladij quod est maius. vt. ff. de offi. p. si. l. illi
cital. §. qui vniuersas. et non deponat quod est minus. vt. de le. iij.
l. j. §. his quibus et de iniusto testa. l. si quis exheredato. §. eius.
sed illud quando non habet insulas sue iurisdictioni subiectas. alio
secus videtur. ff. de interdi. et rele. l. relegato. circa pri. et no.
in. l. inf. penas. eo. ti. et ideo hoc oppositio non facit ad rem licet quod
dam aliter dicant. C. Item oppo. C. de pre. curi. l. si. vbi curia
lis potest donare pro dia sed non vendere cum maius sit et difficili-
us permissum donare quam vendere. C. de p. cti. iudi. l. j. sed illud
ideo contingit. quod verisimilius est quod facilius venderet quam do-
naret ad hoc vt precium ex venditione deductum deponeret
et ideo facilius inhibetur venditio quam donatio. quod in donatioe
cessat ratio prohibitionis que ad venditionem proprie pertine-
ret. Item oppo. de le. in cause. ff. de p. cura. vbi licet renouare
procuratorem in totum et non in partem. Item. ff. de admi. tu.
l. cum queritur. et de vsur. l. gaius. vbi licet nomina contracta
in totum approbare vel reprobare sed non partem. sed in il-
lis omnibus diuersa habentur vnius loco ratione connexita-
tis officij. et ideo non est in eis licitum variare sicut nec circa
eadem rem. vt. ff. de dam. ifec. l. pretor. §. vnde queritur. et de
terminatum est. §. eo. c. mutare. C. Item opponi solet. ff. de
peri. et com. rei ven. l. j. §. licet. et de pluribus alijs que notantur
et rationabiliter solvantur. ff. eo. l. non debet. et ideo hic repe-
tere cum sint rationabiliter scripta esset potius transcribere

¶ notare et propterea superuacuum. *By.*

Idem.

¶ Qui prior est tempore potior est in iure.

In primo ipetravit in ecclesia Bon. alius secundo. et secundus primo litteras presentaverit. primus dicit esse potior. quia prior est tempore ipetrationis potior est in iure beneficii consequendi. ut. s. de rescriptis. c. tibi q. gratiam. li. vi. Si vero. e. ti. d. rescrip. c. si p. te. c. duobus ubi is q. scdo ipetravit pferit priori. s. dicendum ubi q. aut utraq. ipetratio est simplex. aut alia simplex et alia sub pditione. v. si ad id episcopi et capituli consensus accederet. Primo casu. aut appet de ordine ipetrationis. aut no. Si appet pferit ille q. pmo ipetravit ut palle. c. sed si de ordine no. apparet tunc subditig. quia aut mandavit vni prouideri et alteri canonicatu concessit. aut canonicatu concessit utriq. aut neutri. Primo casu pferitur is cui canonicatu concessit. secundo pferit is q. primo litteras ipetravit. si ambo simul i. presentado pcurrunt ille pferit que eligere voluerit illi v. maior p. illoz ad quos spectat canonicatu receptio et pbendaz collatio ut in. c. duobus. Si si pma ipetratio pditionalis sit. scda simplex. si fiat an. existentia pditionis p. scda simplex pferit ut dicto. c. si p. te. sed v. q. existere pditione p. me pditional. deat pferri q. si existetia pditionis trahat ad tps pcessiois. ut. ff. q. po. i. pigno. ha. l. potior. et d. pericu. et co. rei. v. l. q. si p. edete. Quidam dicunt q. c. si p. te. sit p. ius coe. q. d. nihil e. Immo dicendum e. q. ille leges loquunt et intelligi debent ubi no. erat i. p. tate p. hentis. primo sub pditione. scdo vo. pure p. ctuz pditionale reuocare. In pposito at sumus potifex poterat pditionale reuocare et io. m. fo. potuit p. secuda pura d. rogare ut. s. e. c. l. 3. et p. 3. ff. q. po. in pig. ha. l. j. et l. q. balncu. in prin. et s. j. et l. potior in pn. Et p. 3. i. albo decurionu et psu. lu. na. q. pot. e. tpe potior e. i. iurie ferendaz sniaz et faciendaz electionu ceteris pib. ut. ff. de albo scrib. l. j. et l. j. et l. j. C. d. psu. l. j. et l. j. It. poni posset ex. eplu. regule i. creditorib. q. bus res sunt obligate na. q. prior e. tpe et c. ff. q. po. i. pig. hab. l. potior. et l. creditor. et C. q. po. l. si fundu. sed ad hoc v. obstare. ff. d. pri. cre. l. p. uilegia. ubi no. ex pte s. ex ca. extimat. q. re. distinguendu e. plen. Aut oes creditores p. t. dunt p. uilegiu. reale. aut per soale oes. aut q. da. reale. et q. da. psonale. aut q. dam psonale. alij nullu. Primo casu q. n. oes p. tendunt reale. aut conuetionale oes. aut oes p. to. i. u. aut q. da. p. to. i. u. et q. da. p. u. e. t. o. e. l. e. et si oes p. u. e. t. o. e. l. e. vel quasi. aut oes exp. s. s. u. aut oes tacitu. aut q. da. z exp. s. s. u. et q. da. tacitu. et si oes exp. s. s. u. aut eiusde. t. p. is aut diuersoz. si eiusde. z t. p. is. si q. d. e. simul et eode. actu utriq. sit obligatu. res. admittit vnusq. q. p. pte dimidia si sepatiz nec appareat cui pmo. p. ex. neu. z possessor. potior erit p. ditio possessoris. ut. l. si fundu. s. si duo. ff. d. pig. si diuersoz et notadu. regula et instatia a regula. regula e. q. potior et c. ff. d. q. po. in pig. ha. l. potior et c. e. ti. q. po. l. si funduz. istatia e. iuenire in mutuante in refectione ut in auc. d. equali. do. s. his p. sequens col. vij. et ff. q. po. in pig. ha. l. infduz. It. in negate se posside. q. postea conuetis p. t. d. i. t. hypotheca. ut. C. q. po. i. pig. ha. auc. ite. possessor. It. fallit in eo cui. pecunia res emit et exp. s. s. u. obligat. ut. C. q. po. in pigno. ha. l. lic. It. fallit in muliere q. pferit priorib. habetib. tacita ut. C. q. po. in pig. habea. l. assiduis. It. fallit in eo cui. pecunia milita. emit. ut. C. de pig. l. si. et auc. q. optinet. ite. in habete hypotheca. ex instrumeto puato manu triu. testiu. si gnato. ut si agat aduersus eu. q. no. h. z instrum. sile. vel publicuz. ut. C. q. po. in pig. ha. l. scripturas. It. fallit i. fisco. agete. ex ca. pncipali ut. C. in qb. cais pig. v. l. hypotheca. s. h. i. l. satis. It. in agete. funeraria. ut. l. at. siqs. s. si colon. ff. d. reli. et s. u. p. t. fu. et l. ip. esa. et ibi no. It. i. vedete. pign. p. to. i. u. et habete. caz. simi. lez. q. no. pferit s. z. cu. z. posteriore. p. currit ut. l. is. cui. s. q. prior. ff. ut in pos. le. si oes tacitu. z simi. l. dic. referre. eiusde. z t. p. is. vel diuersoz. et si eiusde. z no. referre. eode. z v. l. diuersis. titulis si no. apparet cui. p. io. na. sp. inter se. melior. erit. p. ditio. possidentis. p. extraneu. occupatez. et si oes simul. ad agedu. z p. currun. ad mittunt vnusq. q. p. pte. ut. ff. d. sal. interdi. l. j. s. si colon. et l. si. et ff. d. pigno. l. si debitor. si diuersoz. t. e. p. o. z. t. u. c. q. potior. et c. ut. hic. et ff. q. po. in pig. ha. l. insula. cum. s. i. l. b. si q. da. exp. s. s. u. z q. da. z tacitu. aut eiusdem. t. p. is. aut diuersoz. Et si diuersoz.

aut pcedit tacita et sequitur expressa. aut pcedit expressa et sequitur tacita. Si pcedit tacita et sequitur expressa pferit tacita et si fisco. ut. C. re. alie. ger. l. j. et l. j. et l. j. gl. circa fisco. dubitet. ff. q. po. in pig. ha. l. si pignus. si pcedit expressa et sequitur tacita certuz e. p. ferri exp. s. s. u. ut. ff. q. po. in pig. ha. l. ticius in pn. et s. negocia. z. toz. et C. eo. l. si fundu. et de remis. pig. l. si ignozate. Si eiusde. z t. p. is. v. i. d. e. q. d. e. q. n. uterq. pferit tacita vel uterq. exp. s. s. u. eiusde. t. p. is. q. z. tacita et exp. s. s. u. parib. passib. ambulat ut ex p. dict. apparet. q. z. mutuas in refectione pferit hnti exp. s. s. u. sicut hnti tacita. Preterea illud est spale cui. p. riu. e. gnale. ut in auc. de si. alie. s. ut aut lex. s. spale est in muliere q. pferit hntibus tacita t. m. et sic in eo casu spali fortior e. exp. s. s. u. q. z. tacita. ergo alias regularit pares sunt. Si oes p. to. i. u. at sunt oes eiusde. tituli. aut oes ex p. ctu. aut oes ex ca. legati. vel oes ex ca. dani. infecti et tunc no. pot. puenire ex tpe. ut. ff. de da. infec. l. si finita. s. si plures. et s. iul. et l. p. to. i. u. s. et rei. et C. de bonis auc. iu. pos. l. v. l. ti. et ff. de bonis auc. iudi. pos. l. cu. vn. et ff. ut in pos. le. l. is. cui. s. q. prior. aut diuersoz. et tunc q. prior est tpe. potior est in iure ut. C. q. po. in pig. ha. l. si decreto et d. l. is. cui. s. post q. rei. si q. da. p. to. i. u. et q. da. p. u. e. t. i. o. n. a. l. e. tunc q. prior est tpe. et c. ut. ff. q. po. in pig. ha. l. sed et iure. C. ut in pos. lega. l. si post q. Se. cudo casu q. n. oes p. s. o. n. a. l. e. aut sunt eiusde. tituli. aut diuersoz. si eiusde. regularit p. currun. no. inspecta p. rioritate v. l. p. o. s. t. e. r. i. o. r. i. t. a. t. e. t. p. i. s. ut. ff. de pri. credi. l. si p. uilegia. i. j. et l. d. pen. l. si ho. iem. s. quotiens. fallit in duabus donibus ab eade. substantia debitis in quibus qui prior est in tpe. potior est in iure C. qui pot. in pig. hab. l. assiduis. s. si. It. fallit in fisco. ff. de p. ui. cre. l. q. q. s. Si diuersoz. si q. d. e. s. u. t. p. a. r. i. a. p. uilegia. p. currun. si disparia magis p. uilegiati p. referunt ut. d. l. p. uilegia. j. et l. ff. d. pri. cre. l. si v. t. r. i. s. in bo. is. In tertio casu q. n. q. da. reale et q. da. p. s. o. n. a. l. e. reale pferit. ut in l. eos. C. q. po. in pig. ha. et ff. d. pac. l. rescriptu. circa prin. In quarto casu q. n. q. da. p. s. o. n. a. l. e. alij nul. l. u. z p. s. e. r. u. n. t. p. r. i. uilegiati. ut. ff. q. cu. eo. l. sed an. hic. et de pecu. lio. l. ex facto. s. si. et de p. u. i. cre. l. j. et l. ventri. s. ratio. et de cel. bono. l. j. et l. j. In q. n. to. q. n. oes nullu. aut agit ad datione. qua. titatis vel speciei vel generis. aut ad factuz. Primo casu aut erat bona possessa p. creditores. et tunc oium est equa p. ditio. v. l. si vni soluat reuocat p. rata p. alios. ut. ff. que i. frau. credi. l. qui aut. s. sciendu. et l. ait. p. to. i. u. s. si d. bitore. in si. Si vo. si erat possessa per creditores si debitor soluit. aut soluit auctoritate iudicis intercedente. aut spote. aut iustus. Primo casu q. n. soluit iudicis auctoritate. tunc no. e. locus reuocati. ut. ff. que i. frau. cre. l. q. aut. s. apud labeone. Secdo casu q. n. soluit spote. si ue. volens. et tunc aut oes creditores parit. istabunt. et tunc si vni gratificatus soluat reuocat p. rata p. alios. ut. ff. q. in frau. cre. di. l. pupillus. Si vo. oes instabat et vni soluat. aut soluit a. de. bitore. spote. aut extorqueat ab initio. si soluit spote. si reuocat p. alios. ut. pal. l. pupillus. et d. l. q. aut. s. sciendu. ff. q. in frau. cre. nisi mora erat piculu. allatura. ut q. z. debitor. cu. z. pecunia fugiebat nec haberi poterat inde copia. ut in l. ait. p. to. i. u. s. si d. bitore. ff. q. in frau. credi. si extorsit iudicis auctoritate si reuocat. ut. ff. que in frau. cre. l. q. aut. s. apud labeonem. si agat ad factu. aut petis et in codenatione deducit factu. et tunc si simul creditores p. currun. pferit q. pmo. p. x. ut. ff. locati. l. in opis. Sed si in p. demnatione. deducitur interesse. id. e. z. suatur q. d. dictuz. est seruari debere q. n. agit ad quantitate. ut. d. l. in opis. et de ver. ob. l. stipulationes no. diuiduntur. s. celsus.

¶ Qui sentit onus sentire dicit et comodum et econtra.

¶ Sicut post venditionem perfecta omne comodum accedens rei vendite pertinet ad emptorem. ita et omne incommodum accedens dicitur ut. C. d. pi. et como. rei ven. l. post perfecta. ff. eo. l. id. q. d. p. It. sicut diminuta parte habet scripti p. ta. diminuit et legatoz. on. ita aucta parte scripti habetis p. tab. auget et legatoz. onus. ut. ff. d. vulg. et pu. sub. et optinet ista quando circa idem est comodum et incommodum et p. oia par. ro. et p. sone. suscipientis comodum et in comodum habilitas. et h. patet p. ex. epla. insti. de p. hen. emp. s. cu. z. aut. et de leg. pa. tu. et ff. d. leg. j. l. si ex toto et de leg. iij. l. si. et d. vul. et pu. sub. et si p. ta. et C. de cadu. tol. l. j. s. p. scdo. et de fur. l. manifestissi.

mi. §. 3. cū in scba. ¶ Sz ubi nō ē p oia vtriusq; par rō reglā
nō pcedit vt est videre in. l. si qd aliena negocia gerens. ff. de
neg. ge. z ibi no. z de p. cu. l. q. p. p. r. a. §. p. curatoz. Itē in casib⁹
alijs no. in. l. si qd nega. z. ff. de neg. ge. z in. l. si qd putās. §. j.
cōi di. z p socio. l. sed z locius. §. si absenti. ¶ Itē si nō est ea
dez plone p dicitio vel abilitas circa vtrūq; suscipiendum vt si
agnata pximior est mulier cū tracrā de deferēdo onere tute
le. nā ipsa succedit in cōmodū. i. in hereditatē. z tñ nō tenet su
bire tutele onus imo deferē ad agnatū masculuz in gradu z re
motiorē. vt in sti. de leg. pa. tu. §. si. ff. de leg. tute. l. i. §. inter duz
cū illō gnāle qd hic colligif z in. l. alleg. s. disciplinā p riorz ea
de eē nō vī pcedē. imo in gnē vī p riorz qz cū de vno p riorz pre
dicat affirmatio. de altero p dicitat negatio qd est ei⁹ oppositū
vī qd idē ē si de vno disponit affirmatio de altero negatio. vt
l. j. ff. de his q sū sui vel alieni iuris. ff. z in sti. de tu. in p n. z. ff. d
accu. l. q. accusare. ergo nō est eadē disciplina s; p riorz. P riorz
ea p p id dī ad dispositiōez z d ructiōez vnus p riorz seq re
motiōez z d ructiōez alteri⁹ vt. ff. d. v. si. l. hec vba ille z d in sti.
l. s; z si pupill⁹. §. si in sti. z i auc. d. mā. p n. §. neq; at. Rñ
deo vbi d q libet p riorz rñ deē affirmādo vī de q libet negādo
simp l r veruz est eadē esse disciplinā p riorz. vt in sti. de p hen.
emp. §. cū at. C. d. ca. tol. §. p scdo. z d fur. l. si. §. s; cū in scbz. z
de vul. z pup. sub. l. z si p ta. z de leg. j. l. si ex toto in p n. z d le.
ij. l. si. tunc. n. eadē est in genere z eadē in specie z eadē aliqñ
quātū ad numez. vt cū in eadē vboz serie vtriusq; dispositio
tradif. nā tūc ē eadē quātū ad numerū qz vna vboz est cōce
prio q vtrūq; p riorz dispōit. s; eo respectu qz diuersa dispōit
pōt rōe defect⁹ in plura p ticularia diuidi z diuersa iudicari.
s; vbi d altero affirmatio z de altero negatio nō est eadē s; p
ria dispositio. s; p tāto dī eadē disciplina ea rōe. qz vno cogni
to habet cognitio alteri⁹. vt in pal. l. q. accusat. z. l. j. §. d. his q
sū sui vel alieni iuris. z in sti. de tute. z. ff. d. p. sti. l. j. §. stipulatio
nū. ea rōe g dī eadē disciplina. s; nō dī eadē rōe dispōit p riorz.

Idem.

In re cōi melior est conditio p hībentis.

I habeo fundū tecū cōem z tu velis edificare do
mū in fūdo z ego p hībēo melior est p dicitio mei p hīb
ēt⁹ q tūi edificare volēt. vt. ff. cōi di. l. sabin⁹. Sz
vī q melior sit p dicitio facientis q p hībentis. vt. ff. p socio. l.
cū duob⁹. §. itē mela. ¶ Sz missis solutiōib⁹ alijs q sū a vitate
remote. Dicitur ē q aut soci⁹ vult facē aut reficē i loco cōi ad
eū vsuz ad quē res parata ē z pōt ēt inuito socio. vt. ff. cōi di.
l. si edes. z p socio. l. cū duob⁹. §. itē mela. aut ad eum vsuz ad
quē res parata nō est. z tūc si interest p hībētis nō fieri melior
est p dicitio p hībētis. vt. d. l. sabin⁹. z. ff. de ser. v. p di. l. qdā by
berus. §. cū pariete. z hoc casu pōt intelligi regula. aut nihil
interest p hībentis z pōt fieri eo inuito. vt. ff. de ser. v. p. l. fistu
lā. §. pe. z si. habita tñ distinctione vī iure sūitutis facere vī
reficere velit. qz tūc nō pōt. vt. ff. de sūi. v. p. l. pariete. aut iure
cōionis z pōt. vt. d. l. cū duobus. §. idēz rñ dī. Itēz p regulā
vī istud gnāle q cauet q in re vī in cā pari melior ē est p dicitio
occupātis. vt. ff. de le. j. l. si plurib⁹. z de v. ob. l. si ticius. z de
p. cu. l. si plurib⁹. z d offi. p sul. l. j. z. s. de p. cu. c. si duo. li. vj. Sz
hec reglā loqf in ea re q p pte sua idiuifa ad ptes p tinebat.
Leges p rior loquūf in eo iure qd distinctū ē in vni⁹ executōez
q p rior p occupauerit litē p testādo. lite. n. p testata sibi qrit exe
cutionē isolidū z altez insolidū excludit nisi in casib⁹ enume
ratis. in. c. si duo. s. de p. cur.

Idem.

Contra eum q legē dicere potuit apertius est faciēda inter
pretatio.

I vēdo domū z tpe venditiōis z traditiōis dico
stullicidia vti nūc sū ita sint. videoz dicē q domui
vēdite dbeat a vicinis sūit⁹ stullicidiōz recipiēdo
rū. nō eē q dom⁹ vēdita d r sūit⁹ vicinis. vt. ff. d
sūi. v. p di. l. si arborē z. §. hec lex. z d p hen. emp. l. cū in lege.
z. l. labeo. z d pac. l. veterib⁹. z de euic. l. q libratio. Sz opp. z
vī iter p ratiō nō faciēda p pferentēz. vt. ff. d. p hē. emp. l. si in
emptiōe. Sz ibi vba fuerūt. plata ab ēptore. z iō sit iter p ratiō
p cū q ptulit sequēdo tenorē isti⁹ reglē. Itē vī p regulā. ff. lo.
l. ea. lege. vbi sit iter p ratiō p locatore q vba ptulit. s; ibi fa
uore locatoris tñ erat appositū. z iō nō d r fieri iter p ratiō

eū ne offēdat regula qd fauore zc. z. j. e. c. q ob g rāz. Et qz
tura sūt varia circa mām istā. iō vtile ē plene distinguē. qz aut
ambiguitas iter p ratiōe idigēs repit in p ratiōe. Aut i p ratiōe.
aut in iudicio. aut in snia aut in stipulatiōe p ratiōe. aut in p uile
gijs aut in vbi a lege. platis aut in in vltima volūtate. Si in
p ratiōe aut valē p ratiōe h; interpretatōez alteri⁹ tñ. aut h; interpret
tatiōez vtriusq;. Si h; interpretatiōez alteri⁹ tñ. illi⁹ iter p ratiō
nē seqmur h; quē interpretatio p ratiōe valē p ratiōe. ff. d. ver. ob. l. q tics
z. l. vbi. z. l. is q ducenta. §. vīz de reb. dub. Si h; interpretatō
nē vtriusq; valē p ratiōe. tūc inspici⁹ vī similit⁹. s. e. inspici⁹. z. ff.
e. l. sp in stip. z. l. sp i obscuris. Si vī similit⁹ nō apparet tūc h; lo
cū regula. videlicet q fiat interpretatio p ratiōe p ratiōe in cui⁹
potestate sūt verba late p ratiōe. vt. ff. de pac. l. veteribus. z
de serui. v. p di. l. si arborē. §. hec lex. z d p hen. emp. l. labeo.
z. l. cū in lege z. l. cum i emptiōe. z d v. obli. stipulatio ista. §. in
stipulatiōib⁹. z. l. q ex p ratiōe. z. l. q. q. d. si in p ratiōe cogēd⁹ erit
dicē p ratiōe certū vt. ff. de codicil. l. certuz. al s fieret interpretatio
p ratiōe euz vt. ff. d. interroga. ac. l. d etate. §. q tacuit ar. ff. de ven
tre ispici. l. j. §. qd ergo. qd iure nouissimo intelligēdū vī. si tñ
dere iubet añq; se absentet al s. n. eēt p cū tāq; p ratiōe p ratiōe
ut rō dictauerit pcedēdū. vt. s. d. p ratiōe. c. ij. li. vj. si in iudicijs
erit interpretatio faciēda p ratiōe p ratiōe siue vba fuerit. plata p acto
rē siue p reuz vt. ff. de iudi. l. si qd intētiōe. z ibi no. z d reg. iu.
in ambiguis oratiōib⁹. z. l. p hēdo. §. j. si in snia. tunc iudex q p
tulit si est d maiorib⁹ interpretabit dictuz suuz in snia alias uō li
ceret sibi interpretari sniam suā sed d legati sui tñ. vt. ff. d. app. l.
ab exccutore in p n. z ibi plene no. actoz tñ vba mutare possēt
snie tenore in torū p seuerate. vt. ff. d. reg. aur. l. actoz vba. si in
stipulatiōe p ratiōe tunc p ratiōe erit interpretatio. p ratiōe. n. ad euz
ff. de p ratiōe. stipu. l. in p ratiōe. z. l. j. §. vlt. si in p ratiōe iudicij iter p ratiōe
p ratiōe p ratiōe ad eū q p ratiōe p ratiōe. ff. e. nerati⁹. ff. d. vulg. z pu.
substi. l. ex fco circa p ratiōe. si in vbi a. l. platis ad solū p ratiōe p ratiōe
net interpretatio necessaria q oēs astringit. vt. C. de legib⁹. l. si i
p ratiōe. Si in volūtate vltia ipe testator poterit interpretari. ff. d
testamētis. l. hēdes palā. §. j. si interpretat⁹ si fuit. tunc aut valē
p ratiōe legatum h; intellectū hēdis z legatarij. aut h; intellectum
legatarij tñ si legatarij tñ illū intellectū assumim⁹. ff. d. leg. j.
l. apud iul. §. si tici⁹. z d rebus dubijs. l. quotiens. z. l. vj. §. vbi.
si h; intellectū hēdis z legatarij. Tunc aut est ambiguitas i
volūtate relinquente. aut in voluntate adimente. si i reliquēte
seqmur qd ē minimū vt. d. l. apd iul. §. si ea. z d le. ij. l. q p cubi
nā. §. cū ita. z. l. nūmis. si adimente. aut est incertitudo rez z p
sonaz. aut p sonaz tātuz aut rez tātū. P ratiōe casu in nullo vī
ademptio. Scdo vī ademptio in vtroq; casu. Tertio casu vī
ademptio in maiori z remanet legatuz in minori. z hoc p ratiōe.
ff. de rebus dubijs. l. si fuerit. z ibi notat. z de adimen. l. ij. §. si
duobus. z. de le. ij. l. si ita scriptum in fine.

Idem.

Nō est obligatorius p bonos mores p ratiōe iuramentum.

I iuravi hoiez occidē vī furtū facē tale iuramētū
nō ē obligatoriu qz p bonos mores ē p ratiōe z istōe
gnāle q iuramētū p ratiōe p ratiōe bonos mores vel p ratiōe
ges nō est obligatoriu nec firmat rē de q agif. vt. s. de elec. c.
vbi z. c. qz sepe p ratiōe. z d reb⁹ eccle. nō alienā. c. ij. qz q p ratiōe
nos mores sūnt impossibilia reputāf d iure. vt. ff. de p ratiōe. l. si
lius. z. l. p ratiōe. z. l. qdā. sed impossibiliū nulla ē obligatio vt
s. e. c. nemo p ratiōe. z. ff. e. l. impossibiliū. g nec eoz q sūnt p ratiōe mo
res. ¶ Sz op. z vī q iuramētū p ratiōe p ratiōe ea q sūnt de iure p hīb
ita. Ecce d iure p hībētū ē rē mīozis alienari vt. ff. d. reb⁹ eoz
l. j. z tñ alienatio p iuramētū p ratiōe p ratiōe vt. C. si aduersus vē. l. j.
z i auc. sacramēta. Itē p hībēta est d iure fundi dotalis aliena
tio vt. C. de rei vxo. ac. l. vnica. §. z cuz lex. z tñ p ratiōe p ratiōe
mētuz mulieris. z. s. de iure iur. c. ij. li. vj. Itē p hībēt valere pa
cū p qd filia dotata renunciat future successioni paterne. vt
C. d. pactis. l. p ratiōe q dotali. z d colla. l. p ratiōe. ff. d. suis z le. he.
l. vlti. z tñ p ratiōe p ratiōe iuramētū. vt. s. d. pactis. c. ij. li. vi. sed dic
aut s; p hībēta p ratiōe turpitudinē sui z tūc iuramētū nihil opaf vt
h; z i iurib⁹ supi⁹ allegatis ad idē. aut i p ratiōe vī fauore p ratiōe
ne. z tūc iuramētū illi⁹ p ratiōe i cui⁹ fauore iducit. p hībēta est
obligatorius z p ratiōe p ratiōe d q agif. vt i auc. sacramēta. §. si ad
uersus vēditiōez. z. s. d. iure iur. c. ij. z d pactis. c. ij. li. vj. Itēz.

Dolo facit q̄ petit q̄d restituere oportet eundem.

In marito qui petit dotē que ē in casu restitutiōis rōnabilis p̄t intelligi. q̄ cū eēt ip̄e restitutus. si haberet dotē penes se dolo v̄i facere q̄d petit vt hic z. ff. d. doli exceptiōe. l. dolo. z. de reg. iur. l. in cōdē natōe. §. dolo. **C** S3 oppo. ff. so. matri. l. si socer. §. lucius vbi admittit̄ maritus ad petēdā dotē que erat in casu restitutiōnis. Sed dicēdū est q̄ ille. §. declarat z. distinguit effectū istius regle. Quia aut ē restitutus eidē aut alij. si alij cessat regula alias ad oēs pcuratores actorū ab agēdo repellent̄. q̄ q̄d petit restituere sūt dño q̄d est absurdū z. incōueniēs z. tractatus totus de pcur. reddere iutilis. si eidē a quo petit. tūc regula locū h̄z. vt. d. §. lucius. Itē §. regulā videt̄. C. ad. l. iul. de vi. l. si q̄s ad se fundum. vbi petit sibi reddi possessionē sibi violenter ablatā z. nihilominus postea poterit sup̄ dño cōueniri z. p̄uētus restituere cogē. Dixerūt q̄dā q̄ hec regula locū h̄z in petitorijs t̄m z. nō in possessorijs q̄ falsū ē. vt p̄z ff. de car. edic. l. iij. §. cāe. z. notat̄ in palle. l. dolo de iudi. l. si de vi. z. de reg. iur. l. inuitus. §. cui damus actionē. z. iō distingui ōzin possessorijs. q̄ aut agit iudicio adipiscende. aut retinēde. aut recupere possessionis. In p̄mis duob̄. s. adipiscende z. retinēde regula locū h̄z. In tertio v̄o. i. recupere locū nō h̄z regula. q̄ spoliatus añ d̄z restituī q̄d de p̄prietate querat̄. vt. d. l. si q̄s ad se fundū. z. C. si p̄ vim vel alio mō. l. j. z. de do. na. inter vir. z. vx̄o. l. si maritus. z. de agri. z. cens. l. si coloni. z. ff. de iudi. l. si de vi. z. ad. l. iul. d. vi. pu. l. q̄ cetu. §. si d̄ iure. z. iō q̄d hic dicit̄ petit d̄z largo mō exponi. i. agēdo iudicio petitorio vel possessorio adipiscende v̄l retinēde possessionis. z. q̄d subijcit restituere. s. eidez. secus si alij vt sup̄ius ostensum est.

Idem.

Non est in mora qui p̄t exceptione legitima se tueri.

Effectus more afferentis dānuz debitori sunt plures. vt dcm̄ ē. s. e. c. mora. z. ab oib̄ p̄dictoz̄ oīuz effectū ex mituris q̄ p̄t defensiōe legitima se tueri vt. ff. si cer. pe. l. lecta. z. de ver. ob. si pupillus. z. de reg. iur. l. nulla. **E**xceptio at̄ legitima d̄z intelligi oīs illa que n̄ p̄t ope replicatiōis elidi. nā si exceptio obstar̄ replicatio habere p̄ non legitima. q̄ q̄ rōe nihil interest v̄tz q̄s n̄ h̄at ip̄o iure actionē vel h̄at eā q̄ possit p̄ exceptiōez excludi. vt. ff. e. l. nihil. eadē rōe nihil interest v̄tz q̄s nō h̄at exceptiōez v̄l h̄at eā q̄ possit ope replicatiōis excludi cū ita se babeat replicatio ad exclusionem exceptiōis sicut exceptio ad exclusionem actionis. vt. ff. de excep. l. iij. z. h̄ ēt p̄firmat̄ ex eo q̄ reus in exceptiōib̄ in q̄b̄ excipiēdo ponit̄ seu asserit vices actoris sustinet. vt. ff. de p̄ba. l. in exceptionib̄. z. de excep. l. j. **C** Sed p̄tra regulā p̄t d̄ iure civili opponi. q̄ lege cauet̄ q̄ si p̄missi aliqd nudo pacto z. si n̄ faceres. p̄missisti penā p̄ stipulationem. q̄ agit p̄t ex stipulatiōe. vt p̄sequēnt̄ id fiat q̄d in pacto deuenit alias si nō fiat p̄sequitur penā in stipulatiōe deductā. cū ergo pena debeat̄ rōe more z. mora nō possit eē vbi petitio n̄ est z. petitio nō p̄cedat ex nudo pacto. vt. ff. de pac. l. iuris gētiū. §. s3 cū nulla. seq̄t̄ q̄ nō possit esse in mora z. p̄pterea nec penā p̄mittit. v̄n̄ v̄i obstar̄. C. de pac. l. si pacto. z. si n̄ deatur sicut p̄mo mō r̄ndent̄ glosatores iuris civilis videlicet q̄ ibi erat debitū q̄d vno mō debebat̄ saltē nāl̄iter nō erit sufficiēs r̄nsio. q̄ regularit̄ de iure civili sola nāl̄is actionē n̄ parit. vt dicto. §. s3 cū nulla. z. de ver. ob. l. creditores. z. iō sc̄da r̄nsio melior daret̄ z. magis cōis ās p̄ueniens littere legis p̄rie. nā ibi nō agitur ad id q̄d debetur ex nudo pacto. s3 ad id q̄d debetur ex stipulatu z. p̄textu eius p̄sequitur forte q̄ nudo pacto debetur ās p̄sequit̄ forte q̄d in stipulatiōe deuenit. S3 p̄ h̄ac r̄nsionē est valde q̄. l. illa si pacto nuda pactio p̄cessit stipulatiōe penalē. §. stipulatio nō p̄mittitur nisi lite p̄testata super pactiōe nuda z. p̄pterea nō p̄t ex ea agi. vt. C. d̄ p̄bē. z. cō. sti. l. nuda. **E**t si r̄ndēas q̄ ibi sit lite p̄testata sup̄ pactiōe nuda diuinare est. R̄ndēbis §. sic q̄n stipulatio p̄ealis icipit a p̄cedēti pactiōe nuda z. lex disponēdo p̄mittit agē ex stipulatiōe penali noudū cōmissa vt metu ei p̄pareatur pacto p̄cedēt̄.

vt in. l. si pacto. z. est rō in vtroq̄ casu ne contractus in totum p̄stituā inuitis si nihil relaxaret̄ d̄ iuris subtilitate. vt. l. si pacto. q̄ p̄mittit̄ agi ex stipulatiōe nō d̄z cōmissa eidē q̄d est p̄ ius cōe. vt. ff. de ver. ob. l. si ita stipulatus. z. de ver. sig. l. cedere diē. z. l. nuda. relaxat̄ s̄l̄r. q̄ p̄mittit̄ agi ēt lite cōtestata sup̄ pacto nudo q̄d similiter remotuz est a iure cōi. vt in. l. iuris gentiū. §. si cū nulla. z. C. de pac. l. legē. z. de pact. cōuen. l. j. s3 de iure canonico h̄ sc̄dm̄ iure cōi sine dispensatiōe p̄cederet cū nudū pactum ita pariat actionē sicut vestitū. s. de pac. c. j.

Idem.

Ob gratiā alicui p̄cedit nō est in dispēdiū retorq̄ndū.

In gratiā z. fauorē minoris est introductū q̄ nō possit esse in iudicio sine tutoris auctoritate. vt. C. de aucto. p̄stā. l. clarū. z. q̄ legi. perso. l. momētarie. z. iō si litigauit sine tutoris auctoritate v̄l cura toz̄is siquidē fert̄ snia p̄ eū nō valet ip̄o iure. vt. C. q̄ legi. p̄sonā. l. j. z. si aduersus rem iudi. l. cū z. minores. z. ff. de re iudi. l. actus. §. p̄ in defensorū. z. l. p̄ pupillū. Sed si ferat̄ p̄ eo valet vt. C. de p̄cura. l. nō eo minus. **I**tē in gratiā z. fauorē minoris inductū est q̄ petē possit restōne in inteḡz p̄ v̄ditorē. ergo si petijt z. noluit v̄t b̄nficio in inteḡrū restitutiōis concesserit nūqd aduersarius ei inuito minore possit v̄ditionē rescindere. **D**icēdū est q̄ nō. ne q̄d in fauorē minoris iducit̄ in ei p̄lesionē retorqueret̄. vt. ff. de mino. l. si iudex. Itē inductū est mere in fauorē pupilli cui mouet̄ cōtrouersia de statu z. b̄ois q̄ q̄d differat̄ vsq̄ ad t̄pa pubertatis. q̄d ergo si h̄z p̄batōes p̄ se faciētes in p̄mptu n̄ erit differēda sed de p̄nti cognoscēda z. examināda ne q̄ in eius fauorē zc. vt de car. edic. l. iij. §. due. Itē p̄firmat̄ hec regula z. tradunt̄ eius exēpla. ff. de leg. cōmissa. l. ij. z. de in diē adiec. l. sabinus. z. de fide. instru. l. plures z. de secūdis nup. l. gnāl̄it̄ p̄tinet. §. in h̄is aut̄. Sicut hec regula p̄tinet veritatē z. eius p̄ria vera ē si aliqd introductuz est in alicuius pena vel odiaz nō d̄z in eius vtilitatē conuertit̄. vt. ff. de leg. j. l. si seruus pluriū. §. q̄ aut̄. z. d̄ interdi. z. rele. l. re legatorū. §. vlt. z. l. seq̄. **E**t nō. in auc. de here. z. fal. §. si v̄o. z. iō est opponēdū ad v̄trūq̄ p̄ ordinē. **E**t p̄mo ad p̄imū. v̄. n. ei obstar̄ lex in qua cauet̄ q̄ pubes nō p̄t adire hereditatē ēt locupletē sine tutoris auctoritate. ergo q̄d inductuz est in ei fauorem. v̄ in eius lesionē redire. vt. ff. de aucto. tu. le. obligari. §. hereditatē. z. insti. de auct. tu. §. neq̄. **D**icēdū est q̄ q̄dā sunt in q̄bus certū est cōditionē pupilli melioz̄ p̄stitui z. in illis valet factū a pupillo etiā sine tutoris auctoritate. vt si ferat̄ snia p̄ eo sine tutoris aucto. ne q̄d in eius fauorē zc. vt. C. de p̄cu. l. non eo minus. z. de auctoritate p̄stāda. l. j. z. insti. de aucto. tu. in p̄n. **Q**uedā sūt in q̄bus certū est p̄ditionez pupilli deteriorē p̄stitui vt si ad aliqd se obliget vel v̄dat cū dāno suo vel actionē cedat. In his factū tutoris auctoritate nō tenet. C. de auctoritate p̄stāda. l. ij. z. iij. z. de inutilibus stipul. l. j. **Q**uedā sūt in q̄bus dubiū esse p̄t v̄tz pupilli p̄ditio p̄stitua melioz̄ vel deterior vt in hereditatis adiōe q̄ habē p̄t latentia onera. z. in his factū a pupillo sine tutoris auctoritate n̄ tenet. vt. d. §. hereditatē. z. §. neq̄. z. hoc est in fauorē pupilli ne oneribus ip̄liceat̄. vt. ff. d̄ acq. here. l. more ciuitatis nostre. z. l. pupillus. **C** Sc̄do opponit̄ ad p̄mā regulā de iure q̄ cauet̄ si v̄do v̄na exceptis acidis z. mucidis z. emptoz̄ v̄l petere acida. nō p̄t h̄z in eius fauorē videat̄ pactuz appositū. vt. ff. d̄ peri. z. cōmo. rei v̄. l. si v̄na. **D**icūt q̄dā q̄ lex p̄ria locū h̄z q̄n fauor inducebat̄ p̄ pactū. regula vero q̄n p̄. l. vel p̄uilegiū q̄d nihil est. q̄ in his que in fauorē inducta s̄ post pactū. locū h̄z regula vt p̄z. ff. loca. vel cōduc. l. ea. l. z. de leg. cōmis. l. ij. z. iij. z. de i diē adiec. l. sabinus. **A**nde dicēdū est q̄ fauor apliat̄ p̄uilegiuz q̄ supra v̄l ex ius cōe p̄cedit. vt. ff. ad municipi. l. j. c. d̄ thesauris. l. vnica. S3 i. l. si v̄na nihil iducebat̄ p̄ pactū extra vel supra ius cōe. z. iō nō p̄pue p̄tinet ad mām huius regule. **T**ertio videt̄ p̄ regulā. ff. q̄d q̄s iur. l. j. vbi d̄z q̄ si ip̄etro ius iniquū illud retorqueri d̄z in lesionez meā ad uersario postulante. Sed distinguendū est sicut distinguit̄ in l. ij. eo. ri. videlicet. q̄ p̄cessuz si fuerit ad postulationem meā tunc h̄z locū lex p̄ria sed si nō ad postulationez meā. tunc h̄z

locū regula. Quarto vñ q̄ regulā. ff. de iure au. an. l. ij. vbi snia lata p̄ ingenuitate facit eū q̄ p̄nunciat̄ ingenuū p̄dere ius au reoz̄ anuloz̄. Sz dicēdū est q̄ nō operat̄ illō directe snia. sz tacita renūciatio illi q̄ petit se p̄nunciari ī genuū eligēdo enī vnuz de duobz̄ q̄z vñ tacite renunciari alteri vt. C. d. codicil. l. vlti. z de fur. l. j. z iō ad id cui renunciasset vñ p̄ electionē alteri nō d̄z regressus dari vt. s. de elect. c. vt q̄s li. vj. z ff. d. le. cō mis. si fund. §. elegant. z. l. post diē. Quinto oppo. de. l. p̄dez C. de q̄onibz̄. vbi hui vñ liberti p̄ini vñ m̄ni ē ī fauorē dñi vñ p̄oni n̄ torquet̄. sz illō est rōe p̄nexitat̄ qz si p̄ eo seq̄ret q̄ ē t̄ eū testis p̄ vtraqz pte deponē dbeat. vt. C. de epi. z cle. auc. si iudex. Sexto opponit̄ de. l. die sabbati. C. d. iudeis vbi sicut iudei n̄ p̄nt p̄ueniri die sabbati. ita nec p̄nt alios p̄uenire. sz ibi p̄uilegium non stetit in finibus concessiōis sed vltra p̄cessit p̄opter equalitatem inter litigatores seruandā z in equalitatem vitandā. C. de fruct. z lit. expē. l. vlti. z de p̄. sa. sacri. l. in sacris. Septimo oppo. de. l. socerū. §. cū inter. sz ibi p̄uētio tacita a p̄uo sensu p̄uētiōis exp̄sse p̄cepta d̄z hēri p̄ uentōe exp̄sa. sicut itellect̄ p̄cept̄ a p̄rio sensu legis exp̄sse p̄ expressa. l. habet. vt. ff. de testa. l. ex eo. z de testa. l. q̄ testō. §. mulier. z iō casus ille nō est p̄rius regule. qz pactū exp̄ssū non torquet̄ in dānū. sz tacite a p̄rio sensu exp̄sse p̄uētiōis p̄cipit. Ad p̄rias at̄ regulā oppo. vñ enī q̄ id q̄ d̄ultū est in penā vel odiūz re torqueat̄ in fauorē. qz iductū ē in penā z odiū tutoris suspecti q̄ a tutela remoueat̄ tanq̄ suspect̄. z tñ p̄uertit̄ ad ei cō modū. qz nō tenet̄ vltē de p̄iculo administratiōis neglecte vt. ff. de suspe. tu. l. d̄creto. Itē iductū est in penā z odiū illoz̄ q̄ de militia p̄ ignominia remittunt̄ q̄ nō p̄nt morari in vrbe vñ alibi vbi impator sit vt. ff. d̄ his q̄ no. inf. l. ij. §. ignominie z tñ p̄uertit̄ ad vtilitatē eoz̄ qz excusan̄ a tutelā q̄ d̄ferūt in vrbe vt. ff. d̄ excu. tuto. l. sz z milites. §. sz ignominia missi. Solutio dicendū est q̄ idem act̄ nō p̄t esse imēdiatē cā pene z p̄mij. vt. d. l. relegatoz̄. §. si. z. l. se. z d̄ neg. ge. siue h̄ditaria z C. d̄ h̄. l. curiales z d̄ d̄cur. l. ne q̄s. sz cā mediata z remota eē p̄t delictū. d̄lictū. n. ē cā pene. p̄a vñ cā ihabilitat̄ ad aliq̄e actū vñ offm̄ inducendū. Inhabilitas vñ cā remotiōis ab actu: remotio at̄ cā exēptiōis ab onere iminēte occasiōe act̄ vt. d. l. d̄creto. z. d. l. milites. §. sz ignominia. Sz p̄ p̄dca vñ. ff. de his q̄. vt idig. l. j. vbi d̄lictū est cā p̄xima quasi pene z p̄mij sed diuersitas p̄sonaz̄ z rex q̄ ibi erat tollit̄ p̄uētiō. nā ibi respectu fisci meretur. z iō cōsequitur p̄mium. respectu at̄ p̄mij deliquit. z ideo patitur penā. Idem.

Nullus ex p̄silio dūmō fraudulentiuz nō fuerit obligatur.

I dedi tibi p̄siliū vt pecuniā tuā potius in cōmer tiū q̄ in emptione p̄dioz̄ p̄uerteres. z male tibi acciderit. qz forte merces naufragio s̄ submerse. dubitat̄ an ego teneat. distinguit̄. qz ant dedi con siliū bona fide. z tunc nō teneor. aut fraudulenti. z tūc teneor. z. h. d. regula. z p̄firmat̄. ff. e. p̄siliū. z mādati. l. ij. §. vlti. Sz vñ de p̄silio teneri etiā si n̄ fuerit fraudulenti. vt. ff. mā. l. si remunerādi. §. si tibi in fi. Sed ille. §. d̄z intelligi q̄n alias facturus nō fuerit quare distinguendū vñ. qz aut dat̄ p̄siliū p̄benti. aut dat̄ p̄siliū delinquenti. Si p̄benti. aut erat al̄s p̄cturus aut nō. si n̄ erat p̄ctur̄ tenet̄ tō q̄ p̄siliūz dedit. vt. d. l. si remunerā di. §. si tibi. Sz si erat alias p̄cturus tunc locū h̄z d̄stictio regule. qz si nō interuenit fraus in p̄sulente nō tenet̄ vt hic. z. ff. e. l. p̄siliū z de dolo. l. q̄ sicut scires. z d̄ fur. l. falsus. §. si q̄s mi hi. z man. l. ij. §. tua. Sz si dat̄ p̄siliū delinq̄nti varie sūt opi niones. mibi aut̄ vñ q̄ aut is cui p̄siliūz datur n̄ erat alias fa cturus. aut erat alias facturus. Si nō erat alias factur̄ sim pliciter tenetur q̄ p̄siliūm dedit. vt. ff. de iniur. l. nō soluz. §. si mā dato. z. §. p̄culus. z. §. attilicini. Sz si erat al̄s facturus. aut p̄buit p̄siliūz z nō op̄. aut op̄ z n̄ p̄siliūz. aut p̄siliū z op̄. si p̄siliūz tñ tenet̄. qz n̄ ōz laudādo maliciā augeri. vt. ff. d̄ ser uo corrup. l. j. §. p̄suadendo. C. d̄ fur. l. si q̄s suo. si op̄ tñ sine p̄silio p̄ncipal̄ z secundario n̄ tenet̄. vt. ff. de fur. l. si pignore §. q̄ ferramēta. si p̄siliū z op̄. n̄ est dubiū q̄ tenet̄. ff. de verb. sig. sepe. z. §. ita dubitatū. z insti. de ob. que ex delicto nascūt̄ §. opem. Dymus. Idem.

Exceptionē obijciēs nō vñ de intētiōe aduersarij p̄fiteri.

Opponat p̄uētus exceptionē facti siue intentio nis. vt qz negat se debere. certū est qz nō vñ p̄fiteri de intētiōe actoris qz cōfessio z negatio directe p̄ ria sūt. z iō ad positionē vñ nō seq̄ positio alteri us. sed remotio. ff. de v̄b. sig. si hec v̄ba. d̄ isti. sz z si. §. insti. o. z in auc. de mādatiō p̄n. §. neqz aut. Sz si opponat exceptionē iuris vt pacti de nō petēdo rei iudi. iuris iurādi p̄scriptiōis. z similia. an videat̄ tacite p̄fiteri de itēresse actoris ita qz actor releuet̄ ab onere p̄badi intētiōe dubitat̄. z p̄mo vñ qz nō. qz verba simpl̄r plata referri debēt ad p̄p̄riā significatiōez z nō abusiua. ff. de le. iij. l. nō afr. §. ticius de v̄b. sig. nepos p̄cu lo. sz exceptiōes iuris sūt p̄p̄rie exceptiōes. qz excludūt actiō nē ciuilez. ff. de excep. l. ij. z ibi no. Idē qz indefinita equipol let vñ. vt h̄ z. ff. de excep. l. nō vtiqz q̄ loq̄ indefinite. ergo vñ oēm sp̄m̄ exceptiōis cōphēdere. Adhibi aut̄ vñ qz aut excipiē do aliqd̄ simpl̄r negat. aut excipiēdo aliqd̄ ponit. Si negat vt in exceptiōe nō nu. pecu. z nō numerate dotis. verū est qz si vñ p̄fiteri de itētiōe actoris. vt hic. z. ff. de excep. nō vtiqz. Sz si in excipiēdo pōit. aut simpl̄r. aut sub p̄ditiōe. si simpl̄r. aut qz dic̄ sibi pactū sc̄m̄ de nō petēdo. vñ soluisse vñ absolutū eē. z filia tē d̄ sola exceptiōe tractādū vñ absqz eo qz actor itētiō nē p̄bauerit. Sz si negat z sub p̄ditiōe ponit. qz dicit se nō te neri. z si apparebit se teneri. dicit pactū factū de nō petendo tūc nō vñ p̄fiteri de intētiōe actoris z iō nō afficiē onere p̄badi exceptionē nisi actor p̄bauerit intētiōez suā. z hec p̄bat̄ C. de excepti. si qdem. ij. z. iij. r̄fiso. Idem.

Que contra ius fiunt debēt vtiqz p̄ infectis haberi.

Res eccl̄ie vel pupilli alienat̄ p̄ iuris formā p̄ nō facto habet̄ cū ipso iure nō teneat eoi p̄o qz scā fu it̄ p̄ iuris p̄hibitionē. vt. s. de re. ecc. nō alie. c. ij. z C. de sac. san. ec. l. iubem. z de admi. tu. lex q̄ tuto res z de p̄dijz mio. l. i. z iō ex tali alienatiōe nec trāsser̄ dñiuz nec parat̄ p̄scribendi titulus. vt. C. de p̄dijz mio. si p̄dijz. z de aucto. p̄sta. eū q. z de vsuc. p̄ empto. l. si. z p̄al. c. ij. li. vj. Sz p̄ regulā vñ obstare qz certū ē qz furta homicidia. adulteria z c. c̄ria seu delicta p̄ leges cōmittūt̄. vt. ff. de le. j. l. j. z. ij. z de fur. l. j. z tñ nō habent̄ p̄ infectis. nā si habent̄ p̄ infectis nul la pena p̄ his iponere. Itēz ipossibile est illud qd̄ est factuz nō esse factū. vt. ff. de cap. z postli. re. in bello. §. facte. Bicūt glosatores iuris ciuilez qz regla locū h̄z tñ in his q̄ d̄ iure sor tiunt̄ effectū qd̄ vñ nimis puerilē dicit̄. imo d̄ his q̄ de iure i/ pediunt̄ fortiri effectū. qz sūt p̄ p̄hibitionez iuris. Sz pp̄ re/ uerētiā dicit̄. sustineri possit qz regla loquat̄ de his q̄ de iure sortiunt̄ effectū. i. q̄ s̄ alias d̄ iure p̄missa vt pacta vel s̄tia. Sz q̄n nō fiunt p̄m̄ iuris formam intelligunt̄ p̄hibita z pp̄ h̄ nō sortiunt̄ effectū de iure. Clarus aut̄ dicit̄ p̄t qz regula loq̄t̄ i his q̄ sunt de iure p̄hibita sicut euidēter v̄ba oñdūt̄ hic. z. C. de legi. nō dubiū. Tñ in his que de iure sunt p̄hibita. quedaz reperiunt̄ quoz̄ effectus pōt retractari. i. ad p̄mū statū redu ci z executio impediri put̄ donatiōes. venditiōes z ceteri p̄ ctus testamēta. z similia z i his pp̄rie p̄cedit effectus regule Quedā aut̄ sunt quoz̄ effectus nō pōt retractari. i. ad p̄mū statū reduci vt homicidiuz z similia. h̄o. n. mortuus reduci n̄ pōt ad vitā nisi virtute solius dei z ad illā nō extēdit̄ effect̄ regule. Itēz oppo. iure cauet̄ qz snia sub p̄ditiōe ferri nō d̄z z tñ si fer̄ lata tenet̄. vt. ff. q̄n ap. sit. l. j. §. dubiū. Itē relegato ad t̄ps nō debent adimi bona. z tñ si adimāt̄ tenet̄ ademptio vt. ff. de inter di. z relega. l. relegatoz̄. §. ad t̄ps. ḡ ea q̄ fiunt p̄ ius nō habent̄ p̄ infectis. Est tñ diceñ. qz vbi simpl̄r p̄hibent iure z si vltra p̄grediunt̄. vñ p̄grediūt̄ annullādo. factū p̄ iur̄ p̄hibitionē n̄ valet z p̄ infecto habet̄ vt in. l. nō dubiū. C. d̄ le gi. ff. d̄ tute. l. muto. §. sub p̄ditiōe. z d̄ testa. tute. l. certaz. z. l. se. z i his duobz̄ casibz̄ p̄p̄e loq̄t̄ z itelligit̄ regla. Sz cū vltra p̄gredit̄ z tractat̄ qualif̄ annullat̄ dādo actionē vel exceptio nez. vt p̄z in his q̄ dolo vel metu fiunt qd̄ fieri nō debuit sc̄m̄ tenet̄. sed tenē nō vñ p̄siderato effectū. qz nihil itērest vtz qz

actōez n̄ hēat an possit p̄ exceptōez excludi. vt. ff. e. l. nihil iter est. Itē cū vltra p̄gredit̄ p̄firmādo sc̄m̄ illicite q̄d fieri nō d̄z factum tenet. vt in. l. nō dubium. §. ad t̄ps. z. ff. q̄n̄ app. sit. l. j. §. biduū z. ff. de fur. l. j. §. j. Ratio p̄dictōz est q̄z cū lex vltra p̄gredit̄. stat̄ clausule speciali relicta gn̄ali. vt. ff. de verb. ob. l. doli clausula. z. de penis sanctio leguz. z. de alimen. leg. l. alimenta. §. penul. z. §. stichus. Idem.

In pari causa vel delicto melior est conditio possidentis.

In delicto pari est exēplū. ff. de ver. ob. si seruū. §. sequitur. vbi debitor fuit i copula leui. z. creditor in culpa leui z. iō melior est conditio possidentis debitoris q̄s creditoris agentis. Itē sunt exēpla. ff. de dolo. l. si duo. z. C. de dolo. l. si duo. z. C. de p̄ben. emp. l. domū. Itē in cā pari absq̄ delicto melior est p̄ditio possidentis nā si duo emerūt eandē rez a diuersis nō d̄nis melior est p̄ditio possidentis vt. ff. de publi. siue at. §. si duob̄. Itē si duob̄ obligat̄ eadē res z. ignorat̄ cui p̄us. melior ē p̄ditio possidentis vt. ff. d̄ pig. l. si d̄bitoz. Itē si duob̄ ē p̄cessū b̄ficiū eadē die. vni a sede ap̄lica vel eius legato. alteri ab ordinaro loci melior est p̄ditio possidentis. vt. s̄. de p̄ben. c. si a sede li. vj. Et q̄z circa mām huius regule multa reperiunt̄ p̄ria. iō ad oīum solutionē distinguendū v̄ h̄ ordine. Quia aut p̄ puniendo dolo vel culpā agit̄ criminaliter v̄ civiliter. Et si criminaliter. aut ē idē delictū accusatoris z. accusati. aut diuersū. Si idēz repellitur accusator q̄z nil dolosus doloso. C. d̄ liberali cā. l. si filiū z. de testi. l. q̄m̄. z. d̄ hereti. q̄m̄. v̄. inter se. Si diuersū aut opponit̄ in modū accusationis. aut in modū acceptōis. si in modū exceptōis audif̄ opponēs aīq̄z nomē eius inf̄ reos fuerit receptū. postea v̄o nō audif̄ et si maius crimē opponat. vt. ff. d̄ adnl. l. ij. §. q̄d h̄ dicit z. §. si publico z. §. exneus. z. l. si marit̄ §. p̄scriptione. Si in modū accusatōis. aut de pari aut de mi nozi vel maiori. Si d̄ maiori audif̄ aīq̄z nomē suū sit scriptuz̄ inter reos. vt. C. q̄ accusa. nō pos. l. j. postea v̄o nullo mō audif̄ tur et de maiori. ff. de pub. iudi. is q̄ reus z. ibi nō. Si pari vel minori nō audif̄ nisi suā v̄p̄ suoz̄ iniuriā p̄sequat̄. vt. C. q̄ accu. nō pos. l. uegāda. Si civiliter. aut vterq̄z est in dolo aut vterq̄z est in pari culpa z. tūc hincinde cōpensat̄ siue circa idēz. siue circa diuersa reperiaf̄ dolo siue culpa. vt. ff. solu. matri. l. viro. z. l. si mulier. z. de dolo. l. si duo. z. de eo p̄ quē sc̄m̄ ē. l. si. §. stipulator. z. de p̄ben. emp. domū. z. neqd̄ in loco publico. l. ij. §. idē ait. z. q̄d vi aut clā alī. §. bellissime. z. l. vl. §. si ad ianua. z. de doli exceptioe. l. ap̄d celsū. §. marcellus. Aut vnus in dolo alius in culpa. z. tūc si circa idē nō sit p̄p̄satio q̄z dolo p̄ponderat̄ culpe. vt. ff. ad. l. aql. l. item. §. si. z. l. q̄ foueas. §. hec actio. z. l. si putator. si circa diuersa sit cōp̄satio cuz teneatur vterq̄z ad q̄t̄itate. vt d̄ compensationib̄. si ambo. z. ibi nō. si vn̄ in lata culpa alius in leui p̄p̄derat̄ lata. q̄z eq̄paratur dolo. vt. ff. d̄ pos. l. q̄d nerua. z. si messoz̄ fal. mo. di. l. lata. §. plane z. si q̄s testa. li. eē iussus fue. l. j. §. nō at. si alī in leui alī in leuif̄ sima p̄p̄derat̄ leuis circa idē sicut dictū ē. s̄. an casu simili. se cus circa diuersa cū sint iuicē debitozes in q̄t̄itate. vt. ff. e. cū par delictuz̄. Idē si vnus in leui in faciēdo. al̄ in leui in negli gēdo p̄p̄derat̄ leuis in faciēdo. z. iō n̄ cōpensat̄ nec est melior cōditio possidentis vt plene no. ff. so. ma. si moza.

Cum nō stat p̄ eum ad quem pertinet quo minus conditio impleat̄ haberi d̄z perinde ac si impleta fuisset.

Ec regula d̄z p̄ oīa itelligi z. exponi sic itelligit̄ z. exponit̄. ff. e. iure civili. z. d̄ ver. ob. l. in executioe §. si. vt ecce si testator legat̄ mibi fundū sub p̄ditio ne si decē dederō bēdi z. p̄ heredē stat quo min̄ recipiat. p̄ditio p̄ impleta d̄z haberi. vt. C. de p̄di. insertis. l. si. z. de statu li. l. sta. libos in p̄n. z. §. si. Itē si testator istuit me bēdē sub p̄ditioe si decē ticiū dederō q̄ ticius erat futur̄ hēs ab intestato. nā si p̄ ticiū stat quo minus recipiat habet̄ cōditio p̄ impleta. vt. C. de cōdi. insti. l. is ita heres. Itē si stipulor a te decē si ascendo capitoliu z. p̄ te stat quo minus ascenda.

habet̄ p̄ditio p̄ impleta vt. d. l. in executioe. §. si. z. l. iure civili. C. S3 oppo. z. v̄ q̄ p̄ditio nō habet̄ p̄ impleta. l. z. is q̄ implere de buerit ipediaf̄ implere vt. ff. de p̄di. z. demō. l. q̄bus dieb̄ in p̄n. S3 multū refert v̄z ipediaf̄ p̄ eū cuius intererat nō impleri. vt q̄z futurus erat obligatus p̄ditioe impleta vel erat amissur̄ rē suā vel hēditatē nō habiturus quā al̄s habuisset p̄ditioe impleta. z. tūc locū h̄z regula cū iurib̄. s̄. dictis. s̄ si stat p̄ eū cui nō intererat nō impleri nō habet̄ p̄ impleta. vt. l. p̄ria. C. d̄ cōditio. insertis. l. si. ff. ad. l. aquil. inde neracius. §. idem iulia. C. Sed oppo. z. v̄ q̄ l̄z stet p̄ eū cuius intererat nō impleri nō habet̄ p̄ impleta q̄z si testator legat̄ decē liberto sub p̄ditione si cū filio steterit z. filius moriat̄. z. sic p̄ euz̄ seu p̄ casū in p̄sonā eius p̄tingētē stat quomin̄ p̄ditio nō impleat̄. relictu nō d̄beat̄ vt. ff. de adimen. le. l. seio in p̄n. z. de cōdi. z. de. l. illis libertis s̄z dicēdū ē m̄strū referre. v̄trū stet p̄ eū v̄l p̄ factū eī siue p̄ implemētū ab eo p̄stitū. z. tunc simplr̄ v̄z est. q̄z habet̄ p̄ditio p̄ impleta. z. ita loq̄t̄ regula dele. iij. q̄ cōcubinā. §. v̄xori. z. d̄ ali. leg. l. mevia in p̄n. in. d. l. iure civili. z. C. de p̄ditio. insertis. l. si. aut p̄ eū vel casuz̄ in p̄sonā eius p̄tingētē. z. tunc locuz̄ h̄z q̄d d̄ in. l. p̄ria. q̄z tunc distinguit̄. Itā aut tunc erat relictu cōtē / platioe eī in cuī p̄sona erat impleta aut fauore eius q̄ relinq̄t̄ aut dubitat̄. Primo casu relictu nō debet̄ post casuz̄ in p̄sonā illius cōtingētē. vt. d. l. seio in p̄n. z. de cōdi. z. demō. illis in fi. Secdo casu debet̄ de adimē. le. l. ānua. in p̄n. Tertio casu de lictuz̄ debet̄ quasi in dubio interpretādū sit legatarij cōtēplatioe potius relictu. si ex veritate vel cōiecturis aliud nō appa reat. z. iō legatū debet̄. ff. d̄ adimen. le. l. seio. §. ipeator. z. C. d̄ le. l. j. z. d. l. ill. in fi. C. Itē op. z. v̄ q̄ hec regla sit sup̄uacua cū idē p̄treat̄. s̄. e. c. iputari. z. iō n̄ ponēda. C. d̄ no. co. cō. l. j. §. q̄b̄. ff. vt leg. no. ca. stipulatio. §. diu. S3 diceñ. ē sine dubio q̄ si hec regula. z. illa loquunt̄ in p̄ditioe p̄tatiua. sed illa loq̄t̄ p̄p̄rie q̄n̄ impedit̄ p̄ casuz̄ p̄ditionē implere. Itē aut loq̄t̄ q̄n̄ i pedif̄ p̄ eū cuius intererat p̄ditionē n̄ impleri z. iō vna p̄ aliā si ē sup̄uacua. Preterea circa hāc m̄z diceñ. ē q̄ ibi in. c. iputari plenius est distinctū. nā z. hec illa intelligi p̄t̄ in vna spe cie cōditiois mixte. i. que pendet ex facto implentis z. alteri Sed magis p̄p̄rie in p̄tatiua p̄cedunt. Idem.

Quod alicui nō licet nomine suo nec alieno licebit.

Icet decurio nō p̄t̄ suo p̄prio noie p̄dia publica colere ita nec l̄z subiectis alioz̄ nominib̄. vt. ff. d̄ admini. rez ad ciui. p̄ti. l. ij. §. j. C. Itē sicut non l̄z tutori emere rē pupilli suo p̄prio noie. ita nec p̄ in terpositā p̄sonā licebit. vt. ff. d̄ auc. tu. pupillus. §. s̄z si p̄ interpositā. z. ad p̄dictoz̄ cōfirmationē accedat. ff. de p̄ben. emp. l. n̄ l̄z. C. de herē. insti. neq̄z. z. ff. de vsucap. l. labeo. §. si cū. cum multis filibus. Sed opp. z. v̄ q̄ illud q̄d n̄ licet p̄ se liceat p̄ aliū. furiosus enī nō p̄t̄ acq̄rere rē p̄ se. z. tñ p̄t̄ p̄ aliū. vt. ff. d̄ acq̄. pos. l. j. §. idē acq̄rim̄. z. ad idē accedat. ff. q̄ res pig. ob. p̄nt. l. aristo. z. de bo. pos. p̄ tab. l. iij. §. plane. z. l. nō putauit. §. s̄z si exhēdat̄. Dicēdū ē q̄ istud gn̄ale repit̄ solutū triplicif̄ v̄no mō q̄ ista sit regla. z. cetera s̄ sp̄alia. Secdo q̄d q̄ n̄ p̄t̄ p̄ se nec p̄ aliū a se submissū. s̄z p̄ aliū a se nō submissuz̄ p̄t̄. Et he due solutioes tradunt̄ in p̄dicta. l. his duobus casibus. ff. de fur. Tertio mō dici solet q̄ aut aliq̄s impedit̄ p̄ se rōne de licti a p̄sona cōmissi. aut rōne rei. aut mixta rōne p̄sone. aut rōne defectus itelligētie. Primis tribus casibus locū h̄z regula. Quarto casu habent̄ locū. l. p̄ria sicut soluit̄. ff. de vsuca. l. labeo. z. de acq̄. hē. l. antistius. §. si. C. Secdo possit̄ itelligi regula magis p̄p̄rie verbis cōsideratis videlicet. vt q̄d nō licet alicui facere suo p̄prio noie non liceat alieno siue sub colore nois alterius. verbi gr̄a nō l̄z tutori inq̄tare pupillum suo p̄prio noie. ita nec licebit noie alteri vt si habeat̄ ab alio iura cessa p̄ pupilluz̄. nā n̄ licebit noie alterius p̄p̄illum inq̄tare vt in auc. de his q̄ ob. se ha p̄bi. res mi. §. si q̄s. Sed tūc est p̄ regulā manifeste. ff. de in ius vocā. l. q̄situm. vbi l̄z patronum in ius vocare noie alieno. z. tñ si liceret noie p̄prio. S3 regula v̄z itelligenda cum faciēdo noie alterius tenderet ad eundem effectū que p̄sequeretur faciēdo noie p̄prio. cū aut

nō ad eundem sed ad diuersum pertinet effectū tunc locum
h3 lex cōtraria. Idem.

Potest quis per alium qđ potest per se ipsum.

¶ Icut possuz p me emere. vēdere locare. ꝑducere.
litigare. ita possuz p alium. ff. de pcura. l. j. §. vsus
aut. z de iniur. si vni. §. idē iul. z. §. idē ait. z insti.
p quas psonas agere possuz. §. j. C. s3 ꝑ regu
lā. vī qz in causis publicis lz p se litigare nō p pcura. vt. ff. de
pu. iudi. l. pe. §. ad crimē. C. Itē qz illustribus lz litigare per p
curatores nō p se. vt. C. d. pcura. l. pe. Itē in accusatōe popu
lari lz p se litigare nō p pcuratorē nisi quatenus actio ad pri
uatū cōmodū ptinet. ff. d. pcura. l. licet in pn. z de popul. ac. l.
q poplari. Itē p se lz violētū sine aliquo itervallo de posses
sione expellere nō p pcuratorē. ff. de vi z vi ar. l. cū fundū.
C. Itē lz p se emphiteotā nouū in possessionē inducere vete
ri deiecto nō p pcuratorē. C. d. iure embi. l. pe. Sed dicēdū
est oīa sup̄dicta spālia eē. regulā vō gnātr obtinē in iudicio
z ex iudiciū. vt. d. l. j. §. pe. ff. d. pcura. z ibi notat. restringi aut
d3 bec regula ad ea que pnt per aliū explicari. In his autem
que per aliū expleri nō pnt nō pcedit regule effectus vt arg.
C. de cadu. tol. §. ne aut. ff. de solu. l. inter artifices. z notat de
vi z vi ar. l. j. §. quoties. Idem.

In malis pmissis fidem non expedit obseruare.

¶ Pmitto tibi occidere hoīez vel cōmittere furtū
vī simoniā vel aliqd turpe. nō expedit fidē seruari
cū pmissū ipō iure nō tenet. ff. de ver. ob. l. gnālif.
z. l. veluti. z. l. stipulatio hoc mō. z. l. si plagij. z de
fideius. l. si a reo. §. qđ vulgo. C. s3 oppo. z vī qđ et in malis
pmissis fidē pueniat obseruari lz de eqtate det exceptio naz
si induco te p dolū vī metū. vt mihi decē pmittas pmissio v3
lz agenti ex pmissiōe obstat exceptio doli vel metū. C. de inuti
li. stipulatioibus. l. dolo. ff. de ver. ob. l. si qs cū aliē. Sed dicē
dū ē qđ malū pmissū dupliciter sumit. Nā vno mō dī malū. i. su
per re mala vel turpi seu turpitudine ꝑtinēti interpositū. z il
lud nō expedit obseruari qz ipō iure nō tenet. ff. de pac. l. iuris
gentiū. §. z gnāliter z de ver. ob. l. gnālif. z. l. veluti. z. l. stipu
laris h mō. z. l. si plagij. z. l. si stipuloz. z insti. de inuti. stipu.
§. quod turpi. C. Secundo modo dicitur malū pmissū id est
male cōceptū. qz interueniēte dolo vel metu. z tūc lz pmissoz
teneat d iuris rigore non expedit fidē seruari. qz pmissoz da
tur exceptio. vt in. d. l. si qs cum aliter. de dolo. nihil interest
vtrū quis nō h3 ipso iure actionē vel possit per exceptionem
excludi. vt. ff. e. l. nihil. Idem.

In alternatiuis electio ē debētis z sufficit p altez adimpleri.

¶ Eo dicunt in h. c. due regule dici pnt. lz. n. vtraq3 d
debito alternatiuo loquat. Prima tñ tractat de iu
ris electiōe ad quē ptineat. i. vtz ad dbitozē vel ad
creditozē. Scda vō d alternatiue obligatōis effectū. Exēplū
āt regule pme p3 cuiuslibet. Nā si pmitto tibi stichū aut pāphi
luz electio est mea que coz soluere veliz. ff. de iure do. l. plerū
qz in fi. z de eo qđ certo loco. l. nō vtq3. §. q stichū. z d p di. in
sti. l. si hēdi. Itē si soluo stichum nō teneoz solūē pāphiluz. qz
sufficit altez adimpleri. ff. d p di. z d mō. l. cuz pupillus. §. vl. z d
ver. ob. si ita stipula. C. s3 opponit qđ in alternatiua nō sit ele
ctio debitoris. qz iure cauet qđ si testator alternatiue legat fū
dum seyanuz aut vsufructū fundi seyani ē electio legatarij nī
hēdis. vt. ff. d le. ij. l. lucio. Quidā simplr dicunt qđ aliō ē in le
gatis z aliō in ꝑctib3 qđ simplr ē falsuz. qz in legatis alterna
tiue relict est inuenire qđ ē electio hēdis nī legatarij. ff. d le. ij.
si ita relictū. §. vl. Et iō satis z meli3 dī qđ in ꝑctibus alterna
tiue ꝑceptis semp est electio debitoris. vt. d. l. plerunq3. z. l. nō
vtiq3. §. q stichuz. C. In legatis vō aut vba dirigunt ad here
dez aut ad legatariū. aut simplr pferunt. Primo casu est ele
ctio hēdis. qz si testator dīc do tali talē rē. aut illā. vī electōez
hēdi ꝑcedere. vt. d. l. si ita relictum in fi. Scdo casu est electio

legatarij. qz cū testator dicit habito tibi. aut vendicato tibi. il
lā rez aut illā vī eligendi ptatē ꝑcedere legatario. vt. ff. de le.
j. l. plane. §. vl. In tertio est electio legatarij cuz in vltimis vo
luntatib3 plen3 qđ in ꝑctib3 interpretari oporteat. ff. de le. ij. l. lu
cio ticio. z ibi ple. no. C. Ad scda3 ptē oppo. z vī qđ nō sufficiat
altez adimpleri. sed oporteat altez nō adimpleri. ff. de ver. ob. si
qs ita in fi. S3 dicēdū est referre inē alternatiuā affirmatiuā
z alternatiuā negatiuā. qz in affirmatiua sufficit altez fieri. vt
hic. In negatiua oz altez nō fieri tñ idē est in vtraq3 si ꝑside
ret effectū. qz in affirmatiua sufficit altez affirmatiue. in nega
tiua sufficit altez negatiue. z iō nō est ꝑriū lz pueniēs vbi re
gule. C. Itē oppo. z vī qđ vbi vba nō sūt ꝑiuncta sufficit alteruz
adimpleri. ff. de v. sig. triplici. §. videam3. S3 dicēn. qđ tres sunt
orationū spēs. Nā qđā sunt ꝑiuncte. i. qđ aliquā copulatiuam
cōiunctionem hnt. qđā disiunctiue qđ hnt aliquā disiunctiua.
quedā solute qđ hnt disiunctiua nec copulatiuā ꝑstōnez hnt. Nā
tura copulatiue reqrit oīa simul vera. vt. ff. de ver. ob. si qs ita
z. l. si. z de cōsti. insti. l. si hēdi plures. Nātura disiunctiue alte
rū tñ. vt hic. z. ff. iudi. sol. l. cū qrebat. z d p di. z de. l. cū pupil
lus. §. disiunctio. soluta vō ex mēte certe pñiciatōis aliqñ eq
pollet copulatiue. aliqñ disiunctiue. vt. ff. de ver. ob. l. si aliena
tōis. §. si. Si de mēte nō apparet accipit p copulatiua. d. l. tir
plici. §. videam3. lz sit ar. §. ff. d reg. iu. l. in eo qđ. §. vt vba. S3
i. §. videam3. ꝑsiderauit dubiū significatiōis solute. In. §. vbi
vba. ꝑsiderauit effectū significatiōis. ex eo qđ in obscuris mi
nimū ē sequēdū. s. e. c. in obscuris. Est g soluta p se spēs ozō
nis disticta a ꝑiuncta z distincta. Itē alit significat. qz copula
tiua copulatiue. disiunctiua disiunctiue. soluta solute. S3 effectū
significati nō distinguit a significato copulatiue qđ requirit
vtrūq3 vel disiunctiue qđ reqrit alterū. qz semp effectū signifi
catōis solute ꝑsentat vtrūq3 vt copulatiua. vel altez tñ vt
disiunctiua. N3 igit soluta disiunctam z ꝑpā spēm significadi
lz nō effectum significati extra seipsam. Idem.

Qui ad agēdū admittit ē ad excipiēdū multomagis admit
tēdus.

¶ Icut supficiarius z emphiteota z qđq3 ali3 hīs
dñiuz vīle posset agere ꝑ dñm vtili actione in rez
ita si ab eo pueniat mto magis excipe poterit. vt
h z. ff. d supficiab3. l. j. §. q aut. z de reg. iu. l. inuit3
§. cui damus actionē. cū faciliōz sit cā ꝑcedēdi exceptionē qđ
actionē. ex eo qđ fauorabiliores sūt rei qđ actoris vt i regula iu
ris. z ex eo qđ faciliōzes sum3 ad absoluēdū qđ ad obligādū
vt. ff. de ac. z ob. l. arian3. z d penis. l. abntē. C. s3 oppo. z vī
qđ q admittit ad agēdū nō audit volēs excipe. C. de agri. z cē.
l. si coloni. z si p vīz vī alio mō. l. j. z si qs ad se fundū. C. ad. l.
iul. d vi. S3 dicēn. est qđ ille leges locū hnt in iudicijs recupā
de possessiōis in qbus excipiēs de dñio nō auditur nisi ꝑmo
possessionē rstituat. cū spoliatū aī oīa restitui oporteat. Nec
aut regla als obriet gnātr in qbuslibet iudicijs gnālib3 vt di
ctū est. s. in. c. dolo. supfluū. n. vī qđ is q possessozem spoliavit
posset opponē de dñio qđ spoliado amittere meruit. vt. C. vī
vī. l. si qs i tāta. z ppea glosatores iuris ciuiliis satis enozmib3
errasse vidēt in eo qđ scribūt. ff. de iudi. l. si d vi. vbi dnt qđ ex
ceptio dñij excludit interdē recupāde possessiōis. z postea
ꝑriū eius notauerūt. ff. de vi z vi ar. l. j. §. j. z de v. sig. l. mulie
ris. §. j. z de vsuca. l. seq3. §. si dñs. qđ vī magis ꝑximū vitati.
sed an is q h3 possessionē clādestinā possit ꝑ actorē excipe de
iur dñij dubitatio ē. qz iura vidēt velle qđ violēta z clādestina
eqpolleat. sicut g nō lz hnti violēta excipe d dñio. vt dcm ē ita
nec lz excipe hnti clādestinā. vt. ff. qđ vi aut clā. l. j. §. j. z ad. l.
fal. d pla. l. eū q fugitiuū. lz mihi vī qđ lōge iprobior sit cā illi3
q h3 violentā qđ illi3 q h3 clādestinā ar. ff. de fur. l. si vēditoz. §.
cū raptor. z iō hīs clādestinā posset excipe de inre dñij ar. C.
d pba. l. iij. §. ei3. C. Itē vī obstarē regula. C. loca. z cōdu. l. si
qs ꝑductiōis. vbi ꝑductor cogit restituere locatozi possessiō
nē lz ꝑductor parat3 sit pbare se dñm. S3 illud ꝑtigit qđ qđā
species spoliatiōis eēt si locatozi denegaret possessiōis restō
vt. ff. d pca. l. vi. z iō nō audit ꝑductor volēs se pbare dñz ni
si ꝑmo restituat possessiōez vt. d. l. si p vīz vī alio mō. Itē vī
obstarē regule illd qđ legit in auc. d. triē. z se. §. illd qđ. vbi il

le q negavit possidē cogit vt aduersariū possessore trāfferre
lz parat^o sit pbare se dñz. Sz illd pigit i penā mēdacij. vt in
e. ti. §. studiū qqs. ff. d rei vē. l. fi. C. d nō nu. pe. auc. q pppria z
q po. in pig. ba. auc. ita possessor. Queri at possit vtz snia la
ta in iudicio petitorio pariat exceptōez rei iudic. i iudicio pos
sessorio z vī q n qz separata ē cā possessōis z pzetat. vt. ff.
d acq. pos. l. nālit. §. nihil. z. l. pe. An q rōe lata snia i possesso
rio n parit exceptionē rei iudicate i petitorio. ff. d exce. rei iu
di. l. iij. z. l. an eadē. §. vl. eadē rōe lata i petitorio parē n d3 ex
ceptōez rei iud. i possessorio. z memini qd no. ff. d mēdi. l. iij. §.
gdā. q snia lata in petitorio. absorbet ius possessori z prium
ei^o declarat. C. de interdi. l. incerti. Et ppe h mibi vī distigūē
duz esse qz si tale est possessoriū qd excludit per exceptionem
dñij. vt est possessoriū adipiscende z retinende possessōis. tē
snia lata in petitorio nocet in possessorio. z ita intelligitur qd
norat in. §. qda. lz si tale esset possessoriū qd nō excludit per
exceptionē dñij vt possessoriū recuperāde possessōis. vt. s.
ostensuz est. tunc lata in petitorio nō p iudicat in possessorio
z ita intelligit qd norat in. l. incerti. C. de interdictis. Idem.

Qui per alium facit est perinde ac si faceret per seipsum.

Icut tutor tenet directā actōe tutele qñ admistrat
sic z qñ admistrari mādāt. qz q facit p aliū pinde ē
ac si facit p seipsū. ff. d admī. tu. §. ita transgressisse
z. l. tres tutores. §. nō solū. Itē sicut tenet interdico vñ vi q d
iecit p se ita si deiecit p aliū. vt. ff. d vi z vl arma. l. j. §. diecisse.
et d re. iu. l. h iure. §. q diecit. Itē sicut tenet. l. cor. de sica. q oc
cidit p se. ita z q occidit p aliū. C. d accu. l. fi iō. ff. ad fil. si per
cussor. ar. ff. ad tre. l. j. §. pe. Itēz sic punit tāqz calūniator q p
se d tulit z n pbavit ita z q p aliū. ff. d iure fisci. l. iij. §. diu^o pi^o
z. l. nō tm. z ad idē p iudici. ff. d fideius. postulare cū i finitis si
milib^o. Sz oppo. z vī q lōge aliū sit facē p se qz p aliū. ff.
de so. inf artifices. Sz dicēdū ē q vbi eligit p sone industria
regula nō pcedit. C. d cadu. tol. §. ne at z. d. l. inf artifices. sed
vbi nō eligit p sone industria tūc pcedit effect^o regule. Itē
oppo. z vī ipossibile ēē fcm paliū pinde hēri ac si fieret p se z
ipsū qz iure cauet q ē fcm ab eodē diuersis tēporib^o nrepsē
tat idē p tate eiusdē facti. vt. ff. d p di. i. de. l. si nō sortē. §. liber
tus z in auc. d fide instr. circa pñ. so. dicēdū ē q rō ad qñtate
z vītate ipossibile esse fcm vni^o dici fcm alteri^o. Sz de qdā iu
ris iter p tate pcedit q fcm vni^o alteri^o intelligat. vt. ff. d duo
bus reis. l. nemo. z no. ff. d vi z vi ar. l. j. §. diecisse z. §. qd dī.
lz vī hec regula supvacua per illā q ē posita. s. in. c. pōt. Sed
nō est si qz bñ aduertat qz illa loq^o de p tate explicādi per ali
um. ista vō de effectu explicati. Idem.

Factum legitime retractari nō debet licet postea casus eue
niat a quo non poterat inchoari.

Ihō sane mentis pbat matrimoniu lz postea fiat
furiosus nō pp hoc dissoluit matrimoniu iā p tatum
vt. ff. de his q sūt sui vl alie. iur. l. patre furioso. Itē
si hō sane mentis fecerit testm lz fiat postea furiosus n viciat
testm. ff. de testamentis. l. is cui. z de bo. pos. fm tabu. l. j. §. suf
ficat. Et ad huius pfirmationē accedit qd genāfr dici solet nō
tollit fcm qd ipedit faciēdū. vt. ff. e. l. in abiguis. §. nō ē nouū.
z de acgrēda hēditate si seruū qz. §. vlti. Sz oppo. z vī q
illd qd ipedit ab initio faciēdū tollit iā fcm. Quia si stipulor
fuiturē ad p tē fundi mei prinēte p indiuiso stipulatio nulla ē.
Itē si stipulor ad totū fundū stipulatio lz z si postea p tē
p indiuiso alienē stipulatio corrupit. vt. ff. d serui. p parte. z d
verb. obli. si sub vna. §. si qz viā. ergo illud qd ipedit ab initio
faciēdū tollit iā fcm. Itē si tutela finita ē n h3 locū accusatio
de suspecto. ff. de susp. tuto. l. iij. §. q rī p t. adeo qz si pposita ac
cusatio suspecti tutela finit expirat accusatio d suspecto. ff. d
suspec. tu. post finitā. Itē p iudicial actio de p tū agnoscendo
nō h3 locū mortuo p tē vel auo cui^o filiū vel nepotē qz se ēē cō
tēdit. adeo qz si p iudicialis pponat q p tē si morit pater ex
pirat iudiciū inchoatuz in actioe p iudiciali. vt. ff. d libe. agno.
l. iij. §. qz plautinū in vbo adeo. p q oia p3 q casus impediēs
ab initio tollit iā fcm supueniens ex post fco. Sz dicēdū ē q

aut fcm erat inchoatū z n pfectū z tūc tollit p eū casū q ipedi
ret inchoari. vt si stipulat^o sū fuiturē p dno meo z anqz pstitua
tur alieno totū p dno vl partē ei^o p indiuiso. corrupit stipu
latio. vt. d. l. si sub vna. z. d. l. p parte. z d cust o. reoz. l. ij. z. ff.
vt in pos. le. l. si pecunie. §. q fideicomissū. z d adul. l. si marit^o. z
§. sinat z ad idē tēdit. d. l. post finitā de suspe. tu. z. d. l. iij. §. qz
plautinū d libe. agno. z d his q p si scrip. ba. l. si metallū. Sz
si fcm iā erat pfectū z legitie pfirmatū vt qz fuit^o pmissa erat
iā pstituta testm inchoatuz erat iā pfectuz z m i monium erat
iā per consensuz p tatum z similia. tunc casus su perueniens q
impediret ab initio inchoari non tollit iā factuz. z ita loquit
regula. ff. eo. in ambiguis. §. j. z de ritu nup. si qua. z d seruitu.
ru. p tē. via. §. quacunqz. z d vbo. obli. l. si pluribus. §. z si pla
ceat. Ande sunt ar. qz si post inqstionē p officiu inchoatā. z
āte sniaz supueniat ordinarius accusator inqstio qescat. Sed
si superueniat post sniam nō tollat effectus inqstiois facte ni
si pbare puaricatū pcessuz. ff. de p uarica. l. p uaricatōis. z
de liber. ho. exhiben. l. iij. §. si tñ postea. z de accusa. sicut. §. fa
cte z dicta. l. si maritus peruenit. §. sinat. Sz p p dictā soluti
onē vī insti. de le. §. ex p tō. ff. ad. l. fal. l. verbis legati. vt si le
go debitū pure creditori nō v3 legatū. sed si lego dditū in diē
bene v3 legatū adeo qz si dies veniat testatore veniēte legatū
nō vitiat. Sed dicēdū est qz aut superuenit casus annulla
tiois. z tūc h3 locū p dicta distinctio. Aut supuenit casus ad eū
dē effectū tendēs. z tūc aliū tēdentē ad eundē effectū qd iue
nit secū concurrere patit. vt in. d. l. insti. de le. §. ex cōtrario. z
lilla vt hoc legati ad. l. fal. Idem.

Ad alicui gratiose concedit trahi nō d3 ab alijs in exēpluz.

I sumus pontifex pcessit alicui de gīa spālī qz pos
set habere plura beneficia cū cura vel qz posset p
pcuratore visitationē facere vel p cipē integralit
fructus bñficiorū suoz absqz eo qz in ecclesijs resi
deret hoc nō d3 trahi ab alijs in exēplum. Sed ius cōe serua
ri qd est p oia p rium supradictis. Itē si pcessit alicui qz nō
teneat subire munera publica vel soluere decimas. qz forte in
aliqua re pspere gesta virtuose se habuit hoc similiter trahi si
d3 ab alijs in exēplū. sed ius cōe d3 seruari. z hoc ē qd vult di
cere regula z pbaf. ff. de p sti. prin. l. j. v. plane ex his. z. C. de d
curionibus. l. neqz dorothēū. z. l. nullus. li. x. z de episcopis z
clericis. l. qñ venerabilis. Sed etiā vī qz ea q certe p sone scri
būtur cōstituant ius cōe. vt. C. d nouo co. cōpo. l. j. §. nulla qz
dubietate. dicēdū ē qz aut rescribitur alicui p sone vl vniuer
sitati pcedēdo beneficiū spālē. z tūc n d3 trahi ab alijs in exē
plū z ita loquitur regula z lex superi^o allega. z pbaf. C. de legi.
l. leges vt gnāles i fi. aut rescribit pstituedo ius cōe. z tūc cer
te p sone expressio nihil operat. qz iura nō in singulas psonas
sed generaliter cōstituantur. vt in. d. l. j. §. nulla. C. de nouo co.
cōpo. z. ff. de leg. z se. consul. l. iura. Idem.

Frustra sibi fidem quis postulat ab eo seruari qui fidem a se
prestitam seruare recusat.

I duo fratres habētes domos cōmunes inuicem
cōueniūt de nō alienādo sub certa pena. z vn^o eoz
alienauit z vult qz alter ab alienatiōe abstineat nō
audif qz frustra sibi fidē postulat a me seruari qz fidē
seruare recusat. vt. ff. e. cū p f. §. ille. z de leg. ij. cū p f. §. libertus.
Itē si locauit alicui domū p pensioē certa z pmissi eū nūqz
expellē sub certa pena z eū expello. qz pensioē nō soluit nō po
terō pueniri ad penā. qz frustra sibi postulat a me fidē seruari qz
fidē seruare recusat. ff. locati. qro. §. iter locatore. z qz generale
est qz n seruant fidē nō d3 fides de necessitate seruari vt. ff. de in
offi. testa. si instituta in prin. C. de pactis cum proponas. z de
transac. si diuersa. z. l. si quis maior. Sz contra regulaz vi
dei. ff. de actio. empti. z vediti. l. iulian^o. §. si qz a pupillo. vbi
pupillus vendens sine tutoris auctoritate non seruat nec serua
re cogitur fidē emptori. z tñ emptor cogit pupillo seruare si
dē. Sz regula locū habet vbi eadē ē z equalis p oia psonas
rum contrabentium conditio. In cōtrario vō non erat equa

lis et poterat imputari emptori. quod si sciebat vel scire debebat pupillum habendo non posse sine tutoris auctoritate obligari. ut. C. de habenda empt. q. a quolibet. et de acquir. heredi. l. more. et ideo ratione illius culpe tenetur et ipse pupillo. et pupillus non sibi. alias aut ubi culpa non possit sibi imputari. quod praxisset cum tutoris auctoritate sicut pupillo subueniret per restitutionem in integrum nec teneretur per restitutionem seruare fidem emptori. ita virtute eiusdem restitutionis subueniretur emptori. ut non teneatur fide sua re pupillo. C. de repu. que si. in iudicio in integrum. l. vnica et si aduersus credi. l. j. et ij. Idem.

Delictus persone non debet in danum ecclesie redundare.

Iabbas vel monachus vel alius clericus delinquat iniuriam faciendo vel danum dando vel alicuius possessionem violenter occupando. ecclesia non tenetur. quod delictum persone non dicitur in danum ecclesie redundare. Ita qua ratione delictum tutoris non obligat pupillum. ff. de regu. iur. l. neq. et de tab. exhi. l. penul. eadem ratio delictum clerici vel prelati non dicitur ecclesiam obligare. cum pupillus et ecclesia parificetur ex vna parte. et eorum administratores parificentur ex altera. ut. C. de episcopis et clericis. l. orphanotrophos. **S**ed occasio predicta parificatio opponitur quod iure cauetur quod pupillus tenetur de dolo tutoris. ff. ne ius fiat ei q. in possessi. l. j. §. de dicto. et de peculio l. si vna. §. si dolo. et de tribu. l. iij. §. j. et de administra. tuto. l. si. **D**icendum est si ex dolo prelati vel alterius clericus puenit aliquid ad ecclesiam earenus teneatur ecclesia sicut tenetur pupillus de eo quod ad se puenit ex delicto tutoris. ut in l. preallegata. sicut pariter tenetur ex delicto filii. et dominus ex delicto serui quatenus ad se puenit. ff. de vi et vi ar. l. j. §. quod igitur. et §. si quis tamen. et §. si filius. et de peculio. l. iij. §. si ex causa. et sic tenetur vniuersitas quatenus ad se puenit ex delicto alicuius qui vniuersitati preest. ut. ff. de vi et vi arma. l. si in me. et ff. de dolo si ex dolo. §. sed an municipes. **T**unc enim ecclesia non videtur pati danum cum non de suo soluat sed quod ad eam puenit restituat. et danus dicitur a primonij diminutione. ff. de dan. infec. l. iij. **T**ertio opponitur et videtur quod delictum persone debeat in danum ecclesie redundare quod per delictum persone periscat nauis ecclesie. ut. C. de sacro san. eccle. l. iubemus nullam. sed dicitur solet ceterum quod delictus commissus a prelato et collegio. si coicatio periculo redundare posset in danum ecclesie iubemus. delictus vero prelati tamen seu alicuius seu aliquorum de collegio. ecclesie non preiudicat. et ita loquitur regula. Idem.

Actioni congruit ut succedat in onere qui substituit in honore.

Ec regula pertinet ad maiorem regule predictis. s. e. c. q. sentit. l. j. n. p. uerso modo loquat ad eundem tenetur effectum. et propter ponitur per exemplum in substituto in honore. i. in hereditate que honore appellatur. ff. de leg. p. sta. l. si l. iij. §. si a legato. et propterea succedit in onere. i. legatorum que relictum ab instituto videntur legis preceptum tacite repetita a substituto. ut. ff. de lega. j. l. j. imperator. et ff. de leg. ij. si ticio et meuius. §. iulianus. et l. cum per. §. ab instituto. **S**ed opponitur et videtur quod substitutus in honore non succedit in onere. quia iure cauetur quod si heredi instituto sub conditione simpliciter substituat alio onus conditionis in persona instituti adiectum non videtur in persona substituti repetitum. ff. de here. isti. sub conditione. sed ibi quarebat in onere conditionis noue que in persona instituti non erat et ideo ibi conditionis institutio non videtur in substitutione repetita. ut. ff. de le. j. l. j. **T**ertio opponitur et videtur quod substitutus in onere hereditatis non succedat in onere legatorum. ut. d. l. l. j. de le. j. **E**t ideo distingui oportet. quod aut legata repetuntur vbi testator expressit aut si vbi testator expressit aut cum eiusdem diei vel conditionis adiectio aut simpliciter. Si cum eiusdem diei vel conditionis adiectio legatum reddet inutile. ut. ff. de le. j. l. j. §. q. a filio circa principium. Si simpliciter debet non expectata conditione vel die que in persona instituti fuerat adiecta. ut. d. l. si q. a filio. et l. si cui. §. si a filio. si vero non repetuntur vbi expressis. tunc legis preceptum tacite repetita intelliguntur cum eadem semper conditione et die. ut de le. ij. cum per. §. ab instituto. nisi talis esset conditione que redderet legatum inutile. ut. ff. de ver. ob. l. ticia. §. idem reddidit. et de fideicom. liber. l. vlti. et hec ve-

ra sunt in onere persone non coherere. In eo. n. quod persone coheret non succedit qui substituit in onere. ut. ff. de adi. l. l. legati sub conditione. et de condi. et de. legatum et de alime. l. l. gaius in pri. Idem.

In argumentum trahi nequeunt que propter necessitatem aliquando sunt concessa.

Propter necessitatem famis processum est patri vendere filium et ideo non dicitur in argumentum trahi ut in alia causa filium vendere liceat. C. de patribus qui filios distra. l. j. et ij. **T**ertio propter necessitatem permissus est quod fiat alienatio rei sacre scilicet per redimen. captiuus. C. de sacrosan. eccle. l. sancimus. et ideo non dicitur in argumentum trahi. q. n. §. ius comune procedunt si debet ad consequentia trahi. s. eo. q. alicui. ff. e. q. b. §. et ff. de le. sena. con. l. q. b. vero. et l. in his et l. ius singulare. Sed si eadem ratio necessitatis vel maior subest. an ea que propter necessitatem recepta sunt licebit in argumentum trahi videtur quod non videtur hic et ff. e. q. b. §. et de le. q. b. vero. **E**t videtur quod sic quod ea que conueniunt in identitate rationis non debent separari secundum substitutionem iuris. ut. ff. de fonte. l. vna. §. hoc interdictum. et de iniusto testa. l. posthumi. **C**irca hoc glossatores iuris civilis variant. nam ff. e. quapropter. determinant quod non licet in argumentum trahere vbi eadem ratio necessitatis vel maior subest. Sed. C. de patribus qui filio distra. de terminat quod non liceat in argumentum trahere et vbi est eadem ratio necessitatis vel maior subest. Sed credendum est quod nominatim si reperitur prohibet ad consequentia trahi quod trahere liceat vbi eadem vel maior causa necessitatis subest. cum ea que conueniunt in identitate rationis non debeant separari secundum substitutionem iuris ut dictum est in l. ij. de patri. q. filii. distra. restringunt processionem cum dicit in hoc iurimodo casu. et ideo non licet trahere in argumentum. l. j. similia causa subesse reperiat quod reperitur expressa prohibetio in contrarium. vel que expresse equipollet. Idem.

Nemo potest per iuris transferre in alium quam sibi competere dignoscatur.

Vendo tibi et ex causa venditionis trado rem aliquam. **I**llud iuris quod erat penes me venditorem. transit in te emptorem. vbi si erat directe dominus directum dominium transferret in emptorem. si vtiliter vtile dominium transferretur in emptorem. ff. de acti. emp. et ven. l. ex empto in principio. **I**tem si erat libera penes me venditorem transibit libera ad emptorem. **I**tem si seruitutem debebat cum seruitute transferretur. **I**tem si erat alij obligatus et poterat a me per hypothecariam aduocari cum eadem obligatione et possibilitate aduocationis transferretur quod res transit cum sua causa. i. cum suis oneribus. ff. de acqui. re. do. l. traditio. et de contrahen. emp. alienatio. et C. rem alie. geren. l. j. et C. si sine cen. vel. re. l. ij. **S**ed oportet et videtur quod aliud iuris sit penes traditorem et aliud penes eum cui fit traditio. **C**onstat enim rem pupilli inuicapabilem esse. ff. de acquiren. re. do. l. si bona fide. et tamen si legitime vendat alij et tradit incipit esse vscapabilis. ut pro emp. l. ij. §. si a pupillo. ff. Sed dicendum est quod privilegium persone ad quam pertinebat dominium reddebat eam vscapabilem. et ideo persona dominij mutata mutatur conditio rei vendite. ut. ff. de acquire. here. **P**aulus respondit. §. j. et de col. bono. l. j. §. si is qui bona. et de publiciana. l. licitatio. §. vlt. **I**tem opponitur et videtur quod traditio transferat illud quod non est penes tradentem. **C**onstat. n. quod si habeo dominium rei quod non habeo usufructum. cum res sua nemini possit seruitutem deberi. ff. de usufru. l. vti frui. et de serui. v. predi. l. iure coi. et tamen possum constituere alij seruitutem usufructus. ff. de usufru. q. b. nostrum. sed ibi non transferretur plus. sed per constitutionem variatur species usufructus quod penes me erat dominium caliter et non erat spes fututis penes eum cui substituit formalis et erit spes fututis. **F**allit autem hregla in tunc. **I**tem in procuratore. iudice executore creditore in malefidei venditore. **I**tem in censitore. **I**tem in flumine in libertatis datione. et in Imperatore. in augusta de quibus late notari solet. ff. de acqui. re. do. l. traditio. et de reg. iur. l. nemo plus. et isti. qui. alie. licet. circa principium. et ideo superuacuum foret hoc scribere. Idem.

In toto partem non est dubium contineri.

Et materia huius regule tractatū est. s. eo. c. plus. sed nihilominus ex abundanti dicitur est quod absolute a

d petitione totius fundi intelligitur absolute a qualibz eius parte cum in toto pars continetur. de exceptione rei iudic. l. si quis cum totum. Quod autem regula falsa sit possit sic ostendi quod iure cauetur quod in actu continetur iter. ff. de huiusmodi. ru. p. di. l. actus et inst. de huiusmodi. s. actus. et tunc quod absolute ab actu. non dicitur absolute ab itinere quod est pars actus. nec est. ut ff. de excep. rei iudic. l. si in itinere. et ibi nota. Item quod iure cauetur quod si testator legat actum et postea adimat iter. ademptio est inutilis quod non videtur adimisse totum vel partem eius quod legavit. ff. de adimen. le. l. j. §. p. q. in toto non continetur pars. Dicitur est quod iter dupliciter sumitur. Nam uno modo sumitur per distincta specie huiusmodi. et sic eo modo supra non est pars actus imo species huiusmodi actui opposita et coequa ut ff. si servitus vendi. loci corp. §. j. et d. l. j. de adimē. lega. Alio modo sumitur iter per commoditate eundi. et hoc modo supra habet se ad actum sicut pars ad totum quia est pars subiectiva ad actum. et actus est totum parte ad iter. quod sui potestate iter comprehendit et in hac significacione sumitur. ff. de servit. ru. p. di. l. j. §. actus. et de v. ob. l. qui usufructus. et de noua. l. si pupillus. §. vlt. Idem.

In generali concessione non veniunt que quis non esset in specie verisimiliter concessurus.

Exemplum poni potest in generali vicario episcopi quod conferre non potest beneficia nisi super hoc mandatum habeat speciale. ut s. de offi. vica. c. cum in generali concessione. Ratio autem est quod non est verisimile quod episcopus foret specialiter concessurus beneficiis collationibus. et hec eadem generalitas confirmatur. s. de pe. et remis. c. ij. et de iureiur. c. j. et de procur. c. q. ad agendum. li. vj. Item per exemplum quod iure cauetur quod si pater cedat filio generalem et liberam administrationem peculij non videtur cedere quod donet cum non sit verisimile quod foret specialiter donare concessurus. ff. de do. na. filii. l. i. Item si pater cedat filio liberam administrationem peculij non videtur cedere quod alienet in fraudez creditorum quod non est verisimile quod illud fuisset specialiter concessurus. ut ff. q. in frau. cre. si pater filio. Item si dominus cedat filio administrationem peculij committere non videtur generaliter ea que non erat specialiter concessurus. ff. de peculio q. peculij. Sed oppo. et videtur quod omnia reducantur in generali concessione cum illud operetur generale quantum ad omnia. quantum speciale operatur in quolibet specie ut ff. de adm. tu. l. si duo. et de le. ij. si corpus in prin. et de usu. et habi. l. si ita. C. de quadri. prescrip. l. ij. et de prescri. xxx. an. l. o. e. Sed illud in his que verisimiliter erat in specie concessurus. ad alia vero non trahitur concessio generalis quod derogatur ei per prescriptioes priora ut hic et in. c. et in. l. supradictis.

Idem.

Qui contra iura mercatur bona fidem non presumitur habere.

Qui emit a pupillo sciens illum pupillum esse sine tutoris auctoritate presumitur malefidei quod contra iura mercatur et ideo non prescribitur de aucto. prestan. l. cum quod et de usufructu. p. emp. l. vlt. et ff. de pben. emp. q. a quolibz Item qui emit a prelato bona ecclesie non servata solemnitate que de iure servari debet. ut in. c. sine exceptione. xij. q. ij. et in. auc. l. ius porrectum. contra iura mercatur. et ideo presumitur non habere bona fides. Item qui emit ascripticiū sine gleba contra legum interdicta mercatur. et ideo nullus eum ambigit malefidei possessorem esse et ideo nullo tempore spacio prescribitur. C. de agri. et cen. quemadmodum in si. et s. e. c. possessor. ratio autem est quod aut emptor sciebat prohibitionem iuris aut ignorabat. Si sciebat planum est quod malefideus apte concluditur in ipso. Si ignorabat est malefidei possessorem presumptio iuris cum in iure erravit. ff. de usufructu. l. si fur. C. de oppo. q. semper presumitur bonafides si abesse non probatur. C. de prescrip. lon. tem. l. pe. ar. ff. de fideicom. lib. l. si eum. §. ex iniusta. et de adm. tu. hoc autem et de pba. l. verius. et de le. ij. l. si cum ita legat. §. species. Sed dicendum est quod aut allegatur ignorantia facti aut iuris. Si facti tunc presumitur bonafides quod iuris presumptio allegationi non resistit ut s. e. c. presumitur et in. l. palle. sed si allegatur ignorantia iuris tunc presumitur malefides. ut hic. quod presumptio

iuris allegationi resistit ut s. e. ignorantia. et ff. p. emp. l. ij. §. si a pupillo et §. si a furioso. et C. de le. l. leges. sacratissime. et de iur. et fac. iguo. l. constitutiones. Idem.

Bonafides non patitur ut semel exactum iterum exigatur.

De intelligendum est quod non exigatur. s. ab eodem vel ab eo quod ab exactore cum habet. vel contra exactum est habitum / rus regressum. sed a diversis personis per bis idem exigatur ut patebit in solutioe priorum. Exemplum autem poni potest sic si testator legat mihi centum sub conditione et pedere conditione egi contra huiusmodi interdicto de ta. exhibe. et quod si exhibuit conditione fuit ad iter esse meum. i. ad solutionem legati. et postea existente conditione volo agere ex testamento et iterum peto legatum non sum audiendus quod bonafides non patitur et c. ut ff. eo. bonafides. et de ta. exhibi. l. locum. §. conditione. C. de op. et videtur quod semel exactum iterum exigatur quod si egi contra eum quod dolo desijt possidere et secutus suus extimationem nihilominus possit agere contra possessorem ad rem ut ff. de here. pe. l. nec vlla. §. si quis. et de solu. stichum. ij. §. dolo. Sed dicatur autem per titulum ab eodem a quo fuit exactum aut ab alio. Si ab eodem locum habet regula. si ab alio locum habet priora. ut pbari videtur. d. l. locum. §. conditione natio. sed hec solutio non est sufficiens. quod iure cauetur quod semel exactum non possit iterum exigere et ab alio. ut ff. si fa. fur. fe. dicat. l. q. tiens. et de re. eoz. q. sunt sub tu. l. illicite. et de re. iu. si quis dolo. §. si quis debitorum. Et videtur dicitur. quod si peto ab eodem non audio. Sed si peto ab alio siquidem non est habitum regressum contra alium tunc audio ut d. l. nec vlla. §. ite si quis et l. stichum. §. dolo. et l. locum. §. conditione natio. C. de op. et videtur quod et ab eodem possit iterum exigere. ut ff. de noua. l. fundum corne. Sed ibi erant solutioes diverse et de diversis personis origine sumentes. et ideo exactio unius non impedit per exactioes alterius. ut quod omnes cause eunt lucrative. tunc exactio facta ex vna impedit exactio ex altera ut ff. de acti. et ob. l. o. e. et de le. ij. l. meuius. §. duorum. Preterea in l. fundum vna oblatio contra erat super fundo alia super extimatione fundi. vnde cum non super eodem sed super diversis personis cedat duplex exactio. sequitur quod ad regulam non pertinet. Idem.

Cum quod vna via prohibetur alicui ad id alia via non debet admitti.

Stius regule exemplum proprie ponitur. s. de cler. conu. ga. c. j. l. vj. poni et potest sicut cauetur. ff. de tu. et cu. da. ab his. l. scire o. §. si mater. nam si pater prohibet administrare tamquam pater nec poterit nec debet administrare tamquam curator ut non alia via quam quod voluit testatrix faciat. Item quod prohibetur ad successiones vocari de iure civili non admittitur per aliam viam. i. de iure pretorio. ff. de bo. pos. §. ta. l. non est ambigendum. §. vbi cum quod. et ar. ad idez. ff. de bo. pos. §. tabu. l. ij. §. liberi et l. si post mortem. §. exheredati. C. de oppo. et videtur quod emancipatus quod prohibetur succedere de iure civili vocatur de iure pretorio. ff. de bo. pos. l. sed cum patrono. §. bonorum. Item si legatum relinquitur patri et rogatur filium emancipare et filius prohibetur emancipationem petere vna via. i. iure actiois ex testamento tamen admittitur alia. i. per officium iudicis. ut ff. de con. et dmon. l. si cui. Item si alicui duplici iure deferatur hereditas et vno iure succedere prohibetur nihilominus admittitur alio ut ff. de regu. iur. l. quotiens duplici. et C. de iure deli. l. suum habet. Item filius exclusus per vnum liberi vocatur per vnum legitimum. et exclusus vnum legitimum vocatur per vnum cognatum. ff. de suc. edic. l. j. §. videndum. Item repudiatus ex testamento succedere potest ab intestato si erat de numero eorum quod vocantur ab intestato. ut ff. de acqui. here. l. nec ideo. §. j. p. que omnia videtur concludi posse regulam esse falsam. Sed dici potest quod regula locum habet vbi ius resistit in odium prohibentis. sed vbi assistit per alium contingentem defectum habet locum contraria. Idem.

Contractus ex conventionione legem accipere dignoscuntur.

De natura quorundam contractuum est quod debeatur tamen dolus et lata culpa ut in deposito et precario In deposito ideo quia eius reuocatio dependet in voluntate deponentis tantum. In precario ideo quod eius reuocatio pendet ex libera voluntate concedentis solum ut ff. de po

De hinc mater
ju. c. unj. d. a
bis multa bo

siti. l. i. §. vlti. z. l. q. nerua. z. de preca. l. j. z. l. quesitum. §. illud. z. l. cum precario. Item de natura quorundā ē q̄r debeat dolus lata culpa z. leuis. vt in contractibus qui celebrantur gratia vtriusq; z. in quibus non licet vni altero inuito a contractu discedere. vt in emptione. venditione. cōductione. dotis donatione z. societate z. similibus vt. ff. de le. j. l. si seruus legatus. §. cum quid. z. cōmo. si vt certo. §. nunc videndum. z. de reg. iur. l. contractus. Quidam vero sunt in quibus debetur de natura contractus culpa leuissima. vt in mandato propter tacitam assertionem industrie suscipiētis mandatum cū procurator propter solam industriam eligatur. vt. C. manda. l. a procuratore. z. idem in cōmodato concessio gratia cōmodatarij tñ quia tenetur de culpa leuissima. vt dca. l. si vt certo. §. commoda. Casus autem fortuitus de natura nullius cōtractus ex quo debetur species certa prestatur. vt in. d. l. contractus in fi. In contractu autem mutui tenetur de casu non propter naturam contractus. nam celebratur gratia vtriusq; sed propter naturam debiti. est enim in genere bbitum quod perire non potest. C. si cer. peta. l. incendium. ff. de act. z. ob. l. j. §. is quoq; z. ad. l. fal. l. in rōne. §. icerte aut. Si ergo in cōtractu depositi in quo de natura q̄r debetur dolus z. lata culpa conueniat inter deponentem z. depositarium. q̄r depositarius teneatur de leui culpa z. leuissima pactum valet. Item si in contractu quo debetur leuis conueniat q̄r debeat leuissima pactū valet. q̄r contractus ex conuentione legem accipiunt. ff. depositi. l. j. §. si conuenerit. z. §. sepe euenit. Item econtra si in contractu in quo debetur dolus z. lata culpa z. leuis conueniat vt prestetur dolus tantum conuentione valet. vt. d. l. contractus. nisi in dote. vt. ff. de pac. do. l. conuenire. z. l. pō. po. An autem valeat pactum q̄r aliquis ex casu teneatur extra naturam contractus. Dicendum est q̄r si culpa deprehendi potest que videatur precedere casum vel mixta cum ea su. q̄r pactum habeat effectum. q̄r tenetur etiam sine pacto. ff. d. acti. z. ob. l. j. §. is vero. z. cōmo. l. in rebus. §. q̄r autem. z. ar. ff. de dam. infec. l. fluminus. §. seruus. §. idēz apd. Sed vbi culpa deprehendi non pōt tunc cōiter dicitur q̄r pactum generale non operatur. speciale vero effectum hz. Item si quidā casus speciales exprimunt z. generalis subiicitur clausula. valet pactum z. extenditur ad oēs casus in conuentione non expr̄tos. vt plene determinari solet. ff. si q̄r cautioibus. l. sed si. q̄r §. quesitum z. est ar. s. hoc li. de procura. c. qui ad agendum. ¶ Queri aut solet. an pactum q̄r dolus nō prestetur valeat d iure v̄l non. Et rñsio plana est q̄r expressū pactū de dolo futuro remittendo inutile est. tacitum tñ valet. ff. de pac. l. si vnus §. illud. z. l. iurifgentium. §. z. si quis. Idem.

Dānum q̄r q̄r sua culpa sentit sibi d̄z z. non alij imputari.

¶ Procurator sua culpa cōdēnatur z. penā soluat si sibi d̄z imputari non at dño cuius est procurator. ff. de procur. l. qui pprio. §. procurator. Item si procurator vel gestor negotioꝝ indebitū soluit sibi imputari d̄z non autēz dño cuius administrationem gerebat. ff. de nego. ges. l. si q̄r negocia. Item si vnus socioꝝm q̄dēnat⁹ fuerit ppter delictum suoz non poterit penā ppter delictū soluta societati imputari. q̄r ppter culpā suā sibi potius imputari debuit. q̄r alij. ff. pro socio. l. cū duobus. §. vlti. z. l. se. z. etiaz sequenti. Et ad istius regule generalis p̄firmationē accedit. ff. rem ra. ha. l. si sine. §. cū autem. z. de insti. l. sed z. si quis. §. pupillus. z. fami. her. l. inter eos heredes. §. q̄r ex facto. ¶ Sed opp. z. videtur q̄r quis possit imputare alij dānum q̄r sua culpa sentit. ff. p socio. l. si igitur. Sed dicendū est q̄r aut alij p̄t imputari culpa participationis cāe pp quā dānum incurrit aut nō. si p̄t imputari. tunc hz locū q̄r d̄z i. l. si igitur in fi. si nō pōt imputari. tunc procedit q̄r continetur in regula z. ll. su / pradictis. Idem.

Infamibus porte non pateant dignitatum.

Infamia reperitur duplex vna iuris z. altera facti. ¶ Infamia iuris appellatur illa que irrogat⁹ p̄ sententiā in casibus illis in quibus iure cauet⁹ q̄dēnatum esse infamē vt patet in eo qui furti vi bo. rap. iniuriar. de dolo malo dānatus pactus ve fuerit. z. i alijs casib⁹ qui enumerant. ff. de his q̄r no. inf. l. j. Infamia vero facti appellatur q̄r grauat opinionem apud bonos z. graues. z. illa cōtingit multipliciter. v̄l q̄r dānat⁹ q̄s actione ex delicto descendeat q̄r infamiam iuris nō irrigat. vt in cōditiōe furtiua quā certū est infamiam iuris nō irrigare. ff. de act. z. obli. l. cessat. Item interdico v̄n vi. videtur q̄r similiter nō irrogat infamiam iuris. ff. de vi z. vi ar. l. neq; . tamen grauat opinionē apud bonos z. graues vt. ff. de obsequijs. l. honozius. z. l. parens. z. l. licet. Item si pater in testamento filiū increpauit. vel iudex in terloquendo diceret aliquē male vite. C. de his qui no. inf. l. interlocutio. z. l. verbis. Item si aliquis qui turpiter viuat pp turpitudinem vite ab honestozum cetu segregat. vt. C. de dignita. l. j. z. de qualibet predictaz infamiarum loq̄tur regula q̄r non debent in dignitatibus homines infames quacūq; infamie spē cum hominibus integre fame participare. C. de decurio. l. infamia z. l. neq; . z. de ifamib⁹. l. infames p̄sone. lib. x. z. d. postul. l. j. §. ait p̄tor z. de asses. l. ij. ff. de iudi. l. cum p̄tor. §. non autē. z. ad. l. iul. d. vi. pri. l. j. z. d. l. ij. C. d. digni. li. xij. ¶ Ideo q̄r non solum impedit predicta infamia. sed etiā facit a dignitate habita remoueri. C. de decurio. l. infames. li. x. z. de dignitate. l. iudices. libro. xij. ¶ Sed ob stare videtur regule. ff. d. muner. z. hono. l. reus delatus. Sed dicendū est q̄r per solā dila tionem absq; snia non irrogat infamia nihilominus tñ a tpe dilationis vsq; ad annū p̄hibetur ad honores p̄moueri. post annum vero non prohibet nisi per ipsum steterit quominus cā infra annum expediret vt ibidem p̄z. Et si opp. de arbitro qui pōt esse lz infamis. ff. de arbi. l. pe. Dicendum erit q̄r eē arbitrū nō est dignitas. cū nudā z. simplicem cognitionē habeant z. iurisdictionē nullā vt dici solet de re iudi. l. ait p̄tor. ¶ Itē si oppo. de procura. q̄r potest esse lz infamis. insti. de exceptio §. vlti. Dicendum erit q̄r ministerium p̄curatoris nō ē dignitas sed onus infamissimum z. vilissimum vt. C. de decur. l. si q̄r procuratoꝝ. l. x. Idem.

¶ Certum est q̄r is cōmittit in legē qui legis verba cōplectēs contra legis nititur voluntatem.

¶ Sicut facere s̄m verba legis z. s̄m sniam. Itē s̄z sententiam tñ verbis non seruatis paria sunt. vt ff. de ver. obli. l. nominis. §. verbum. ¶ Ita econtra facere cōtra verba z. sententiā. z. facere p̄tra sententiam tātum paria reputantur. z. hic est regule intellect⁹ vt p̄batur. C. de le. l. non dubiū. ff. de le. l. cōtra legē z. l. fraus z. iō illa pena punitur faciens p̄tra sententiam qua punitur faciens cōtra verba z. sententiā. vt. d. l. nō dubium. vt p̄z exemplum in omnibus modis in quibus fraus fit legi. ¶ Hi autem modi pprie intelligendi sunt quatuor de re ad rem. de perso / na ad personā. Item de cōtractu ad alium p̄tractum. sed non eodem modo. z. p̄pterea videtur alius cōtractus z. fraus scā de contractu ad q̄ctū. ¶ Itē de p̄tractu ad eundem q̄ctū. De re ad rez p̄hibitū est per se. consul. mac. pecuniā mutuari filio fa. Si q̄r nō mutuat pecuniā. s̄z frumentū. vel vinum. vel oleū vt his distracti pecuniā mutuetur factum videtur cōtra volū tatem se. cōsul. l. z. nō cōtra verba z. iō filio fa. subuenitur. ff. ad mac. l. sed iuli. §. mutui ¶ Itē ē p̄hibitum ne p̄sides p̄uinci arum vel alij qui p̄uincias regūt accipiant a subditis mune / ra. sed permissum est q̄r recipiant esculenta z. poculēta. Si ergo recipiunt esculenta z. poculenta que trahi possunt ad munerum qualitatem. videntur verba amplecti. sed offēdere voluntatem. vnde faciunt fraudem legi de re ad rem. ff. de offi. proconsul. l. solet. §. si. z. de offi. p̄resi. l. plebiscito. De p̄sona ad personā p̄z exemplū in marito q̄r non p̄t vxozī donare. nā si donat alij vt ei⁹ ministerio q̄ratur vxozī. fraus videt⁹ scā de p̄sona ad personā z. p̄pterea nō v̄z donatio vt. ff. de dona. iter vi. z. vxo. l. si sponsus in prin. z. l. iij. §. nō tātū. z. §. vlti. z. gene

raliter dici potest. l. fieri fraudē de psona ad psonaz vbicūq;
 persona p̄hibita facit contra prohibitionem alterius ministe
 rio. qz videt̄ offendi legis voluntas. at cum nō debeat licere
 alicui facere per alium qd̄ nō lz per seipsum. ff. de admi. re. ad
 ci. perti. l. ij. §. j. z de auc. tu. l. pupillus. §. lz z si per interposi /
 sitā. z ad mace. l. filium. z qz metus cā. l. si per imp̄ssionez. Sit
 etiam fraus de p̄ctu ad alium contractum. vt ecce maritus
 non pōt uxori donare fingit se vendere cum ās venditurus
 non esset. Mā non valet venditio qz p̄ legis voluntatem n̄it̄
 si ās venditurus non erat. ās valeret venditio nisi quaten^o
 p̄tractus in sp̄em donationis incidere. ff. d̄ do. inter vi. z vx.
 l. si sp̄sus. §. ticia. Sit et̄ fraus de p̄ctu ad eundem cōtractuz
 vt cum mulier veller p̄ alio intercedere actum est vt p̄ncipali
 ter obligationem suscipiat vt nō iuuetur b̄ficio velleiani. nā
 nihilominus iuuat̄ cum re vera intercedere videat̄. ff. ad vel
 le. l. q̄uis. §. si cuz essem. Bicut̄ etiam qdam doc. qz sit legi
 fraus de nomine ad nomen. z de tpe ad ip̄s. z de loco ad lo
 cum. Sz mihi non videt̄ p̄babile dictum. qz sigs recte respe
 xerit sunt reducibiles ad p̄dictas vel ad aliqua de p̄dictis.
 z ideo non est ponere nouas sp̄es. sed cōtingentias sp̄ales.
 C̄ueri at̄ solet. an liceat offendere verba legis huata sentē
 tia. Et quidā dicunt qz non. ff. de exerci. l. j. §. si is qui nauem.
 z qui z a quib^o. l. p̄spexit legislator. Ecōtra qz liceat videtur
 aperte. ff. qui pe. tu. l. credenduz. z de excu. tu. l. scire oportet.
 §. aliud. z qz sensum non v̄ba spectamus. ff. de p̄di. z demon.
 l. pater in p̄n. z §. p̄ditionum verba. z l. in conditionibus zc.
 Solet at̄ magistraliter dici qz si appareat aliam mentem esse
 z est redacta in scriptis tunc licet offendere v̄ba seruata sen
 tentia. si non tunc nō licet. ff. de le. iij. l. nō aliter. z de exer. l. j. §.
 si is qui. z de te. mi. l. qz p̄stituit. M̄ibi at̄ videtur qz cū mēs
 nihil aliud sit q̄ ratio que legislatores mouit. tunc v̄ba legis
 nō extendātur nisi ad euz casuz ad quez extendit̄ ratio. ff. de

iure pa. l. eligere. §. q̄uis. z d̄ re mili. l. milites circa prin. Et vi
 detur qz vbicunq; constat de ratione legis seu de mente v̄bis
 contraria liceat offendere verba mentē seruādo vt. ff. qui pe.
 tu. l. credendum circa p̄ncipi. z d. l. scire oportet. §. aliud. z ita
 credendum est intellexisse doctores cum effectus verborum
 semper trahantur ad limitationem rationis non econtra. ff.
 de le. ij. l. cum pater. §. dulcissimis. z de le. iij. nomen. §. vltimo.

Juriscōsulti acutissimi. B. Dyni de Mucello. Lecture ad
 mirande super ti. de Regulis iuris in. vj. finis. Ad laudem z
 gloriā iudiciue trinitatis. z gloriofissime matris semper
 virginis M̄arie. Venetijs impressa p̄ Bernardinuz Stagnin
 de Tridino de M̄onteferrato. Anno natiuitatis Domini.
 M̄. cccclxxxv. die. xxvj. mensis Octubris.

Mouimus quāti nobis sit suffragij lectura sūmi optimiq; iu
 ris monarche Dyni. naz inter omnes iuris pontificij atq; ce
 sarei p̄imum locū aut quasi pro certo obtinere dignoscitur.
 Sed potissime hoc in opere demōstrauit vires igenij. q̄tūq;
 elaborarit sudauerit asseritq; propter sacratissimas leges ca
 pescendas. nam quid est qd̄ breuiter oia vtriusq; iuris nō p̄
 legat. qd̄ iuris enigma intactū reliquitur. quū ex iure toto re
 gula fiat. non tamen ius ex regula sumitur. id eo omnis iuris
 pars in regulis traditur. si regulas recte compositas asseris.
 quo fit vt si breuiter omnis iuris partes velis annotare. hoc
 nullo modo nulloue precio careas. quod si feceris summos
 fructus indies accipies. Vale.

Hic liber Dyni quatuor ternis datur fini.
 videlicet A B C D.

Faint, illegible text at the top of the left page, possibly bleed-through from the reverse side.

Second block of faint, illegible text on the left page.

Third block of faint, illegible text on the left page.

Fourth block of faint, illegible text on the left page.

Fifth block of faint, illegible text on the left page.

Sixth block of faint, illegible text on the left page.

Seventh block of faint, illegible text on the left page.

Eighth block of faint, illegible text on the left page.

Ninth block of faint, illegible text on the left page.

Tenth block of faint, illegible text on the left page.

Eleventh block of faint, illegible text on the left page.

Twelfth block of faint, illegible text on the left page.

Faint, illegible text at the top of the right page, possibly bleed-through from the reverse side.

Second block of faint, illegible text on the right page.

Third block of faint, illegible text on the right page.

Fourth block of faint, illegible text on the right page.

Fifth block of faint, illegible text on the right page.

Sixth block of faint, illegible text on the right page.

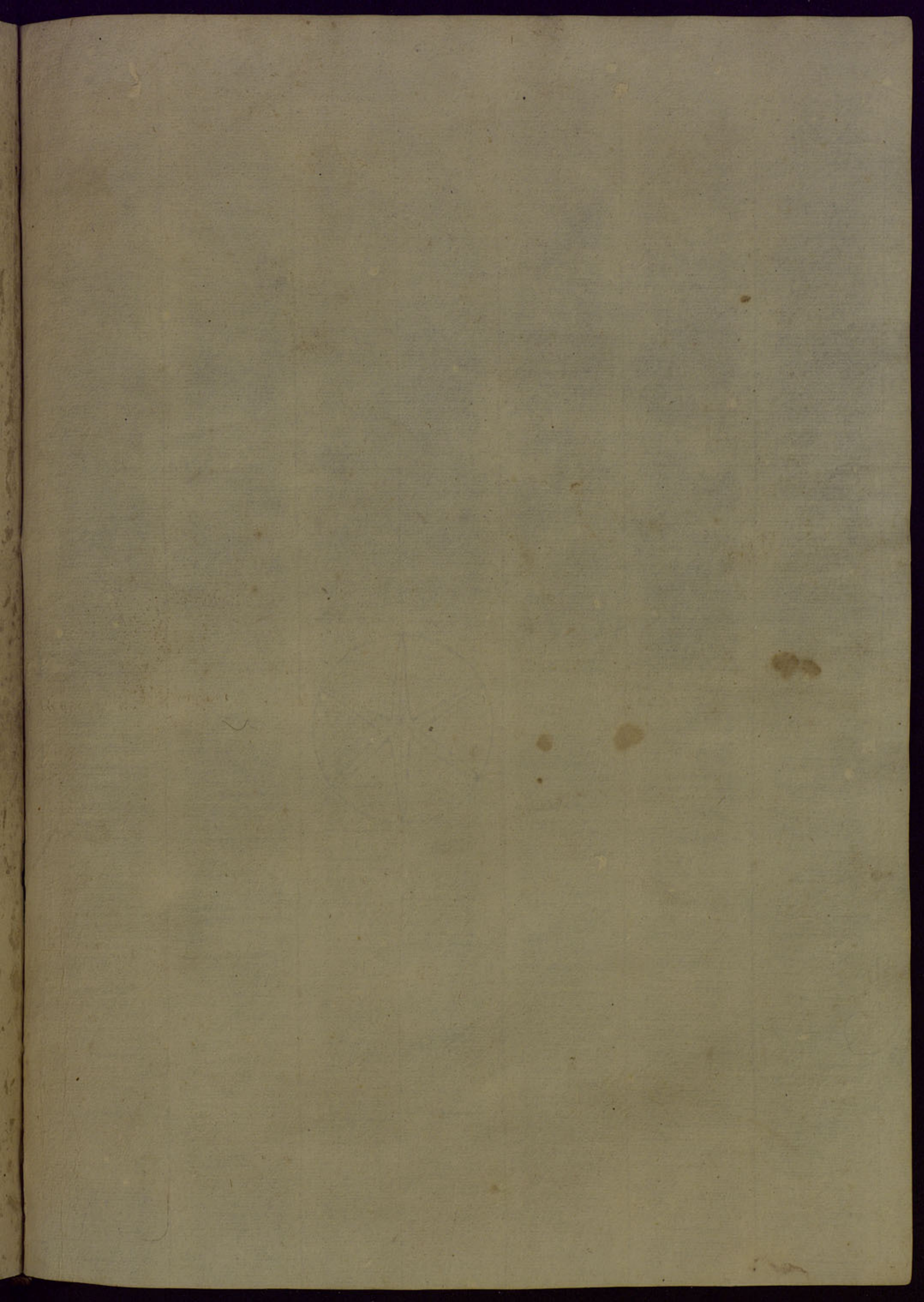
Seventh block of faint, illegible text on the right page.

Eighth block of faint, illegible text on the right page.

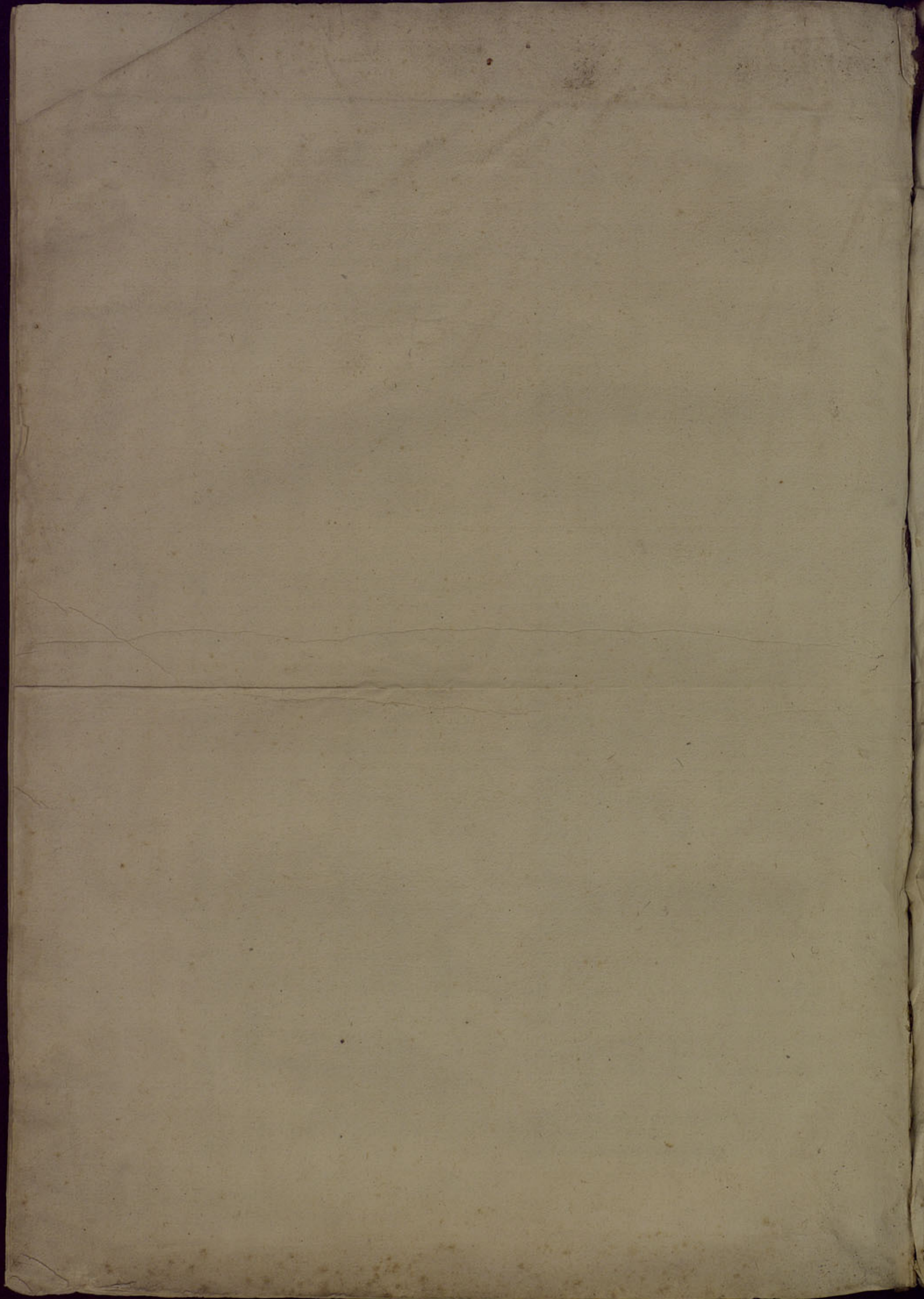
Ninth block of faint, illegible text on the right page.

Tenth block of faint, illegible text on the right page.

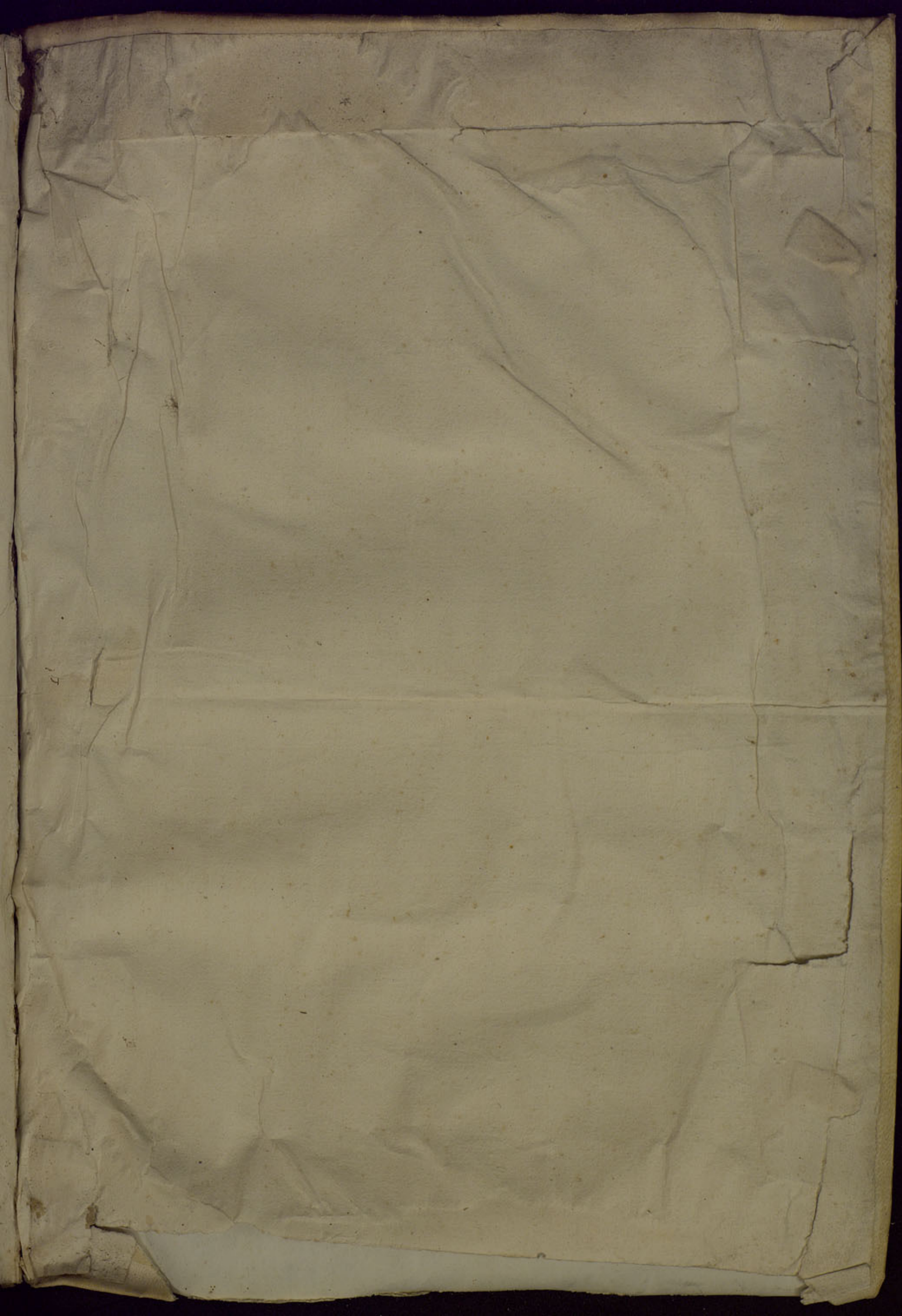

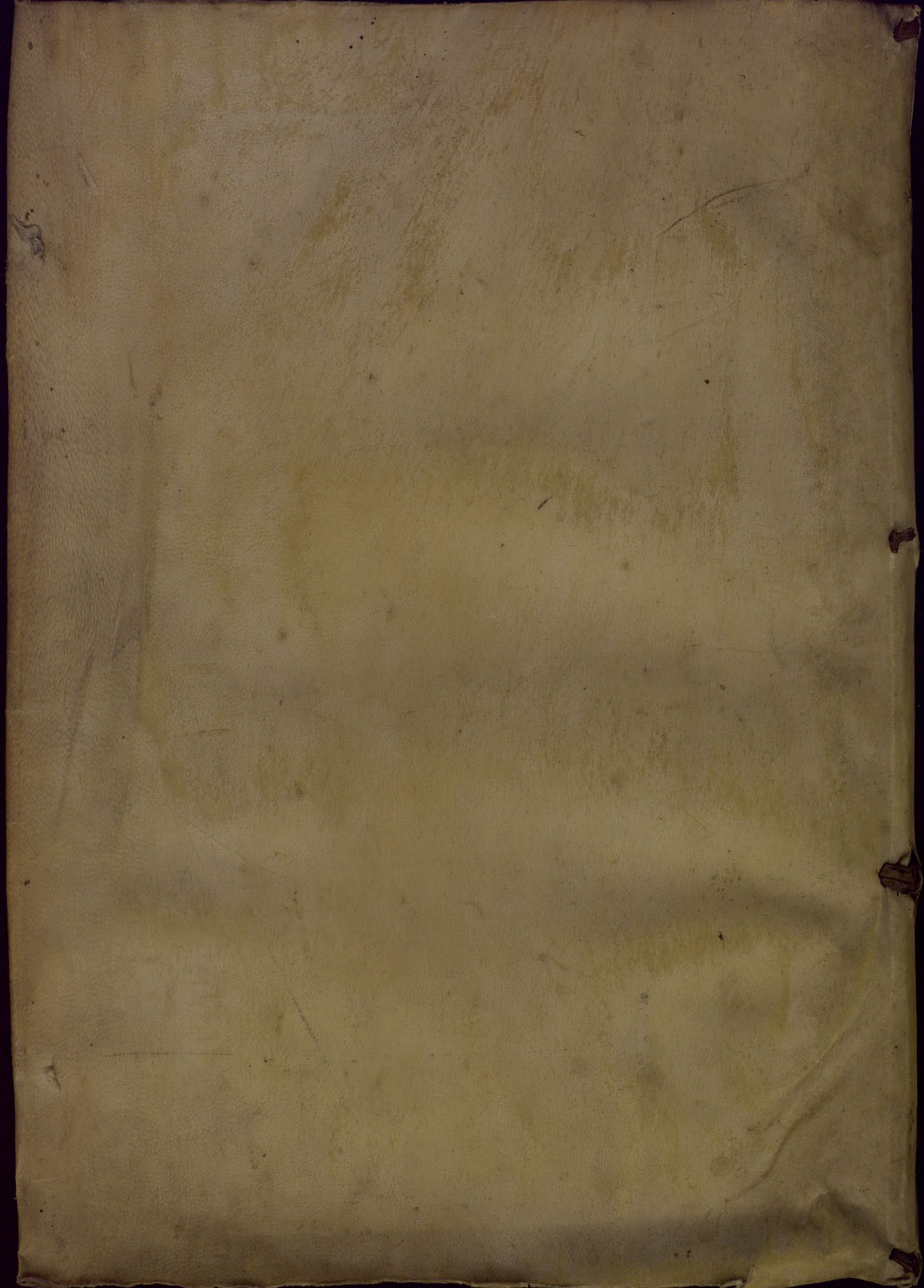

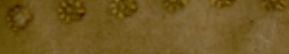

FRANCIS

D'APPELLE

Sala
Gab. RB
Est.
Tab. 31
N.º 1